

KITAP DİZİSİ
Newroz
YAYINCILIK

**açık parti
tartışması**

www.irsivokkurdî.org

**açık
parti
tartışması**

gün yayıncılık

Gün Yayıncılık 'Newroz Kitap Dizisi' -1-

Birinci baskı: Temmuz 1997

Baskı: Ceylan Matbaası

Derleyen:
Gün Yayıncılık Adına İmtiyaz Sahibi
Doğan İlgün

Sıra Selviler Cad.
Billurcu Sok.
No: 32 / 2 Beyoğlu / İSTANBUL
Tel: 249 65 17 Fax: 249 65 32

ÖNSÖZ...

E

linizdeki kitap, özellikle Kürt sol politik kadrolarının son dönemlerde sesli ya da sessiz biçimde tartıştıkları "yeni bir açık parti" tasarımına bir başka cepheden; sosyalist pencereden bakınca dile getirilebilecek olanların der-

lemesi niteliğindedir. Yazarlar ağırlıklı olarak 'Kuzey Mezopotamya' marksist hareketinin en genel çerçevesi içinde kişisel görüş belirtenlerden oluşmakta. Ancak, bu çerçeve ile direkt ortaklığı bulunmamakla birlikte, deneyim ve fikirleri bakımından sorun ile ilgili önemli yaklaşımlar sunan yazarların yazıları da yer almaktadır. Yazar seçiminde çok daha özel bir yöntem belirlenmiş değildir; ilk elden ulaşılabilenler ile -çoğunlukla- 'birlikte yürüyenler'in yazması istenmiştir. Dolayısıyla kitap, "çok geniş yazar kadrosunu toparladığı" iddiasında değildir; mütevazı bir girişim olarak görülmelidir.

Bu tartışma ile amaçlanan, bir şekilde gündeme gelmiş bir konu üzerinde mümkün olan genişlikte yoğunlaşma sağlamaktır; çok somut bir proje öngörülmeksizin, sorun ile ilgili çok genel fikirlerin su yüzüne çıkarılması ve herkese açık biçimde tartışılması hedeflenmiştir. Dile getirilen yaklaşımların yerelde ve sorun ile ilgili aydınlar/emekçiler nezdinde yürütülecek tartışmalarla zenginleştirilmesi umut edilmektedir. Asıl olarak tartışmanın bu anlamlı aşamasında ortaya çıkabilecek düşünceler yol

gösterici olacaktır. Belki o aşamadan sonra kenarları daha net bir tartışma -yeniden- gündeme gelebilecek ve yeniden kağıda dökülebilecektir.

Köşelendirilmiş, peşin bir projenin ve bunun etrafında bir tartışmanın sözkonusu olmaması, doğal ki, yazarların yazı sistematigiğine de etkide bulunabilmiştir. Bu nedenle olsa gerek, yazarların çoğu tek bir alt başlıkta -açık parti- odaklanmak yerine, bunun etrafındaki bir dizi değişik konu ve soruna da değinme ihtiyacını duymuşlardır. Bunun anlayışla karşılanacağını ve hatta zenginlik olarak değerlendirileceğini umuyoruz.

Kitaptaki yazılar, yazarların soy isimlerinin alfabetik sıralanmasına göre düzenlendi. Bu alfabetik sıralamada zaten tesadüfi olarak sona gelen son iki yazı ise, şu anda yayınına bir süre ara vermiş olan "Yeniden NEWROZ" dergisinin son 5. sayısından, daha geniş okurlarca izlenebilmesi amacıyla, bu kitaba da alındı...

***

Kitap dizilerimiz devam edecek. İkinci kitap çalışmamız, 'Kuzey Mezopotamya' marksist hareketinin programının nasıl olması gerektiği üzerinden bir tartışmayı içerecek. "2000'li yıllarda Kürt komünistlerinin programı nasıl olmalı?" sorusuna yanıt aranmaya; yine herkese açık biçimde, bu yaşamsal sorun tartışılmaya çalışılacak ikinci kitapta...

Burada tüm okurlara bir çağrı yapıyoruz: İkinci kitabın kapsamı ile ilgili görüş, düşünce ve eleştirilerinizi bekliyoruz. İki ay sonra yayımlanmayı tasarladığımız bu kitapta yer alacak yazıları en geç Temmuz sonunda elimizde olacak biçimde ulaştırmanızı umuyoruz. Sözkonusu 'program' tartışmasına ilişkin yazılar tekil konulara (uluslararası durum, bölge ve ülke analizi, statü belirlemesi, devrimin niteliği ve dinamikleri, sosyalizm anlayışı ve iktidar perspektifi, gençlik, kadın, çevre vb.) ilişkin olabileceği gibi, bir bütün olarak tastamam bir program önerisi de olabilir, program yöntemine dair de olabilir, 'eski'nin eleştirisi biçiminde de olabilir...

***

Çağın Kawa'ları Kürt emekçilerinin yüreklerinde ve ellerinde yükselecek yeni günlere, çağdaş newrozlara hep birlikte yürümek ve ulaşmak dileğiyle...

KOŞULLARIMIZDA YASAL PARTİ

Y

asal parti meselesi, komünistler açısından, dönemin evrensel ve yerel koşulları gözönüne alınmaksızın anlaşılabilir. Tabii, kasıt, sadece yasaların izin verdiği koşullara haiz bir parti değilse... Koşulların evrensel yönü şöyle özetlenebilir:

Reel sosyalizm içsel olarak çöktü. Bu durum, sistemin bir dış saldırı karşısında yenilip ortadan kaldırılmasından çok daha farklı bir etkinin oluşumuna yol açtı.

Reel sosyalizmin bir devrimle kurulması, nasıl ki dünya proletaryası ve ezilen halkları için muazzam bir başarı ve ilham kaynağı olduysa, tersinden, onun içsel çöküşü de aynı derecede bir başarısızlık ve demoralizasyon kaynağı olmuştur. Proletarya, enternasyonal ölçekte, uğradığı başarısızlığın yarattığı sersemliği, umutsuzluğu vb. üzerinden atabilmiş değil.

Genel başarısızlık ve geri düşüş, "ulusal proletarya"ların da, yerel düzeyde sosyalizm uğruna verdikleri mücadeleler açısından, çok gerilere düşmesine neden olmuş bulunmaktadır.

Sosyalizmin yeniden realiteye dönüşmesinin, günümüz koşullarında, dünyanın hangi "ikliminde" - ileri kapitalist ülkelerde mi,

yoksa geri ülkelerde mi; Avrupa 'da mı, latin Amerika'da mı; Asya'da mı, Afrika veya Ortadoğu'da mı- gerçekleşeceğine dair bir öngörü bile henüz yapılamamışken, örneğin, ulusal mücadele bile ancak bireyler olarak varlık gösterebilen ülkemiz işçilerinden "kendisi için sınıf " davranışı bekleyip ona dünya sosyalizminin öncülüğü misyonunu yüklemek abesle iştigal olur. Kimseyi itham altında bırakmak gibi bir niyetten kesin olarak uzağız.

Kastımız şu: Yerel koşullar değerlendirilirken, dün, "ulusal proletarya" açısından neredeyse içteki kadar içe bir dinamizm katan reel sosyalizmin muazzam devindiriciliğinden, proletaryamızın artık yoksun oluşunun bilinmesidir.

Yerel koşullar babında,1980 darbesinin komünist kadrolara, nispeten bilinçli işçilere ve onun öncülüğüne soyunan politik yapılara verdiği zararı da hesaba katmamız gerekiyor.

Ülkemizin iktisadi, siyasi ve sosyal durumu, proletaryamızı "kendisi için sınıf" olma konumuna yakın bir zamanda yükseltmeye elverişli görünmemektedir. Özcesi, evrensel ve yerel koşullar, ne proletaryamız ve ne de halk yığınlarımız için sosyalizm, "olmazsa olmaz" konumunda bir çıkış yolu durumunda değildir. Acı da olsa yerel gerçekliğimiz budur.

PROLETARYANIN AMACI DEĞİŞMEDİ

Reel sosyalizmin yıkılması, proletaryanın dünya ve tek tek ülkelerde sosyalizm mücadelesinde geri düşmesi, proletaryanın nihai amacını değiştirmedir. Ama, bunca olup bitenden sonra, bu nihai amacın da tam bir netlikle bilinmesi gerekiyor.

Bireyin toplum, toplumun birey yararına sürekli gelişmesinin ve ilerlemesinin engelsiz temini... Proletaryanın amacı özetle budur. Proletaryanın örgütlenmesi, toplumsal devrim, proletarya diktatörlüğü, sosyalizmin kurulması komünistlerin nihai amacı değildir. Bunlar ve diğerleri, nihai amaca ulaşma yolunda sadece araçlar, taktikler ve stratejilerdir.

Komünistlerin amacı, en çok proletarya içinde ve ikinci derecede ona yakın tabakalar içinde yer alan bireyler arasında nesnel

zemin bulur.

Belirli koşullarda, proleteryanın öncüleri komünistleşebilir ve kendi sınıf kitlesini komünizan bir rotaya sokabilirler. Bu durumdaki proletarya toplumun mümkün olan geniş kesimlerini de rotasına çekebildiği oranda, tarihsel misyonun gerekli kıldığı ilk hamleyi - toplumsal devrimi- yapabilir.

Burada, proleteryanın genel subjektif tutumunun yanında, söz-konusu geniş kesimleri proleteryanın yanına iten nesnel etkenlerin varlığının -devrim durumu- gerekli olduğunu zaten varsaymaktayız.

Toplumun geniş kesimleri, proleteryanın komünizan amaçlarına yaklaşmadığı ve proleteryanın da, kendi amaçlarına yakınlaşan kesimler içerisinde giderek erimesi koşulu yerine gelmediği sürece, nihai amaçta düşüş kaçınılmazdır. Elbetteki komünistlerin nihai amacı açısından, proletarya birinci veridir; devindirici ana güçtür. Ne var ki, yol alınabilmesi için, toplumun mümkün olan geniş kesimlerinin proleteryanın komünizan -komünist değil, çünkü, proletarya bir bütün olarak komünizmin nihai amacı etrafında sarsılmaz bir kütle oluşturamaz- yönelimli rotasına yakınlaşması ve bu yakınlaşma oranında, proleteryanın toplum içerisinde giderek erimesi gerekmektedir. Böylece, toplumsal gelişmişlik ve ilerlemişliğin gerektirdiği sosyo-ekonomik sistem ve bu sistemin toplum içinde öngördüğü etik ve sosyo-kültürel düzey, toplum açısından vazgeçilmez hale gelir ve gelebilir. Böylece, komünistlerin, toplumu devindirici temel stratejisine varmış bulunuyoruz.

Toplumun sürekli ilerlemesi ve önünün açık tutulması şeklinde özetlenen komünist amaç, son derece geniş bir anlam içerir. Etnik yapının öne çıkardığı sorunlardan, işçilerin ve yoksul köylülüğün ekonomik sorunlarına, genel demokratik sorunlardan, tüm siyasal, sosyal, kültürel sorunlara vb. yayılan geniş bir alanı kapsar. Örneğin içecek temiz suyun, solunacak temiz havanın, işlenecek toprağın artık kalmadığı şartlarda değil ilerlemiş, genel olarak yaşayabilecek bir toplum bile düşünülemez. Bunlar da komünistlerin amacı içerisinde önemli bir yer tutar. Doğanın diyalektiği işlediği sürece, komünistlerin de nihai amacı değişmez kalır: Engelsiz, süreksiz,

li ilerleme ve gelişme.

Burjuvazi açısından toplumsal ilerleme, kendisinin sınıf çıkarına yol verdiği sürece istenen bir şeydir ve bu çıkar ile sınırlıdır. Oysa proletarya komünizan çizgilere yaklaştığında ve ulaştığında, toplumsal ilerlemeye, kendisini sınıf olarak ortadan kaldırmayı göze alacak ve isteyecek kadar taraftardır. Kapitalist toplumun iki temel sınıfı arasındaki asli fark da buradadır. Dolayısıyla genel koşullar el verdiğinde, proletaryanın legal örgütlenme arasında da ayrı boy göstermesi zorunludur. Hatta diğer kesimlerin de örgütlenmeleri, proletarya açısından istenmeyen bir tutum olamaz. Çünkü sınıfsal kimlikle örgütlenme, söz konusu sınıfın veya katmanın tüm taleplerinin de açık ve seçik olarak bilinmesini sağlayacaktır. Bu da her kesimin, toplumun genel yaşamını ilgilendiren konularda ne kadar beraber yol alabilecekleri ve ne için nerede ayrılacakları meselesinin anlaşılması açısından yararlıdır.

PROLETARYAMIZIN BUGÜNKÜ DURUMU

Evrensel koşullar nedeniyle, proletaryanın nihai amacı doğrultusunda hızla atağa geçmesi zor görünmekte. Oysa, nihai amacına yakınlaşmasını sağlayacak yakın hedeflerde bir YOGUNLAŞMA söz konusu olmuştur. Nedir bu yakın hedefler? İlki ulusal özgürlüktür. İkincisi ulusun demokratik bir tarzda yeni ve sağlam bir temelde rayına sokulmasıdır. Üçüncüsü, böylesi bir toplum için gerekli olan demokratik sosyo - ekonomik bir yapının hızla ikame edilmesidir.

Demokrasi istemi, bu toplumun tüm yaşam biçimini sarması, proletarya için vazgeçilmez bir hedeftir. Proletarya, yakın hedef üzerinde tüm ağırlığı ile yoğunlaşabildiği ölçüde, hem burjuvaziden ve hem de bütün tabakalardan farklılığını ve aynı zamanda, kendisine yakın olan tabakaları -yoksul köylüler, işsizler, göçe zorlananlar, küçük burjuvazi, aydınlar vb- etkileyebilir. Burjuvazinin ve diğer kesimlerin partileşmeleri bilinçli proletarya açısından bir handikap değil, tersine bir avantajdır.

Poletaryamız açısından, somut olarak şu sorunun cevabı aran-

malıdır: Proetaryamız bugünkü evrensel ve yerel koşullarda, bir legal partiyi madden ve manen kotarabilir bir durumda mıdır? Eğer bu sorunun cevapları, cevabı, nesnel ve öznel olarak doyuru- cu bir şekilde verilmezse, hemen şimdiden bir legal parti kurulma- ya çalışılırsa, kanaatimizce “bizim de legal partimiz olsun” manti- ğından hareket edilmiş olunur. Böylesi bir subjektivite, koşulları her zaman amede kılmaz.

İzah etmeye çalışıklarımızdan anlaşılacağı üzere, sosyalizm- den evrensel düzeydeki geri düşüş, proletaryamızı da, yerel koşul- larda toplumumuzun genel düzeyinden geriye düşürmüştür. 1980 öncesinde bile, proletaryamız örneğin küçük burjuvazinin gerisin- deydi. Darbe sonrası gördüğü zarar onu daha da mecalsiz bıraktı. Göründüğü kadarıyla, proletarya, ancak, yakın hedeflerde toplum içinde devindirici bir misyon üstlenebilir: Ulusal özgürlük müca- delesinde sarsılmaz bir aktivite, demokratik bir toplum düzeninin kurulmasındaki sarsılmaz inanç vb.

Proletarya, bugünkü koşullarda, mümkün olduğunca yurtsever- demokratik güçlerle birlikte bir legal parti kurma çabasına girme- lidir. Bu noktada, komünistler, koşulları zorlaştırıcı bir tutum içeri- sinde olmamalıdır. Özgür ve sosyalist bir ülke elbetteki prole- tarya için istenir bir hedefdir. Ancak, genel toplumsal ilerleme açı- sından henüz varlığını hissettiremeyen bir proletaryanın, diğer sı- nıf ve tabakalara sosyalizm dayatmasında bulunması makul ve mantıklı bir tutum olamaz. Şu soru sorulabilir: “Yurtsever-demok- ratik bir yeni partiye ne gerek var? Bu nitelikte partiler zaten var”. Doğrudur. Yurtsever - demokratik güçlerle kurulacak bir parti ara- sındaki bir tercihte, ikincisinden yana tutum almanın daha doğru, bugünkü gerçekliğimize daha uygun olacağını düşünmekteyiz o kadar. Yeter ki, komünistlerin sınıf kimlikleriyle faaliyet göster- melerine kapalı olmasın. Yönetim ve önemlisi kitle bazında ko- münistler, bu partiye dinamizm katabildikleri ölçüde, sınıfın siya- sal çizgisini belirginleştirebilirler. Komünistler, bugünkü koşullar- da, içinde kimlikleriyle varlıklarını sürdürebilecekleri geniş ta- banlı bir demokratik, yurtsever kitle partisini demokratik yurtse- ver güçlerle birlikte kotarma olanağını **ÖNCELİKLE** zorlamalı-

dırlar.

Ne zaman ki, dünya ve yerel koşullar, proletaryayı yakın hedef olarak sosyalizmde yoğunlaştırır ve ulusal tabakalar bu hedef tarafından sürüklenir durumuna gelirse, proletarya o zaman legal sosyalist partisini niteliğine uygun olarak kurar ve çalıştırır. Proletaryaya yakın tabakalar, bugünkü koşullarda, proletaryanın parti içindeki devinimini engellemedikleri, hatta legal partiyi birlikte kotarma çağrısının geldiği koşullarda, birlikteliği tercihen ele alıp değerlendirmek, proletaryanın tarihsel görevlerindedir.

HANGİ KOŞULLARDA AYRI YASAL PARTİ?

Evrensel koşullara paralel olarak -ulusal kurtuluş sorunu olsa bile- toplumsal ilerleme ve gelişme, bir sosyalist devrimi ve en azından bir ilk adım teşkil edecek halk devrimini gerekli kıldığı koşullarda, proletaryanın rolü ve öncülüğü ön plana çıkacağından, özgün koşullara bağlı olarak bağımsız yasal bir proletarya partisini oluşturması zorunlu olur.

Bu koşullardan başka, burjuvazinin bağımsız partisini kurduğu, küçük burjuvazinin de partisini kendine özgü bir çerçeveye kurup proletaryaya kapıları kapattığı özgün koşullarda, proletarya kendi legal partisini kurabilir ve kurmalıdır. Ülke koşullarında, bu bakımdan şu hususlar mutlak surette dikkate alınmalıdır:

İlk olarak, koşullarımızda, proletaryanın bir legal sosyalist parti kurmasına ihtiyaç var mıdır sorusunun cevabı geniş kitle önderleri arasında soruşturulmalıdır. İşçilerin, halkın doğal önderlerinin, aydınların kaale alınır bir kesiminin olumlu cevabını almak ve atılacak adımla bunu yansıtmak son derece önem taşımaktadır. Zira komünistler açısından önemli olan sınıfın, emekçi kitlelerin sorunlara yaklaşımıdır.

Çünkü, sonuçta komünistlerin ileriye doğru yürüyüşünün nesnesi kitlelerdir.

İkincisi, kurulacak bir legal parti, mutlak surette kendi bağımsız siyasal kimliğine sahip olmalıdır. Parti, üye ve yöneticilerinin iradesiyle yol almalı, gücünü, dayanacağı kitleden almalıdır. Dışa-

rıdan ona görüş ve düşünceler, taktikler, stratejiler vb. empoze edilmemelidir. Komünistler, böylesi bir partide, sadece ve sadece çalışkanlıkları, bilinçlilik ve öngörülerini, sorunlara doğru yaklaşımları gösterip somut ve uygulanabilir çözümler üretebilme yetenekleri vb. ile yönetici, yol gösterici, devindirici olabilmelidirler

Üçüncüsü, kurulacak yasal parti, legal planda elde edilebilir ve uygulanabilir, -tabii ki bunun için de yasaların zorlanıp aşılması etkinliği sözkonusu olacaktır- bir programla yola çıkmalı ve iktidarı hedeflemelidir. Partinin genel iddiası, iktidar ve iktidara geldikten sonra yapacaklarını net bir şekilde formüle etmelidir. Yoksa her an kapanabilir, gözden çıkarılabilir ve bu yüzden de programı olmadık güzel hayallerle süslenmiş bir parti ne itibar görür ne de ciddi bir propagandatıf etki oluşturur.

Dördüncüsü, proletarya partisi alabildiğine iç demokrasi ilkesi üzerine bina edilmeli ve mümkün olduğunca da bürokratik hastalık ve hantallıklardan uzak tutulmalıdır. Hiç kimse değişmez olmamalıdır. Her üye, kendi aktivitesi çerçevesinde hak ettiği yere gelmeli, gelebilmelidir.

Beşincisi, parti programı, elde edilebilir ve uygulanabilir temel hedefler seçmelidir. Daha alt talepler ve reformlar, söz konusu temel hedeflere ulaşmanın yolunu açan veriler olarak formüle edilmelidir.

Altıncısı, diğer yurtsever partilerle benzer talepler doğrultusunda mücadele sözkonusu olduğunda işbirliğinden kaçınılmamalı, tersine bu konuda öncü ve zorlayıcı olunmalıdır.

Yedincisi, merkezi yönetimde, ekonomide, siyasette, eğitimde, sağlıkta, kısacası hayatın her alanında demokrasi ve yine demokrasi stratejisi, parti program ve eyleminin nirengi noktasını oluşturmalıdır.

ÜLKEDE SOSYALİZM UĞRUNA MÜCADELE EDECEK BİR PARTİ

Öncelikle belirteyim, benim açımdan sorun bir kaç kadronun, hatta bir kaçıyüz kişinin kendini politik olarak ifade edebileceği bir partinin kurulması değildir. Tabelasındaki ismi yeni olan ve kurulu diğer partilerden bu farkının dışında bir farkı olmayan partinin ise hiç ama hiç düşünülmemesi gerektiğine inanıyorum. Böyle bir partiyi kurmamak, kurmaktan daha iyidir.

Kadrolar değil, işçi-emekçi yığınlar yeni bir yasal parti istiyorlar mı? Süreç farklı bir yasal partiyi talep ediyor mu? Bu istemin yığınlar tarafından sesli dile getirilip-getirilmemesi de önemli değil. Önemli olan içerisinden geçtiğimiz süreç ve bu sürecin sessiz tanıkları olarak olguların, dinamiklerin doğasından gelen bir talep var mı-yok mu? Öncelikle bunu açığa çıkaracak bir tartışmanın, irdelemenin tam olarak sürdürülmesi gerekir. Bu nedenle aydınlarla, kadrolarla sınırlı olmayan işçi, emekçileri ve onların üretim içerisindeki doğal önderlerinin aktif yer alacakları bir tartışmanın örgütlenmesi gerekiyor.

İkincisi; bu tartışma komünistlerin birliğine de hizmet etmelidir.

Dün yasa-dışı alanda başarılamayanı yasal parti alanında başarabilmek için çaba sarfetmek gerekir. Örgütlü yapıların aritmetik toplamının çok ötesinde yaygın olan tekil ve küçük yerel grupları da kapsayacak bir birliği hedeflemeliyiz. Bağımsız olan tekil ve yerel grupların salt fiziksel katılımının çok ötesinde farklı görüş ve yaklaşımlarını taşıyabilecekleri bir birliği tartışmalıyız. Cephe birliğinin ülkemizde yakın vadede gündemden düştüğü ve her siyasal akımın kendini yeniden tanımladığı bir süreçte komünistlerin birliğini yeniden tartışmak gerekiyor.

Üçüncüsü; Kürt ve Türk solu arasındaki ilişkiye yeni bir boyut getirecek; bilimin ışığında somut koşulların yeniden tahlili ile iki halkın arasındaki ortak mücadele sorununa yeni bir perspektif kazandıracak kapsamlı bir tartışmayı sürdürelim. Öyle ki; Kürt solu Türkiye’de ve Türk solu da Kürdistan’da örgütleniyorlar. Bu durum salt iradi bir yaklaşım olarak algılanmamalı. Sorunu duygulardan arınmış olarak tartışabilirsek, yol alabiliriz.

Yeni bir partiye ihtiyaç var mı? Varsa bunu dayatan olguları, süreçleri ve dinamikleri tam olarak öncelikle saptamak gerekiyor. Ve ancak bunlardan hareketle, yeni parti adıyla, niteliğiyle, programatik hedefleriyle gerçekten yeni ve süreci ilerleten bir parti olabilir.

HAREKET EDECEĞİMİZ OLGULAR, SÜREÇLER, DİNAMİKLER...

1- Dün, emperyalist-kapitalist sistem, ABD önderliğinde sosyalist bloka karşı bütünlüklü davranıyordu. 1990’larda reel sosyalizm yıkıldı. Ve bu yıkılıştan hemen sonra ABD kendi liderliğinde Yeni Dünya Düzeni ilan etmekte gecikmedi. YDD dünyaya barışı getirmek bir yana bölgesel ve yerel savaşları her tarafta tırmandırdı. ABD liderliğindeki tek kutuplu dünya hedefi ölü doğdu. Çünkü sosyalist sistem yıkılınca emperyalist güç odaklarının kendi aralarındaki çıkar çatışmaları su yüzüne çıkmakta gecikmedi. ABD’nin yanı sıra Avrupa’nın liderliğine sooyunan Almanya-Fransa eksenini, dağılan sosyalist blokun coğrafyasında etkinliğini sürdürmek isteyen Rusya, uzakdoğuda Çin ve Japonya çok kutuplu dünyanın

daha şimdiden birer güç odaklarıdır. Gelişmeler bu güç odakları arasındaki çelişki ve çatışmaların derinleşeceğini gösteriyor.

Emperyalistler arası hegomonya kavgasının kızıştığı alanların başında bölgemiz ve ülkemiz gelmektedir. Bölgemiz emeperyalist tahrikli yeni savaşlara gebe dir. ABD bir süreden beri örmeye çalıştığı Türkiye-İsrail stratejik ittifakıyla, bölgede daha etkin rol oynamaya hazırlanıyor. T.C'nin Güney Kürdistan'a yönelik giriştiği son kapsamlı işgal bölgede emperyalist tahrikli muhtemel bir savaşın ilk adımıdır .

ABD kedinin fare ile oynaması misali, hem Irak rejimi hem de Güney Kürdistan'lı Kürt ulusal güçler ile adeta oynuyor. Bölgede çıkmamak için her türlü oyunu deniyor. Çekic Güç'ü Erbil'e yerleştirme yönelişi bu yöndeki ısrarını gösteriyor. ABD'nin yanı sıra diğer emperyalist devletlerin de bölgede etkin rol oynayabilmek için Kürt sorununu "sahiplenme" yarışı içerisinde oldukları görülüyor. Farklı emperyalist devletlerin Kürtlere "sahip" çıkma yönelişlerini "dostlarımız bizi destekliyor" diyerek bu sahiplenmeye olumlu bakan Kürt ulusal hareketlerinin varlığı biliniyor. Ülkemizin Kuzey parçasında da kimi ulusal partilerin, programlarında anti-emperyalizmi çıkardıkları ve günlük politikalarında emperyalizme karşı tutum ve mücadeleden uzak durdukları artık bir sır değildir.

Kısacası, genelde Kürt ulusal hareketinde, özelde de kuzeyli ulusal harekette emperyalizmle uzlaşma ve barışma eğilimi güçleniyor. Yeni bir parti tartışmasını sürdürürken, üzerinde yoğunlaştırılması gereken temel sorunlardan biri, emperyalizm ve emperyalizme karşı tutum olmalıdır.

2- Uluslararası düzlemde, son yıllarda güçlü esen anti-komünist rüzgarın hızı kesildi.

Rusya topraklarında 70 yıllık komünist parti iktidarının yıkılmasının üzerinde 3-4 yıl geçmeden komünistlerin yeniden iktidar adayı olmaları, hiç kimsenin beklemediği bir gelişme oldu. Şunu rahatlıkla söyleyebilirim; 2000'li yıllar genel olarak sol'un özel olarak da komünistlerin dünyada daha etkin rol oynayacakları yıllar olacaktır. Yeni parti tartışmasında dikkate alınması gereken bir di-

ğer önemli gelişme dinamiği budur. Vurgulamak istediğim; “sosyализm bitti”, “sınıflararası mücadele sona erdi” iddialarıyla politika sürdüren ya da sürdürmek isteyenlerin yanılacakları bir sürece giriyor.

3- Kapitalizm, dünya çapında tarihsel ve fiziksel gelişme sınırlarına dayandı. Sistem olarak tarih sahnesinde yer aldığı günden bu yana, kapitalizm hiç bir dönem sorunlarının altında bu boyutta bulunmuş değildi. Sorunlarını aşamada hareket alanı bu derece sınırlanmamıştı.

Daha da önemlisi, son 300 yılı aşkındır dünyada egemen olan sanayi toplumu ve başta temsili demokrasi olmak üzere kurumları ilk kez bu çapta toplum tarafından sorgulanmaya başladılar. Genel olarak temsili demokrasi, özel olarak da burjuva demokrasisi her yönüyle yozlaştı ve aşılması yönünde toplumsal dinamikler düne göre siyasal sahnede daha etkin yerlerini almışlardır. Temsili sistemde temsil edenler, temsil merciinde (kurumlarında) sorunların altında boğuluyorlar. Temsil edilenler (vekalet verenler) ise, artık başkaları tarafından temsil edilmiş olmaktan giderek bıktılar. Buradan başlayan muazzam bir sorgulama beraberinde temsili demokrasinin alternatifleri olarak doğrudan demokrasiyi gündeme getiriyor. Kısacası sanayi uygarlığı tarihi ilerletici bir dinamik olmaktan çıkarak ömrünü tamamladı. Sanayi toplumunun şekillendirdiği kurumlar da giderek işlevlerini tamamlıyorlar.

Genel olarak siyasal partiler, özel olarak da tüm burjuva partiler kitleler nezdinde güven erezyonuna uğradılar. Öyle ki gelişmiş kapitalist ülkelerde hangi partinin ya da burjuva partisinin iktidara geleceğine kayıtsız kalan bir kitle eğilimi geliyor.

Siyasal partiler, modern toplumun vazgeçilmez birer kurumlarıdır. Bugün olduğu gibi önümüzdeki yıllarda da ve bu arada yakın gelecekteki sosyalist iktidarlarda da partilerin işlevlerinin olacağına inanıyorum. Siyasal partilerin işlevlerini kapitalist sanayi toplumu ile sınırlı tutan yaklaşımların gerçekçi olmadığına inanıyorum. Bununla birlikte, önümüzdeki uzun yıllarda, siyasal partilerin hem önemlerinin azalacağını hem de bu süreçte gerek işlevleri ve gerekse yapılanmaları yönünde değişime uğrayacaklarını bilme-

miz gerekiyor. Yeni bir legal parti tartışılırken, dikkate alınması gereken bir diğer gelişme budur.

4- Dünya çapında, ulusal kurtuluş hareketleri ve UKTH tarihsel bir evre olarak aşıldı. Ulusumuz ve benzer konumda olup da kendi ulusal devletini kuramamış ulusların sayısı artık bir elin parmakları kadar azaldı. Dünya çapında hem somut hem de tarihsel evrede olarak belirleyici boyutuyla aşılacak sorun, özgülmümüzde çözümlenmemiş olarak duruyor. Dolayısıyla ülkemiz siyasal yaşamında, ulusal özgürlük ve buna giden yolda ulusal istemler, başat siyasal hedefler konumunu koruyor. Kısacası, yeni yasal parti tartışılırken ve programının içeriği belirlenirken; ulusal özgürlük hedefi ve bunun etrafındaki yaşamsal istemler temel alınacak siyasal olgulardan biridir. Elbette değişen dünya ve ülke koşullarında, ulusal kurtuluş yaklaşımının içeriği üzerinde ciddi bir tartışmaya ihtiyaç vardır.

5- UKTH ve bunun etrafındaki siyasal istemler parti tartışmasında temel alınacak olgulardan biridir, fakat tamamı değildir en azından komünistler yönünde olmaması gerektiğine inanıyorum. Gelişme biçimi ayrı bir tartışma konusu olmak kaydıyla, kapitalizm ülkemizde hakim üretim biçimidir. Kapitalizme özgü sınıflar ekonomik, sosyal yaşamda net çizgilerle yerlerini almışlardır. İşçi sınıfı, burjuvazi gibi karşıt sınıf çıkarlarına sahip temel sınıflar ve ara katmanlar sınıflı Kürt toplumunun geçekleridir. Kürdistan'da tarım, sanayi ve hizmet sektöründe çalışan 1,5 milyona yakın ücretli işgücü bulunuyor. Buna kapitalist gelişmenin sonuçlarından biri olan işsizleri de eklediğimizde 2 milyona yakın bir emek ordusu gerçeği ile yüzyüze olduğumuzu görürüz. Devlet İstatistik Enstitüsü'nün verilerine göre, Kürdistan'da toplam 350 bin civarında işsiz vardır. Ancak bu rakam gerçekleri yansıtmaktan çok uzaktır. Örneğin TMMOB'nin 1996 Temmuz'unda Diyarbakır kent merkezinde gerçekleştirdiği ayrıntılı bir anket çalışmasında, sadece Diyarbakır kent merkezinde 300 bin civarında işsiz olduğu iddia ediliyor.

Köylerin, ilçelerin devlet tarafından yakılıp yıkılması, kırsal alanda can güvenliğinin kalmaması ve dayatılan zoraki göç sonu-

cunda, kentlerimizin nüfusu hızla büyüdü. Kapitalist gelişim ve büyüyen kentler beraberinde kavganın nesnel yapısındaki dokularda önemli değişimler yarattı. Büyüyen kentler beraberinde alt yapı, konut gibi yaşamsal sorunları da gündeme getirdi. Yaşanabilir bir konut, içilebilir temiz su, sağlığı tehdit etmeyen kanalizasyon, kullanabileceği yeterli enerji ve çalışabileceği bir iş bulmak... gibi sorunlar başta Diyarbakır kent halkının olmak üzere, kentli halkımızın yaşamsal sorunları arasında yer almaktadır.

Kapitalizm bu sosyal sorunları çözebilir mi? Ya da kapitalizme karşı tutum almadan bu yaşamsal sorunlar çözümlü olabilir mi? Bence hayır! Kapitalizme tavır almadan işçi ve emekçi yığınların ekonomik, sosyal sorunlarına çözüm getirilemez. Kısacası parti ve program tartışmasında temel alınacak ikinci olgu; işçi sınıfı ve emekçi yığınların toplumsal kurtuluşları ve sorunlarıdır.

“Kentlerimizin büyümesi ekonomik, sosyal, siyasal ve kültürel sorunları da ağırlaştırdı, sosyal çelişkileri derinleştirdi. Bu sorunların ve çelişkilerin beslediği yeni dinamikler oluşuyor. Kentlerde boy verecek yeni serhıldanlar dün olduğu gibi salt ulusal dinamikli olmayacaktır. Yalnızca ulusal istemler, kentlerdeki geniş işçi ve emekçi yığınları harekete geçiremez, sıcak çatışmaları motive edemez inancındayız. Ulusal olduğu kadar toplumsal, sınıfsal çelişkiler (ve istemler) yeni serhıldanların dinamikleri olacaktır. Yine hem yaşanan süreçten yığınların çıkardığı/çıkaraacağı dersler ve hem de büyüyen kentlerin toplumsal, sınıfsal çelişkilerinin derinleşmesinden dolayı; kentlerdeki kitle eylemlerini kırsal alandaki gerilla mücadelesi ile harekete geçirmek, motive etmek artık mümkün değildir. Hiç bir etkisi olmayacaktır demiyoruz, ancak gerillanın fiziki ve psikolojik motivasyonu ile kentlerdeki geniş kitleler harekete geçirilemez.” (KKP I.Konferans Belgeleri sy; 55)

Özetle artık gerilla mücadelesi, ülkemizde siyasal süreci ilerleten bir öge olmaktan belirleyici boyutuyla çıkmıştır. Eski serhıldanlar tekrarlanmayacaktır. Yığınlar yürüdükleri yoldan tekrar yürümeyeceklerdir. Hangi açıdan bakılırsa bakılsın ülkemizde yeni bir sürece giriliyor. Yeni parti tartışmasında dikkate alınması gereken diğer temel bir gelişme budur.

6- Kürt burjuvazisi ve egemen sınıfları ekonomik olarak olduğu kadar siyasal olarak da Türk burjuvazisi ve onun siyasal rejimine entegre olmuş hatta sisteme göbekten bağımlı hale gelmiştir. Bu sürecin nasıl geliştiğini burada tartışmıyoruz. Artık ve hatta çoktandır, Kürt burjuvazisinin, bağımsız ulusal pazar kavgası bitmiştir. Bu aşamadan sonra kimse Kürt burjuvazisinden, ulusal pazara hakim olmanın motive edeceği bir ulusal kavgaya soyunma yönelişi beklememelidir. Ayrıca ekleyeyim: Dünya çapında sermayenin artan merkezileşmesinin bir gereği olarak ulusal pazar, genel olarak dünya pazarı ve somut olarak da NAFTA, AET gibi bölgesel(kıtasal) bütünleşmeler lehine aşıyor ya da aşılıyor.

Ülkemizin kuzey parçasında tekil olarak kimi unsurları saymazsak, sınıf olarak burjuvazi ulusal özgürlük kavgasının bir dinamiği olmaktan çıkmıştır. Parti tartışmasında dikkate alınması gereken diğer bir gelişme budur. Ulusal mücadelede cepheyi geniş tutmak doğrudur. Ancak bunu işbirlikçi burjuva ve egemen güçleri cepheye çekme adına yapmak yanlıştır ve bu tür yönelişlerin şimdiye kadar sonuçsuz kaldığı da biliniyor. Kaldı ki burada tartışılan sorun cephe değil, partidir. Ve tartışılan yeni partinin farklı sınıf ve katmanları kucaklayan cephe partisinden de farklı olması gerektiğini düşünüyorum. Farklı eğilimlerden sosyalistleri (komünistleri) bünyesinde birleştirecek olan bir parti ile cephe partisi farklı olgulardır.

Ayrıca eğer ulusal kavga içerisinde yer alan burjuva güçler/unsurlar varsa, bunları davet eden Kürt ulusal partileri birden fazla vardır. Dahası bu partilerden bazıları burjuvazi adına serbest piyasa düzeninin savunuculuğuna bile soyundular. Bu savunuculuğu en net çizgilerle DKP yapmaktadır.

7- Kürt, Türk ve diğer azınlıklardan gelme burjuvazinin kendi sınıf çıkarları temelinde birlik halinde davrandıkları bir süreçte; farklı uluslardan gelme işçilerin de sermayeye karşı ortak davranmaları kaçınılmazdır. Bundandır ki, sendikalarda her ulustan işçiler birlikte örgütlenmişlerdir. Ekonomik ve sosyal talepleri uğruna bir-

likte kavgayı geliştiriyorlar; İstanbul da, Ankara'da, Çukurova'daki her kitlesel işçi-memur eylemi Kürt illerinde de yankısını buluyor. Elbette, sendikalarda günümüzdeki ortak mücadelede, Türk şovenizminin bilinçli politik yönelişinin gereği olarak devlet tarafından zorla dayatılan ve günümüze kadar derinleştirilen entegrasyonun belirleyici olduğu bir gerçektir. Fakat komünistler olarak duygularımızı değilde bugünkü somut koşulları politikada veri olarak alacak isek; geçmiş tarihten bize devredilen malzemenin bu olduğunu görmek durumundayız. Zoraki ve tek yanlı entegrasyona karşı çıkmak gerekiyor. Bununla birlikte, her ulustan işçilerin sermayeye karşı ortak kavgasının zeminleri oluşmuş ise, bu kavgayı geliştirmek de komünistlerin görevleri arasındadır. Özetle, her ulustan işçilerin ortak mesleki örgütlenmesi temelinde birleşik bir kavganın geliştirilmesi yeni parti tartışmasında üzerinde durulması gereken bir diğer sorumuzdur.

8- Yeni parti tartışması sürdürülürken, dikkate alınması gereken bir olguda demografik yapıdır. Dünyada bir çok ulusun parçalandığı, ülke topraklarının belli bir kısmının farklı devletlerce egemenlik altına alındığı biliniyor. Ancak hiç bir ulusun durumu ya da dramı Kürt ulusunun yaşadığı trajediye benzemiyor.

Kürt ulusunun iradesi hiçe sayılarak, ülkesi dört parçaya bölünmüştür. Kuzey parçasında ise durum daha da vahim bir hale getirilmiştir. 1990 yılı genel nüfus sayımına göre, Kuzey Kürdistan'da yaşayan toplam nüfus 11 milyon 400 bin civarındadır. Fakat metropoller başta olmak üzere, Türkiye illerinde yaşayan Kürt/Kürdistan'lı nüfusun da Kuzey'de yaşayan nüfusa yakın bir rakamı oluşturduğunu rahatlıkla söyleyebilirim. Yine DİE'nin 1997 nüfus tahminlerine göre, K. Kürdistan nüfusunun 13 milyon civarında olduğu belirtiliyor. 1990'lardan itibaren devletin bilinçli bir politika ile 3 milyon civarında insanımızı topraklarından zorla göç ettirdiği dikkate alınırsa, TC metropollerindeki Kürt nüfusunun tablosu az-çok tahmin edilebilir. Örneğin 1990 öncesine kadar Çukurova'da Türk, Arap ve Kürt nüfus oranları aşağı-yukarı % 30 civarındaydı. Fakat son yıllardaki kitlesel göçle birlikte Çukurova'da Kürt nüfus oran-

ları hızla büyüdü. Çukurova'da bugün Türk, Arap ve Kürt nüfus bileşeninde oran, Kürtler lehine değişti. Bugün Kürtler Çukurova'da nüfus bakımında birinci sırayı aldılar.

Marmara, Ege, Ankara ve Akdeniz Kürtlerle dolup taşı adeta. Öyleki, Trakya'da bile % 5'i bulan azınlık bir Kürt nüfus oluştu.

Önümüzdeki yıllarda Kürt kentlerinde ve özellikle kırsal alanlarda olağanüstü hal koşulları ortadan kalkar ve yaşam normale dönerse; Türkiye metropollerinde yaşayan Kürt nüfusun ne kadarı geri döner? Ya da dönmeleri için nelerin yapılması gerekiyor? Üzerinde tartışılıp politikalar üretilmesi gereken önemli bir sorundur.

Ekonomik, sosyal ve siyasal nedenler ile son yüz yılı aşkındır Türkiye metropollerine devam eden göç sonucunda 10 milyonu aşkın bir kitleyi oluşturan Kürt nüfusunun ezici çoğunluğu yine ekonomik ve sosyal nedenlerle Kürdistan'a geri dönmeyecektir. Evrensel bir gerçeklik olarak; ekonomik, sosyal nedenler ile devam eden göçün yüzü, daima zengin bölgeler ve ülkelere dönük olmuştur. Eğer Diyarbakır'da kişi başına düşen gelir İstanbul'dan daha yüksek düzeye gelirse, Kürtlerin yanı sıra T.C metropollerindeki Türkler ve diğer halklardan azınlıklar da Kürdistan'a göçederler. Yakın bir zaman dilimi içerisinde bu gerçekleşmeyeceğine göre, metropollerdeki Kürtlerin ezici çoğunluğunun Ülkeye geri dönmeyeceğini de bilmeliyiz.

9-Türkiye'de rejimin iç ve dış politikada stratejik yönelimleri nelerdir? ABD ile diğer emperyalist güç odakları arasında kızışan hegemonya kavgasında Türkiye'ye biçilen misyon nedir? Türkiye, önce Somali ardından Bosna ve son olarak da Arnavutluk'a uluslararası güç kapsamında asker gönderirken; hangi hesapların peşinde ya da neyin hazırlığını yapmaktadır? ABD'nin öncülüğünde gerçekleşen ve adım adım derinleştirilen Türkiye-İsrail stratejik ittifakının bölgemizde yolaçacağı sonuçlar nelerdir ve Türkiye bu ittifak ile neyi hedefliyor? Türk Genel Kurmayı'nın sanayicilere ve basına verdiği brifingte, önümüzdeki 20 yılda 150 milyar dolar gibi dev bir proje ile ordunun modernizasyonu ve silahlanma hedeflerini açıkladı ve bu dev pazarda Türk sanayicilerini de pay kapmaya davet etmişti! Böylesine hacimli bir silahlanma hedefinin mevcut

“Misak i-Milli” sınırları korumakla sınırlı olduğunu düşünmek saf-
lık olmaz mı? Türkiyenin askeri hazırlıklarının altında, önümüzde-
ki yıllarda giderek ülke sınırlarının ötesinde yeni egemenlik alanla-
rının peşinde koşacağı yönünde güçlü işaretler vardır.

Ordu durup-dururken şeriat karşıtı bir tutumu neden geliştiriyor? Politik dine karşı geliştirilen tutumu sadece iç siyaset dengelerinin bir gereği olduğunu söylemek yeterli mi olur? Bence hayır!..

Öyle ki, Balkanlar, Kafkasya, Orta Asya ve Ortadoğu’da etkin rol oynamak isteyen bir T.C devleti, bu yönelişinin ideolojik-kültürel boyutunu da hazırlamak istiyor. Balkanlar’da etkin rol oynamak; dinin etkin olduğu bir siyasal rejimle mümkün olmaz. Kafkasya ve Orta Asya’da hem İran’la hem de Rusya ile hegemonya kavgasına hazırlanmak için de modern burjuva değerleriyle yoğrulmuş ‘laik’ bir siyasal rejimi gerektirir.

Politik dinin, giderek diğer iç siyaset dengeleri açısından da çizmeyi aştığı ve laik kemalist rejimi tehdit ettiği doğrudur, ama abartılmış bir doğrudur. Dolayısıyla ordu yönlendiriciliğindeki Milli Güvenlik Kurulu irticai adımlara karşı geliştirdiği önlemler paketinin nedenlerinden biri iç siyaset gereğidir. ikincisi ve esas belirleyici neden ise TC devletinin bölgesinde daha etkin rol oynama hazırlığıdır. Türkiye de son günlerde darbe oldu olacak tartışması sürdürülürken, aslında darbe oldu. Çünkü ordu sadece siyasal yaşamı değil ,ekonomik,sosyal,kültürel yaşamı yani bir bütün devlet nizamını denetleyen,yönlendiren bir programı hayata geçirmenin adımlarını atmaya hazırlanıyor.Hazırlanıyor demek eksik kalır çünkü bir süreden beri somut adımlar atıyor ve toplumu da bu adımlar doğrultusunda harekete geçirmeye çalışıyor. Kelimenin gerçek içeriğiyle ordu,bir siyasal parti gibi faaliyet sürdürüyor.

Yeni parti tartışmasını sürdürürken bütün bu soruları ve sorunlamayı derinden irdelemeliyiz. TC devleti ne yapmak istiyor? Bunları bilemezsek askerlerin yönlendiriciliğindeki rejimini, politik dine karşı ‘mücadelesinde’ Türk ve Kürt solunu yedekleme politikasının aleti olabiliriz! TC rejimi ABD’nin uluslararası siyasetinin de bir gereği olarak komünizme karşı mücadelede dini ve politik dinci oluşumları yedeğine aldı.

Ardından Kürt ulusal özgürlük mücadelesine karşı yine dini ve politik dinci akımları yedekledi ve kullandı. Şimdi yukarıda belirttiğimiz nedenlerle, rejim belli bir rota değişikliğine giriyor. TC rejimi önümüzdeki yıllarda 'sol'a açılmayı, bir nevi 1960 ihtilalinin benzeri yönelişlerini bugünkü koşullarda gerçekleştirmek istiyor. 1960'taki ne benzer bir askeri darbeden söz etmiyorum ve zaten eski türden açık darbelere ordunun artık kolay kolay yönelmeyeceği inancındayım.. Rejim genel olarak 'sol'a yeşil ışık yakacak,yakıyor. Kürt ve Türk devrimci solunun 12 Eylül 80 faşist darbesinden bu yana ağır saldırılarla kolunu kanadını kırdı, kendince yakın bir 'tehlike' olmaktan çıkardı. Önümüzdeki süreçte hem iç hem de dış siyaset gereği politik dinle hesaplaşırken solu yedeklemekten korkmuyor. Türk ve Kürt solunun rejimin bu yönelişini titizlikle izlemesi ve karşı taktikler geliştirmesi gerekiyor.

Rejim, Kürt ulusal özgürlük mücadelesine karşı kavga verirken; sağıyla soluyla tüm burjuva partiler, hatta Perinçek'in liderliğindeki İşçi Partisi rejimin arkasındaydı. Dahaşı, 'vatanın bölünmez bütünlüğü' şiarı ve propagandası marksist Türkiye solunu bile kısmen etkisi altına alıyordu. Ama politik dinle boğuşurken; Türkiye toplumu bir bütün değil, laik ve anti-laik ya da şeriatçı-kemalist düzen savunucuları olarak bir iç bölünmeye zaten uğramışlardır. Orgeneral Çevik Bir'in 'irtica, bölücülükten daha tehlikeli' derken Türk toplumunun iç bölünmesinden söz ediyor.

Uzatmadan belirtiyim: Türkiye, ciddi yeni siyasal gelişmelere gebe dir. Partiyi tartışırken bunların titizlikle izlenmesi gerekiyor.

Son olarak; ülkemizin dağları-ovaları yıllardır bombalandı, ormanları yakıldı ve halen yakılmaya devam ediyor. Ülkemizin doğal bitki örtüsünün tahrip edilmesi, doğal güzelliklerinin yok edilmesi gibi bir doğa ve çevre sorunumuz oluştu.

GAP'ı destekledik, destekliyoruz, ancak GAP'ın yolaçacağı ve hatta şimdiden yolaçtığı olumsuz sonuçları üzerinde, doğru dürüst bir çalışma yapan olmadı. Urfa ve çevresinde şimdi iklim aniden değişmeye başladı ve bundan en başta da çevre etkilendi. Ekolojik dengenin değişimi beraberinde yeni yeni çevre ve sağlık sorunlarını getirecektir.

Mevcut durumu devam ederse Van Gölü yakında-Çekmece Gölü ya da Haliç gibi pis kokulardan- geçilmez hale gelebilir. Bu ve benzeri ülkenin doğal ve çevre sorunları var ve bunlar da bizim sorunlarımızdır. Parti tartışmasında dikkate alınması ve üzerinde tartışılması gerekir.

Sonuç olarak, yeni bir yasal parti sorununu bütün bu olguları, süreçleri, dinamikleri tartışmanın kapsamına alarak sürdürmeliyiz. Hareket noktamız, sol parti ve grupların öznel konumları, sorunları, sıkıntıları değil; bizi çevreleyen koşullar olmalıdır.

PARTİNİN TEMEL HEDEFLERİ

Yukarıda özetlemeye çalıştığım olgular, süreçler ve dinamiklerden hareketle, partinin temel hedeflerini ve mevcut yasal partilerden farklılıklarının neler olması gerektiği üzerine görüş ve yaklaşımlarımı belirteceğim.

1- ULUSAL KİMLİK VE ULUSAL KURTULUŞ

1900'lü yıllardan bu yana ülkemizde devam eden özgürlük mücadelesinde, ulusallık (ulusal kimlik) hep tek politik hedef olarak belirlendi. Ulusal kimliğe en kapsayıcı misyon yüklendi. Ezilen bir ulusta ulusallığın (yurtseverliğin) en kapsayıcı kimlik özelliğini taşıması bize özgü değildir. Geçmişte ezilen ve sömürge ulusların özgürlük mücadelesinde ulusal kimlik kapsayıcı ve birleştirici kimlikti.

Ülkemiz bugün de, ulusal kimlik en kapsayıcı niteliğini koruyor. Fakat en kapsayıcı olması ile herşey olması aynı şeyler değildir. Artık tek başına ulusal özgürlük hedefi ve ulusal kimlik halkımızı birleştirmeye yetmediği gömülmüştür. Ulusal kimlikle sınıfsal kimliğin birliğini sağlayacak politikalar üretmek gerekiyor. Kürt ulusunda, uzlaşmaz sınıf çıkarlarına sahip sınıflar vardır. Bu temel sınıflar burjuvazi ve işçi sınıfıdır. Kimi Kürt işverenlerinin halkımızın trajedisi karşısında Kürtlüğünü hatırlaması ile özgürlük mücadelesinde bir dinamik olması farklı şeylerdir. Ulusal kavga da

Kürt burjuvazisi sınıf olarak bir dinamik olmaktan çıkmıştır.

Komünistler, yurtseverler Kürt işçi ve emekçiler ulusunun kurtuluşunu esas almalıdırlar. Bu yaklaşım da, ulus ve ulusal kimlik kavramında belli bir daralmayı beraberinde getirir. İşçi, emekçi köylü, esnaf, aydın ve gençlerin oluşturduğu halk, işçi ve emekçiler ulusunun sınırlarını belirler. Dolayısıyla ulusal kurtuluş ve ulusal kimliği sınıf bakış açısıyla ele almak, somut koşulların dayattığı temel bir çizgi olarak öne çıkıyor. Ulus kavramına ve ulusal kurtuluşu sınıfsal bakışla yönelmediğimiz sürece, yeni yasal parti HADEP, DBP VE DKP'den bu konuda farklılığını netleştiremez.

Ancak, sınıfsal bakışla sorunları, olguları ele aldığımızda, siyasal-sosyal ve kültürel kurumların ulusal kimlikli, yani belli bir ulusa özgü olması gerçeğini bütünlüklü bir perspektif içerisinde yerli yerine oturtabiliriz. Bu bakışla komünistler, siyasal parti de dahil her alanda ulusal kurumların yaratılmasını savunurlar, bu uğurda kavga verirler. İçerisinden geçtiğimiz süreçte, Kürt halkının her alandaki ulusal kimlikli örgütlenmesinin önündeki yasal ve fiili engellerin kaldırılması için komünist ve yurtsever güçler mücadele etmelidirler.

Roj'daki yoldaşlarımızın sürdürdüğü parti tartışması ilgili olarak şunu hatırlatmak istiyorum: Siyasal alanda ulusal kimlikli örgütlenme eşittir partinin mutlaka adında Kürt ibaresinin bulunması demek değildir. Partinin ulusal kimliğini Kürt tabiri değil, esas programı ve mücadelesi belirleyecektir. Ve mevcut yasalar nedeniyle peşinen kapatılacağını bilerek partinin adında Kürt kelimesinin yer almasında ısrar etmek doğru değildir. Böyle bir ısrar bilinçli, amaçlı politik bir yaklaşıma değil, tepkisel yönelişlerin ifadesidir.

SINIFSAK KİMLİK VE TOPLUMSAK KURTULUŞ

Ülkemizde, milyonlarla ücretli, maaşlı ve emeği ile geçinen emekçi köylülük ve esnafın ciddi ekonomik, sosyal-kültürel-siyasal sorunları çözüm bekliyor. Diyarbakır kent merkezinde bir kamyon- da dağıtılan yiyeceklerden bir parça alabilmek için çamur deryası

içerisinden boğuşan halkın dramı, Kürt halkının yaşamsal sorunlarından sadece küçücük bir kesitini oluşturur. Van'da naylon çadırlarda yaşayanların; Hakkari'de askeri çöplükte ekmek artıklarını toplayan Kürt çocuklarının ve Urfa, Adıyaman, Diyarbakır, Mardin... v.b. illerde yaz sıcaklığında Kürt burjuvazisine karın tokluğuna tarım işçiliği yapan yaşlı, çocuk ve kadınların; yine bir ekmek kapısı ardından, Çukurova'ya, Karadeniz'e, Ege'ye mevsimlik işçi olarak gidenlerin; Antep, Malatya, Elazığ, Diyarbakır, Maraş, Adıyaman başta olmak üzere Kürt illerindeki özel sektörün işletmelerinde, sendikası, sigortası her tür sosyal güvenceden yoksun, aylık 10-15 milyon ücretle çalışan onbinlerce işçinin yaşamsal ekonomik, sosyal sorunları bulunuyor. İşsizlik, açlık, barınacak ev bulamamak, kullanılacak temiz su ve enerjiden mahrum olmak, hastasına ilaç parasını temin edememek, parasızlıktan çocuğunu okula gönderememek gibi sosyal sorunlar halkımızı derinden etkiliyor.

İnsanımızın maddi (fiziksel) ve manevi (kültürel) gelişimini frenliyor. Bu yaşamsal sorunlar, halkımızın üzerindeki ulusal baskı ve son yıllarda yoğunlaşan devlet terörü kadar ilgilendiriyor. Dolayısıyla çözüm bekleyen dev sorunlar olarak gündemde duruyorlar.

Yasal alanda da bu sorunların çözümünü uğruna projeler üretecek ve militan kavga verecek bir partiye ihtiyaç vardır. Dar anlamda işçisınıfının geniş anlamda emekçi halkımızın ulusal olduğu kadar sınıfsal-toplumsal çıkarlarını savunacak bir parti; elbette partiyi, dar anlamda bir işçi partisi olarak algılamak ya da hedeflemek doğru değildir. Ama buradan yola çıkarak partiyi sınıf dinamiğinden (kimliğinden) yoksun ve sınıflar üstü bir olgu olarak algılamak da yanlıştır. Hedeflenen parti dar anlamıyla sınıf dinamiğine mutlaka dayandırılmalıdır. Ya da dayandırılmak için aktif mücadele etmeliyiz. Partinin bileşenleriyle saptamak daha yerinde olur; partinin sınıf dinamiği işçi sınıfıdır ve sınıf kimliği bu dinamikte somutlaşır. Kitle tabanı (dinamiği) ise işçi sınıfı da dahil genel olarak emekçi halktır. Daha önce de belirttim, buradaki 'emekçi halk' kavramı partinin ulusal kimliğinin sınırlarını belirler. Tekrar vurgulayayım, partinin hedef kitlesine bu yaklaşım sınıf dinamiğinden kopuşu ve sınıf niteliği yerine 'yurttaşlık statüsü'nün konulmasını

savunan tezlerin dayanağı yapılmamalı.

HADER, DBP ve DKP'nin programatik hedefleri nettir: Ulusal özgürlük, barış ve demokrasi. Bunlar özü itibariyle burjuva demokratik istemlerdir. Kurulması hedeflenen parti özgürlük, barış ve demokrasiye sınıfsal bir içerik kazandırabilecek mi? Bu politik istemlerle kopmaz bir bütünlük içersinde, kapitalizme alternatif olarak sosyalizm mücadelesini sürdürebilecek mi? Ya da sürdürmeli mi? Gaziantep, Diyarbakır ve Van'da işçi-emekçi halkın kendi ulusundan burjuvaziye karşı sınıf mücadelesini geliştirecek mi? Bu sorulara yanıt "hayır" olacaksa, kurulacak yeni parti gerçekte yeni olmayacak ve çok kısa sürede gereksizleşecektir.

3-İDEOLOJİK BAKIŞ VE PARTİ

Her ideolojik-kuramsal yaklaşım, işçi ve emekçi yığınların güncel politik yaşamında ve mücadelesinde ete kemiğe büründüğü oranda maddi bir güç haline gelebilir. Ne ideolojik perspektiften yoksun bir politika ne de politikadan kopuk bir ideoloji düşünülemez. İdeoloji, politikanın görüş ufkudur, onun rehberidir. Tersinden de politika ideolojinin yaşamla bağının kurulmasını sağlar, kitlelerin düşünsel dokularına hükmetmesini sağlar. Dolayısıyla politika ideolojinin sınav alanıdır. Çünkü, ideolojik ilkeler/saptamalar ancak kitlenin güncel ve somut istemleri uğruna verilen mücadele sürecinde, izlenen politikalar aracılığıyla sınanır. Böylece doğruluğu ya da yanlışlığı açığa çıkar.

Son yıllarda salgın hastalık halini alan "ideolojinin reddi" özünde burjuva ideolojinin savunusudur. Tüm burjuva partiler "ideolojimiz yoktur, biz kitle partisiyiz" derler. Ancak biliyoruz ki hepsi özünde burjuva sınıf çıkarlarını içselleştirmiş bir politik program uğruna mücadele ederler. Politikasız bir parti olmayacağına göre ideolojisiz bir parti de düşünmek saçmalık olur. Dolayısıyla tartışmasını sürdürdüğümüz partinin ideolojik bakış açısı genel çizgilerle netçe belirlenmelidir.

İdeolojik bakıştan uzaklaşma perdəsi altında somutta marksizm-leninizmten uzaklaşma, son yıllarda Kürt solunda büyüyen

bir eğilim halini aldı. Marksizmden ve bilimsel sosyalizmden kopuş Türkiye soluna oranla Kürt solunda hem daha hızlı hem de daha derin yaşandı ve hala yaşanıyor. Tam bir kopuş ve ayrışma süreci yaşanıyor. Bir yanıyla bu ayrışma olumludur. Kimileri kendilerini “halkçı”, kimileri “sosyal demokrat” ve kimileri de net çizgilerle serbest piyasacı “liberal” parti olarak ilan ettiler... Kimileri de yine net çizgilerle marksist-leninist ideoloji ve komünist örgütlenme de kararlı olduklarını ilan ettiler. Ama halen iki cami arasında beynamaz tutumlarını sürdürenler de var. Bunlar iki camiden birine yönelmenin baskısı altındadırlar.

Sosyalist sistemin yıkılmasıyla, ‘ideolojinin sonu’ yönünde artan emperyalist propagandanın ülkemiz solu üzerinde sanılandan da fazla etkili olduğu bugün daha iyi görülüyor. Sosyalist sistem dünya siyaset sahnesinde etkili bir rol oynadığı yıllarda ‘ben daha fazla marksist-leninistim’ yarışında olan sol yurtsever akımlarımız, bugün adeta ‘ben daha fazla ve daha erken marksizmden koştum’ yarışına girdiler. Salt uluslararası esen rüzgarın etkisiyle, marksist-leninist olanların marksizme yararından çok zararı olmuştur.

İşçi ve emekçilerin kurtuluşuna soyunacak olan bir partinin ideolojik savunusu bence net olmalıdır. Bu marksizm-leninizmdir. Tarih sonu gelmez kopuşlarla ilerler. Her kopuş, yeni bir özgürleşme aşamasının ilk adımınıdır. İşçi ve emekçi halkımızın yeni ve gerçek bir aydınlanma ile özgürleşmesini hedefliyorsak; burjuva ideolojisinden politikasından ve kültüründen devrimci bir kopuş gerçekleştirmeyi başarabilmeliyiz.

ENTERNASYONALİZM VE PARTİ

Evrensel siyasetle yerel (ulusal) siyaset birbirinin karşısı değildir. İkisi daima birbirini tamamlar. Her ulusal siyaset şu veya bu oranda enternasyondur/olmak zorundadır. Tersinden de her enternasyonal siyaset ya da akım yerelliğin, ulusallığın ya bir parçası ya bir yönü ya da onun özüdür. Yerel, ulusal siyasetle, enternasyonal siyaset birbiriyle yüzlerce, hatta binlerce geçiş bağlantılarıyla bağlanmıştır.

Her gerçek yerel politik akımın mutlaka evresel bir boyutu vardır. Bunun uluslararası alandaki yansıması enternasyonal dayanışmada ifadesini bulur. Ulusal sınırlara hapsolmuş hiçbir enternasyonal bağlantısı olmayan bir siyasal parti düşünülemez. Her politik akım ya da güç kendini uluslararası arenadaki belli bir dünya görüşünün ve politik akımın ülkesindeki (yereldeki) kolu olarak ifade eder/etmelidir. Kendini enternasyonal düzeyde bir siyasal akımla ilişkilendirmeyen, ondan beslenmeyen ve onu beslemeye aday olmayan bir politik akım uzun süre yaşayamaz.

Ülkemizin ve halkımızın uluslararası alana taşınması gereken sorunları vardır. Kürt ulusal sorunu, uluslararası bir sorun halini almıştır. ABD başta olmak üzere dünya ve bölgemizdeki etkin güçlerin ilgi alanı içerisinde. Kurulacak partinin uluslararası ve bölgeye ilişkin siyasetinin temel çizgisi ne olacak?

Partinin bu alandaki temel siyaseti dünya komünist hareketi ve ilerici güçleriyle enternasyonal dayanışmayı geliştirmek olmalıdır. Kürt halkının gerçek dostları dünya komünist ve ilerici güçleridir. Bunlarla her alanda sağlam ilişkiler temelinde enternasyonal dayanışmaya gidilmelidir. Elbette özgürlük mücadelesine uluslararası destek sağlamayı, komünist ve ilerici güçlerle sınırlandırılmaz. BM ve Avrupa Parlamentosu başta olmak üzere uluslararası kuruluşlara sorunu taşımak ve destek aramak da partinin görevleri arasındadır. Uluslararası kuruluşlar nezdindeki destek arayışları, kimi burjuva siyasal akımlarla ve bunların etkinliğindeki kurumlarla teması gerekecektir. Ülke ve dünyaya sınıf bakış açımız netse; gerçekleştireceğimiz ilişkilerde komünist duruştan taviz vermiyorsak, davamızda herkesten destek alma çabasına gireriz.

Ayrım şudur; kimiler ile salt uluslararası dayanışma cephesini lehine genişletmek amacıyla, kimileriyle ise ideolojik, politik ve hata örgütsel kalıcı ve sağlam enternasyonal dayanışmayı yaratmak, ülke ve dünya sorunlarının çözümünde tam bir kader birliği içerisinde hareket etmek amacıyla ilişkiler kurulur. Dünya komünist hareketi ve ilerici güçleriyle her alanda kalıcı ve sağlam enternasyonal ilişkilerin yaratılması temelinde, davamız lehine herkesle ilişkiye girebiliriz.

PARTİ VE DOĞRUDAN DEMOKRASİ

Yunanca kökenli olan demos (halk) ve kratos (iktidar) sözcüklerinin bütünleşmesinden oluşan demokrasi, teorik olarak halkın egemenliğine dayanan yönetim biçimi demektir. Ancak temsile dayanan işleyişiyle içeriğinden soyutlanmış, egemen sınıfların çıkarlarını savunan bir rejime dönüştürülmüştür.

Elbette iktidarın tek kişinin elinde toplandığı krallık, monark ya da faşist rejimlere oranla temsili demokrasi tarihsel bir ilerlemeyi temsil eder. Halkın iradesinin iktidara, doğrudan değil de dolaylı yani seçerek vekalet verdiği temsilcileri aracılığıyla yansıdığı temsili demokrasi egemen sınıflarının demokrasisi halini almıştır. Dahası, temsili demokrasi aracılığıyla burjuvazi, kendi sınıf iktidarını hem daha geniş bir toplumsal temele dayandırabiliyor, hem de iktidarın sınıf niteliğini gizleme olanağına kavuşuyor.

Yazımın başında temsili demokrasi ve kurumlarının yıprandığını, yozlaştığını belirtmiştim. Alternatif olarak halkın egemenliğini temsilli organlar olmadan kullandığı siyasal sistem olarak doğrudan demokrasinin, ekonomik, sosyal ve kültürel dayanaklarının dünyada döne göre daha güçlenmiş olduğunu belirteyim. Kökleri, tarihin derinliklerine kadar inen doğrudan demokrasinin yakın tarihimizdeki örnekleri 1871 Paris Komünü ve Rusya'da 1900'lerin başında doğan Sovyetlerdir.

Somutumuzda gelince; temsili demokrasinin bile son 40 yılda üç askeri darbe ile kesintiye uğratıldığı biliniyor. Türk ve Kürt toplumları yarım-yamalak bir burjuva demokrasisini bile yaşamadılar. Ama Türkiye'deki burjuva siyasal partiler, yüz yıllık geçmişleri olan Batı ülkelerinin siyasal partilerine oranla daha fazla yıprandılar, yozlaştılar. Burjuva içeriğiyle bile demokrasi kültürünün topluma yerleşmesine sözü edilir bir katkı sağlayamadılar. Askeri darbeler karşısında, kendilerinin ve yer aldıkları parlamentonun yasallığını savunarak kapatılmasına karşı burjuva demokrat bir tutum sergileyemediler. Türkiye'de burjuva demokrasisi, 'asker demokrasisini' aşamadı. Bu gidişle de aşamaz.

Devrimci, sosyalist hatta komünist parti adını taşıyan, sol akımların nezdinde ise örgüt içi demokrasi, demokratik-merkeziyetçi işleyiş ve kollektif yönetim gibi kavramlar yıprandı. Demokratik-merkeziyetçi işleyişte, demokrasi yönü rafa kaldırılarak tek yanlı merkezi bir yönetim uygulandı. Halk mahkemesi, devrimci adalet adına zaman zaman burjuva mahkemelerine rahmet okutan cinayetler işlendi. Hiç bir baltaya sap olamayanlar, devrimci siyaseti meslek edinmesi profesyonel devrimci kavramını halk nezdinde ciddi olarak yıprattı. Genel olarak doğu toplumlarında olduğu gibi bizde de halktaki kültürel doku, herşeye kadir lider fetişizminin yaratılmasına uygun iklim oluşturdu.

Örgüt içi demokrasi, kollektif mücadele ve demokratik-merkeziyetçi işleyişe yeniden saygınlık kazandıracak bir parti kurabilecek miyiz? 'Evet' diyorsak bunu sözlü bir onaydan öteye, işçi-emekçi kitlelerini ikna olacakları bir olgu haline nasıl getireceğiz?

Ve önemlisi tek tek her birey bu işleyişleri günlük mücadelesinde davranışlarına nasıl emdirecektir? Bunların da tartışılması ve somut çözüm önerilerinin üretilmesi gerekiyor.

Yoksullar, ezilenler adına siyaset yapan değil, işçi ve emekçilerin doğrudan kendi adına siyaset yaptıkları, somut üretimde buldukları bir partiyi nasıl yaratacağımızı tartışalım.

Kurulacak parti elbette bugün T.C devletinin yürürlükteki partiler yasasına göre kurulacaktır. Dolayısıyla partinin yapısı ve işleyiş-i temsili sisteme göre şekillenecektir. Bunun anlamı belli süreler için seçilmiş yerel ve merkezi yönetimler, dolayısıyla ancak kongreden kongreye hesap veren bir yönetim .Mevcut yasalar gereği partinin biçimsel işleyiş-i böyle olmak zorundadır. Bence bu zorunlu biçimsel işleyişe rağmen, partide bürokrasiyi işin başında kıracak, her kademedede etkin eleştiriyi köklü bir gelenek haline dönüştürecek; taban duyarlılığını ve yönetimin taban nezdinden güven kaybına uğramasıyla paralel olarak tabanın değişen eğilimini anında yönetim birimlerine yansıtabilecek bir işleyiş-i parti yapısında nasıl içselleştirebiliriz? Başka bir ifadeyle T.C partiler yasasına göre olması gereken zorunu biçimsel işleyişin yanı sıra, ikinci bir işleyiş olarak doğrudan demokrasi işleyişini en azından belli yönle-

riyle partide egemen kılabilecek miyiz? Nasıl ve ne oranda? Bunları ayrıntılı tartışmalıyız.

Bütün bunların doğal bir sonucu olarak hedeflenen parti, temsili demokrasi ve işleyişine ilişkin net bir tutumla karşı tavır almalıdır. Temsili sisteme göre kurulmuş olması, parlamentoda yer almak için mücadele etmesi ve yer alarak ondan yararlanması ile bunları temelden değiştirmek için kavgaya soyunması birbiriyle çelişik yönelişler değildir.

Hali hazırda, nesnel ve öznel koşullardaki sorunlarımıza rağmen doğrudan demokrasi işleyişini parti yapısına nasıl taşıyabiliriz sorununu ciddi tartışmamız gerektiğine inanıyorum. Doğrudan demokrasi yönelişi, dünya çapında halk kitleleri arasında gelişip güçlenecek ve 2000'li yıllara damgasını vuracak olan tarihsel bir eğilimdir. Bugünden bunu görerek sürece hazırlıklı girmeliyiz.

PARTİ TÜRKİYE'DE ÖRGÜTLENMELİ Mİ?

Halklar, kendi tarihlerini kendileri yaparlar. Fakat tarih yaratırken, kendi belirlediği koşullarda ve içerisinde seçip beğendiği malzeme ile yapma hakkına ya da imkanlarına sahip değildirler. Yani, halklar canları istediği gibi tarih yaratamazlar. Tarihi ilerletme ve dolayısıyla yeni bir tarih yaratma kavgası, içerisinde yaşadığımız süreçte umduğumuz ile değil, bulduğumuz ile yani geçmiş tarihten aktarılmış malzeme ve sorunlarla verilir.

Geçmiş tarihten bugünkü kuşaklara devredilmiş ve şimdiki süreçte yüzyüze olduğumuz malzeme ya da koşullar nelerdir? Yazımın ilk bölümünde bu sorunun yanıtı üzerinde durdum. Aşağıda tekrar da olsa özetleyeceğim.

a) Ülkemiz dört parçaya ayrılmıştır. Ve yakın bir sürede ülkenin dört parçasıyla birliği olanaklı değildir.

b) Kuzey kökenli nüfusun yarısı civarında bir kesimi metropoller başta olmak üzere Türkiye illerine yerleşmiştir. Bu nüfusun ezici çoğunluğunun geri döneceğine ilişkin veriler bulunmuyor.

c) Aydınlarımızın neredeyse tamamı yine metropollere yerleşmiş bulunuyorlar. Kültür, sanat ve basın gibi kurumlarının merkez-

leri metropollerdedir.

d) Türk ve Kürt işçileri mesleki alanda birlikte örgütlenmişlerdir.

e) Son 30 yıldır, Kürdistanlı yurtsever ve devrimci örgütler, Türkiye metropollerinde hep örgütlündiler. Tersinden de Türkiye solu Kürt illerinde özellikle sınır illerinde hep örgütlü olmuştur.

f) Türkiye sol parti ve örgütlerde yaygın bir Kürt kadro ve kitle tabanı bulunuyor. Tersinden az da olsa Kürt ya da Kürdistan'lı örgütlerde Arap, Türk, Laz v.b. yer alıyorlar.

g) Türk burjuvazinin belirleyiciliğinde Kürt, Arap, Laz, Yahudi... v.b. ulus ve azınlıklardan gelme burjuvazi ekonomik sosyal ve siyasal entegrasyona uğramış olup kader birliği içerisindedirler.

h) Baskı, terör, kitlesel katliam ekonomik, sosyal entegrasyon ve önemlisi şovenizmin bilinçli hedefi olan kültürel entegrasyon yanı Kürt ulusal bilincinin yok edilmesi hedefleri sonuçsuz kalmıştır. Kürt halkı, ulusal özgürlük uğruna mücadelede kararlıdır. Bu kararlılığını, ağır bedellerle ödeyerek sürdürmektedir.

Üzerinde siyaset yaptığımız ve yapacağımız malzeme ister beğenelim, ister beğenmeyelim, budur. Dolayısıyla yeni bir tarih kavgasında, duygularımızla değil, malzememizin bu durumu üzerinde hareket edeceğiz.

Konumuzla bağlantılı olarak bu malzemeden, bu koşullardan örgütlenmeye ilişkin çıkaracağım önermeler şunlar:

1) Türk ve Kürt solu ülke coğrafik sınırlarını esas alan bir örgütlenmeye yönelmelidir. Tabir uygunsâ; örgütlenmede sınır ihlallerini ve iddiaları terk edilmelidir. Fakat bu öyle kolay ya da birileri önerdi diye gerçekleşmeyecek kadar girift bir sorun haline gelmiştir. Türkiye komünist hareketi, Kürt sorununa bakarken; sırtındaki kambur olan kemalizmden kopuşu tam olarak başaramamıştır. Dolayısıyla enternasyonal bakışlı örgütlenme (birleşik örgütlenme) Kürdistan'da hep bir ayağı topal yürümüştür. Ve önemlisi komünist parti/hareket adına halen 10'u aşkın örgüt bulunuyor. Tersinden de Kürt solu geçmiş ve yakın tarihte Türkiye solu ile ilişkilerinde hep kuşku ile bakmış güven erezyonunu aşamamıştır. Kürt solu kendi öz örgütünü yaratmak gibi haklı ve zorunlu noktadan kalkış yap-

muş, ancak bu hem ülke coğrafyası ile sınırlı tutulmamış ve hem de kendine güven temelinde Türkiye solu ile gerekli ortak örgütlenmede adım atmada ürkek davranmıştır. Bu ürkeklikte, Kürt sorununun da başından beri sırtından taşıdığı ezilen ulus milliyetçiliği kamburunun payı vardır.

2) Sorunun çözümü iki biçimde olabilir.

Birincisi; ayrı ayrı ülke sınırları içerisinde örgütlenmiş komünist hareketlerin tüm temel sorunlarda birlikte hareket edecekleri kalıcı bir mücadele birliği ve bu ortak mücadeleyi organize edecek kalıcı ama loose (gevşek) bir üst çatıyı (örgütlenmesi) yaratmak. İspanya'da bağımsız örgütlenmiş İspanya ve Katalonya komünist partilerinin oluşturduğu sol blok türünden bir kalıcı ittifak. İspanya Komünist Partisi'nin Katalonya özerk bölgesinde, Katalonya Komünist Partisi'nin de Katalonya coğrafyası dışında örgütlenme yönelişleri yoktur. Yakın vadede gerçekçi görünen budur.

Komünistler için önerdiğim diğer politik akımlar için de geçerlidir. Ş. Elçi'nin liderliğindeki DKP'nin besbelli ki Türkiye komünistleri ile değil, örneğin burjuva sosyal demokratlarla ittifaka yönelebilir. Kürt ulusal sorununun siyasi çözümü doğrultusunda atılacak her adım iki ülkedeki paralel siyasi akımların ortak davranma zeminlerini daha da netleştirecektir.

İkincisi; yine ülke coğrafyasında örgütlenmiş, komünist partilerin merkezi bir örgütlenmede birleşmeleri. İki partinin birleşeceği üçüncü merkezi parti olarak sovyetik örgütlenme. Bilimsel olarak doğru olan bu önermenin, yakın görünürde gerçekleşeceğinin verileri yoktur.

Bu iki önermeden biri gerçekleşinceye kadar, Kürt solu Türkiye'de Türk solu da Kürdistan'da örgütlenmesini sürdürecektir.

Türkiye solu, Kürdistan'daki örgütlenme faaliyetlerine son vermeden, Kürt solunun Türkiye metropollerinde örgütlenmesine karşı çıkma ve bunu milliyetçilik olarak eleştirme hakkına sahip değildir. Tersinden de Kürt solu Türkiye metropollerindeki örgütlenmeye son vermeden Türkiye solunun Kürdistan'daki örgütlenmeye karşı çıkması ve bunu şovenizm olarak eleştirme hakkına sahip değildir.

Bir başka açıdan; Türkiye solu Kürt ulusunun kendi kaderini tayin hakkını net çizgilerle savunmadan ve bunu halklar arası ilişkilerde güven verici bir politik propaganda ile dile getirmeden; Kürt solu somutta komünistleri, Kürdistan'da sosyalizm uğruna mücadeleyi tüm boyutlarıyla sürdürüp, bu alandaki boşluğu laikiyle doldurmadan, yani Kürdistan'da salt ulusalcı politik mücadele çizgisi aşılmadan mevcut güven bunalımı karşılıklı aşılamaz .

Şimdi asıl konumuz olan yasal partinin Türkiye'de örgütlenmesine tekrar dönelim.

Sait Aydoğmuş Roj'daki 'legal alanda da kendimiz olmalıyız' başlıklı yazısında "legal parti için önemli olan bir başka husus da ad/isim sorunudur. Bu parti adıyla da ulusal kimlikli olmalı, hiç olmazsa ajitasyon ve propaganda çalışmalarında bu hususu açıkçıkla ve özellikle ortaya koymalı, kapatılma pahasına da olsa 'Türkiye partisi' olduğunu söylememelidir" diyor.

Partinin adı ile ilgili yazımın ön sayfalarında görüşlerimi belirttim. Dolayısıyla Aydoğmuş'un belirttiği gerekçeyle değil, fakat kitlenin dokusu programı ve iktidar hedefiyle Türkiye partisi olamayan bir parti kendine 'Türkiye Partisiyim' dememelidir. Zaten bileşenleri ve programatik hedefleriyle Türkiye Partisi olamayan HADEP ve DBP; salt parti ve seçim yasası gereği (merkezinin Ankara'da olma zorunluluğu, T.C toplam il sayısından bir fazlasından örgütlenme zorunluluğu... v.b. nedenlerle) gerçekte, Türkiye partisi olmadılar. Bundan böyle de biçimsel olarak Türkiye partisi olma geçimini aşamazlar. Bu partiler özünde birer Kürt partisidirler. Tersinden de ÖDP, EMEP, SİP gibi partilerde kimi Kürt illerinde örgütlenmişler ama gerçekte birer Türkiye (Kürdistan hariç) partisidirler.

Yeni yasal parti kurulacaksa salt yasalar nedeniyle ve biçimsel de olsa Türkiye partisi olmak zorundadır. Ve programı esas Kürdistan kalkışlı olsa da, yine yasalar gereği, program ve tüzüğünde TBMM ve hükümete ilişkin yaklaşım ve önerilerini belirtmek zorundadır. Dolayısıyla kerhen de olsa 'Türkiye partisiyim' diyecektir. Yasaları değiştirmek veya aşmak için mücadele etmek ayrıdır, yasal bir partinin yasalara uygun kurulacağı ayrıdır.

Sonuç olarak eğer bu tartışma yeni bir yasal parti ile sonuçlanacak ise, bu parti biçimsel olarak Türkiye partisi olacak. Peki gerçekte kitle tabanı programı, iktidar hedefi ve günlük politikalarıyla Türkiye (ve Kürdistan) Partisi olma iddiasını taşımalı mı? Bu soruya yazının bütününde özünde 'hayır' diyorum. Ancak birincisi; mevcut yasaların getirdiği zorunluluk, ikincisi; özetlemeye çalıştığım Türk ve Kürt solunun devam eden karşılıklı coğrafik ülke sınırlarını aşan örgütlenmesinin getirdiği zorunlulukla orantılı olarak Türkiye Partisi olacaktır.

Yer darlığı nedeniyle, parti ve kadın, parti ve gençlik ve en önemlisi parti ve din sorununa ilişkin görüşlerimi belirtmedim. Fakat bu sorunların da ayrıntılı tartışılması gerekir.

YASAL PARTİYİ SORGULARKEN...

S

olum yasallaşma sürecine girişi bir hastalık mı, yoksa sürecin dayattığı bir olgu mu? Solun kendini ifade etmesinin, umut olmasının yolu; girilen bu süreçte kendini nasıl ifade edeceği ile ilgilidir.

1980 sonrası ülkemizde devrimci kadrolardaki yaşanan dönüşüm sürecinin iyi gözlenmesi gerekir. Toplumsal dönüşümlerle, bireylerin dönüşümlerinin iç içeliği unutulmamalıdır. Geleneksel değerlerin alt üst oluşunun yaşandığı bu süreç gözden ırak tutulmamalıdır. Geleneksel değerlerin kaybolduğu, at izi ile it izinin birbirine karıştığı günümüzde; yeni değerlerin ve damarların yaratılması gerekir.

Kapitalizm 1980 sonrası ülkemizde birçok değer yargılarında çözümleri gündeme getirmiştir. Bu çözümü en çok da aile yapısındaki çözümlerde görmek mümkündür. Artık ülkemizde aile; geleneksel aile (geniş aile) tipinden çekirdek aile tipine geçişin hızlandığı dönemi yaşamakta. Bunun tipik örneğini Malatya özelinde incelediğimizde; 1990 D.İ.E verilerine göre; toplam hanenin 123.364 olduğunu görüyoruz. Bir kişilik hane 4.464, iki kişilik hane 9.963, üç kişilik hane 12.351, dört kişilik hane 18.530, beş ki-

şilik hane 18.838, altı kişilik hane 16.361, yedi kişilik hane 15.125, dokuz kişilik hane 6177, on ve daha yukarı kişinin yaşadığı hane sayısı ise 12.963'tür. Rakamları incelediğimizde çekirdek aile olarak kabul ettiğimiz anne, baba ve en fazla üç çocuğun olduğu ailenin çekirdek olduğunu; bu rakamın da kapitalist üretim ilişkilerinin yaygınlaşması ile daha yukarılara çekileceğini söylemek, zannedirim kahinlik olmamalı. Peki bu ne demektir? Artık geniş aile içinde ekonomik dayanışma çözülmüş, buna bağlı olarak siyasal ve sosyal etkileşim azalmıştır. Küçülen aile kendi ayakları üzerinde durma ile karşı karşıya kalmıştır.

Her sosyal vakada olduğu gibi bunda da ilk kaos yaşanmaktadır. Resim giderek netleşmeye yüz tutmuştur. Bu durumdan etkilenen aile tipi; bencil, içe dönük, kendini koruma iç güdüsüyle, siyasal ve sosyal hayatta örgütlü bir ağırlık koymasını geciktirmektedir. 1980 öncesi olduğu gibi kendini geniş akrabalık aşiret ve mezhepsel kalkanlarla koruması, ortadan kalkmıştır. Gardı düşmüştür. Tabii ki bu kalkanın arkasına sığınarak siyasal hayatta yer alınmaya çalışılmaktadır. Bu tür siyaset yapmayı kapitalizm kendi gelişimi doğrultusunda kullanmaktadır. Ancak 1980 öncesi sol da bir anlamda bu yapılanma üzerine siyaset yapmıştır. Düşünün ki bir mezhep (Alevilik) tümüyle solun doğal mütefiği sayılmış, bu bağlamda siyaset yapılmıştır. Bu bağlamda siyaset yapan siyasal yapılanmalar büyümeyi hedeflemiş ve büyük oranda da başarılı olmuşlardır. Ancak şu gerçek de 1980 sonrası bu yapılanmaların suratlarına tokat gibi inmiştir: Ekonomik ilişkiler sonucu oluşan sınıf ve katmanların üzerinde oluşmayan yapılanmaların geçici olduğunu kanıtlamıştır. Çünkü Alevilerde de kapitalist üretim ilişkileri sonucu sınıfsal ayrımlaşma başlamıştır.

Malatya örneğimize devam edelim. Toplam hane sayısı 123.364, hiç çalışmayan aile sayısı (emekli, işsiz) 17,964, bir kişi çalışan aile 47,313, iki kişi çalışan aile 23,453, üç kişi çalışan aile 11,780, dört kişi çalışan aile 9,312, beş kişi çalışan aile 5,865, altı kişinin çalıştığı aile 7,484. Bu verilere baktığımızda iki ve daha yukarı çalışan bulunan ailelerin % 49'larda olduğu görülüyor. Artık tek kişinin çalıştığı aile tipinin % 30 civarına çekildiği gö-

rülüyor.

İleride ailede çalışanların sayısının artması kaçınılmaz. Bu durum aile içinde bile bireyler arası bağımsızlığı gündeme getirecektir. Bunun siyasal hayata yansımaları kaçınılmazdır. Geleneksel siyasal tercihlerin belirlenmesinde aile reisinin yaptırımının ortadan kalkacağı hissedilmektedir. Bir başka açıdan Malatya örneğine baktığımızda, toplam nüfus 702. 055; 0-14 yaş arası 262.805 (% 37.43) 15- 64 yaş arası 490.712 (% 58.36), 65 ve yukarısı 28. 987 (% 4.13). Bu verilerde Malatya nüfusunun genç nüfus olduğu görülmektedir. Bu yalnız Malatya için değildir; TC ortalamasında da aynı durumu göre biliriz: 0-14 yaş arası % 34.96, 15- 64 yaş arası % 60.68, 65 ve yukarısı % 4.28'dir. Öyleyse siyaset yapacak olanların bu genç kuşağa dikkat etmeleri gerekiyor. Aile nin küçülmesi, aile içi ekonomik ilişkilerin değişmesi, aile içi demokrasiyi de gündeme getirmiştir. Ailede artık yönetimde direkt yer alma dönemi başlamıştır. Aile içinde 'doğrudan demokrasi' yürürlükteki temsili demokrasinin giderek iflasını getirecektir.

İşte komünistler değişen bu geleneksel değerlerin bilinciyle hareket etmek zorundadırlar. Yeni değerler ve damarlar yaratmalıdırlar. Çünkü; doğa genel anlamda boşluk kabul etmez. Reel sosyalizmin çöküşü ile, sol iddia ve güç kaybetmiştir. Yıkılan, yok olan değerlerin yerine, yeni değer ve iddalar koyamamıştır. Fakat bu, solun tekrardan iddia kazanmayacağı anlamına gelmez

Kapitalizmin gelişimi, dayandığı doğal sınırlar ile artık nitel bir sıçrama yapmasını olanaksız kılmaktadır. Kapitalizm içten yanmalı motoru üretim aracı olarak, petrolü de üretim enerjisi olarak kullanmıştır. 21. yüzyıla gelindiğinde bu süreç içinde kapitalizm nicel değişimler ve gelişmeler yaşamıştır. Fakat nitel bir sıçrama gerçekleştirememiştir. Temeldeki üretim aracı içten yanmalı motor, üretim enerjisi ise petrol olarak kalmıştır. Zaten bu anlamda yapılacak nitel sıçramalar, kapitalizmin kendi sonunu hazırlaması demektir. Üretim ilişkilerinin tamamen değişimi demektir. Tarih sürecinde toplumlar incelendiğinde bir sonraki toplum, bir önceki toplumun üretim aracını ve üretim enerjisini inkar ederek tarih sahnesine çıkmışlardır. Neden kapitalizm doğal sınırına ulaşmış-

tır? Kapitalizmin kullandığı enerji (petrol) sınırlı ve kısa bir sürede tükenecektir. Bunun yerine yeni bir enerji, sonsuz bir enerji kullanma durumuyla karşı karşıyadır. Bu enerjinin bulunması bilimsel anlamda olasıdır. Bilimsel birikim bunun için yeterlidir. Ayrıca üretimde kullanılan ham maddeler de (demir, bakır, vd.) tükenme sınırına ulaşmıştır. Tüm bu veriler yanyana getirildiğinde kapitalizmin doğal sınırlarını taşımakta olduğu sonucuna varılır.

Kapitalist üretim ilişkilerinin yarattığı değerler de tıkanma noktasına gelmiştir. Gelmesi doğaldır. Kapitalizmin yarattığı nispi demokrasi de bu anlamda tıkanma noktasına gelmiştir. Artık toplumları nispi demokrasiyle yönetmekte zorlanmaktadır. Son gelişmeler, tıkanmalar, dünyanın gündemine doğrudan demokrasiyi dayatmaktadır. Bu henüz ülkemizde bir ütopya olarak görülebilir. Fakat bu, gerçeğin görülmesine engel değildir. Doğaldır ki, doğrudan demokrasi ülkelerin gündemine pat diye oturmaz. Siyaset yapmak isteyen, artık kendi adına hep başkalarının siyaset yapmasından bıkan yoksul kesimin (sessiz çoğunluğun) bu bağlamda taleplerinin yoğunlaşması gerekir. Alt katmanların direkt siyasetin içinde bulunması, azimlerine bağlıdır. İşte bu temelde doğrudan demokrasinin hayata geçirilmesi için, yoksulların siyasi arenada yer alması için, doğrudan demokrasinin temel kurumları olan sivil toplumsal örgütlenmelerin hızlandırılması gerekir. Bunun koşulları mevcuttur. Bu sivil toplum örgütlerinden biri olan siyasi partileri de bu anlayışla örgütlemek, kurmak gerekir. Şimdilik elbetteki kurulacak bir parti halihazırdaki yasalarla kurulacaktır. Lakin parti içinde doğrudan demokrasinin uygulanmasının zemini-leri mutlaka oluşturulmalıdır.

Yeni dünya düzeni, sanayi ötesi toplum söylemleriyle emperyalizmin dünya üzerindeki egemenliğini pekiştirmiştir. Tarihsel işlevini tamamlamış milliyetçilik, tekrardan dünyanın gündemine oturtulmaya çalışılmıştır. Bu çalkantılı dönemde sosyalist yapılanmalar tıkanmış, parçalanmanın verdiği bezginlikle ve yeni değerler yaratamamanın sonucu olarak, yasal parti kurma çalışmalarına hız verilmiştir. Bunun sonucunda yasal parti kurma furyası başlamıştır. Elbetteki yasal parti de mücadele yöntemlerindedir.

Hele hele dünyadaki sosyalist/komünist partilerin tümüne yakın yasal durumdaysa, bunun ülkemize yansması mutlakdır. Böyle olması da doğaldır. Ancak ülkemizdeki sosyalistler, komünistler ağır bir yenilgi geçirmişlerdir ve güç kaybetmişlerdir. Çok güçlü oldukları için değil; bilakis şu ana kadarki mücadele tarzlarıyla bir şeyler yaratamamanın sonucu olarak yasal partiler kurmaya yönelmişlerdir.

Fizikte temel bir kural vardır: Doğa boşluk kabul etmez. Fakat bir cismin yer bulabilmesi için de cismin oturacağı zeminin olması gerekir. Gerçek anlamda boşluğun olması gerekir. Yoksa suni zorlamalarla boşluk yaratılarak bir cisme zemin bulmak, doğal olarak harcanması gereken enerjiden çok daha fazla bir enerji harcamayı gerektirir. Hele bunu enerjisi sınırlı, kapasitesini geliştirememiş/geliştirmemiş, kadrolarla sağlamaya çalışmak, bu zemini bulamamak anlamına gelir. Çocuğun ölü doğacağını baştan kabullenmektir. Bir cismin potansiyel (durum) enerjisi bulunduğu yükseklikle ya da birikimi ile doğru orantılıdır. Kısaca büyüklüğü, yüksekliği ve birikimi o nesnenin potansiyel enerjisini belirler. Eğer bir yasal parti kurulacaksa bunun zeminine ve bunu oluşturacak gücün durumuna iyi bakmak gerekir. Bunun için de şu sorulara yanıt aranmalıdır.

Birincisi: Ülkemizde böyle bir partinin oluşması için gerekli dip dalgaları ve akıntılar yeterli mi?

İkincisi: Oluşacak parti için yeterince dinamik, dinç, donanımlı kadrolar var mı?

Üçüncüsü: Bu partiyi finanse edecek potansiyel mevcut mu?

Dördüncüsü: Yeni bir tarih yazılıyor da bunun dışında mı kaldık kaygısı var mı?

Beşincisi: Parti kurma fırsatından değil de gerçekten böyle bir partiye ihtiyaç olduğu için mi?

Altıncısı: Yorgun kadroların bir liman bulma kaygısıyla mı bir parti?

Yedincisi: Gelişmemenin verdiği sancıyı hafifletmenin sonucu mu bir parti?

Sekizinci: Komünistler en üst potansiyel enerjisinde bulunuyor-

lar da bu enerjiyi hareket enerjisine çevirme gereksiniminden dolayı mı bir parti?

Ülkemizin içinde bulunduğu koşullarda sınıf zeminli bir partinin oluşumunu zorlayan dip dalgalar ve akıntılar gözlenmemektedir. Ulusal anlamlı dalgalanmalar mevcuttur. Ulusal motifli rüzgarın sosyalistlerin yelkenini şimdilik şişireceğini söyleyemeyiz. Ne zaman ki ulusal mücadeleyi sınıfsal içerikle öğretilirsek bu koşullar sağlanmış olur. Bu da komünistlerin önünde duran en acil sorundur. Ertelenemez, savsaklanamaz. Tüm bunlara rağmen bir sınıf zeminli parti düşünülemez mi? Elbetteki düşünülür. Öyle ise koşulların oluşmasını mı beklemeliyiz? Bence beklenmemelidir. Çünkü; komünistler hiç bir konuya hazırlıksız yakalanmamalıdır. Yasal parti konusunda da hazırlıklı olmalıdırlar. Yeri ve zamanı geldiğinde, sürece müdahale yetenekleri arttıkça, bu alanı da sonuna kadar kullanabilmelidirler.

Şu koşullarda oluşturulacak yasal bir partinin kurulması ve gelişmesi için; yetenekli, dinamik, dinç ve donanımlı kadrolara ihtiyaç vardır. Bu kadrolar esnek, kitle içinde çalışma yapma yeteneği ve birikimi ile donanmış olmalıdır. Yasal partinin bürokratları ve tıkaçları olmamalıdır. Kendi egolarını değil, toplumsal muhalefetin istemlerini öne çıkarabilmelidirler. Bu da ancak yorgun, bezgin, kendini yenilemeyen kadrolarla değil, kendini yenileyen, yetkinleşen kadrolarla olasıdır. Yenilmenin, yılmılığın, bir şeyler yapamamanın sonucunda değil gerçekten devrimci mücadelenin bir tarzı olarak, yasal parti oluşumunun zorunluluğu konusunda kadroların beyinlerinin açılması gerekir.

Bir partinin kurulması, yaşaması ve gelişmesi için finans sorununun çözülmesi gerekir. Bu da dayandığı kitle tabanı ile ilintilidir. Partiyi finanse edecek potansiyelin yakalanması gerekir. Halihazırda böyle bir potansiyelin oluştuğunu gösterir emareler bulunmaktadır. Bunun oluşturulması için, şimdiden kolları sıvalmak gerekiyor. Çünkü; oluşumu düşünülen partinin sınıf zeminli olması, kendi sınıfına dayanması ile mümkündür.

Komünistler, yeni bir tarih yazılıyor da bunun dışında mı kaldılar? Hayır, bin kere hayır! Komünistlerin böyle bir kaygısı olma-

malı. Çünkü ülkemizde sınıf zeminli direnişler, başkaldırıları var ki, birileri bunun hasatını toplasın ve tarih yazsınlar? Böyle birşey yok. Ulusal anlamlı bir başkaldırı vardır. Bu ulusallığa rağmen, ulusal zemini oturmuş halkçı nitelikli partiler bile yeterince güçlü değildirler. Kaldı ki komünistler sınıf zeminli bir partide dretmelidirler halkçı nitelikli bir parti düşünülseydi yeni bir partiye gerek yoktu. Var olan partilerin içinde çalışılması daha sağlıklı olurdu. Aynaların aynı yerde olması kadar doğal bir şey olamaz.

Ülkemizde yasal parti kurma furyası başlamıştır. Herkes kendi partisini kuruyor imajı doğmuştur. Komünistlerin böyle bir derdi olamaz / olmamalı. Çünkü kurulan partiler, 'neler yapılmayacağı' sonucu doğmuştur/doğmaktadır; 'neler yapılacağı' sonucu değil. Bu duruma düşmemek için başka alanlarda daha çok yapacağımız şeyler olduğunu unutmamalıyız. Hayatın değişik alanlarında kök salıp filizlenmek için çaba göstermeliyiz.

Bir yasal partinin koşulları olsa bile, gerçekte hiçbir zaman yasal parti oluşumu, yorgun kadroların kendilerine bir liman bulma kaygısını içermemelidir. "Başka alanlarda beceremedik, yorulduk bir de bunu deneyelim" psikolojisinde olmamalıdır. Mücadelenin bir parçası olarak bu yöntemin de kullanılacağı kanaati oluşmalıdır. Böyle bir kanaat oluşmadığı zaman yasal dışlıların içinde un ufak olunup, kaybolunur. Mücadelenin başka alanında gelişmemenin verdiği sancıyı hafifletmek amaçlı bir yasal parti kurmak kaygısı taşınmamalıdır. Varsa böyle bir sıkıntı, ki var, bu sorunun aşılması için yeni yöntem ve mücadele biçimleri geliştirilmelidir. Sınıfla buluşmanın yol ve yöntemleri gelişen dünya koşullarında bulunmalıdır. Bu sorun yalnız bizim değil, tüm dünya solunun sorunudur Bu nokta gözden irak tutulmamalıdır.

Komünistler en üst potensiyel enerjisinde mi bulunuyorlar da bu enerjiyi, hareket enerjisine çevirme gereksiminden dolayı bir parti? Şu an için böyle bir olasılık da gözükmemekte. Öyle ise, komünistlerin var olan güçlerini, potansiyellerini boş zemin olarak gözükken sınıf zeminli bir parti için, yukarıda yazdığım nedenlerden dolayı harcamaları şimdilik gereksizdir. Zamanı ve koşulları oluştuğunda bu alan da boş bırakılmamalıdır.

O zaman nasıl bir parti?

- Sınıf zeminli, mücadeleyi bu zemine oturtmuş bir parti.

- Taraf, fakat izdüşüm olmayan bir parti.

- İşçi sınıfının yandaşlarını da yanını alan, kitlesel bir parti. Yani işçilerin ve yoksul halkın partisi olmalı.

- Bu parti Türkiye tekelci kapitalizmine karşı olduğu kadar , Kürdistan burjuvazisine de karşı olmalıdır.

-Kurulacak yasal parti; giderek politikleşmiş dine karşı (halkın geleneksel inançlarına değil) duruş belirlemelidir.

İster yasal parti örgütlenmesinde, isterse yasa dışı örgütlenmede temel prensip olarak komünistler; sınıfa ve emekçi kitleye dönük birebir ilişkilerle sokakta, fabrikada, işletmede, mahallede ve okul gibi hayatın her alanında, ideolojik inançla, devrimci inatla, yenden örgütlenmelidir. Araç ne olursa olsun önemli olan yeni kitle damarları yaratmaktır. Bu damarlar yaratılmadığı sürece araçlar gerçek işlevlerini üstlenemeyeceklerdir.

İHTİYAÇLARA DAİR...

İhtiyacımız var, hem de acilen...

Düşüncelerimizi özgürce ifade etmeye, ifade ettiğimiz düşünceler uğruna ve bunları yapabilmek için biraraya gelmeye, örgütlenmeye...

İnsani değerlerimizi korumaya ve çoğaltmaya, “insan” olarak zenginleşmeye...

Emeğimize, bedenimize ve düşlerimize sahip çıkmaya, bunların yağmalanmasına karşı durabilmeye...

Topraklarımızın, yaşam kaynaklarımızın “biz”e rağmen ve “biz”e karşı, bir savaş rejiminin, bir çete düzeninin devamı için harcanmasını durdurabilmeye...

acilen ihtiyacımız var.

Doğrusu çok umutlu ve iyimser değilim.

Bu topraklarda, bu isyan ettiğim düzenin ilanihaye sürüp gideceğini düşündüğümünden değil umutsuzluğum. Daha çok işin “araç” kısmı ilgilendiriyor ve karamsarlığa düşürüyor beni.

Zira, bindiğimiz “araç”lar, bizi, hep önceden hesaplamadığımız, varmak istediğimiz yere uzak, hatta bazen tam tersi yollara sürükleyiveriyor.

Umutsuzluğumdan ve kafamdaki soru(n)lara hala anlaşılabilir ve uygulanabilir yanıtlar bulmayı beceremediğimden, okur, bu yazıdan çok fazla şey beklemesin lütfen.

Bu yazı, bir “politik deklarasyon”a katkı, bir “model önerisi”, hele hele, “yeni bir açık parti’nin tanımlanması ve kuruluş adımlarına katkı” niyetiyle hiç yazılmış değil.

Daha çok “neden beceremiyorum/beceremiyoruz?” sorusunu paylaşmak niyetindeyim. - Tabii, bu soruya kendini muhatap saymayanlar da olabilir. -

Evet; kendine “demokratım”, “sosyalistim”, “komünistim”, “yurtseverim” diyenler, bugünden yarına, acil barış, demokrasi ve özgürlük isteyenler neden buldukları noktayı, mevziyi bile koruyamıyor da; yurttaşlarının en temel, doğuştan sahip oldukları hakların dahi karşısına, düşmanca, topla tüfekle dikilenler daha güçlü, daha belirleyici, daha çoğalmış (gibi) çıkıyorlar karşımıza?..

“Onlar”ın güçleniyor gibi görünmesinin altında bir korkunun, korkularının yattığının farkındayım elbette. Ancak ne ben, ne de bir başkası, yalnızca bu korkuya güvenerek yol alınabileceğini öneremez. Sabahtan akşama dek, “onlar”ın korkuları, hesap-kitapları, strateji ve taktiklerini izleyip yorumlamakla uğraşmanın, yalnızca bunu yapmanın, soluğumuzu boşa tüketmekten başka bir işe yaramadığı anlaşılmış olmalı.

Derdimiz,”akıp giden su’dan ziyade, suyun içindeki taşlar” olmalı.

Ya da zapatist ikinci komutan marcos’un aktardığı gibi: “Ne işaret parmağına, ne de işaret edilen güneşe değil; ikisinin arasındaki mesafeye bakmak lazım.”

Yani, baktığımız yer ve ama en az onun kadar, bakarken yaşadığımız duygu çok önemli.

“Şaşırma” duygumuzu önemli ölçüde yitirdik sanıyorum. Başta kendimde ve birçok insanda gözlüyorum bu durumu. Kanımı dondurmastı, isyan duygumu ateşlemesi, “hemen birşeyler yapmalıyım” güdüsü uyandırması gereken birçok olay ya da haber karşısında “alışmış biri” olarak yakalayabiliyorum kendimi. Ve bu kanıksama, alışma, artık olup biten hiçbirşeye şaşırma duruma, dehşete düşürüyor beni. Evet, biliyorum; bu topraklarda, savaşta ölmek, yaralanmak, politik cinayetlere kurban gitmek, sokaklarda polis dayığı yemek, gözaltılarda işkence görmek ya da kaybedil-

mek, hergün karşılaştığımız olaylardan.

Ama, devletin yapmak istediği de her türlü baskıyı, zor'u, şiddeti, toplumun gözünde "vakayi adiyeye" haline getirmek değil mi zaten? Ben, kendimi, hergün, bu türden bir büyüme'ye karşı direnmeye zorluyorum. Çocuksu bir saflık, naiflik, muhalif kimliğin önemli bir unsuru olsa gerek. Bunu, çoğu zaman beceremediğimi de itiraf etmeliyim.

Ama problem burada bitmiyor ki zaten.

Bir de, eylediklerimizle söylediklerimiz arasındaki mesafe, artık tahammül edilemeyecek kadar büyüdü. Karamsarlığında, itiraf edeyim ki; bu duygunun da payı büyük.

Muhafif örgütlerde, bu örgütlerin kitle gösterilerinde, basın-yayın alanında, yapılan/yaşanan arasındaki makas açıklığı öyle vahim boyutlara geliyor ki; bir süre sonra, söyleyenler bile, söylediklerine inanmamaya başlıyor. Bunun ucu, kendimizden başka kimisenin okumadığı - hatta kendimizin bile okuduğu şüpheli- gazete ve dergiler yayınlanmaya kadar varıyor.

Bu müthiş yabancılaşmanın ise, görmezden gelinerek atlatılmaya çalışıldığını düşünüyorum.

Bu yabancılaşmanın ve "fikri ayır/zikri ayır olma" durumunun elbette dışsal nedenleri var. En basitinden, bu topraklarda, muhalif güçlere dayatılan yasakçı bir rejimin sonuçlarından biri de bu olsa gerek. Ancak, içsel nedenlerinin mutlaka tartışılması, dernek, parti ve benzeri herhangi bir örgütü, sermaye düzeni içinde bir "kurtarılmış ada" olmaz elbet ama, "yabancılaşma" hastalığının zor sirayet edebileceği biçimde tahkim etmenin yollarının düşünülmesi, taşların döşenmeye başlaması gerek. Ama her hal ü kar'da, dürüstlüğün ve içtenliğin yitirilmesini, hele hele bunun hiç farkedilmemesini hiç anlayamıyorum.

Belki gene "yabancılaşma"nın bir uzantısıdır; muhalif/ devrimci politik insan da, giderek artan ve belirginleşen bir biçimde, "profesyonel"leşiyor; "politikacı" oluyor. Muhafif politik insanlar da, tıpkı, onyıllardır mecliste ve siyaset sahnesinde boygösteren düzen politikacılarının bir başka aynadaki görüntülerine dönüşüyorlar.

Bu bir nevi şizofreni oysa. Ve kökü, kamusal/özel yaşam ayrımına uzanıyor. Kadınların özel alan'a (salt bedenleri değil, beyinleriyle de) hapsedildiği; kamusal alanın erkeklerin asli varolma alanı sayıldığı bu düzende, olan sadece kadınlara olmuyor. Toplumsal yaşam da, zamanının çoğunu politikaya ayıran insanların (yani erkeklerin) kişiliği de parçalanıyor. Günboyu muhalif düzlemde oraya buraya koşuşturan, fikir üreten ya da konuşan erkekler, örneğin akşam işini bitirip evine döndüğünde, mahalle bakkalıyla ya da komşusuyla eşitleniveriyor hemen; ayaklarını uzatıp televizyon seyrediyor; karısının hazırladığı sofraya oturuyor; karısını ya da çocuğunu dövüyor örneğin. Çünkü, politika O'nun için, geçim sağlama aracı olan herhangi bir işten çok farklı değil; özel alan dışında, iş saatleri içinde yapılan bir "iş".

Oysa, düşlediğim, gündelik yaşamın içinde ve ona sindirilmiş, insan olmanın bir gereği, kendini ifade etmenin en doğal yolu olarak, doğallaştırılmış bir politika tarzı; bugün görmekten artık bıktığımız gibi, toplumsal ve özel yaşamdan uzak, özerk, kendine özgü bir kültürü, dili ve tipi üreten bir politik tarz değil. Özcesi, düşlediğim, kadınların da "doğal" olarak var oldukları, böylece erkeklerin şizofren olmadığı; parçalanmışlıktan kurtulduğumuz, ama önce, bugün, bu parçalanmışlıktan kurtulmanın bir aracı olarak gördüğümüz bir politika anlayışı.

Bir başka önemli sorunum da, muhalif devrimci güçlerin(de), politikayı salt bir iktidar mücadelesi gibi algılamaları...

Bu algılayışın kaçınılmaz ve en acı sonucu da, iktidar mücadelesinin/kavgasının içe, kendine dönük olarak işletilmeye başlanması olarak yaşanıyor. Öteden beri, herkes olmasa bile en azından çoğunluk, "kardeş kavgası"na karşı olduğunu söylüyor. Oysa sorun sadece, örgüt içi silahlı çatışma ya da cinayetler değil. Sorun, daha çok, "farklı olan"dan korkmamayı, farklılıkları içimize sindirmeyi öğrenmek; her daim bu bilgiyi geliştirerek gözetmek. Zaten, sosyalistin, solcunun, demokratin kavgası, biraz da bu "farklı olanın varolma hakkı" değil mi? Böyle bir bilgiye sahip olmanın ve korumanın yolu da, sanırım, "parti" denen aygıtı olduğu gibi, yani, "ihtiyacımız olanı kurmak için ihtiyaç duyduğumuz bir araç" olarak

görmekten geçiyor; daha fazla bir şey değil.

Bu türden düşlerim, bu türden düşlerin kimi zaman kırılmasına, kimi zaman birikmesine yol açan deneyimlerimin olmasına rağmen, bu topraklarda yaşayıp da, her türden “politikacı”nın gerçek ya da sahte kavgalarını izleyip duran milyonlarca insandan biriyim sonuçta. Muhafif örgütlerin (dernek, parti vs.) hemen hemen hepsine, deneyimlerimle ters düşüyor gibi görünecek kadar uzak hissediyorum kendimi. Ya da daha doğrusu, kendimi, ait olacak kadar yakın hissetmiyorum onlara.

Çünkü, “Ben”i, gündelik hayatı, türkülerimizi, masallarımızı, danslarımızı yansıtan, bu kültürden beslenen bir politik mücadele tarzı düşünüyorum.

Bir omuzunda silahlı, bir omuzunda gitarı, Zapatist gerilla görüntüsü geliyor gözlerimin önüne ve kendime, “neden bu topraklara özgü bir muhalif-politik dil oluşturulamıyorum?” diye soruyorum.

Yukarıda değindiğim “yabancılaşma” sorunu, böyle bir kültürel boyutta da yaşanıyor.

Bu topraklara tepeden inme dayatılan “Batıcı kalkınma ve aydınlanma”

tercibinin, özellikle, sol ve muhalif güçlerinin politik kültürünü ne ölçüde çoraklaştırdığının tartışılmasına ihtiyacım var.

Biliyorum, özellikle cumhuriyetle birlikte, bir kültürel kopuş yaşandığı hususu; osmanlıcı-islamcı muhalefetin en temel argümanı.

Ancak solun da, özellikle kemalizmle hesaplaşan, hesaplaştığını iddia eden sosyalistlerin bu konuyu, kendi durdukları yerden tartışmaları gerekiyor.

Belki gelenekçi- etnisite merkezli bir bakışım var. Ama, dünyanın her yerinde aynı televizyon kanallarını izleyen, aynı müziği dinleyen, aynı fast-food zincirinden karnını doyuran bir insanlık yaratılmasına tepki duyuyorum ve “benim” olamı koruma içgüdüm kuvvetleniyor. Çünkü, kültürel aynılıkla, politik aynılık arasında ciddi bir bağ var. Kültürel aynılığa, gündelik hayatın içinde, her gün, her an, kendisi bile farkına varmadan kurban gidenlerin, globalizme, yeni dünya düzenine filan karşı durabilmeleri ise pek

mümkün olamıyor. Onun içindir ki, bu topraklara özgü bir politik dili de, örneğin bu topraklara özgü bir sinema dilini de aynı ölçüde önemsiyor ve özlüyorum.

Elbette, buyurgan, tepeden bakan, toplumu hizaya sokma misyonunu kendisinde vehmeden davranış ve düşünüş tarzlarının yok edildiği bir dilden söz ediyorum. Ezenlerin iktidarına karşı ve bir (nevi) iktidar mücadelesi içerisinde bunun nasıl başarılabileceğini bilmiyorum; hele hele yığınla “erkek partisi”, bu niteliğini sorgulamayı ve dönüşmeyi göze almadıkça umutsuzlanıyorum; ama aramayı sürdüreceğim.

Zaten, tüm bu soru(n)ların daha önce ya da hala, başka zeminlerde, başka biçimlerde telaffuz edilerek tartışıldığını, mütevazî bir izleyişle de olsa, biliyorum. Ancak yanıtlar, en azından benim kafamda, henüz yok. Bu haliyle de olsa, paylaşmanın, tartışmaya, en azından tartışma kültürüne bir katkı olacağını düşündüğümünden yazdım bunları. Umut ederim ki, öyle olur.

Biliyorum, hiç “ulusal sorun”dan, “hangi kürt partisi”nden filan söz etmedim. Çünkü birincisi, kürtlere akıl verme hakkım ve niyetim yok. İkincisi, kürt olsaydım da herhalde benzeri bir yazı yazardım. Bu coğrafyanın hem acılarını ve güzelliklerini, hem de hastalıklarını, zaaflarını paylaşıyoruz zaten... Tıpkı, başka kıtalardaki dostlarımızla aynı kaderi paylaştığımız gibi...

YASAL PARTİ: EVET AMA NE ZAMAN?

S

on dönemlerde Kürdistan sosyalistleri ve komünistleri arasında tartışılmaya başlanan yasal parti niçin kurulmalı ve nasıl olmalıdır? Sorusuna cevap verme amacı taşıyan bu yazı ,illegal ve legal yada yasal örgütlen-

meye karşı karşıya koyma amacı taşımıyor.Bu konunun yasal partiler tarihinin tahlil etme amacında taşımıyor .Günümüz somut yasal partilerin örneklerle ve bu partilerin hangi amaçlarla kurulup şu anda nerede buldukları zaman zaman baz alınıp yasal parti konusundaki düşüncelerimizi somutlaştıracağız.

Bugüne kadar Türkiye ve Kürdistan'da çeşitli adlar altında değişik,ilginç bir o kadar da sapmaları barındıran bir çok legal sol parti kuruldu.Bu partilerin hiç biride belki son olarak bizimde tartıştığımız düzlemlerde yasal partiler değildir.Ama bunların belki kendi içlerinde sebepleri vardır. Her şeyden önce bize göre kurulacak yasal parti işçi sınıfının partisi olabilmelidir. İdeolojik yapısıyla işçi sınıfından beslenen kitlesel yapısı ile ezilen tüm kesimleri kucaklayan bir parti olabilmelidir. En önemlisi de iki ayrı ulusun var olduğu gerçeğinden hareketle böyle bir coğrafyanın üzerinde bulunduğunu göz önüne alarak örgütlenen bir parti olmalıdır. Bu kesimlerin taleplerini bünyesinde toplayacak özellikle Kürdistan

meselesini dışalamayacak şekilde bir parti kurulabilir mi kurulursa yaşama koşulları mevcut mudur? Esas üzerinde düşünülmesi gereken budur. Yoksa bugüne kadar sosyalistler, komünistler hatta küçük burjuva akımlar neden illegal örgütlenmeyi seçtiler yada bugün ülkede değişen bir şey mi oldu da harkes legal partinin kurulmasını tartışıyor? Türkiyede faşizm devrimciler açısından tehlike olmaktan çıktı mı? Elbetteki hayır! Düşmanın devrimciler açısından tehlike teşkil ettiği bir dönemde yasallaşmak ne kadar mantıklıdır tartışılır. Kimine göre legal parti kurmak yasallaşmak değildir ama bugüne kadar kurulan yasal partilerden sonra illegal devrimci faaliyetini sürdüren var mı?

Emeğin partisi olduğunu iddia eden Emek Parti çeşitli grup ve anlayışların oluşturduğu ÖDP,SİP,DBPve diğerleri hangisi hem legal hemde illegal faaliyetlerini sürdürebiliyor. Yani illegal faaliyetlerle açık çalışmanın bir tek kollektif çatı altında uyum birliğini sağlayan bir örgütlülük yoktur. Bunun için yasal parti kuranların kurma tartışması yapanların ne bunu sağlayacak kadroları vardır nede güçleri. Bu güç olsa bile koşullar olgunlaşmamıştır .Olgunlaşsa bile düşman iktidar olduğu sürece yasal parti kurmak yasallaşmanın adımları olacaksa,bu iyi niyet değildir.

Yasal partinin koşulları varmı

Tartıştığımız parti yukarda saydığımız partilerin aynı yada bir benzeri olmayacaksa yasal parti koşulları yoktur .Yani legal devrimci parti olacaksa (gerçek anlamda) bunun koşulları yoktur. Bu kesin baştan savma bir yargı değildir. Herşeyden önce partililer(legal,illegal) amaç değil birer araçtır böyle olduğundan böyle bir amaçla kurulmuşsa o amaca hizmet etmek ve o amaca uy gun konum arz etmek zorundadır.Ama kapitalizm sınırları içinde faşizmin katliamları ve baskısının olduğu bir ortamda az sonra sayacağımız amaçlara hizmet edebilecek parti koşulları henüz yoktur

Bu amaçlar

1-Burjuvazinin devrimci savaşımının etrafına örmekte olduğu çemberi kırma uğruna mücadele etmelidir.

2-Gelişen yığınsal mücadelenin örgütlülüğünü organize edip eylemlerin önünde yürüyen devrimci bir parti olmanın mücadelesi-

ni vermelidir. Bunun faturasını ödemeye hazır olabilmelidir.

3-En önemlisi programına vve pratiğinin önüne şunu koyabilecek mi? Kürdistan ulusal ve sınıfsal kurtuluş mücadelesi Kürt halkını kendi kaderini tayin hakkının kabul ettirilmesinin mücadelesi ni verebilmek.

Şimdi tekrar soruyorum bu amaçlara hizmet edecek yasal partinin koşulları var mı?. Yada bu amaçlara hizmet edecek yasal parti faşizme bunun bedellerini ödemeye hazır mıdır?Şimdiye kadar kurulan yasal partilerden hargileri yukarıda saydığımız amaçlar uğruna mücadele etti. DEP yada HADEP'in sadece Kürtlere demokrasi istemesinin bedelini hep beraber somut olarak yaşadık. DEP, HA-DEP yüzlerce şehit verdiklerini hep beraber gördük ve yaşadık. Yukarıda saydığımız istemler daha fazla bedel vermeyi gerektirecek istemlerdir. Şimdiye kadar kurulan yasal partiler(DEP HA-DEP)hariç programına saydıklarımızın bir kısmını aldısalar bile bu amaçlar uğruna bir mücadele çizgisi geliştirmediler.

Legal-Illegal Örgütlülük Arasında Neden Uyumlu Bir Birlik Olmalı?

Şimdiye kadar kurulan yasal partilerin geçmişleri şöyle yada böyle marksizimden etkilenmiş geçmişte illegal çalışmış örgütlülüklerle dayanıyor. Ama şimdi daha da iyi anlaşılıyor ki bunların bir çoğu ne illegal nede marksist partiler değillerdi. Daha düne kadar "komünistlere yasallaşmak için düzene teslim oldular " diyenler illegal yapılarını feshedip tamamen yasallaştılar. Türkiye ve Kürdistan solunda belki bir çoğunun sonu bu olacaktır ama düşmanın varlığının devrimciler ,komünistler için tehlike olduğunu gören gerçek komünistler legal parti kursalar bile legalleşmeyeceklerdir, legalleşmemelidirler.

Çok iyi hatırlıyorum ve sormak ta istiyorum emek partililere ,Teslim Töre yakalandığında ne diyordunuz ,unutulduysa hatırlatayım: "Teslim Töre yakalanmadı teslim oldu yasallaşmak istiyordu onun illegal faaliyet diye bir derdi yok" diyordunuz .Peki ama Türkiye de üç dört yılda demokrasi mi geldi yasal parti (EP)yi kurdunuz ?. Burada yasal partiye karşıyım imajı çıkmamalı. Ama yasal parti illegal mekanizmalarını red etmeyen ,illegal faaliyetle açık

çalışmanın bir tek çatı altında uyumlu birliğini sağlamak zorundadır. Böyle bir partiye hemen evet. Kurulacak parti dikey örgütlenmelere sahip bir örgütler kompleksi yani bir bütün olmak zorundadır. Yoksa kurulacak parti, değil devrim mücadelesi ,demokrasi mücadelesi bile veremez. İlegal örgütlülük istekle ortaya çıkan bir örgütlülük değil, koşulların zorlamasıyla ortaya çıkan bir örgütlülüktür. Daha açıkcası düşmanın varlığı ,açık faşizm koşulları,devrimcilerin bu tür bir örgütlenme yapmalarına yeraltına çekilmelerine yol açmıştır. Tehlike ortadan kalktığı an yer altında çalışmada son bulacaktır. Dahası yer altında (illegal) örgütlenmenin koşulları da ortadan kalkacaktır. Şu anda üzerinde yaşadığımız coğrafyanın koşulları açığa çıkmaya müsait değildir. Bugünkü yaşananlara bakılırsa düşman (faşizm) dünden daha fazla tehlike teşkil ediyor.

Koşullar Olgunlaştığında Nasıl Bir Parti

1- Koşullar olgunlaştığında kurulacak parti devrim için çalışan demokrasi ve sosyalizm mücadelesini bayrak eden bir parti olmalıdır

2-Bu parti yasa dışılığın reddi üzerine kurulmayan ,iktidarı hedefleyen bir proleter partisi olmalıdır.

3-Bu parti sınıf mücadelesi perspektifli Kürt halkının kendi kaderini tayin hakkı ilkesini benimseyen bir parti olmalıdır.

4-Devrim için yeri ve zamanı geldiğinde bedel ödemesini bilen bir parti olmalıdır.

5- Halka bugüne kadar yapılan kötülüklerin hesabını sorma cesaretiyle çıkan bir parti olmalıdır.

Bugün böyle bir partiyi kurmak bilimsellikten uzak ütöpik birşey olacaktır .Bunun için bugünden bunun kadroları yaratılabilir mi yada bu konuda hazırlık yapıla bilir mi.Ama şuda bir gerçek-tirki illegal örgütlülükte gücünü ispat edemeyenler yarın böyle bir partide asla başarılı olamazlar. Sonuç olarak ,bu sorun aceleyle getirilmeden etraflıca tartışılmalıdır.

Kerim Karsak

PARTİ POLİTİKA KİTLE

D

espotik Osmanlı geleneği üzerine kurulan sermayeci azınlık devletinin ırkçı, baskıcı ve gerici niteliği, cumhuriyet hükümeti döneminde çeşitli yasalarla militarist-bürokratik özü pekiştirildi.

Kurulduğu günden bu yana toplumsal düzenin demokratikleşme eğilimleri ve mücadele kurumlarının karşısına her defasında baskı, şiddet ve totaliter mekanizmalarını yineleyerek toplumu denetiminde tuttu.K.Kürdistan'da Ulusumuzun varlığı ve özgürlük mücadelesi kanlı katliamlarla bastırılmaya çalışıldı. Rejim bu faşist ve gerici uygulamalarda yıllardır ısrar ediyor. Son yırmy yıldır Ülkemiz de aralıksız sıkıyönetim ve OHAL uygulaması devam ediyor.

Tüm bunlara karşın bugün K. Kürdistan işçi-emekçi kesimlerinin özgün hedefleri düne göre daha belirgin ve sorunları daha yakıcı hale gelmiştir. Her şeyden önce sürdürülen ulusal kavgada işçi sınıfının öne çıkartılması, ülkemizde varlığını sürdüren irili ufaklı sosyalist güçlerin sınıf ve sosyalizm ilkeleri temelinde birliğinin yaratılması, işçi sınıfı ve onun politik yapısı öncülüğünde kendi burjuvazisine ve gerici akımlarına karşı proleter politik tutum, sendika ve kitle örgütlerini ulusallığa büründürme... gibi tarihsel sorunlarla yüz yüzedir.

K. Kürdistan'da Marksizm-Leninizmin evrensel normlarıyla

donanmış bir komünist partisinin nesnel zeminleri çoktandır olgunlaşmıştır. Ülkemizde üretim ilişkisinin kapitalizm olduğu kabul görmektedir. İşbirlikçi kapitalizm karşıt sınıfları uzunca süredir tarih sahnesine çıkarmıştır. Köylülük parçalanmış, burjuva, küçük burjuva ve nicel olarak güçlü bir işçi sınıfı doğmuştur. Temelde ayrışmalar netleşmiş ve sınıfın bağımsız politik örgütü olan komünist partisi yıllardır Kürt coğrafyasında T.C. ve Kürt burjuvazisine karşı mücadelesini yürütmektedir. Ancak Parti, birçok nedenden dolayı belirlediği hedefler uğruna işçi sınıfı ve genel halk yığınları içerisinde somuta dönük mücadele ve saldırılar hazırlayarak, geliştirememiştir... Önümüzdeki dönemin sorunlarının bunlar olduğu bilinciyle hareket etmeliyiz.

PARTİ SENDİKA İLİŞKİSİ

Türkiye'de 1952 yılında kurulan devlet güdümlü sendikal geleceğin ülkemiz işçi sınıfının şekillenmesinde önemli ölçüde olumsuzlukları kökleştirdiği biliniyor. Burjuva sendikal örgütlenme ideolojik ve statik olarak varlığını sürdürmekle beraber, geleneksel sendikal anlayışı aşan (KESK) sendikalar ve ulusal/demokratik kurum ve dernekler yönünde de örgütlenme eğilimi gün geçtikçe artıyor.

T.C.'nin tüm baskıcı ve inkarçı yasaları karşısında halkımızın inadına sendikalarda ve kitle örgütlenmesindeki ısrarı sevindiricidir. Halkımızda, işçi sınıfımızda örgütlü kavga bilinci gelişip boyveriyor. Ne ki, sözü edilen ve kökleşmiş bulunan örgütlenmeler aşağıdan bir itilimle devlet otoritesi ve baskılarına karşı kitlesel çıkış ve tepkisizliği yaşıyor.

Sendikalar ve demokratik kitle örgütleri ulusal kurtuluş mücadelelerinde yığınların kavga araçlarıdır. Bu araçlar gerçek işlevlerine kavuşturulmadan; ne ekonomik ne de ideolojik-politik kavga araçlarına dönüştürülemez. Yaşanan reel durum, burjuva sendikal anlayış kuşatması bir yana, işçi sınıfı adına hareket eden sendikal anlayışların yanlıştadır. Dahası sosyalist ülkelerdeki partilerin emir komuta işleyişinin içerisine soktukları sendikaların iş-

levsizliği ve adeta tükenişi işçi sınıfı üzerinde olumsuz yansımalarıdır. Parti sendika ilişki ve işleyişi girdiği bu girdaptan ancak, sınıf sendikacılığı anlayişi ve yaklaşımı ile aşabiliriz.

Sendikalar, işçilerin ekonomik-demokratik haklarını koruyup geliştirmek amacıyla kurdukları ekonomik anlamda sınıf örgütleridir. Sendikaların sermaye ve devlete karşı sürdürdükleri/sürdürecekleri ekonomik-demokratik hak ve istemler bütünlüğünü sisteme yönelen politik mücadeleye gücü oranında katkı yapmasına bağlıdır. Ulusal toplumsal kurtuluş kavgasında böylesine tayin edici bir işleyişe sahip olan sendikalara yönelirken, komünistler olarak hareket ve ilişkiler noktamızı iyi kavramalıyız. Değilse, denenmiş (çiğnenmiş) yollardan yürüme bizlere boşa emek harcamaktan öte birşey katmayacaktır.

Komünist parti, demokratik kitle ve sendikalar arasındaki ilişkiler kesinlikle bir emir komuta zincirinin hakim olduğu aygıt düzeyine indirgenemez. Parti, siyasetini geniş kitlelere sendika ve kitle örgütleri üzerinden taşır. Aynı zamanda politikanın yanlışlığı doğruluğu da bu işleyiş içerisinde kendini bulur.

Türkiye’de olduğu gibi ölkemiz işçi sınıfına yönelen 12 Eylül darbesinin şiddet ve baskısının ardından, sermaye yanlısı sendika bürokratları aracılığıyla sendikaları düzenin birer alt kurumuna dönüştürdüler. İşçiler şu veya bu şekilde iş başına gelen sendika lider ve yöneticilerinden memnun değildirler, onlara güven duymuyorlar. Tam anlamıyla ücret sendikacılığı bile yapamıyorlar.

Ölkemizde adeta “Kent korucuları” görevi üstlenen burjuva sendikacıları güruha karşı önemli ölçüde tepki birikiyor ve bu anlayiştan kopuşa hazırlanıyor.

Sendikalarda yükselen bu taban insiyatifini hem burjuva sendikal anlayişe, hem de sınıf içi sarı, uzlaşmacı ve şoven eğilimlere karşı, bilinçli, direngen ve fiili bir çıkışı örgütleyip geliştirmeliyiz. Çünkü sermayenin sömürü ve baskısından tek tek kurtulmanın mümkünü yoktur. Kurtuluş, sınıfın ve örgütlü güçlerin birleşik bir program dahilinde sermayenin egemenliğini kırmak ile gerçekleşebilir.

Ulusal-toplumsal çelişkilerin uzlaşmaz niteliğinden dolayı

sendikaların siyasal sorunlarda tarafsızlığı söz konusu olamaz. Sendikaların ekonomik-mesleki alanlarda kurulmaları ve ileri işçilerle geri işçilerin aynı çatı altında örgütlenmeleri, sendikaların üye ve yöneticilerin ideolojik tutum almalarına engel değildir. Bu genel doğrudan hareketle; komünistler, sendikalarda üyelerin ortak ekonomik-demokratik çıkarlarını toplumsal siyasal çıkarların ortak savunusu düzeyine taşımalıdır.

Parti kadroları sendikalardaki çalışmalarında, sendikaların “tarfsızlığı” veya “partiler üstü” gibi aldatmacalara karşı, var güçleri ile mücadele etmelidirler. Bunlar yapılırken , her iki yapının özgün bağımsız yapısının zedelenmemesine dikkat edilmelidir.

Parti ve sendikalara ilişkin iki temel nokta önümüze çıkıyor. Yol göstericilik olarak adlandırılan durumu Lenin’in “Yol göstericilik kavramı ilkinden işçilere sınıf bilinçlerini geliştirmek olduğunu, mücadele sürecinde omuz omuza olmak, her düzeyde burjuva ideolojik çerçeveyi paramparça etmek” anlamına geliyor. Dolaysıyla öncelikle fabrikalara, işletmelere, okullara, sendikalara, spor kulüplerine ve diğer kitle örgütlerine ideolojiyi taşımamız.

İkincil olarak sendikal mücadelenin örgütlülüğünün geliştirilmesiyle mümkün olacaktır. Sendikalara birinin yönettiği diğerlerinin yönetildiği mantığıyla bakmamalıyız. Bu yanlış anlayış ve model sendikal bürokrasiyi doğuruyor. Komünistler sendikalardaki burjuva kuşatmasına ve bürokrasiye karşı işçi sınıfı içerisinde şu perspektifle mücadele etmelidirler: “Amaçladığımız, mevcut sarı, reformist, adeta “kent korucusu” durumuna düşmüş sendika yönetimlerine rağmen işçi kitlelerinin fabrika ve işletmelerde hem ekonomik, demokratik-politik mücadelesini, hem de uzlaşmacı sendikal bürokrasiye karşı sınıf anlayışı temelinde işçi kitlelerini eyleme sevkedecek işyeri meclislerini örgütlemektir.” (Yurtsever-Sosyalist İşçiler Deklerasyonu s.26)

Sendikalarla parti arasında mümkün olan en yakın bağların yaratılabilmesinin koşulu ancak, iki örgüt arasında biri diğerini darlığa sokmayacak şekilde bir ortak alanın genişletilmesi ile

mümkündür. Komünistler gittikçe genişleyen bu devrimci alan üzerinden propaganda ve ajitasyon faaliyetleri ile sendikaları ulusal-sınıfsal kavgaya çekebilmelidirler.

Çünkü sermaye yıllardır kendi resmi burjuva ideolojisini Türk-İş aracılığıyla yaymaktadır. Bir yanıta ABD sendikacılığı dediğimiz komünist sosyalist kadro ve unsurlara yönelik (Gompersizm) etkilerine, öte yandan politik islamın sendikalardaki Hak-İş aracılığıyla yaymaya çalıştığı şeriatçı gerici akımlarına karşı kitleler nezdinde mahkum edici bir tarzla sınıf sendikacılığını bir dalgakıran olgu haline getirmektedir. Bunu başarabildiğimiz oranda

Sendikaları hapsoldükleri ekonomizm batağından kurtarabiliriz. Ve önemlisi ekonomik kavgayı politik kavgaya düzeyine çıkarabiliriz..

Bu konuda hayli yaşanmış deneyler vardır... Bir de buna ülkemizde işsizliğin hat safhada oluşu ve ucuz işgücü cenneti de eklenince salt ekonomik mücadele ile yol alınması imkansızdır.. Bugün dünya ve ülkemizde içine düşülen sendikal krizin temelini teşkil eden olgunun ekonomik (sendikal) sınırlara hapsolmakta yattığını tekrarda olsa belirtmek gerekiyor. "...Bugüne kadar tümüyle ekonomik mücadele yürüttük ama artık politikleşmek gerekmektedir." (Çetin Uygur, Dinazorların Krizi) tesbiti de aynı soruna parmak basıyor.

Çünkü ekonomik mücadele niteliği bakımından ele alındığında dardır. Ekonomik kavganın, mücadelenin kaldıraçlarından biri işlevini görebilmesi için geniş kapsamlı politik mücadelenin gerekliliği şarttır. Parti kadroları tüm sendika ve kitle örgütlerine bilinç taşıırken yığınlara gerçek kurtuluşun ücretli emek sisteminin ortadan kaldırılmasında yattığını propoganda etmelidirler.

Ülkemiz işçi sınıfını bilinçli donanımlı dinamik kadrolarla ulusal, toplumsal kavgaya öncülük edebilecek bağımsız sınıf hareketini yaratabilmek için;

- Rusya ve diğer ülkelerdeki sosyalizme yeniden dönüşün yaratacağı etkilerinden.

-Sermaye ile işçi sınıfı arasındaki tüm çelişki ve çatışma nok-

talarından.

-T.C ile Kürt ulusu arasındaki kavga nedenlerinden.

-Dünyada değişen güç dengelerinin bölgemiz ve ülkemize yansımalarından.

-Sendikalardaki mevcut yönetici ve kitle arasındaki kopukluk halkaları üzerinden sınıfa gitmeliyiz.

AÇIK MEŞRU MÜCADELE ARAÇLARINDAN BİRİ OLAN YASAL PARTİ'YE İKİ VURGU

TC'nin ekonomik yapısal sorunları devam ediyor. Ekonominin temelinde yatan çarpıklık, savaş ekonomisinin yanında, emperyalist sermaye bağımlılığı yeni öğelerle sistemin derinliklerine nüfuz ederek kalıcılaşıyor. Bunalımın yükünün işçi-emekçi yığınlarına fatura edilmesi, Türk-Kürt metropollerini sosyal patlamaların ateşleyici durumuna getiriyor.

Sömürücü azınlık sadece işçi sınıfını değil, bütün toplum kesimlerini canından bezdiriyor. Rejime karşı mücadele de salt yasa_dışı parti örgütlenmesinin yeterli olmayacağı inancındayım. Kürdistan sosyalist, komünist güçleri koşulları iyi değerlendirirse; açık meşru mücadele alanlarını burjuvazinin kapalı av alanı olmaktan çıkaracak nicel güce ve birikime sahiptir.

Çürüyen sermaye düzeni karşısında tarihsel haklılık ve muşruk bilinciyle engelleri ve kısıtlamaları aşmanın olanakları vardır. Ülkemizde sosyalizme eğilim gün geçtikçe artıyor. Sınıf yeniyi arıyor, yeni araçlar peşinde. Mevcutlardan giderek ya kopuyor ya da işlevsizleştirip aşıyor.

Sisteme karşı birikmiş bu tepki gruplarını salt gizli parti normları ve kadrolarıyla örgütleyip yönlendirmek olanaksızdır.

Sömürü sistemine karşı koyacak ciddi meşru mücadelenin yokluğu kendini her yerde gösteriyor. Gerek iki halkın sistem karşısındaki dağınıklığını ve alternatifsizlik yüzünden yığınların 'sosyal demokrat' ve islami partilere yönelişleri artıyor. Dolayısıyla sendika ve diğer ulusal kurumlarla birlikte ,1 Mayıs'larda, Newroz'larda değişik alanlarda hem sistemin baskıcı kurum-

larıyla boğuşan, didişen hem de, sistemden kitlesel kopuşları hızlandıracak ve sahiplenecek perspektife sahip bir parti gereklidir. Kuzey Kürdistan işçi sınıfının bağımsız-politik sınıf örgütü normları dejenere edilmeden yasal-yasadışı parti politikasının temel dayanaklarının aynılığı faaliyetlerde darlığı değil dönemsel gelişmeleri yaratacaktır. Açık yasal partiyi esas olan değil dönemsel ihtiyaçlardan öne çıkararak ele alınmalıdır. Uzunca bir dönem sistemin ülkemize taşıdığı militarist ağırlığı da gözönüne alarak ihtiyacı elden bırakmadan işçi-emekçi-aydın-gençlik ve kadın örgütlenmelerinde sınıf ve sosyalizm hedefleriyle genişlemeler yaratıp dinamik kitlelerle kucaklaşma hedefimiz devam etmelidir. Ama bir yandan (fi tarihine ertelenmeden) ihtiyacı duyulan yasal parti faaliyetini de bugünden kitleler içerisinde tartışalım.

NASIL BİR PARTİ?

Ü

lkemizdeki gelişen son milliyetçi akımların güçlenmesiyle demokratik güçlerin bu gelişmeler karşısında politika üretmemeleri, kitleleri derin bir boşluk içerisine bırakmıştır. Ülkemizde İslamiyet ve milliyetçilik kitlelerin umut

kaynağı haline gelmiştir. Demokrasi güçlerini politika üretmesinin sonuçları olarak gelişen İslamcı ve milliyetçi akımlar dahada güçlenerek gelişmektedir.

Gelişmeler bu aşamadayken demokrasi güçleri halen yeni parti arayışları içerisine girmektedirler. Türkiye’de olsun Kürdistan’da olsun bölünmüşlük ve parçalanmışlık olanca hızıyla devam etmektedir. Özellikle Sovyetlerin dağılmasından sonra dünyadan gelişen milliyetçilik rüzgarına ülkemizde kendini kaptırılmış son hızıyla devam ediyor. Bu kaptırma öyle devam etmektedir ki daha düne kadar diğer sağ partilerin bile koalisyon yapmaya korktuğu potansiyel suç örgütü olarak gördüğü MHP Lideri Alpaslan Türkeş’in ölümüne 1 milyondan fazla kişiyi toplayabiliyor. Bu da yetmemiş gibi Turancı fikirleri Türkiye Cumhuriyeti’nin ana politikasıymış gibi tüm güçler tarafından kutsallaştırılarak savunulmaktadır. İslamcı kesim insanları kadercilik olgusuyla baş başa bırakmaya çalışmaktadır.

İslamiyet insanların umut kaynağı durumuna getirilmektedir.

İnsanların başına ne gelmişse her şeyin tanrı tarafından geldiği iddiası pekiştirilmekte ve kitleler bu dorultuda sevk edilmektedir.

Bu gelişmelerden sonra sosyalistler iki elini kafalarına koyarak düşünmeye başlamaları gerekirken, halen geçmişte varolan o büyük hastalık olan bölünme ve parçalanma hastalığının pençesinde kıvrınmaktadırlar .

Kürdistan'da varolan partiler acaba ne yapmışlardır?

Türk milliyetçiliği bu kadar güçlenirken; sadece dünyadaki milliyetçi akımlardan etkilenmişlerdir. Kürdistan'daki varolan partilerin yanlış politikaları da milliyetçiliğin gelişmesine katkıları olmuştur.

Kürdistan'da kitlelerin birinci talepleri olan demokratikleşme talebi ve insan hakları ihlalleri karşısında tavır konulması gerekirken T.C Meclisinde Kürtçe yemin etmeler herhalde Kürdistan ulusal mücadelesine olumlu bir katkısı olmamıştır. Türkiye'de gelişen son Susurluk olayında dahi aktif bir politika yürütemiyerek devletin kirliliğini ortaya serememişlerdir.

Bu tür olaylara tavır koymayı kendi lehlerine çevirememişlerdir. Buradaki demokrattik taleplerini yürütemiyerek olayların başından beri içerisinde olan ve Özal döneminden başlayarak devlet içerisinde kontra güçlerin daha da güçlenmesini sağlayan ANAP bile bu olaydaki tavırlarından dolayı ve demokrat ve sosyalist güçlerden daha çok puan toplayarak karlı çıkmıştır. Türkiye'de durum bundan farklı bir seyir izlemektedir. ÖDP'nin yaptığı çok cılız bir muhalefet ses getirememiştir.

Bu gelişmelerden sonra Kürdistan'da yeni bir yasal parti gerekli midir? Kos kocaman bir hayır!

Kürdistan'da HADEP ve Türkiye'deki emek platformunun oluşturduğu seçim ittifakının son genel seçimlerde aldığı oy % 4.5'i geçmemişken; kurulacak partinin alacağı oy herhalde % 1'i geçmez.

Sosyalistlerin burada yapmaları gereken ve var olan partilerin birisi içerisinde geçmişte olduğu gibi mücadele ederek devam etmektir.

Çünkü yeni bir parti tekrar bölünme; zaten yeterince az olan

kadroların hareket alanını iyici daraltmaktan başka hiç bir işe yaramayacaktır.

Kürdistan'daki mücadele Diyarbakır, Şırnak, Mardin, Adıyaman, Malatya vb. illerinde daha aktifken; Kars, Erzurum, Ardahan, Erzincan, Sivas gibi illerde çok cılız bir şekilde devam etmektedir.

Bu kadar güçsüzken legal parti oluşumunda güçlü olunan iller dışında

diğer yörelerde güçlenip gelişmesi hayli zaman alacaktır. Bu kadar uzun bir süreye ülkemizde yaşayan insanların ne zamanı ne dayanma gücü var. Yeterince başka va ekonomik zorluklar altında kıvranan halkımız varolan islamcılığın atmış olduğu yemin oltasına takılarak islamcılarının peşi sıra koşmaktadır. Daha 10 gün evvel HADEP, ÖDP, KESK gibi kuruluşların Türkiye genelinden toplayarak Ankara'da yapmış olduğu bir mitingde 10.000 kişi zorla toplanmışken kurulacak bir partide herhalde kurulmak için kurulmuş bir parti olacaktır.

Nasil bir parti derken gönlümüzdeki yasal parti kominist partiydi fakat bunun yasal şartları oluşmadığı için mümkün değil. Burada komünistlere düşen en büyük görev ufukta görünen erken genel seçimlerde tüm demokratik güçleri içine alacak bir itiffak oluşturarak HADEP ve ÖDP birlikteliğini sağlayarak hazırlıklı olmaktır.

Komünistlerin yapmaları gereken Kürdistan'da varolan parti ve siyasi gruplarının oluşturacağı bir platformda geniş katılımı varolan legal partilerin birisi içerisinde etkin faaliyette bulunmaktır.

Bu yer almada yapmaları gereken önemli faktörde kitlelerin acil talepleri olan insan hakları ihlalleri ve demokratikleşme doğrultusunda politikalar üretenlere; kitlelere güven duygusu aşılıyarak peşinden götürülmeye çalışılmalıdır.

SINIF PARTİ İLİŞKİSİ VE SINIFIN ÖNCÜSÜ OLARAK PARTİ SORUNU

T

ürkiye siyasal hareketleri yeni bir dönem olarak 12 Eylül sonrası girilen süreçte parti sorununu yoğun olarak tartışmaya açmış, asıl olarak ta yasal-yasadışı ikilemi üzerinde bu tartışmaları şekillendirerek, bir çıkış arayışına girmiştir. Bugün gelinen merhalede bu sorunun önemli bir ölçüde tartışma buyutundan çıkarılarak fiili bir çaba ve ÖDP-EP- İP-SİP-TSİP- gibi somut olgularla noktalandığını görüyoruz.

Türkiye devimci hareketleri yasal parti yönelişi ile birlikte geriye dönüşü bir hayli zor olan bir likidasyon sürecine girdiler. Artan bir eğilim olarak ta bu sürecin yaşandığı bilinmelidir. Şu an bu sürecin karşısında direnen çeşitli yapıların da önemli ölçüde zorlanacağını söyleyebiliriz. Kimi versiyonları farklı gibi görünse de esas itibariyle legal parti yönelişi bir süreç olarak bir çok siyasal yapıyı etkisi altına almış ve almaya da devam edeceğe benziyor. Bu durum Türkiye devrimci hareketinin bir realitesi olarak görülmelidir.

Elbette Kürt komünistleri de bu süreci yorumlamada ilgisiz kal-

mamalı, eleştirel yaklaşımlardan geri durmamalıdır. Ancak yazı konumuz esas itibariyle bu olmadığından likidasyon ve sistemin solu yedekleme çabalarına ilişkin görüşlerimi yazı bütünlüğü içerisinde dile getireceğim. Kürt siyasal hareketlerinin gündeminde de yasal parti sorunu son yıllarda hep var olmuştur. Çeşitli versiyonlarda her zaman parti sorunu tartışılmıştır. Özellikle son 5-6 yılda gündeme gelen HADEP- DBP- DKP gibi çeşitli yasal parti çalışmaları, cephe faaliyetleri, belirli partiler arası yürütülen birlik çalışmaları gibi gelişmeler Kürt komünistlerini de parti sorununda tartışmaya yöneltmiştir.

Parti sorununun, bugün Kürt komünistlerinin gündeminde olmasının birçok içsel ve dışsal nedenleri vardır.

Birincisi, K. Kürdistan'da sınıf ve kitleyle bütünleşmiş, daha etkin ulusal ve toplumsal devrimin devrimci öncü müfrezesine duyulan yoğun ihtiyaç ve bu ihtiyaca cevap olan komünist yapının bir an önce derlenip toparlanmasıdır. İkincisi, ideolojik ve politik sorunlarda girilen yeniden üretim sürecinde, iktidar hedefi olan, devrimci bir komünist partinin asıl olarak yasal mı yasadışı mı örgütleneceği, açık yasal mücadele ve yasadışı parti ilişkisinin ne olacağı, açık mücadele ve yasal parti meselesine komünistlerin yaklaşımını kristalize etme ihtiyacıdır.

Belirtmek gerekir ki bu konularda Türkiye ve Kürdistan devrimci hareketlerinde tam bir kavram kargaşası, acelecî, amorf, mekanik ve taklitçi bir yaklaşım egemendir. Bazen yasal veya yasadışı örgütlenme her koşulda bir örgütlenme ilkesi sorunu haline getirilerek devrimci olup olmamanın temel ölçütü olarak görülmekte ve dolayısıyla tam bir karmaşaya yol verilmektedir. Kürt komünistleri, mevcut kargaşayı ve zihnin bulanıklığını gidermek amacıyla öncelikle komünist (sınıf esasına dayalı) partiye ilişkin marksist-leninist yaklaşımlarını netçe ortaya koymalıdır. Bu netlik sağlanmadan atılacak her adım yarardan çok zarar getirecektir ve crozyonu derinleştirecektir.

Kürt komünistlerinin, ulusal ve toplumsal mücadelede kullandıkları araçları ve parti içeriğini belirgin çizgilerle ortaya koymadan, dahası siyasal ve politik yönelişleriyle, araçlar arası ilişkiyi

diyalektik bir uyumluluk içerisinde sokmadan yol almalarına imkan yoktur.

Herkes yasal veya yasadışı, parti sorununa kendince yaklaşmakta, parti olgusuna birbirinden oldukça farklı anlamlar yüklemektedir. Devrimci komünistler de yasal veya yasadışı parti olgusuna kendince yaklaşmalı ve devrimci sınıf teorisinin gerektirdiği anlamı yüklemektedir.

Parti sorunu herşeyden önce şu veya bu öznel ihtiyacı karşılayan, sıradan ya da teknik bir sorun değildir. Parti, toplumun belirli kesimlerinin ekonomik, sosyal, siyasal ve politik çıkarlarını esas alan, bunun üzerine şekillenen, bu nedenle de belli bir ideolojik içerik ve örgütsel anlayışa sahip olması gereken siyasal bir sorundur. Belirli farklılıklar içermesine karşın, yasal veya yasadışı olsun, neticede parti sorununa siyasal anlam yüklemek, ideolojik siyasal ölçülerle yaklaşmak gerektiğine inanıyorum. Bu nedenle parti sorununu

tartışırken yasal-yasadışı ayrımı yaparak ve birbirinden soyutmuş gibi, karşıtlar biçiminden ele almaktan çok, halkımızın neye ihtiyacı olduğunu belirleyerek soruna yaklaşmak gerekir. Hiç bir tereddüt ve kuşku yoktur ki, halkımız ulusal özgürlüğüne kavuşmak ve kapitalizmin vahşi sömürsünden kurtulmak istiyor. Bu da ancak ulusal ve toplumsal özgürlüğü sağlayacak olan bir toplumsal devrimdir

Bu nedenle parti tartışması böyle bir devrimi gerçekleştirecek olan parti aracına odaklanmalı, bundan kalkılarak asli ve tali araç belirlenmelidir. Parti sorununda komünistlerin güdümleneceği nokta, halkın sorunlarına yabancılaşmış, devrim hedefinden uzaklaşmış, devrimci mücadelenin gerektirdiği örgütlü mücadeleye girmeyen, kapitalist sisteme karşı devrimci bir tavır almaya mecali kalmamış, hırpalanmış, bitkin ve yorgun unsurlar değil; halkımızın ve onun tarihsel ve hayati gereksinimleri olmalıdır. Mevcut koşullarda, tartışmasız, toplumsal bir devrime ve devrimin partisine gereksinim vardır.

Sorunu bu düzlemde tartışırken anlamsız ve yersiz kimi kaygılarla, açık ve samimi davranmaktan geri durulmamalı, tabir caizse

takiye yapılmamalıdır. Bu hem marksizmin, hem de çağımızın bir gereğidir. Çelişkilerin ve ideolojik saflaşmaların oldukça keskin biçimler aldığı mevcut tarihi konjüktürde takiye yapılarak yol alınmaz. Unutmayalım ki, marksizm- leninizm ve devrimci komünist partiler ancak yalın bir tutum ile ve ideolojik, politik, örgütsel alanlarda kendini yeniden üreterek hak ettikleri saygınlık ve prestij kazanabilir; milyonlarca işçi ve emekçiyle ancak o zaman bütünleşebilir.

Mevcut sürecin, sosyalizm aleyhine bir gelişim seyri izlediğine bakarak, hedeflerimizi ve ideallerimizi sulandırıp muğlaklaştırmayız. Sorun biraz da, “kapitalizm tarafından dayatılan ve günün modası olan liberal, sosyal demokrat mı olacağız; yoksa, tüm dayatma ve kuşatmalara karşı devrimci-komünist mi kalacağız?” sorunudur. Bence elbette ikincisi.

Şu veya bu nedenden dolayı, komünistler, sosyal demokratinin rolünü oynamaya kalkışmamalı; kendi tarihsel rolünü sürdürmekte ısrar etmelidirler. Yasal parti sorununa da bu mantıkla yaklaşılmalı, devrimin gerektirdiği partiye uzak duran unsurlar sürüklenmeli, ikna edilmeli, değilse mutlak surette aşılmalı, asıl cephemiz milyonlara dönük olmalıdır.

Yasal bir partinin her şeyden önce herhangi bir yapının değil ama, tabir uygunsu devrimin ve sosyalizmin izdüşüm partisi olmasıdır.

Örgütlü devrimci mücadeleye temelden karşı olan, kapitalizme ve gericiliğe karşı net tutum almayan/alamayan, sınıflar arası mücadelede en azından taraf olmayanlarla yasal da olsa işçi ve emekçi yığınların devrimci ve sosyalizan partisini yaratmak mümkün değildir. Böylesi unsurların yasal bir partide yer almayacakları veya birlikte yürünülemediği anlamına gelmiyor. Eğer yasal partinin devrimin ve sosyalizmin izdüşümü olmasına itiraz etmiyorlarsa mesele yoktur. Bir çok alanda bu ve daha geri unsurlarla belli çerçevelerde çalışılabileceği, hatta bunun bir zorunluluk olduğunu belirtmeliyim. Ancak bahse konu olan işçi ve emekçilerin devrimci sosyalizan parti sorunu ise, bazı ölçüler zaruridir.

Netice itibariyle bizim açımızdan bugün yakıcı olan sorun öyle

veya böyle yasal bir parti kurmak veya birileriyle hemen bir yasal parti kurmak sorunu değildir. Bu nedenle yazımın konusu tek başımıza biz veya birileriyle yöneleceğimiz yasal bir partinin bileşenleri, fonksiyonu tüzük- program içeriğinin nasıl olması gerektiğine ilişkin somut önermeler içermekten çok; komünist bir partinin, genel olarak yasal parti sorununa ve özel olarak ta devrimci-komünist bir partinin gerekli gördüğüm kimi yönlerinin genel tarifini içerecektir. Elbette böyle bir tarif, yasal parti sorununa nasıl yaklaşılması gerektiğini de genel hatlarıyla içerecektir. Tartışmanın bu kapsamda yoğunlaştırılması gerektiğine inanıyorum.

Bu nitelikli bir tartışmanın, aşılması ve gereksiz olduğu, asıl tartışmanın, yasal bir parti sorununa odaklandırılması gerektiği düşünülebilir. Ve böyle bir yazıyı hangi ihtiyaçların oraya çıkardığı kimilerince sorgulanabilir. Öyle düşünmediğimi ve de böyle bir aceleyle de gerek olmadığını, gerçekten yasal alanda fonksiyonel bir parti yaratmanın bu tartışmalarda sağlanacak netlik ve somutlukla direkt ilgili olduğunu, olası tasfiyeciler-reformist eğilimlere karşı devrimci bir siyasal zırh oluşturmanın daha acil ve tarihsel bir önemde olduğu kaydını düşüktükten sonra, soruna bir başlangıç olarak bir yazı kapsamına sığacak ölçüde belli yönleriyle açmaya çalışacağım.

LEGALİTE -İLLEGALİTE SORUNUNDA DEVRİMCİ YAKLAŞIM

Legalite- illegalite sorununda müthiş bir terminoloji kargaşasının ve tam bir kördöğüşü yaşandığını belirtmiştim. Dolayısıyla soruna öncelikle bu kavramları yerli yerine oturtmakla başlayalım.

Çoğu kez illegalite eşittir gizlilik, gayri meşruluk; legalite eşittir açıklık, meşruluk olarak anlaşılmaktadır. Bu yaklaşımın oldukça yüzeysel ve yanlış olduğunu belirtmeliyim. Bazen illegal olan sanılanın aksine, legal olandan daha açık ve daha meşru olabildiği gibi; legal olup ta, illegal olandan daha az açık ve meşru davranan olunabiliyor.

Bu belirleme asıl olarak yapının teorik-siyasal içeriği ve örgüt-

sel politik işleviyle direkt ilintili bir sorundur ve yine sanılanın aksine illegal olup ta devrimci iddia ve değerlerden bir hayli uzak bulunabileceği gibi, tersinden de legal olup ta illegal olandan daha uzlaşmaz ve devrimci bir içerikte de olabilmektedir. Bu da yine tamamen mevcut siyasal koşullar ve aracın genel hatları ve kullanımıyla direkt ilintilidir.

Legalite burjuva devletin hukuki çerçevesidir. Bu çerçeve dahilinde kalan örgüt ve çalışmalar terminolojik olarak "legalite" şeklinde tanımlanır. Kendini bu çerçeveye sınırlamayanlar ise "illegal" olarak tanımlanıyor.

Legal- illegal örgütlenme ve çalışmayla, açık- gizli çalışmanın yer yer çakışarak benzer anlamlar içerebileceği gibi, çeşitli koşullarda bazen de ayrışabilmektedir. Illegal (yasalara göre yasak) bir partinin dışa yönelik görüşleri ve eylemlerinin önemli bir bölümü açık olmak zorundadır. Çünkü bir partinin temel amacı görüşlerini en geniş yığınlara taşımak ve yığınları bu görüş etrafında örgütleyerek iktidar mücadelesine sevkettir. Görüşlerini dar bir grup içerisinde sır gibi saklayan siyasal bir parti elbette düşünülemez. Illegal fikirlere sahip olmakla, gizli fikirlere sahip olmak, bu bağlamda apayrı şeylerdir.

Kurulu bir düzeni devrimci yollardan ele geçirip, iktidarını kurmayı amaçlayan bir yapının fikirlerinin yaşam şansı bulması için somut durumun bir gereği olarak elbette illegal olmalarıdır. Böylesi görüşleri burjuva legalitesine (hukuk çerçevesine) oturtmak icazete tabi kılmak mümkün değildir. Ancak toplumsal bakımdan devrimci görüşlere sahip olan ve de görüşlerini yasaların kabul çerçevesine uydurabilenler açısından sorun yoktur. Bu anlayışlar her şart altında yasal çalışmayı temel bir alan olarak kullanabilir. Ancak işçi sınıfının devrimci iktidarını hedefleyen ve burjuva iktidarla uzlaşmayı kesin çizgilerle reddeden devrimci komünist bir yapının, fikirlerini legal çerçeveye (siyasal şartlara göre bu çerçeve ne kadar geniş olursa olsun) sığdırması mümkün olamaz. Elbette değişen siyasal koşullara göre legal alanları daha geniş ve yaygın kullanması sözkonusu olabilir. Bu sorun devrimci bir ayırım noktasıdır.

Küçük burjuva hareketlerinin aksine sorun yasaların bize de yaşam şansı tanınmasını istemek değil. Kürt komünistleri legalite-ille-galite sorununa devrimci bir iktidar perspektifine sahip olmayan veya iktidar sorununu küçük burjuva temellerde “demokratik kazanım sorunu olarak gören” siyasal akımlardan temelden farklı yaklaşmalıdır.

Komünistler, legal alanlar genişlesin veya daralsın, herşeyden evvel bu soruna ilkeli yaklaşmalıdır. Marksist-leninist görüş ve devrimci hedeflerinin tek güvencesi, burjuvazinin uzanamıyacağı, kontrol ve etkisi dışında proleteryanın bağımsız ve özgürleştirilmiş bir örgütlenme aracı olarak illegal parti, örgütlü mücadeleyi her şart altında sürdürebilmesinin temel bir güvencesidir.

Genel burjuva devlet yapısı, özel olarak ta T.C faşist devlet yapısı böyle bir zorunluluğu bizlere yaşamsal bir sorun olarak dayatıyor.

Dönem dönem burjuva devletler yapısında gerek toplumsal muhalefetin baskısı, gerekse de sermayenin dönemsel çıkarları ve uluslararası sermayenin dünya ölçeğinde giriştiği çeşitli taktik manevralarının sonucu olarak, bir takım esnemeler veya “demokratikleşmeler”in gündeme gelmesi olasıdır. Ancak bunun yanıltıcı ve geçiçi olacağı, devrimci bir yapıya yaşam hakkı tanıyacak nisbette geniş olmayacağı unutulmamalıdır.

Bu durumda komünistlerin legal alanlardan her halükarda uzak durması, legal veya yasal örgütlenmeler ve mücadeleleri reddetmesi anlamı çıkarılabilir mi ? Elbette hayır. Tersine, devrimci komünistler ulusal ve toplumsal bir devrimin (sosyalizmin) zaferi için toplumsal hayata dair olan herşey büyük bir ustalık ve militanlıkla kullanılmalıdır. Komünistler, sosyalizm davasına en geniş yığınları çekebilmek için, ideolojik, politik görüş ve yaklaşımlarını en geniş yığınlara taşıyacak zengin araçlara ihtiyaç duyarlar.

Bir bilim olarak Marksizm -leninizmin, onun toplumsal alanı olan sosyalizmin, tek bir mücadele araç ve yöntemine hapsedilmeyecek kadar geniş bir bilim olduğunu, yine en iyi komünistler bilmektedirler. Kürt komünistleri, yasal ve yasadışı toplumsal etkinlikle ilgili olan tüm mücadele yöntem ve araçlarını ilke olarak red-

detmez. Asıl hassasiyet noktamız ve itirazımız, çeşitli gerekçeler ileri sürerek yasadışı örgütlenmeyi reddeden, mücadeleyi devrimci temellerden kopararak liberal-burjuva uzlaşmacı reformist yaklaşımlar düzeyine indirgenmesidir.

Başta dönecek olursak devrimci sınıf, her her türlü savaşım ve taktik yöntemlerini kullanmayı öğrenmesi gerektiğini ve yeri geldiğinde önem kazanan bir alan olarak herhangi bir biçim ve yöntem öne çıktığında bocalamadan farklı mücadele biçimlerini kullanacak yetenekte olmalıdır. Komünistlerin herşeye hakları olabilir. Fakat kitle ve sınıfın öfkesi patladığında hazırlıksız yakalanıp, patlayan öfkenin öncülüğünü yapamamaya hakları yoktur.

Dolayısıyla, açık yasal çalışmaya, legal örgütlenmelere, her halükarda oportünizm ve likidatörlük, illegal örgütlenmeyi ise devrimcilikle özdeşleştirmemek gerekiyor. Bunu Marksizm-leninizm adına savunmak ise saçmalaktır. Devrimci olup olmamanın salt araç sorunuyla ilgili olmadığını da belirtmiştik. Devrimci faaliyetin asıl güvencesi teorik, ideolojik, politik sağlamlık, programatik yaklaşım, uzlaşmazlık ve militan istikrarlılıktır.

Özellikle bugünkü şartlarda ulusal mücadelede önemli bir kilitlenmenin yaşandığı, sınıf mücadelesinde ise işçi sınıfının üzerine düşen tarihsel misyonu yerine getirmekten halihazırda uzak olduğu, kitlelerin yoğun bir burjuva kültür bombardımanı altında müthiş bir yozlaşma ve ahlaki erozyona uğradığı, komünist hareketin örgütsel yapısında yaşanan darlığın devam ettiği, ideolojik yenilenme, devrimci amaçlarla politik propaganda, kadro ve kitle alanında güç biriktirme ve mevcut niteliği geliştirme görevlerinin ön planda olduğu, tüm çabalara rağmen bunun aşılmasının bir realite olarak ortada durduğu bu dönemde açık legal kapışma düzeyindeki meşru mücadele örgütlenmelerinin önemi gözardı edilmemelidir. Bir başka gözardı edilmemesi gereken ise herhangi bir ölçüt olmaksızın mevcut tikanıklığın aşılmasında legal alanın her derde deva bir çare olarak sunulamayacağıdır.

Özellikle önemli olan, bu alanların hangi ideolojik, siyasal, felsefi amaçlarla kullanılmak istendiğidir. Kürt komünistleri yenilenme, toparlanma, güç biriktirme, niteliği arttırma ve meşrulaşma

sorununda yöneleceği legal araçlarda veya bu amaçla oluşturacağı çeşitli ittifak ve birliklerde belirli kıstasları gözetmek durumundadır. Sözgelimi yönelinen belirli siyasal birlikler ve legal parti sorununda, birlik olursak veya legal parti kurarsak güçlü oluruz yaklaşımının tersine, ideolojide- politikada - siyasal alanda yapımızı güçlendirerek güç olunabileceği bir an olsun unutulmamalıdır. İdeolojik-politik yaklaşımların, sınıf tavrı ve devrimci iktidar hedefi net olmayan ideolojide, politikada, vb. özde ayrışan, ancak biçimde aynı gibi görünen siyasal yapıların matematiksel toplamının, maddi bir güç anlamına gelemeyeceği, hatta yeni ayrılıklara, bölünmelere gebe olacağı ve güç kayıplarına yol açacağı bilinen bir gerçektir.

Bugün ülkemizdeki birlik yaklaşımlarında ve kullanılacak araçlar konusunda bu yanlış yaklaşımların egemen olduğu biliniyor. Öyle ki güçlenme siyasal bir güç olma, yeni bir toplumsal çıkış yaratma adına, Mevlana mantığıyla “ kim olursan ol gel” temelinde birlik sorununa yaklaşmanın ideolojik ve siyasal belirsizliği ne kadar derinleştirdiğini, bu yapıları devrim hedeflerinden ne kadar uzaklaştırdığı açıktır. Böylesi partilerin her tanıma uyabileceği, ancak sınıf partisi tanımına uymayacağı da açıktır.

Güç olma, dolayısıyla devrim için, sosyalizm için güç olma adına yönelinen süreçlerde Kürdistan burjuvazisiyle, onun fabrikasında çalışan işçiyi aynı siyasal araç içerisinde düşünmek veya ülkemizin gerçeği diyerek dini gericilik hatta politik islamla komünistleri aynı ütopya uğrunda mücadele içerisinde düşünmenin bilimsel bir mantığı olabilir mi?

En basitinden bir fabrikada aynı siyasal parti içerisinde örgütlenmiş patronla (ya da toprak ağasıyla) işçinin sınıfsal çıkarları, en basit ekonomik-demokratik hakları uğruna mücadele nasıl geliştirilecek? Kuvvetli ihtimal böylesi amorf bir parti yapısında işveren o teşkilatın etkili bir yöneticisi durumunda olacaktır. (Demokrasi geleneğimiz, bugüne kadar bunun hep böyle olduğunu göstermiştir.) Böyle bir durumda işçinin parti yöneticisine karşı hak arayışını nasıl yönleneceğini doğrusu merak ediyorum. Veya dinin politikleşmesi ve iktidar ortağı olması durumunda komünistlerin, hatta

çağdaş demokrat insanın yaşam güvencesini ne garantiliyecek? Humeyni'nin TUDEH' le birlikte Şah'a karşı ortak mücadelesi komünistlerin, ilerici güçlerin akibetini, trajik sonlarını değiştirmeye yetti mi? Bugün birçok Kürt siyasal hareketi ve aydını İran devrimci hareketinin hatalarını tekrarlamakta sakınca görmemektedir..

Benzer bir eğilim, farklı bir düzlemde Türkiye cephesinde yaşanıyor. ÖDP, emek adına bu cambazlığı en iyi beceren, her eğilimi ortak bir konsensus etrafında toparlayanlardan sadece biridir. Bu renk cümbüşünde ÖDP, sistemin emekli olan solu yerine büyük bir hızla sürükleniyor. Rejime daha kaba bir yedeklenme, Kürdistan'da, DKP ile başladı bile.

Legalite, belirli bir zorlama faktörüyle çeşitli nedenlerden ötürü burjuvazi tarafından ilk fırsatta geri alınmak üzere verilmiş veya verilmeye zorlanmış bir ödündür. Bunun özü geçici bir uzlaşmadır. Uzlaşmanın koşullarını, güç ilişkileri ve politik alanda sağlanan meşruluğun ve üstünlüğün kimin elinde olduğu belirliyor. Ülkemizde legalite sorununun oldukça sınırlı olduğu biliniyor. Ülkemizde legalite sorununun oldukça sınırlı olduğu en ufak bir demokratik talebin kan ve barutla boğulmaya çalışıldığı, halkımıza karşı amansız, kirli bir savaşın yürütülmesi, devletin halen asli politikası durumundadır. Dönem dönem gündeme getirilen demokratikleşme sorunu, çeteler olayında yaşanan gelişmeler, TÜSIAD raporları vb. gelişmelerin hiç birinden, kirli savaş aygıtı halinde olan devlet yapısında değişiklik anlamı çıkartılmamıştır. Sınırlı alanlarda oluşan legal olanaklar da yoğun bir mücadele sürecinde ödenen ağır bedeller ve sistemin biriken öfkenin patlamasını önlemeye yönelik açtığı tahliye kanallarının bir sonucudur.

Ancak devrimci sosyalist hareketin kitle desteğini de arkalayarak aşağıdan gelen baskılarıyla sökülüp alınmadığı, toplumsal örgütlülüğün mevcut kazanımları korumada gerekli sağlamlığa sahip olmadığı bir gerçektir. Kuşkusuz ülkemizde halk yığınlarının, biriken sorunlarının içten içe rejime karşı biriken öfkesinin patlamasından korkan burjuvazi kendi iradesi dahilinde oldukça cılız esnelere girebilmektedir. Bu noktada, Türkiye ve Kürdistan coğrafyasındaki olanakların bir birinden farklı olduğunu unutmamak ge-

rekir. Kürdistan koşullarının Türkiyeden kat be kat daha ağır olduğu ve de toplumsal örgütlülüğün etkisinin daha az olduğu da bir gerçektir. Bunun böyle olması da 13 yıldır Kürdistan'ın olağanüstü bir yönetim altında olmasının, hiç bir kural tanımayan savaş sürecinin etkisidir.

Araçlar konusunda yaşanan bir başka sorun ise legalite-illegalite sorununda statükocu, şabloncu yaklaşımlardır. Devrimci bir partinin genel anlamda illegal olmak zorunda olduğunu ve bu yapısını sürekli güçlendirmesi gerektiğini tekrar hatırlatarak şabloncu yaklaşımlar üzerinde duralım. Çoğunlukla devrimci kadroların araçlar konusundaki yaklaşımları oldukça kitabidir. Nesnel yaşamın süzgecinden geçirilmeden kaskatı tanımlarla izah edilmektedir. Oysa ki Marksizm-leninizmin canlı bir bilim olarak sürekli geliştirilen ve çağa uyarlanması gereken özelliği, araçlar içinde geçerlidir. Devrimci görevler ve sorumluluklar konusunda bıçak kesici gibi tasniflere girilmesi herşeyden önce canlı ve sürekli gelişen yaşamın ruhuna aykırıdır. Canlı yaşamı kucaklamak için legalitenin de, illegalitenin de şartlara ve koşullara göre çeşitli düzeylerde esneme göstermesi gerekebilir. Sözü nü ettiğimiz legal, yarı legal alanları kullanma esnekliği değil bu durumun zorunlu ve vazgeçilmez ihtiyaçları olduğunu daha önce belirtmiştim. Vurgulamak istediğim yasal, yasadışı araçlarda kesinleştirilmiş görev ve sorumluluklardaki tasnif mantığıdır.

Illegal tahkim edilmiş bir örgüt-partinin (bu en katı olarak askeri yapıda olabilir) meşru, açık alanlarda tahkim edilmiş yapıların belirli ölçülerde görevlerini yerine getirebileceği gibi, legal konumlanmalarının da yer yer önemli illegal görevleri yerine getirebileceği mümkün ve hatta gerelidir. Legal, illegal yapıların herbirinin elbette kendine göre özgünlüğü vardır. Ancak bu özgünlük, yapıların arasında aşılması güç kalın duvarlar örmek olarak algılanmamalıdır. Her iki alan da sürekli, karşılıklı olarak birbirini besleyen nitelikte olmalıdır. Yönelinen yöntemler arasında her düzeyde gereken diyalektik uyumluluk yaratılmadıkça, bunlar birbirinin karşıtları olarak algılanacaklardır. Farklı anlamda yürütülen mücadelenin her biri komünist partinin birer sacayağıdır.

Gerek illegal örgütlenme konusunda, gerekse legal örgütlenme, büyük ölçüde bugüne değin kullanılan yöntemlerden ve yapılanmalardan farklı davranmak, sürekli bir yaratıcılık içinde olmak gerekiyor. Genelgeçer kabul gören bir çok yöntem, örgütsel ustalikle, çağımızın özelliklerine göre yeniden uyarlanmalıdır. Komünist yapılarda darlığın bir boyutu da mücadele yöntem ve tarzının çağın gereklerine göre uyarlanmamış olmasıdır. Birçok devrimci yapı gibi Kürt komünist hareketi de illegal örgüt yapılanmalarında ciddi sıkıntılar yaşamaktadır. Bir çok alanda ciddi deşifasyonların olduğu, tüm titizliğe rağmen yasadışı kurumların istenen nisbette korunmadığı, kadrolardaki kısırlığın aşılamadığı biliniyor. Karşı-devrimci aygıt teknik düzeyde devasa boyutlarda, sürekli kendini yenilerken, teknolojinin tüm olanaklarını karşı devrimin hizmetine sunarken, devrimci güçlerin bu oranda kendilerini yenileyemediği, özgün araçlar ve yöntemler oluşturmada, çağımızın gerektirdiği devrimci tarzı yaratmada gerekli beceriyi ve taktiksel ustalığı gösteremediklerini belirtmeliyim.

Marksist-Leninist teoriyi sarsılmaz bir iradeyle toplumsal yaşama uyarlamaya ve Kürdistan işçi-emekçi hareketinin faşist burjuva düzeni tasfiye ederek, proletaryanın devrimci diktatörlüğünü kurma kararlılığına sahip olduktan sonra, bütünlüklü devrimci bir program ve yasadışı komünist örgüt yapısına tavizsizce sarıldıktan sonra legal alanlarda çalışma, devrimci esneklik sorunudur.

Nesnel koşulların ortaya çıkardığı güç ve olanakların çeşitli taktikler, mücadele ve örgüt biçimleriyle değerlendirilmesi sorunudur.

Unutulmamalı ki devrimin, salt bir öncü grubun işi değil, kitlelerin katkısı ve çabasıyla kazanılacak bir hedef olması nedeniyle, komünistlerin, siyasal etkilerini kitlelerin en geri kesimlerine varıncaya dek yaymaları, kendi öz deneyimleriyle de öncünün amaç ve hedeflerini benimsemeleri ve tayin edici o an geldiğinde komünist öncüyle birlikte siyasal iktidarını almak üzere en geniş yığınların harekete geçmesinin güvence altına alınması komünistler için devrim adına zorunludur.

Devrimci hazırlık tekdüze, kitlelerin yalnızca belirli (arı) bir

bölümüyle ya da mücadelenin salt belirli bir biçimiyle yetinilerek değil, işçi ve emekçi hareketin, bütün bir toplumsal yaşam çeşitliliği ve zenginliğini içermelidir.

Toplumsal etkinlik, koşullara göre sınırları ve ölçüsü sürekli değişen ve çeşitlenen; yasal, yarı-yasal ve yasa-dışı sosyal, siyasal ve kültürel, sanatsal v.b. aygıtlarla kendini ifade eden çok çeşitli alan ve süreçlerin toplamı olarak geliştiği açıktır. Ciddi bir devrim hazırlığı içerisinde bulunan komünist hareket, bu alan ve süreçlerin tümünde faaliyet göstermeyi, burjuva iktidarla her alanda ve her zeminde kendi araçlarımızı esas alarak burjuva araçları da kullanmasını bilmek durumundayız.

Genel olarak vakıf, sendika, basın, dernek ve siyasal partiler gibi çeşitli yasal alan ve aygıtlar burjuvazinin işçi sınıfı ve emekçi yığınları kendi etkisi altına almaya ve devrimci çıkışları dar bir çerçeve içerisinde tutmaya çalıştığı alandır. Sözkonusu alanların işçi ve emekçi yığınların kafalarında yanılmalara yaratmalarını, burjuvazinin ideolojik-kültürel bombardımanına uğramalarını ve sisteme bağlanmalarını önlemek, devrimci komünist güçlerin bu alan ve araçlarda bilinçli bir çalışmaya koyulmalarından geçer. Elbette, işçi ve emekçi yığınların bulunduğu alanlardan 'yasal icazetlidir, gerici dirler' gerekçesiyle uzak durmak, onları perspektifsiz bırakmak, burjuvazinin insafına terketmek olacaktır. İşçi ve emekçileri rejim entegrasyonundan kurtarmak ve toplumsal bir devrimin gereği ve önemine ikna etmek için bu kurumlardan yararlanmayı ustalıkla başarmak temel bir zorunluluktur.

Ulusal ve toplumsal devrimin hazırlığında hiçbir biçimde ihmal edilmemesi gereken asıl alan yasadışı örgütsel alan olduğu da unutulmamalıdır. Diğer alanlarda yapılması mümkün olmayan devrim hazırlıkları kuşkusuz bu alanda yapılacaktır. En gelişkin burjuva demokrasisinde dahi devrimci dönüşümü esas alan bir yapı için bu alanın gözden çıkarılmayacağını, devrim için asıl hazırlıkların örgütleneceği temel alanın yasa-dışı olduğu kaydını birkez daha düşelim.

Burjuva iktidarlarının bile çeşitli örgüt ve aygıtlarla yasadışı gereksinimlerini karşılamak (iktidar yasallığına rağmen) kendi varlı-

ğını korumak için örgütlendiği bu alandan devrimci komünist güçlerin, işçi ve emekçi yığınların bir takım kaygılarla geri durması hiçbir biçimde sözkonusu değildir.

Kitleleri kazanmanın veya burjuva etkilere karşı korumanın ötesinde yasal, yarı-yasal ve yasa-dışı birçok alanda örgütlenmenin bir diğer önemiye, devrimin hangi alan üzerinde bir patlamaya dönüşeceğinin önceden kestirilememesi veya birçok alanda birlikte devrimci bir patlamanın gerçekleşebileceğidir. Dünyadaki devrimci patlamaların büyük farklılıklar ve zenginlikler içerdiği unutulmamalıdır.

Bugün ülkemizde sözkonusu olan bunalım ve çelişkiler, ulusal sorunda yaşanan kilitlenme, yoğunlaşan emek sömürsü ve çeşitli alanlarda artan gerici faşist-saldırımlar vb. dalgalanmalar göstererek her alanı devrimci bir patlamaya hazırlıyor. Devrimci bir patlamanın ne zaman ve nerede olacağını kestirilememesi, hangi aracın öne çıkacağını çok somut bilinmemesi, çeşitli alanlarda silahlı-silahsız gerekli yığınak ve hazırlıklara girişilmesini zorunlu kılar. Devrimci patlamalarda komünistlerin hazırlıksız yakalanması kadar kötü bir felaket olamaz. Dolayısıyla ulusal ve toplumsal devrim hazırlığı, olası tüm toplumsal gelişimi kucaklayacak genişlikte ve oluşacak olan her siyasal koşula sarsılmadan kolay adapte olacak kabiliyette olmalıdır.

Devrimci hazırlıklarda hiç bir aracın biri diğerinden daha önemsiz ve gereksiz değildir. Hem devrimin hazırlığında, hem de devrim anında her araç kendince vazgeçilmez bir öneme sahiptir. Toplumsal devrimin zaferi ancak silahlı hazırlıklardan en yasal hazırlıklara varana dek geniş yelpazede yapılan hazırlıklar ile sağlanabilir.

LEGAL ALAN ÇALIŞMASINDA LİKİDASYONA KARŞI UYANIK OLMAK

Legal alan çalışması, dolayısıyla yasal parti çalışması yukarıda belirttiğim çerçevede ele alınmıyorsa hiç bir anormallik ve sorun yoktur. Ancak yasal parti çalışması kimi nedenler ileri sürerek ya-

sadışı partinin karşıtı ve reddi olarak sunuluyor ise o zaman ortada çok önemli, itiraz edeceğimiz bir sorun var demektir.

Marxsim-leninim bilimine ve bu bilimin bugüne kadar ürettiği tüm değerlere fütursuzca saldırılar, tarih boyunca sürdüğü gibi, reel sosyalizmin zaafa uğradığı günümüz koşullarında daha da boyutlanmış durumdadır. Marksizm-leninimi yargılamak, işçi sınıfı ve emekçi halkların gözünden düşürmek, emperyalist burjuvazinin hep öncelikli hedefi olmuştur. Bu bilinen karşıtların doğal bir sürecidir. Ancak dünden farklı olarak bugün, uluslararası komünist hareketin ve ülkemizdeki sol güçlerin saflarında da bu saldırı kampanyasına katılanlar oldu. Tehlike ve tahribatın boyutunu bir kat daha arttıran da sol cepheden yapılan saldırılardır. Kürdistan'da birçok siyasal hareketin Marksizm-leninizmden ve sosyalizm mücadelesinden tam bir kopuş içerisine girerek küçük burjuva halkçı hareketlere dönüşmesi, sınıf savaşımı-sosyalizm mücadelesini reddederek kavgayı demokratik sınırlara çekmeye çalışması, hem uluslararası plandaki ilişkileri, hem de ülkedeki örgütsel konumlanışımı bu siyasal eksen üzerine oturtması/oturtmaya çalışması sorunboyutlarını ve dolayısıyla karşı karşıya olduğumuz tehlikenin yoğunluğunu ortaya koymaktadır.

Reel sosyalizmin bugün içine düştüğü olumsuzlukların sorumluluğunu bilimsel öğretiye yüklemek; buradan hareketle bu öğretinin 'iflas' ettiğini ileri sürmek, çıkış yolunu Marksizm-leninizmin dışında bulmaya çalışmak, teslimiyeti de kaçınılmaz kılıyor.

Elbette Marksizm-Leninizm de, her bilim gibi yaşayan canlı bir bilim olarak sürekli geliştirilmesi, yeni döneme göre yeniden üretilmesi gereken bir bilimdir. Kuşkusuz bu da, başka limanlara sığınarak, tüm değerleri reddederek; üretim yapma adına yüzyıl önce Leninizm tarafından aşrılmış olan sosyal-demokrat anlayışları yeniden keşfedip sunarak yapılamaz; bu tutum marksist harekete yol aldurmaz. Amerika'ya yeniden gitmek keşif sayılamıyacağı gibi, aşılması üretimler de üretim sayılmaz.

Ayrıca birçok sol hareket Marxsim-leninizm biliminin özünü, yöntemini kavrayıp onu temel almak yerine, mekanik tanımlar silsilesi olarak algılamak, bu bilime asıl tahribatı veren bir yöntem-

dir.

Sosyalist mücadele cephesinde yaşanan kimi sorunların aşılmasında en temel yöntem Markizim-leninizm bilimine ve temel evrensel ilkelerini sulandırmadan sıkı sıkıya sarılmaktan geçer.

Sözünü ettiğimiz saldırıların başlıcalarından biri de ideolojik-politik olduğu kadar, hiç kuşkusuz bolşevik tipi, leninist parti anlayışı ve devrimci parti teorisine yöneliyor.

Bu saldırıların parti aracına yönelmesinin asıl nedeni, M.L bilimini geliştirmede, bu bilimin yol göstericiliğinin altında ulusal ve toplumsal kurtuluş mücadelesini başarıya götürmede, işçi sınıfı ve emekçi yığınların zaferinin temel garantisi sosyalizmin reel bir olgu düzeyine getirmesinde Leninist Parti'nin üstlendiği asıl ve belirleyici rolü esas olmuştur.

Leninist Parti anlayışına yönelmiş saldırıların birçok yönü vardır. Kamufle edilerek karşımıza çıkartılan çeşitli süreçlerdeki bu saldırıları çoğunlukla fark edememek mümkün olabilmektedir. M.L saflarından kopuşa yönelmiş, dolayısıyla bütün olumsuzların aslında bu bilimin bunalımından kaynaklandığını ileri süren ve ölçsüz bir 'sorgulama'ya yönelen çeşitli sağ sapma akımların (yer yer bu sol sapma özelliği de gösterebilir) saldırıların tahribatı hiç kuşku yoktur ki, karşı devrim cephesinden yönelen saldırılardan daha etkili ve tahrip edici oluyor.

Özellikle bizim açımızdan birinci derecede önemli olan ülkemizde mevcut siyasal sürecin yarattığı genel tıkanıklık, devrimci saflardaki kadrolarda giderek genişleyen erozyon ve üretimsizlik sonucu Leninist Parti anlayışından giderek uzaklaşma eğiliminin başgöstermesidir. Kürdistan'da birçok siyasal yapı ve kadroda açığa vuran M.L anlayışından tamamen uzaklaşma, halkçı, liberal, küçük burjuva partilere dönüşmekten ibarettir. Buna karşın, komünist saflardaki kadrolarda baş gösteren çeşitli sağ eğilimler kendini açıktan açığa teorize ederek ifade eden, Leninist Parti öğretisine ve modeline karşı cepheden bir saldırı durumunda değildir. Politik alanda yaşanan kaos ve sürecin reel olumsuzluğunun etkisiyle kendisini daha çok günlük pratik tutum ve davranış ile hissettiren, hatta, sözde "daha güçlü bir toplumsal muhalefet ve daha güçlü bir

komünist parti” arayışının taktik yaklaşımında açığa vuran bir niteliktedir.

Bir toplumsal ve kadro realitesi olarak karşı karşıya kaldığımız yığınla sorunların üstesinden Marksist-Leninist yöntemleri sulandırarak gelmemiz mümkün değildir. Türkiye ve Kürdistan’daki birçok sosyalist sol hareket, bilimsel sosyalizmi, bilimsel sosyalizm yapan tüm temel önermeleri, sınıfın devrimci rolünü ve devrimci yapının mücadelesini reddediyorlar. Ulusal özgürlük ve sosyalizm zaferinin işçi sınıfı ve emekçi hareketinin burjuva iktidara karşı sınıf mücadelesi düzleminde yürütülmesine ‘dar sınıf bakışı’, sosyalizm hedefine ‘bugünün sorunu değil, şu an halkımıza lükstür’ diyerek uzak durması ulusal sorunun çözümünü emperyalist-kapitalist odaklara güdümlenerek dümeni tümüyle batıya çevirmek, parlamenter mücadeleyi temel bir mücadele alanı olarak seçmek, ulusal birlik adına ‘Kürt’ olan herşeyi kapsayan bir ulusal birlik politikası izlemek... Burjuva parlamentosundan, TÜSIAD gibi sermaye örgütlerine kadar, birçok gerici, faşist, sermaye odaklarının ‘demokratikleşme’, ‘siyasi çözüm’ gibi burjuva saldırılarına angaje olmak, sermayenin özelleştirme vb. ekonomik saldırıları karşısında hiçbir reaksiyon göstermemek gibi uzayıp giden birçok noktada ‘sol’ hareketin aldığı tavrı, devrimcilik ve sol adına, hele de sosyalizm adına savunmak mümkün mü?

Bugün birçok Kürt hareketi açısından sorun emeğe dayalı iktidar sorunundan çok; ulusun tüm renklerini kapsayan uzlaşmaya dayalı siyasi çözüm biçimindedir. Birçok siyasi yapı emeğe dayalı devrimci sınıf iktidarı ve sosyalizmin defterini dürmüş durumdadır. Bu da müthiş bir devrimci boşluğu beraberinde getiriyor. Komünistlerin asıl tarihsel görevi bu boşluğu işçi sınıfı ve emekçi halkın devrimci iradesiyle doldurmak, ulusal mücadelede sosyalizm öncülüğünü güçlendirmek olmalıdır.

Sağdan esen her türlü rüzgara ve tasfiyeci dalgalara karşı, daha sağlamlaştırılmış ideolojik-politik perspektifler ve Leninist Parti yapısıyla karşı konulmalıdır. Legal alanın olanaklarını kullanmaya yönelirken devrimci kavgayı düzen içi sınırlara hapseden her türlü reformist ve likidatör yaklaşımlara karşı güçlü bir direnç gösteril-

melidir. Bunun en temel yöntemi çelik disiplinli daha güçlü bir leninist parti yaratmaktır.

Bir yandan dönemin kadro ve kitlelerde yarattığı ideolojik-politik ve kültürel aşınmaya karşı bilinçleri sürekli uyararak diri tutmak, öte yandan devrimci örgüt araçlarından uzak durma eğilimlerini önlemek için Leninist Parti öğretisini günlük devrimci faaliyet ve bilimsel eğitim çalışmasının temel konularından biri haline getirmek ve komünist parti bünyesini hastalıklı, dayanıksız, ikircikli unsur ve anlayışlardan arındırmak gerekiyor. Mevcut koşullarda işçi sınıfında yaşanan yoğun örgütsüzlük ve komünist kadrolarda baş gösteren iddiasızlık, konformist eğilim, çoraklaşma ve pelteleşme gibi berbat ortama rağmen bunu başarabilmek hayli zor bir görevdir. Ancak devrim ve sosyalizm adına bunu başarmaktan başka bir çıkar yol da yoktur.

ÖNCELİĞİMİZ YASAL BİR PARTİ Mİ, YOKSA KOMÜNİST PARTİ'Yİ GÜÇLENDİRMEK MİDİR?

Komünistler açısından yasal parti sorunu bugünün koşullarında devrimci-komünist bir parti sorunundan sonra ele alınması gereken bir sorundur. Çünkü devrimin partisi olan yasadışı parti olgusu güçlendirilmeden, asıl işlevi yerli yerine oturtularak ete-kemiğe büründürülmeden, yasal partiye ağırlık verilmesi veya temel bir mücadele aracı olarak seçilmesinin sözkonusu olamayacağını belirtmeliyim. Yasal bir parti aracı komünistler açısından illegal fikirlerinin daha geniş yığınlara taşınması, komünist partinin ideolojik-politik etki alanını genişletmesi, devrimin sınıf ve kitle gücünü yaratması v.b. noktasında devreye giren tali bir örgütsel araçtır. Dolayısıyla asli araç atlanarak, ihmale uğratarak tali araca yoğunlaşmak bilimsel bir yaklaşım olmasa gerek. Bunun böyle olması, komünistlerin genel olarak yasal bir partiye yükledikleri işlev kadar komünistlerin öznel, somut durumu ve öncelikleriyle de ilgilidir.

Bugün komünist bir partinin sahip olması gereken nicel ve nitel düzeyinde, asgari bir çizgi tutturulmuş olunsaydı, temel işlevi ve kadro yapısında belirli bir somut düzey yakalanılmış olunsaydı ya-

sal parti, sorunu nesnel anlamda öne alınacak bir sorun olabilirdi. Bu noktada olmadığımız açıktır. Birçok yapı gibi bizler de yasal parti sorununu, yakalanılmış mevcut bir düzeyin daha da genişletilmesi veya korunması için değil. Asli araçta asgari düzeyde yakalanılması gereken ölçülerin ve de düzeyin yakalanılmamış olunması nedeniyle yasal parti aracına yöneliyoruz. Bu anlayışın açık izahı ashında, “yasadışı parti zemininde yapamadıklarımızı, belki yasal parti zemininde yaparız” demektir.

Bu yaklaşım son derece sağlıklı ve sığ bir yaklaşımdır. Amaç ve hedeflerini, temel ideallerini yasal bir parti aracına sığdırabilenlere diyeceğimiz birşey yoktur. Ancak ideallerini ve amaçlarını politik-siyasal hedeflerini yasal bir çerçeveye sığdıramayan, devrimci yollardan iktidar hedefi olanlar açısından böyle bir yaklaşıma sahip olmak önemli bir sorundur. Komünist bir yapıyı, giderek devrimci ve sosyalist hedeften uzaklaştırma ve de amorflaştırma tehlikesi içermektedir.

Bizler açısından yasal bir partinin temel işlevi işçi sınıfının-emekçi güçlerin ve sosyalizmin açık ve meşru alandaki mücadele örgütü olacak ise yasadışı alanda kadro sorunundan, politik sorunlara ve kitle sorunlarına kadar birçok noktada yaşanan sıkıntılar, yasal partide de yaşanacaktır. Hatta daha geniş bir parti yapısında bu sıkıntılar daha çok sorun olacak ve de mevcut erozyon daha da derinleşecektir. Günümüzde yasal bir parti, yasadışı bir partiden daha az politik üretim, özveri ve militanlık gerektirmiyor. Tersine daha çok enerji, üretim, militanlık ve ideolojik-politik sağlamlık gerektirmektedir. Çünkü bu alan burjuva etkileşime daha açık bir niteliğe sahiptir. Yasal bir partiye kadro ve kitle alanında güç toplama, komünist saflarda yaşanan erozyonun önlenmesi gibi salt subjektif niyetlerle yöneliniyorsa, bunun çok kötü ve yanlış bir adres olduğunu belirtmeliyim.

Elbette mevcut koşullarda yasal bir parti, şüphesiz komünist bir parti ve de devrim partisi olmayacaktır; ama devrimci ve sosyalizan nitelikli bir parti olması zorunludur. Emekçi Kürt halkının ve işçi sınıfının devrimci çıkarlarını esas alan, emperyalist-kapitalist sisteme ve her türlü burjuva gericiliğine karşı çağdaş ve demokra-

tik bir duruş sergileyen, ulusal özgürlük ve sosyalizm perspektifinde Kürt halkının ve işçi sınıfının açık alanda soldan müdahalesini esas alan bir parti olmalıdır. Olacaksa eğer Kürt halkı ve işçi sınıfının bugünkü koşullarda esas ihtiyacı böyle bir partiyedir. Kürdistan'daki mevcut siyasal boşlukta sosyalizan ve devrimci yasal partiyi bir sınıf gereksinimi olarak bu zeminde zorunlu kılıyor.

Yasal parti sorununda tartışma ve çabalar bu noktada yoğunlaştırılmıyorsa, işçi ve emekçilerin sistemi kuşatacağı ve toplumsal bir devrimin yolunu döşemeyecekse bu çabalar zaman ve enerji kaybı olacaktır. Aynı zamanda legal mücadeleyi, açık kitle çalışmasını tek bir araç olarak yasal partiyle sınırlama sığlıktır ki; bu da devrimci faaliyeti bir başka düzlemde fetişleştirmektir.

Açık ve meşru alanda, komünistlerin değerlendirebileceği ve değerlendirmesini bekleyen yığınla araçlardan sadece biri yasal partidir. Sendika, vakıf, dernek, kooperatif v.b. yığınla demokratik kitle örgütü atlanarak, üstelik komünistler bu alanda faaliyetlerini daha olası ve somut yürütebilecek iken ve hatta binbir güçlükle başlatılan çalışmalar ortada duruyor iken, işçi-emekçi-aydın-genç ve kadın dalgasının alttan gelen eğilimini bu alanlarda kucaklamak ve yeni hayat damarları oluşturmak daha mümkün iken, tüm dikkatleri ve eforu yasal partiye yöneltip kulağımızı tersten göstermenin anlaşılır bir mantığı olabilir mi?!

Yukarıda belirttiğim içerik ve nitelikte fonksiyonel bir yasal parti aracı yaratma konusuna itiraz yoksa; belli noktalarda işçi-emekçi-aydın damarı arkalamadan, dipten gelen bir eğilim olarak yeni heyecanlara ve iddiaya sahip işçi-emekçi-aydın yaratmadan yorgun, bitkin ve hırpalanmış, dinamizmini önemli ölçüde yitirmiş, büyük ölçüde iddia kaybına uğramış, yeteri derecede ciddi bir devrim ve ideolojik kaygı taşımayacak olan, bu uğurda gemileri yakmayı göze almayan birkaç yüz kadroyu gevşek bağlarla biraraya getirerek yasal bir parti kurmak belirlenen amaca ne kadar uygun olacaktır?

Gelecek vaadedenden birçok diri ve iddialı yönümüze, ideolojik ve politik sağlamlılığımıza rağmen bu durum aşılması gereken bir gerçeğimizdir. Kim ne derse desin, bu durum Kürdistan ve Türkiye

gerçeğidir aynı zamanda. Kürdistan ve Türkiye’de birçok siyasal yapının biraraya gelmesi ve birçok aracı kullanmasına rağmen yalıtılmışlık ve marjinallik halen aşılamamış bir sorundur.

Bu sorunu salt araçlar sorunu olarak görmek, parti aracına secde edecek kible olarak ele almak ve yasal partiyi kadim bir çıkış aracı olarak ileri sürmek gerçeğe sırt dönmektir. İşte Türkiye’de ÖDP-EP-SİP v.b, Kürdistan’da HADEP-DDP tartışma düzeyinde olan beşli girişim, kimi farklılıklara rağmen mevcut kuşatılmışlığı aşamadıkları, bunca ulusal ve toplumsal çelişiklere, yığınların kabaaran öfkesine ve dönem dönem sokaklara taşan kendiliğindenci kitle eylemliliğine rağmen kitlelerle bütünleşilemiyor olması, sorunun birlik ve araç biçimlerinden çok daha öteelerde aranması gerektiğini gösteriyor.

Türkiye ve Kürdistan’da birçok siyasal yapının, birlikte olmanın ve yasal partinin yarattığı avantajlara denk bir formasyona sahip olmadığı, tersinden ise birlik olmayan ve de doğrudan herhangi bir yasal parti aracını kullanmayan birçok yasadışı siyasal yapıların daha büyük bir performansa sahip olduğu bilinmektedir. Sorun tek başına, birlik olma ya da yasal parti aracına sahip olup olmama sorunu olarak görülemez. Siyasal hareketler açısından temel sorun ideolojik-politik dokuları, siyasal hedefleri, varolan demokratik kitle araçlarının kullanımı ve geliştirilmesi ve en nihayetinde de kadro politikası ve kadro yapısıdır. Üzerinde asıl durulması gereken bu noktaldır, gerisi beyhude çabalardır.

Sonuç olarak önceliğini ulusal ve toplumsal (sosyalist) bir devrim için militan, güçlü ve kitlesel bir yasadışı komünist partisi yaratmak olarak belirleyen Kürt komünistlerinin yasal parti sorununa somutta yaklaşımları ne olmalı? Bu sorun iki noktada ele alınmalıdır. Birincisi; daha önce emek ağırlıklı bir parti diye nitelendirilen devrimci-sosyalizan işçi-emekçi partisi, ikincisi; ulusal güçlerin tümünü kendi kimlikleriyle kucaklayacak olan geniş yelpazeli, cephe nitelikli ulusal demokratik bir partidir.

Böylesi partilerin nasıl olması gerektiği, bu soruna nasıl baktığım, detaylı yaklaşımlarım mahfuz kalma koşuluyla şimdilik ana hatlarıyla belirtmekle yetiniyorum.

Hangi nitelikte olursa olsun sonuçta yasal partinin de belirli bir ideolojik tanımı olmak zorundadır. Parti sıradan bir araç değil, mevcut düzen karşısında belli bir duruşu ifade eden belli hedef ve içeriği olan siyasal bir sorun olarak ele alınmalıdır.

Emek ağırlıklı bir partinin kadro ve kitle iskeletini asıl olarak işçi ve emekçiler olmak üzere, yurtsever-devrimci-sosyalist, kadın, gençlik ve aydınlar oluşturmalı; işçi ve emekçi zemini esas alarak onun, sınıf karşıtlarına karşı, sınıfsal çıkarlarını savunarak sınıf üzerinde şekillenmelidir.

İdeolojik ve siyasal iskeletini sosyalist perspektif oluştururken devrimci yurtseverlik, ilerici, çağdaşlık gibi değerleri içselleştiren bir parti olmalıdır. Politik alanda emperyalizme-kapitalizme ve Kürt veya Türk olsun tüm burjuva sınıf ve unsurlara başta politik islam olmak üzere her türlü çağdışı, milliyetçi-gerici yaklaşımlara karşı cepheden siyasal bir tavır ve günlük politik mücadele yürütmelidir. T.C. kapitalist sistemi ve burjuvazinin işçi ve emekçilere yönelen ekonomik, sosyal, siyasal ve kültürel tüm saldırılarına karşı sınıf temelinde günlük politikalar üreten olmalıdır. "Bugünün dünya gerçeği partinin zeminini daraltır" ya da "ulusal gerçeğimizdir" gibi iddiasız bir sürece teslim olan, bilimsel gerçeği ve ihtiyacı yadsıyan anlayışlara ve emperyalizme, Kürt burjuva unsurlarına ve gerici burjuva yaklaşımlarına karşı kesin tavır alınmalıdır. Kürt ulusal politikalarında küçük burjuva milliyetçiliği değil, devrimci ve sosyalist tonu hakim kılmaya çalışan parti yapısı ve parti içi işleyişte demokratik ilke ve geleneği esas alan yaklaşımlar dışındakiler; anti-demokratik anlayışlara karşı durulmalıdır.

Her siyasal parti gibi bu partinin de parlamentoya girme ve iktidar olma hedefi olacağı gibi. Kürdistan toplumsal devriminin niteliği gözönüne alınarak kitleleri parlamenter mücadeleye ve kapitalist sistemin hukuki çerçevesine angajmanını değil, sürekli yığınları sistem dışı mücadele çizgisinde yükselterek toplumsal devrimci muhalefete kanalize etmeyi amaçlayan bir niteliği olmalıdır.

Özelle Kürdistan işçi ve emekçi halkının yurtsever, devrimci ve sosyalizan bir legal partisi olmaya aday olmalıdır. Bu çerçevede yasal bir partiyi ihtiyaç olarak belirleyen, amaç ve niteliğini net bir

şekilde başından beri deklare etmeye hazır olan, tüm samimi parti, örgüt, kurum ve şahsiyetlerle gecikmeden, bir an önce yasal bir partiye yönelinmelidir. Komünistler bu uğurda tüm olanak ve ve enerjilerini seferber etmelidir. Ancak bu çizgileri net olmayan mevcut Kürt yasal partilerinden (HADEP-DDP-DKP) şekli farklılıklar ötesinde herhangi bir farklılık ve özgünlük içermeyen yasal parti çalışması gerçekçi ve mevcut ihtiyaca karşılık veremeyeceği gibi marjinal ve işlevsiz bir parti olmaktan kendini kurtaramaz ve önemli devrimci dinamizmi pasifize etmenin bir aracı durumuna dönüşecektir. Ayrıca mevcut yasal partiler ile arasında fark olmaz ise, böyle bir partide oportünist siyaset, asıl siyaset tarzına dönüşür. Çünkü aynı ideolojik hareketlerin çözümleri (ismi, farklı ve iddialı da olsa) temelde farklı değildir. Bu nedenle doğaldır ki; ayınlara kendine alan açması için burjuva siyaset cambazlığına başvurması kaçınılmaz olacaktır. Komünistlerin 'yasal bir parti olsun da, nasıl olursa olsun!' gibi ucube bir yönelimi sözkonusu olamaz. Ancak belirttiğim nitelikte bir partinin gereği ve önemine başkalarını da ikna etmek gibi ısrarlı bir yönelime sahip olunmalıdır. İkna edici ve sürükleyici olunamıyorsa; komünistlerin asli görevlerine ağırlık vermeleri, güçlü bir işçi-emekçi, aydın dalgayı arkalayarak, gerekli güç biriktirilmesi çabasıyla, gerektiğinde tek başına böyle bir partiye yönelinmelidir. Toplumsal ihtiyacın ürünü olarak fiilize olacak, doğru koordinatlara sahip bir partiyi tek başımıza kuruyor olmamız, gelişip güçlenmesine, gerçek anlamda fonksiyonel bir parti olmasına engel değildir. Sorun toplumsal mücadelede doğru projeler üretmek ve bu projelerin ısrarlı takipçisi olmaktır. Diğer bir deyişle yüksek bir özgüvene ve iddiaya sahip olunmasıdır.

Böyle bir partinin isminin Kürt olup olmaması (kimisi çevrelerce kilit bir sorun olarak görüldüğünden, detaya giriyorum) sorununa ise ilke olarak koşulların zorlanması ve gereken tüm bédellerin göze alınması gerektiğini düşünüyorum. Yukarıda tarif ettiğim parti biçiminde mevcut yasal engelleri zorlaması gerekecektir. Ancak biçimden çok özü esas aldığımızı, özde somutluk yaratıldıktan sonra ötesinin teknik bir sorun olduğunu düşünüyorum.

Bir başka cephede yasal alanda ihtiyaç hissedilen bir başka partiye; Kürdistan'ın çeşitli toplumsal katmanlarını, siyasal-politik yapı ve kurumlarını kapsayacak genişlikte ulusal demokratik nitelikli bir partidir. Birçok noktada birinci seçenekten farklı içerik ve niteliğe sahip olması doğal olan bu partide de kimi kıstaslar aranması gerekiyor. Özellikle bu alanda geçmişte yaşanan birçok olumsuzluk sözkonusuyken ve de belli siyasal yapıların ulusal kapsayıcılığı önleyen ulusal demokratik güçlerin birarada yürümesini engelleyen tavırları aşılmadıkça, ulusal-demokratik güçlerin partisinin yaratılmasını gerçekçi ve mümkün görmüyorum. Komünistler başından beri bu soruna büyük bir hassasiyetle yaklaşarak Kürt ulusunun genel çıkarları uğruna yer yer tavizler verme pahasına bu noktada başından beri politik bir ısrarlılık içerisinde olmuştur. Ancak gelinen noktada bazı siyasal hareketlerin yanlış yaklaşımları ve tutumları sonucu ulusal birliğin devamı sağlanamamış ve ulusal güçlerin yasal parti düzleminde yarattığı birlik dağılmıştır.

Komünistler olarak bu durumu Kürt ulusal kurtuluş mücadelesinin önemli bir zaafı ve kaybı olarak değerlendiriyoruz. Süratle aşılması gereken bir sorun olarak görüyoruz.

Belirli kıstaslar ölçüsünde sağlanacak ulusal cephe nitelikli bir partide tekrardan yer alınması mümkün ve gereklidir. Ancak belli başlı şu temel noktalarda komünistlerin taviz vermesi sözkonusu olamayacağı da bilinmelidir.

Herşeyden önce böyle bir cephe partisi mümkün olan en geniş siyasal hareketleri içermelidir. Her siyasal hareket, parti birliğini sekteye uğratmadan kendini siyasal bir akım olarak ideolojik ve siyasal kimliğiyle ifade edebilmeli ve kimliksizleştirme dayatılmamalıdır.

Kendi içinde açık ve demokratik bir parti işleyişine sahip olmalıdır. Herhangi bir siyasal hareketin bir izdüşüm partisi olmamalı ve bu dayatılmamalıdır. Kendine özgü ulusal cephe karakterli, tüzel bir kimliğe sahip olmalıdır. Ulusal-demokratik hak ve özgürlükleri ve buna yönelik politikaları esas almalı, ulusal kimliği tüm boyutlarıyla geliştirmeli, yol gösterici olmak için çaba içerisinde olmalı,

kendini dar bir politik çerçeveye hapsedmemeye özen göstermelidir.

Temsili demokrasi hakkının arkasına sığınarak hiçbir kademedeki parti birimi, burjuva partiler v.b. odaklarla kapalı kapılar altında şaibeli, partideki eğilimleri hiçe sayan ilişkilere girilmemeli, partinin genel çizgisini ilgilendiren tüm sorunlarda şeffaf davranılarak demokratik katılımcılık esas alınmalıdır. Ulusal onura yaraşır çağdaş ve ilerici bir örgütsel ve politik rota izlenmelidir.

Kısaca tüm siyasal güçleri kendi kimlikleriyle kapsayan ve farklılığı zenginlik olarak algılayan demokratik işleyişi esas alan, kendi şahsiyetini yaratmayı amaçlayan, başta ulusal demokratik haklar olmak üzere toplumun tüm emekçi kesimlerinin hakları uğruna mücadele eden cephe nitelikli ulusal demokratik bir yasal partide komünistlerin de yerini alması gerekir.

Ancak bu gerekliliğin; işçi ve emekçilerin, devrimci sosyalizan yasal partisini gereksizleştirmedeği ve böyle bir yapının ihtiyacını ortadan kaldırmayacağını belirtmeliyim. Bu iki farklı yapı birbirine taban tabana zıt karşıtlar olarak da anlaşılmalıdır. Tersine toplumsal yapının farklı sınıf ve katmanlarının siyasal ve politik tezahürü olarak anlaşılmalıdır. Önümüzdeki süreç kaçınılmaz olarak toplumsal ve siyasal ayrışma ve ideolojik bloklaşma süreci olacaktır.

Ulusal nitelikli, halkçı hareketler ve de ulusal niteliği olan sınıf hareketleri temelinde yaşanacak olan bloklaşmada, sosyalist-komünist hareketlerin de bloklaşması kadar doğal ve zaruri birşey olamaz. Bu görev, komünistler açısından hiç bir şart altında ertelenemez, sulandırılmaz, yerine başka bir formül ikame edilemez önemdedir.

Zeynel Abidin Kızılyaprak

‘FISTIKÎ YEŞİL BOYA’ TARTIŞMASI ÜZERİNE

B

ir parti tartışması daha yürütülüyor; yine, yeni ve yeniden... Bu kez tartışmaya ‘kuzey mezopotamya’ marksistlerinin direkt girmiş olmaları bu gerçeği değiştirmiyor; hatta belki ‘toplumsal bellek’ zayıflığımız nedeniyle,

bu tartışma, yeni Amerikalılar keşfetme heyecanı gibi çocuksu duygular da yaratacak ve/fakat hayat da acımasız yargısını vermekten geri durmayacak: Yine, yeni ve yeniden...

Üzülerek açmalı ve belirtmeliyim ki, niyetlendiğimiz tartışmanın özgün bir yanı bulunmuyor. Doğru sorularla yola koyulduğumuzu sanmıyorum ve işin kötüsü, kaçınılmaz olarak yanıtların da sorularla sıkı bir ilişkide bulunacağını düşünüyorum.

Şu mu: “Kürt toplumu yeni bir açık partiye gebe mi; böyle ise, ne etmeli, nasıl eylemeli?...” Gerçekten, ‘bizim’ ihtiyacımız bu soru mu?..

Okyanus ortasında minik bir ada düşünün. Öyle tam ıssız falan da değil; sağından, solundan dizi dizi gemiler geçiyor, birkaç kulaçlık mesafede görkemli kalabalıkların yaşadığı başka başka adalar bulunuyor fakat bizim minik adanın pek değişken olma-

yan sakinlerinin önemsedığı, bir başka şey: Şöyle yeni bir kıyak levha assalar mı adanın tek dikili ağacının dalına, asmasalar mı?..

Abartma payının üzerinde fazla durmazsanız, 'halimiz'in buna pek benzediğini duyumsarsınız...

Biraz "her boyayı boyamış da fıstıklı yeşil kalmış sanki!" gibi bir şey...

Tabii ki 'kuzey mezopotamya' emek güçlerini esas alan/sayan bir yeni açık parti teorik olarak gerekli. Eh; olsa, iyi de olur. Hatta öyle pat diye kitlesel olmasına falan gerek de yok: 'Bizim' veya bizcileyin insanların kırk küsur kurucu kadrosu, eli yüzü düzgün bir merkez yönetimi, üç-beş kentte yönetim kuracak olanakları ve örneğin bu parti binalarının kiralarını vb. ödeyebilecek paraları olsa, hiç tereddüt etmeden ve hatta tartışmadan, sosyalist tandanslı bir "açık Kürt yoksulları partisi"ni hemen kuralım dedim; en azından zararı olmazdı. Önemli ölçüde faydası da olurdu; örneğin HADEP'in sağa kayışını da dizginleyebilirdi, vs.

Ama şu olurdu: Yine minik adamızda kalmış, yine siyasal gelenek ve göreneklerimizi olduğu gibi korumuş ve bunları bu kez yeni bir yere de -açık bir partiye- taşımış olurduk.

Ucundan kıyısından yaklaşılmaya gerek yok: Sorunumuz yeni bir şey kurmak ya da kurmamak değil; sorunumuz, epey sorunumuz olması...

Zaten bu tartışma, yani 'yeni bir açık Kürt partisi' tartışması, 'bizim' doğal siyasal evrimimizin bir durağı da olmadı. HA-DEP'ten ayrılmıştık; zaten biraz emanet gibiydik ve bundan dolayı da konuyu enine boyuna tartışmış değildik. Derken, birileri -Roj çevresi- 'yeni bir legal Kürt partisi' önerisi getirdi. 'Biz' de bu nedenle tartıştık ve önerilen türden milliyetçi bir parti boşluğunun değil; daha sol ve Kürt emekçisinin rengini açıkça taşıyacak bir Kürt parti boşluğunun bulunduğunu; kurulacaksa 'bundan' kurulması gerektiğini ve fakat bunun da şu anda olanaklarının pek bulunmadığını söyledik. (Elbette bu söylediklerimiz ayrıca ortak, ulusal bir açık parti ihtiyacını perdelemiyordu; karşı karşıya değildi bu iki model. Bu kitapta yer alan Beşir Zorlu im-

zalı yazı konuyu bu boyutlarıyla yeterince ortaya koyuyor.) Böyle söyledik söylemesine ya; artık kuyuya taş atılmıştı ve taşı çıkarmaya heveslenenlerimiz de eksik değildi; balıklamasına atılmış bulunuyoruz tartışmaya.

Tartışmak kötü değil. Ancak kötü bir öncelik sıralamasını bağrında taşıyan bir tartışma pek iyi de değil.

Ama bu tartışmanın iyi bir tarafı da var: Bir çıkış arıyoruz... Şu anki 'halimiz'den memnun olmamayı; etkili, ciddi bir hareket olma isteğini de dile getiriyor bu tartışma aslında. (Belli belirsiz bu sezileniyor zaten tüm tarafların dil ve bilinç altlarında.)

Ve sanıyoruz ki, düşlediğimiz gibi bir açık parti kurabilirsek, kurulmasına öncülük edebilirsek, bir tür aspirin olacak bu; sorunlarımız, sıkıntılarımız dinecek. Ya da kimilerimize göre tersi; öyle bir 'melanetten' ne denli uzak olursak, o kadar sağlıklı kalacağız, vb. Demek ki orta yerde 'arayışlarımız' var; şöyle ya da böyle 'çözüm' modelleri önerip duruyoruz... İşte kendi adıma tartışmanın derinlerdeki bu boyutunu daha sahici buluyorum ama bu boyuttan bir tartışma yerine 'kursak mı parti, kurmasak mı?' mekanikliğine düşülmesi de bana pek samimi gelmiyor.

Yani sanki herşeyimiz tamam da, ağacımızın üstünde bir levha eksik ya da fazlaymış gibi...

Hem sonra, ben bu filmi bir çok yerlerden hatırlıyorum. Salon salon dolaştı, her matinesinin ayrı tiryakileri oldu ve neredeyse klasikleşti: Şimdi şu legalite-illegalite ilişkisi n'olcak?.. Kitaptaki yeri ne?.. falan tartışmaları aldı yürüdü salon çıkışlarında. Bir yandan sohbet, bir yandan -filmin temasına dair- hafif tertip 'klikleşme'ler yürütüldü koltuklardan kalkılır kalkılmaz ve şimdi... Şimdi 'bizler' de bu filme girmek üzereyiz.

'Biz' küçük bir adadıyız ve azız; azlığımızın sayısal boyutu hiç önemli değil, derinlemesine azlıkla muzdaribiz asıl olarak ve başkalarını sarsmayan filmlere giriyor, sarsıla sarsıla tartışıyoruz. Etrafımızdan dizi dizi gemiler geçiyor bizlerle tanışmak isteyen yolcularla yüklü, civarımızda hınca hınç insan dolu kocaman kara parçaları var tanışıp/bilişmemiz gereken, fakat biz 'kendi' filmlerimizi çok seviyoruz; senaristi, yönetmeni, oyuncu-

ları hepten bizden filmler.

'Bizlere' artık "tam filmlik tipler!" denildiğini görmüyor/duymuyoruz sahi?..

Sahi, sahici sorunumuz bu olmasın?..

***

Okur eğer bu yazıda teker teker 'sorunlarımız'ın sıralanmasını ve dahası yazarın kişisel görüşleri olarak 'çözüm önerileri'ni arayacaksa, şimdiden, bir hayal kırıklığı yaratabileceğim için özür dilemeliyim. Yazı, bilimsel makalelerin ortak özelliği olması gereken 'inandırma, kanıtlandırma, ikna etme' gibi özelliklerle yüklü olma telaşının izlerini de taşımayacak. Bunun nedeni, ukalaca bir tasarlamayla yazıya gizem katma niyet ve çabası da değil elbette. Açıkçası sorunların kadastroğunu çıkarmayı ve -hani öyle derler ya- "cuk diye oturan" 'çözümler' üretmeyi kişisel bir çaba olarak göremiyorum. Kaldı ki gerekli olan bence 'çözüm icat etme' de değil; 'icat edilmiş' her şey gibi onlar da hayata eklemelenmeye kalkışıldığında ya aşağısı ya yukarısı kendi bölmesine oturmayan ölçüsüz kapı gibidirler.

Yine, yeni ve yeniden: Öyleyse, NE YAPMALI?..

Lenin'in bu ünlü sorusunun Çernişevski'nin "Nasıl Yapılmalı?"sına bir tür gönderme yaptığı söylenir. Orijinali "Ne Yapılmalı?" olan bu Lenin sorusunun şimdilerde ve bu coğrafyada, gönderme yapılan soruya dönüştürülmesinde yarar olduğunu düşünüyorum: Ne yapılacağını kaba taslak artık biliyoruz da; nasıl yapılması gerektiğini yeni koşullarda yeniden tartışmamız gerekir gibi geliyor bana. Evet; yine, yeni ve yeniden ama, doğru sorularla...

Önce, anlaşmamız gereken kimi şeyler olmalı. (Tam anlaşma mı? Hiç gerekli değil! Doğru da değil ve hatta tanrı bizi dört başı mamur, tam mutabakatlardan korusun!) Bir: Halimiz hal değil!.. Bir'in özet açılımı: Ne rejim baskıları, ne dünya ahvali vb. 'biz'im böyle güdük -nitelik ve nicelik anlamında!- kalmamızın temel etkeni olamaz; değildir!.. Bir'le elbette ilişkili olarak; iki: Her geçen gün 'sermayeden yiyoruz.' İki'nin yanlış anlaşılmasını engellemek için ara not: Öyle 'bizim' dışımızda yapı olarak

'pat diye' birleşilebilecek ayrı 'kuzey mezopotamya' marksist yapıları falan da yok; (aşağı yukarı, 'kuzey mezopotamya'da 'bizim' dışımızdaki "marksistim" iddiasında olanlara dünyada elalem 'solcu, sosyaldemokrat' falan der...) yani 'ilaç', bazen hevesli hevesli tartışma arenasına sunulan 'birlik politikası' da değil... Ara notun devamı: Bu hem iyi; çünkü önümüz açık demektir, hem de kötü; çünkü teorik olarak açık olan yolumuzda bunca halimizle ne denli ilerleyeceğiz ki? sorusunun demoralizasyonuna -diğer tüm sorulara angarya ek olarak- çözüm bulmak zorunda kalacağız demektir. Ara not devamının politika bilimi açısından mantıkî devamı: 'biz' tekdüze olamayız; sıçramalara ihtiyacımız var, çünkü nitelik ve niceliği rutinle geliştiremeyeceğimiz 'özgün' bir haldeyiz ve besbelli ki bu tür sıçramaları öncelikle kafalarda gerçekleştirmeliyiz, yani sorunlarımızı düşünürken/değerlendirirken korkmamak zorundayız. Bir başka coğrafyanın marksisti için ön açıcı olabilecek paradigmanın bizim için ayak bağı olabileceğini bile dile getirmekten çekinmeyeceğiz, vb...

Bir'in zorunlu tekrarı: Halimiz hal değil...

Üç'e geçtik: Solun genelini saran zaafaların çoğu bizde de var ve/fakat solun kimi güçlerinin zaaflarını perdeleyen konumlanmalar -gerillacılık vb.- bizde yok. Bu, zaafaların bizde hepten sırtması anlamında da tercüme edilebilir... Üç'ün zaafar babında özet açıklanması: İnkâr etmeyelim, sol bugün genel olarak 'kriminal bir hadise' durumundadır; görmezden gelmeyelim, sol bugün siyasi polise iş çıkarmaktan daha anlamlı işler yapıyor değil; kabul edelim, sol bugün ütopyasıyla orantılı çağcıl güçlerle temastan çok, 'de class' -sınıf dışı- temaslarla haşır neşir; itiraf edelim, hayat bir başka yerlerde akıyor, 'bizim teşkilatlarımız' bir başka yerlerde; niye saklayalım, yapılarımız yeteneksizliklerin istihdam edildiği bir tür sol politik KİT'ler durumuna gelmiş durumda...

Ve sonuç: En çok ihtiyaç duyulduğu anda Kürt solu bitkin, bezgin, beceriksiz ve önemli ölçüde devre dışı...

İstenirse tablo daha da karamsarlaştırılabilir ve örneğin genel zaafalara 'bizim' özel zaaflarımız eklenebilir: Hala bir bütün ola-

rak Ükeli -ruhen!- olamamak; hala asıl kadro devşirme alanının önemli ölçüde birleşik dönem zeminleriyle/bağlarıyla sınırlı olması; hala Kürt toplumunun yeni damarlarıyla güçlü temasların bulunmayışı, kısmen bulunulduğunda ise eski damarın gizli direncinin devreye girmesi ve böylece kan uyuşmazlığı alametlerinin başgöstermesi; hala -yalnızca genel gerçek hayattan değil- Kürt politik hayatının girdi çıktısından da uzak bir atmosferle çevrili olmayı yadırgamayışımız...

Pek gerekmediği halde tam burada bir ara not düşebiliriz: Denilenlerden her kim ki “ört ki ölem!” umutsuzluğunun bahtsız rüzgarına kapılıp gittiğimiz sonucunu çıkarırsa, o kişi sorunların hesapsız/kitapsız deşilmesinin yararını anlamamış, eski KP'lerin kendi kendilerini kandırma gibi bir 'politbüro suratlı' gelenekten hala kurtulamamış demektir. Marifet sorunları rutinin arızalarında aramak değil; ne denli rutin 'görevler' yapıyorsanız yapın, açmazlarınızdan kurtulamıyorsanız, kenarından/köşesinden geçtiğiniz köklü sorunları (ki, bunları sakın 'literatürde' aramayın; bulamazsınız!) bilince çıkarmaktır marifet.

(Zaten ondan sonradır ki, yaptığımız 'iş' bir görev olmaktan çıkar, mutluluğun gereği bir çabaya dönüşür. Sorun bu anlamda 'kimsenin görevini yapmamasında' değil; tersine, devrimci çabaların tam bir 'görev' soğukluğunda algılanmasında asıl sorun. Bu, hayata ve giderek kadroların hayata değen boyutlarına yabancılaşmanın hem sonucu, hem de körükleyicisi. Bilinç artı vicdanla harmanlanarak devrimi yaşamak yerine 'kimi devrimci görevleri yerine getiren' bu yaygın ve coşkusuz/mutsuz tarikatvari tipolojinin altını deştiğinizde, karşınıza çıkan en önemli olgu, “sorun” denildiğinde kutsal kabul ettiği kabuğa dokunamamış; ancak onun üstündeki ve rengindeki 'problemler'i sorun kabul ede ede yol alabileceğini zannetmiş ve sonuçta aslında bir tür “hayatın gerillası” olma becerisini aşılması gereken ideolojisine müthiş bir ters düşme ile konformizme bulanmış bir tarz çıkar; evet, tarz...)

Yani sorunun büyüklüğünü, belki de dehşetini, yüksek sesle haykırmak, umutsuzlukla otomatikman randevulaşmak anlamına

gelmemeli. İdare-i maslahat, asıl büyük felakettir.

Gerektiği için, avantajlarımızın baskın boyutunu da not düşmeliyiz: 'Biz' henüz yeni sayılırız; çok şükür ki ya da ne yazık ki, doğru dürüst komünizan 'rakipler'le çevrili olmadığımız bir mindere çikalı fazla uzun zaman olmadı; en azından, sırtımıza binbir yumurta küfesi eklenecek ve beyinlerimizi betonlaşmış alışkanlıklara gömecek kadar uzun bir zaman olmadı.

Tarzımız -henüz- yok!..

Bu dezavantaj, politikada çoğunlukla müthiş bir avantaja dönüşebilir...

Yani "ölmüşüz, ağlayanımız yok" durumunda değiliz; daha doğmamışız bile... Buna üzülenler de vardır belki; ben, avantajı, keşfetmekten yanayım...

***

Aslında nasıl yaptığımıza eleştirel bakabilirsek, 'gerçekte nasıl yapılmalı'nın yanıtlarına da yaklaşabiliriz. Mücadele, parti, vb. konusunda, soyut bir doğruluk ya da soyut bir yanlışlık yüklü olmaktan öte işleve işaret edemeyen şablonları tekrarlamamanın hiç bir şey yapmamak anlamına geldiğini kavramak, kabullenmek, belki de işin başı.

Gel gör ki, "çıkamaz aşmak için 'bize' bir açık parti lazım" çıkarsaması da aslında bir şablondan öteye gidemiyor. Gidemiyor, çünkü hala ölü kabukla uğraşmış oluyor; bir tarz yaratma derdini değil, bıkkın bir tarzdan kaçışı dillendiriyor. Yanlış aşmıyor bu çıkarsama; yanlış gözlerini kapayıp, bir süre sonra o kaçınılmaz yanlışlıklar konvoyuyla buluşacak bir otomobil icat ediyor yalnızca ve "haydi buna binelim!.." diyor heyecanla; yolcusu, rotası aynı bir güzergahta...

"Olmaz!"lanların büyük bir kısmı ise soruna adeta 'hamamın namusu' gözüyle akıyor; öncü parti n'olcak; ilişkisi n'olcak vb. argümanlarıyla.

(Yeri gelmişken, bir bu konuda dünyalı olmayı savunan, 'çağ değişti' türü tesbitlerin ardından tüm yaratıcılığını YDD efendilerinin estirmeyi diledikleri rüzgarlara kaptıran yaklaşımlara da değinmek lazım: Yapmayın!.. Gerçekçi olun; devrimi isteyin!..)

'Parti' bahsinde bana sorulacak olursa, 'iniş-yokuş' ikileminde düz yol isteyen deve tutumunun tersine 'ihtiyaç'ı masayı yattırması öneririm:

1- İhtiyaçın, 'Kuzey mezopotamya'da sosyalist bir rüzgar estirmek olduğunu düşünüyorum; bunun, önerilen ya da reddedilenlerden farklı bir 'şey' olduğunu da biliyorum...

2- Bilinir ama, tekrarında zarar yok: Ne legal parti, ne de illegal parti, sırf bu yönleriyle avantaj ya da dezavantaj olamazlar; hiçbirinin kutsallığı bulunmuyor; dahası, "komünistlerin, sınıftan AYRI bir istek ve amaçları yoktur" düsturunu hatırlayanlar açısından, hiç bir şey örgüt için olmadığından, örgütün işleyiş biçimi de özel bir nitelendirmeye yol açamaz. ('Her şey parti için!' diye haykıranları Komünist Manifesto'ya havale etmek gerekir!..)

3- Bir devrimci partinin ille de gizli olması gerektiğini düşünmek, eğer yeteneksizliklerin hayat tanıklığıyla afaroz edilmesinden ürkmek değilse, onulmaz bir ruhsal deformasyona delalettir.

4- Bir devrimci partinin sınıfı/kitleyi yalnızca yasal bir partiye dönüştüğü zaman örgütleyip devrime hazırlayabileceğini düşünmek, eğer devrimi hafife almayı itiraf etmekten ürkmek değilse, hayatının geri kalan kısmında yalnızca kendisi için anlamlı meşgaleler yaratmayı düşleyenlerin düşünce kısırlığına delalettir.

5- Legal-illegal partiyi eğer TC alışkanlıkları ve yaşamışlıklarıyla tartışıyorsak, benimki de dahil, sözler anlamsız, yararsız olacaktır. Çünkü bu konuda buralarda iş tam bir çorbaya dönmüştür; 'illegal' parti ve örgütler gerçekte gizli değildir. 'Legal' olanlar ise açık değildir... 12 Eylül'de ve hatta hala, 'illegal' etiketlileri, burjuva hükümetler legal partilerden bile daha hızlı 'derdest' edebildiyse/edebiliyorsa, sözlerle birbirimizi kandırmaya gerek kalmamaktadır. Uzun mesele ama, şimdiden şu notlar düşülebilir: Illegaliteyi gizlilik olarak değil, burjuva normlarının ve hukukunun kuşatması dışında özgürleşmiş olmak biçiminde algılamak gerekiyor; -askeri faaliyetlerin organizesi ve damıtık hiyerarşisinin işleyiş hariç- tamamen açık faaliyetlerin bir başka demokrasi anlayışınca dizaynı ihtiyacından doğmaktadır, bu bir.

İkincisi, 'legal' parti dediklerimiz çoğunlukla 'parti' olmayabiliyor; açık politik faaliyet yürütme imkanı sağlayacak bir örgütlülük murad ediliyor bu nitelemeyle ve bu nitelik, 'tam bir parti' niteliği de değildir aslında...

6- Yine, yeni ve yeniden partiyi tartışıyoruz; yasal ya da yasadışı partiyi değil; basbayağı partiyi... Nasıl yapılmalı'yla ilişkilidir ve açık soru şudur: Parti, gerçekten nedir?.. "Sınıfın öncüsüdür" demek hiç bir şey dememektir; tarih, hiç bir partiye durup dururken böyle bir misyonu altın tepside sunmaz, sunmamıştır. Hiç bir parti sınıfın/yığınların öncüsü olarak doğmaz; öncü olmaya çalışmak sözkonusu olabilir ancak ve bu, adı üzerinde, çalışmakla olabilir.

Bu kayıtlardan sonra 'parti nedir'e kestirmeden varmak mümkün: Hareketlerin ve örgütlerin toplamıdır...

7- 'Toplayacak'sınız demek ki; alttan, yerelden başlayarak, potansiyel ve kinetik hoşnutsuzlukları -ki, bunların çoğu sizin dışınızda çeşit çeşit örgüt çatıları altındadır- toplayacak ve tekil hallerini aşan bir büyük ve tek harekete dönüştüreceksiniz demek ki. Bu tek hareketin 'tek'liği geometrik bir hadise; yoksa, gerçekte çeşit çeşit hareketten oluşmakta ve/fakat artık ortak ve büyük bir değiştirme niteliği/isteği taşımaktadır.

8- Parti, bu büyük hareketin en damıtık kurmayı...

9- Şu koşullarda bir açık parti, yaratılması gerekli büyük ve meşru hareketin yalnızca bir parçası, bir bileşeni olabilir; olursa, iyi olur...

10- Ortadoğu bir büyük cangıldır ve TC daha da bir barc-ı alemdir; en yaşlı burjuva partisi bile 17 yaşındadır; 'hak'lar henüz kopartıla kopartıla ve devrimi döşeye döşeye değildir burarlarda; şimdiki koşullar, kurmay yapının burjuva hukukunun elinin değemeyeceği özellik/biçimde olmasını dayatmaktadır...

11- 'Bizim' kurmay ismini taktığımız şey ise, gerçekte o değildir; daha çok, tümüyle açık olması ve kendi ihtiyaçlarının dayatacağı koordine içinde bulunması gereken 'hareket'in fazla gelişmemiş biçimi gibidir ve niçin şekil/şemaya bu kadar önem verilir, anlamak mümkün değil: Adları niteliğiyle uyumlu hale ge-

tirmek gereklidir..

12- İhtiyaç, şu an 'parti' dediğimiz yapı elemanlarını hayatla doğrudan ilintili, çeşit çeşit yerel hoşnutsuzlukların içine salmak ve tüzüksüz/şemasız (tüm tüzüğü devrime inançtan ibaret) açık, meşru bir 'hareket' yaratmaktır; 'hareket' yığınların içinde, kurmay bu hareketin içinde biçimlenecektir. (Yeri gelmişken: Coğrafyamızdaki koşullar, kurmay'ın bir sürü üyesinin olmasını değil, olmamasını talep etmektedir.. Gönüllü çoklukların mekanı, 'hareket' olmalıdır; 'kurmay' çekirdek değil.. Tersinde, aslında kurmaylık faaliyeti falan da yürütmemiş olanlara paye dağıtımı; onları paye ile elde tutma alışkanlığı sözkonusu ve cezaevleri böyleleriyle dolu... Siyasi polis pek sever böyle maketlendirmeleri; ekme kapısı olmuştur...)

Son bir kez daha: Bugünkü koşullarda bir açık parti, açık ve toplumsal meşruiyeti haiz bir 'hareket' yaratmanın bileşenlerinden biri olarak tartışılabilir bizim açımızdan. Önemsiz değildir, ancak "nasıl yapılmalı?"nın ilk sorgu halkası da değildir.

İhtiyaç, asıl bu soruya kolektif yanıt aramaktır; yürüyerek ve yenilenerek...

BAĞIMSIZ KİMLİĞİMİZİ KORUYALIM

HEP, DEP, HADEP süreci Kürt ulusal muhalefetine TC'nin yasal siyasal arenasını zorlayarak legal siyasal sürece katılma ve etkide bulunma çabalarının sürecidir.

TC'nin Kürdistan'da yürüttüğü kirliliği savaş ve ona karşı PKK'nin yürüttüğü gerilla savaşı, Kürt halkının siyasal süreçlere katılmasında rol oynadı. 1988-89 yıllarında ilk işaretlerini veren, 1990-92 yıllarında serhıldanlar biçimini alan bir kitlesel muhalefet hareketi yükseldi. Bu süreçte Kürt muhalefetine legal siyasal ifadelerinin ortaya çıkması gereği doğdu. Doğal olarak planlanmış bir yönelişten ziyade kendiliğinden oluşan bu gelişme çeşitli zik-zaklarla ilerledi. Kürt siyasal eğilimleri bu partilerin faaliyetlerine katıldı. Her eğilim burda yer aldı. TC devleti Kürt muhalefetine yasal siyasal arenada oturup yerleşmesi tehlikesini önlemek için elinde geleni yaptı/yapıyor. Bu partileri kapattı, yüzlerce üyesini katletti, milletvekillerini, yöneticilerini hapsedti ve sağlıklı bir partileşmenin, örgütlenmenin yerleşmesine fırsat tanımadı.

Ancak bir kez bu süreç başlamış bulunduğu için bunu engellemesi mümkün olmadı. Bundan sonra da mümkün olmayacaktır. Kürt siyasal muhalefeti bu alanda yasal parti ve örgütleriyle yer

alacaklardır.

İlk başta sürece birlikte katılan güçler zamanla ayrıştılar. DDP, DKP kuruldu ve sıraya yeni güçler dizildi. Öyle görünüyor ki; Kürt siyasal hareketinin belli başlı tüm eğilimleri bu alanda kendi örgütlenmeleriyle yerlerini alacaklardır. Şimdiden bir dizi vakıf, dernek, basın kuruluşu ve parti mevcuttur.

Biz sürecin başından itibaren yapıcı, birleştirici, olumlu bir misyonla HEP, DEP, HADEP süreçlerinde yer aldık. Kürt siyasal muhalefetinin yasal arenada tek partide temsilini ve partinin Türkiye devrimci-demokratik hareketine de kapılarının açık olmasını savunduk. Kürt Ulusal Demokratik Cephesi'ni oluşturmada yaşanan zorlukların hiç olmazsa bu alandaki ortak girişimlerle aşılabileceğini ve olumlu sonuçların elde edilebileceğini düşündük. Gerçekten de birçok olumlu kazanım elde edildi. Tüm eksikliklerine, yetersizliklerine rağmen bu partiler olumlu işlevler üstlendi. TC'nin süreci kesintiye uğratma çabaları ve Kürt hareketinin bilinen iç zafırları nedeniyle tek yasal parti ile birleşik-etkili bir güç oluşturma süreci artık işlemez hale geldi. Yeni durumda bizlerin de yeni değerlendirmeler yapması, yeni yönelişler belirlemesi gerekiyor.

Emekçi karakterli, sosyalist içerikli bir Kürt yasal partisi, mevcut durumda değişik siyasi örgütlerle bir ittifak ile oluşturulamaz. Kendi güçlerimiz ve halkın katılımıyla kurulabilir/kurulmalıdır. Eğer bunu yapabilecek kadrosal, kütesel, mali ve teknik gücümüz, alt yapımız yoksa bu durumda bu olanakları yaratıncaya kadar, geliştirilip planlanmış siyasi hedefler ve tasarlanmış bir çizgi doğrultusunda bu sürece iştirak etmeliyiz. Kitlelerle ilişki kurabileceğimiz her yere girmeliyiz. 'Pazarlık' gücümüzü kullanarak değişik bölgelerde, değişik partiler içinde daha elverişli imkanlar sağlamak yoluyla faaliyet yürütebiliriz/partimizin çizgisini savunabiliriz.

Nû Roj çevresinin yaptığı teklifi ciddiye almaya gerek yok. Mevcut durumda HADEP, DDP, DKP partilerinin dışındaki girişimlere önem vermenin doğru olmadığı/olmayacağı inanılmaktadır. Eğer başka bir partiyle çalışmamız gerekiyorsa yine en uygunu ve önemlisi HADEP'tir. İçinde veya çevresinde etkili bir yer alamı-

yorsak, ileriye dönük kendi bağımsız etkinliğimizi geliştirmeliyiz. Tabi ki bu konuda karar verecek olan, kendi durumumuzu, kitlelerin durumunu ve çeşitli seçenekleri değerlendirecek durumdaki en üst düzeyde yetkili parti kurumudur. İlegal parti yapısının güçlendirilmesi ise hem ülke gerçekliğimizin hem de kongre ve konferans kararlarımızın önümüze koyduğu zorunlu görevdir.

DEP sürecinde tüm yurtsever kesimlerin birlikte yer alması olumlu bir olaydı. Zamanla yolların ayrılması ve herkesin kendi eğilimini partileştirmesi süreci ise beğensek de beğenmesek de artık bir gerçekliktir. Bu gerçekliği hesaba katmak durumundayız. Yasal parti ihtiyacı bizim veya herhangi bir politik gücün öznel ihtiyacı olarak ortaya çıkmadı. Kürt hareketinin ve halkımızın gereksinimlerinden doğdu. Halk hareketi bunu zorunlu hale getirdi ve bu partiler de halkın desteği ile kuruldu, ayakta kaldı.

Halkımızın bu ihtiyacı bugün de geçerlidir. Ama halkın istem ve ihtiyaçlarına tercüman olmak ve mevcut potansiyeli değerlendirip örgütlemek isteyen birden fazla talip var. Bu durumda emekçi sınıf karakterli, daha belirgin sınıfsal çizgileri olan bir yasal parti gereği de hem halkın ihtiyaçları hem de siyasal değişimlerin bir sonucu olarak ortaya çıkmaktadır. Önümüzdeki dönemde yasal siyasal mücadele alanı büyük önem taşıyacaktır. Ve kitlesel bir muhalefet hareketinin en önemli kanalı olacaktır. Bu alanda siyasal güçlerin netleşmesi, ayrıca çeşitli halk kesimlerinin değişik siyasal çizgiler etrafında örgütlenmesi mümkün olacaktır. O yüzden bu alana bağımsız siyasi çizgimiz ve kimliğimizle katılmamız gerekmektedir.

KÜRT VE EMEK DİNAMİKLERİNİ KUCAKLAYACAK SİYASAL ÖZNEYE İHTİYAÇ VAR

S

osyalist hareket; Kürt solu da Türk solu da dahil olmak üzere 80'li yıllarda önemli ideolojik-politik savrulmalara yolaçan iki ayrı olumsuz gelişmeyle karşı karşıya kaldı. Biri uluslararası, diğeri yerel planda yaşanan bu iki sarsıcı olaydan ilki 12 Eylül yenilgisi, ikincisiyse reel sosyalizmin kimi pratiklerinin geçirdiği bunalımdı.

12 Eylül askeri darbesiyle sosyalist hareket örgütsel-politik alanda yaşanan yenilgiyle birlikte bir dağılma ve yozlaşma dönemine girdi. Sol, bu dönemde kitle tabanını kaybettiği gibi kadrosal bakımda da önemli bir güç kaybına uğradı. Bu durum bir yandan sosyalist hareketin kendisine karşı özgüvenini yitirmesine yolaçarken, diğeri yandan da kitlelerinde güveninin sarsılmasına yolaçtı. Bu psikolojiden kurtulmanın ön nüveleri olabilecek yeni örgütsel-politik yönelişler içerisine girdiği bir dönemde,

bu kez sonuçları daha yakıcı ve dağıtıcı olan, yarattığı tahribat bakımında birincisinden daha ağır olan bir başka gelişmeyle yüz yüze geldi. Bu reel sosyalizmin çöküş bunalımıydı.

Reel sosyalizmin çözülüşünün yarattığı inanç zedelemesi ve dağıtıcı psikoloji, hem 12 Eylül'le alınan yenilginin özgün yanlarını açığa çıkarma görevini hemde devrimci hareketin, dönemin koşullarını gözeten ideolojik-politik saptamalarını yaparak, kitlelerin ihtiyacına cevap verebilecek örgütsel araçlarla devreye girmesini ikinci plana itti.

Bu yönlü çabalar sosyalist sistemdeki çözülüşün son noktaya gelmesiyle, yani çözülüşün dibe vurmasından sonraki süreçte gündeme geldi. Kapitalizmin Yeni Dünya Düzeni'yle de, liberalizmle de dünya insanlığına vereceği hiç bir şeyinin olmadığını anlaşılmasıyla yeni bir devrimci dalganın ip uçları niteliğindeki sinyaller görülmeye başlandı. Bu süreçten sonra sosyalist hareketin gündemine ideolojik, politik, örgütsel sorunlar; birlik, nasıl bir parti, nasıl bir mücadele gibi konular daha yoğun girmeye başladı.

Türkiye'de devrimci hareketin yeniden toparlanmasını sağlayacak örgütsel-politik yönelişler, Türk solunda Kuruçeşme toplantılarında, BSP, ÖDP ve EMEK PARTİSİ'nin kuruluşları döneminde yapılan tartışmalarda ortaya çıkmaya başladı. Bu dönemde nasıl bir birlik, nasıl bir parti çerçevesinde yürütülen tartışmalar bugüne kadar ki en verimli, katılımı en geniş ve bileşimi en zengin tartışmalardı. Devrimci kamuoyunda en yaygın ilgiyi ve en iyimser beklentileri bu süreçte yapılan tartışmalar sonucunda birlikte oluşturulan siyasal özneler (partiler) oluşturmuştur. Kürt solunda ise ulusal talepler etrafında şekillenen, halkımızın 80'li yılların ortalarından itibaren yükselttiği mücadelesinin olumlu etkisinin sonucu olarak kavganın açık alanlara çıkmasının bir zorunluluk haline geldiği bir süreçte kitlesel gücünü ifade etmek için, içinde etkin olarak yer aldığı HEP sürecinin ardında gündeme gelmiştir. Bütün "renkler" in yansımasıyla DEP'in kuruluşu döneminde yapılan tartışmalar sonucunda oluşturulan politikalar çerçevesinde yakalanan mücadele halkaları

büyük umutların doğmasına yolaçmıştı.

Gerek DEP döneminde olsun, gerekse onun yerine kurulan HADEP döneminde olsun kimi yanlış politikalar ve sekter tutumlar sonucunda yakalanan birlik halkası dağıldı. Yakalanan birlik sürecinin sancılı geçmesinin sonucunda partiyi oluşturan güçler ve dinamikler arasında kimi ayrışmalar yaşandı. Liberaler, sosyal demokratlar ve sosyalistler şeklinde yaşanan ayrışma her eğilimin kendi özgün kurumlaşmasını oluşturmasını gündeme getirdi. Bu durum sosyalistlerin de legal parti kurma tartışmalarını ve çalışmalarını bir zorunluluk haline getirdi.

Nasıl bir parti, nasıl bir bireşim ve yeni partinin dayanması gereken dinamikler konusunda her sosyalistin, her aydınının, her işçi önderinin ve her devrimcinin bu konudaki düşüncelerin olgunlaşması için katkı sunması ve caba sarf etmesi gerekir.

MEVCUT SİYASAL DURUM

Türkiye, Cumhuriyet tarihi boyunca hep ekonomik, sosyal ve siyasal bunalımlarla iç içe yaşadı. Son yıllarda ise bu bunalımın boyutu derinleşerek bir rejim bunalımı düzeyine yükseldi. Devleti ve rejimi ayakta tutan saikler bir bir dağılıyor. Bugüne kadar sistemi bir arada tutan resmi ideoloji tüm dayanaklarını yitiriyor. Ekonomik, toplumsal ideolojik ve politik planda derinleşen bunalım sistemin tüm bünyesini sararak her alandaki bunalım diğer alandaki bunalım üzerinde olumsuz etkide bulunarak sistemin bütünüyle bunalıma sürüklenmesine kaynaklık ediyor.

Rejimin bunalımını bu denli derinleştiren olguların başında Kürt sorunu gelmektedir. Halkımızın, Türkiye Cumhuriyeti'nin tarihi boyunca gündeme gelen "tenkil" politikaları, jenosid uygulamaları, imha ve inkara dayalı politikaları karşısında gösterdiği direnç resmi ideolojide önemli bir gedik açmıştır. Devlet, halkımızın inkarından "Kürt realitesinin" tanınması noktasına gelmiştir.

Bunalımı derinleştiren diğer bir etken ise, sistemin kendi bünyesinde birikmiş ekonomik, toplumsal, kültürel, sosyal ve siyasal

sorunlarının, uluslararası sermayenin yönelimlerine ve şu anki durumuna ayak uydurmada gösterdiği engeldir.

İslami hareketin kan topladığı zemin, mevcut sistemin çürüten, yozlaşan, adeletsiz ve eşitlikten uzak işleyişidir. Bu zemin üzerinde beslenen islamcı akımlarında resmi ideolojiyle sorunları var. Bu akımların, devletin dini kendi kontrolü altında tutma anlayışına dayanan laiklik anlayışına karşı geliştirdikleri “din ve vijdan özgürlüğü” anlayışı zemin bulmaktadır. Laik-islamcı kutuplaşmasında, devletin laiklik anlayışının zeminlerinin zayıf olması islamcı akımları güçlendirmektedir. Devletin dini kendi kontrolünde örgütleyerek dini hizmetleri diyanet işleri başkanlığı vasıtasıyla sünni kesime teslim etmesi, Diyanet işleri örgütlenmesinde dışlanan ALEVİLERİ devletin laiklik anlayışını sorgulamaya itmiş, resmi ideolojinin dayanakları Aleviler cephesinde de zayıflamıştır.

Ekonomik, siyasal ve ideolojik alanlarda önemli ve köklü sorunlar yaşanıyor. Türkiye bir yol ayrımında, birçok anlayış, kurum ve gelenek yeniden yapılanmanın sorunlarını yaşıyor. Devlete, iktidara, parlamentoya, burjuva partilerine ve düzenin çeşitli kurumlarına olan güven önemli ölçüde sarsılmış durumda. Mevcut temsil sisteminin yarattığı bunalım ve çaresizlik, toplumun artık engellenemeyen değişim talebine kaynaklık etmektedir.

Mevcut ekonomik, siyasal ve toplumsal yapıyı kimi iyileştirmelerle, kimi reformlarla islah etmek imkansızdır. Toplumun büyük çoğunluğunda hakim olan anlayış yeniden bir yapılanmanın, bir değişimin kaçınılmaz olduğudur. Herkes varolanın değişmesini istiyor. Birçok siyasal anlayış değişim talebini kendi yönelişleri doğrultusunda karşılamaya çalışıyor. Bir yanda islami hareketler bir yanda liberaller bir yanda sosyal demokratlar diğer yanda da sosyalistler değişim taleplerini kendi istemleri doğrultusunda yönlendirmeye çalışıyor.

Sosyalist hareket, potansiyel olarak köklü bir değişim sürecinde toplumun geleceğine damgasını vuracak güçte ve birikimde olmasına rağmen mücadele dinamiklerini aynı sıklıkta kavrama cesaret ve yeteneğini gösteremediğinden dolayı sol adına po-

litika yapan birçok parti, örgüt ve hareket değişim talebine yanıt verip bunalımı emekçi güçler lehine çözebilecek politikalar, örgütlenmeler ve eylemlilikler geliştiremiyor. Toplumsal değişim talebinin ihtiyaçlarına cevap verebilecek bir parti tüm mücadele dinamiklerini sıkı bir şekilde kavramak zorundadır.

Yeni bir devrimci partinin yaratılmasını tartışırken bunlar gözden kaçırılmaması gereken önemli hususlardır.

NEDEN YENİ BİR PARTİ?

Bunca parti ve örgüt varken, neden yeni bir parti tartışması yapılıyor şeklinde, içinde kuşku da barındıran, üstüne üstlük devrimci hareketin dağınkılığı gibi, acilen giderilmesi gereken bir sorun da orta yerde dururken, sosyalist hareket yeniden mi parçalanıyor gibi çeşitli sorular akla takılabilir. Her yeni parti de, yeni bir ayrılığı ifade ettiğine göre... Başta belirteyim, bu tartışmayı yürütenlerin hiç birisinin böyle bir derdi davası yoktur. Amaç: Genelde sosyalist hareketin birliğine, özelde ise ülkemiz sosyalist hareketinin birliğine katkı sunabilmektir. Kürt sosyalistlerinin ülkelerinde ciddi bir olgu olmaları bugün için de, geleceğin toplum projesi için de ertelenemez bir görevdir.

Yeni bir parti ihtiyacı tartışılırken öncelikle yapılması gereken partinin kendini tarif etmesi ve neden varolan partiler içinde çalışılmadığının açıklanmasının iyi ifade edilmesi gerekiyor: HEP sürecinin, gerek devletten kaynaklanan baskılar gerekse yaşadığı kimi iç sorunlarından dolayı tıkanmasıyla DEP kuruldu. DEP Komünist'inden Liberal'ine kadar herkesin içinde yer aldığı ulusal devrimci güçlerinin birlik projesiydi. DEP'in kuruluşu Kürt halkını heyecanlandırdığı gibi Türkiye sosyalistlerini de etkilemişti. Beklenen akıbet DEP'in başına da geldi. DEP, Anayasa mahkemesi tarafında kapatılınca yerine benzer aktivitelerle HA-DEP kuruldu.

DEP sürecinde yaşanan kimi sıkıntılar HADEP'in kuruluşu sırasında da devam edince partinin bazı birleşenleri bu süreçte yer almayarak ayrı parti çalışmalarına yönelerek kendilerini ifa-

de ettiler. Sosyalist güçler bu süreçte, emekçilerin kurtuluşuna ilişkin bir toplumsal projeye sahip olmamasına rağmen birlik sürecini bozan tarafı olmamak için HADEP'te yer alarak etkin bir şekilde çalıştılar. Sosyalistler, HADEP kuruluş espirisinde uzaklaşıp, bir siyasal gücün izdüşümü mecrasına kayınca kongreler sürecinde yönetimlerde yer almayarak fiilen sürecin dışında kaldılar. Partide etkin olan siyasal güç süreci kendi kontrolünde götürmek istediğini, çok birleşenli bir zemini kabullenmediğini açıkça beyan etti. Birlik sürecinde yaşanan sıkıntılar kucağlayıcı olması gereken etkin siyasal gücün dışlayıcı tutumlarıyla birleşince sosyalistler için yeni parti arayışları kaçınılmaz oldu.

Gelinen noktada HADEP birlik aktivitesinin zemini olmaktan çıkmış, bir siyasal gücün projelerini hayata geçirme (ki saygı duyulup gözetilmeli) eksenine oturmuştur. Hadep toplumsal kurtuluş perspektifinden yoksun olduğu için emek dinamiğini kucağlayacak bir yapıda uzaktır. Kapitalizmin, millitarizmin yarattığı sonuçları mücadelelerinin eksenine oturtan yeni sosyal dinamikleri kapsayacak niteliklerde uzaktır. Emperyalizme karşı tavır konusunda ürkek davrandığı için Kürt sorunun çözümünde uluslararası emek güçlerinin enternasyonalist desteğini sağlayıp ayrı bir kanal yaratma çalışmalarına ilgisiz kalmakta. Bunun yerine sosyal demokrat, liberal çevreci partilerle ilişkiler gelişmektedir. Politikalarını kürt sorunun kimi demokratik reformlarla çözümüne kilitleyip, toplumun karşı karşıya olduğu bir çok sorun konusunda politika üretememektedir.

Komünistler, HADEP sürecinde yukarıda bir kısmını açıklamaya çalıştığımız konularda farklı yaklaşımlara sahip olmalarına rağmen yaratılan konsensüsün bozulmaması için gerekli fedakarlığı gösterdiler. Ufukta ulusal devrimci güçlerin tümünü kucağlayacak yeni bir birlik projesinde olmadığından komünistler kendi yaklaşımlarını esas alarak yeni bir parti projesine yönelmelidir. Bu yönelişin HADEP'ten farkı, emek dinamiğiyle daha sıkı bütünleşen sosyalist kimlikli bir kitle partisini esas alması olmalıdır.

Türkiye sosyalistlerinin kurmuş oldukları ÖDP, EMEP, İP ve

SİP ise emek dinamiğini kucaklamakta gösterdikleri itinaı Kürt dinamiğini kucaklamakta göstermemektedirler. Bundan ötürü ülkemiz sosyalistlerinin kürt dinamiğini kucaklamakta zaafly davranan bu partilerde yer alıp çalışması doğru bir yaklaşım olmaz. Kuruluşundan itibaren Kürt dinamiğiyle arasına bir mesafe koyan bu partilerin bundan sonra kürt ve emek dinamiklerini birlikte kucaklaması hayli zor görünmektedir.

Yaşadığımız tarihsel momentte yığımlar, bir önceki dönemde devrimci güçlerin geliştirdikleri döneme uygun yasadışı örgütlenmelerinin gösterdikleri çeşitli zaaflarının da etkisiyle açık olmayan örgütlenmelere ilgi duymamaktadırlar. Açık bir kitle partisi hem emekçilerin beklentisi hemde kapitalizme karşı mücadelelerini yükselteceği önemli bir işlev görecektir. Her dönem kendine ait özgün görevler gündeme getirir. Bu yerine getirilmediği zaman mücadele geriler. Bugün politik arenada daha büyük güçlerle politikalarla yer almak zorunluluğuyla karşı karşıyayız. Değişik momentlerde etkili olmanın yolları farklı olabilir, ama bu momentte temel dinamikleri yakalayarak mücadeleyi yükseltmenin, ülkemiz sosyalistlerinin parçalanmışlığını aşmanın ve ulusal-toplumsal mücadelesinde sosyalist güçlerin etkisini artırmasına yardımcı olacak olan etkin dinamikler arasında doğru orantılı kuracak bir devrimci partinin kurulmasıdır. Bu konuda yapılan tartışmalar yeterli değildir. Bir yandan tartışırken bir yandan da insanları bezdirmemek ve tarihsel momentleri harcamamak için sadece tartışma değil önümüzdeki süreçte somut adımların atılması gerekir.

Kuşkusuz önümüzdeki süreçte neden yeni bir parti sorunu, tartışmalar derinleştikçe daha da netleşecektir. Bir makaleyle bunları detaylıca ortaya koyup diğer siyasal partilerden farklı yaklaşımlarımızın ortaya konulması imkansızdır.

PARTİNİN DAYANMASI GEREKEN ZEMİN

Bir siyasal oluşumun toplumda zemin bulması için siyasal düzlemde bir boşluğun olması gerekir. Yığımların ekonomik, sos-

yal, siyasal ve kültürel taleplerinin seslendiricisi olan siyasal özneler, mücadele dinamiklerinin tümünü kucaklayacak kapasite ve olgunluktan yoksunsa, yığınlar yeni siyasal özneler talep eder ve yeni siyasal oluşumların yaratılması için çaba göstererek siyasetin öznesi olurlar.

Bugünkü siyasal konjüktörde Kürt halkının ulusal talepleri etrafında geliştirdiği mücadele dinamiğiyle, emekçi sınıfların kapitalist sömürü ve baskılara karşı geliştirdiği mücadele dinamiğini birlikte kucaklayacak, bu dinamiklerle bütünleşecek bir siyasal partiye ihtiyaç var. Bu zeminde boşlukta var. Mevcut devrimci partilerden hiç birisi bu zemini dolduramamakta. HADEP, DBP, DKP gibi siyasal partiler emek dinamiğiyle bütünleşme -sözünü etme değil- konusunda; ÖDP, EMEP, İP ve SİP gibi partiler ise kürt dinamiğiyle bütünleşme konusunda zaafı davranmaktadır. Bu durum her iki dinamiği kucaklayacak, bu dinamiklerle bütünleşecek, kürt sosyalistlerinin kendilerini açık zeminlerde ifade etmesini sağlayacak bir emek ağırlıklı, sosyalist kimlikli kitle partisinin yaratılmasını kaçınılmaz kılmaktadır.

Türkiye en derin bunalımlarından birini yaşıyor. Bu bunalım toplumun gündemine köklü değişiklikler ihtiyacını getirdi. Ülkemiz devrimci güçlerinin ve emekçi sınıflarının bu dönemde gerçekleştirecekleri bir sıçrayışla birbirinden kopuk mücadeleciler dinamikler, yönelişler ve mücadeleler arasında kalıcı bağların kurulmasını sağlayacak bir zemine ulaşabilir. Sosyalistler toplumun önüne, kürtlerin kendi kaderini kendilerinin tayin ettiği, kapitalist sömürünün ortadan kaldırıldığı, en geniş özgürlüklerin sağlandığı bir seçenek koyabilir.

Aksi taktirde sistemin seçenekleri arasında sıkışıp kalacaktır: Bu seçeneklerden biri faşist yönelimli ırkçı ve dini gericiliktir. Diğer uluslararası sermayenin yönelimlerinin esas alındığı sömürünün ve baskının daha da azgınlaştığı seçenektir. Bu seçenekte döviz, altın, emlak ve hisse senedi sahibi olmayana hayat hakkı tanınmayacaktır.

Devrimci dinamikler bu bunalımdan politik bir güç haline gelerek yeni bir hayatın siyasal oluşumlarını yaratma göreviyle yüz

yüzeler. Bu yeni hayatın olanokları bugünkü toplumun iç çelişkilerinde mevcuttur. Bu iç çelişkiler sonucu ortaya çıkan dinamikleri şöyle ifadelendirmek mümkün. Devletin Kürt halkına yönelik imha ve inkara dayalı politikaları karşısında ulusal ve toplumsal talepleri etrafında geliştirilen Kürt halkının ulusal mücadelesi, yüzbinlerce beyaz ve mavi yakalı emekçinin kapitalist sömürü ve baskı karşısında sömürsüz bir dünya için geliştirdikleri mücadele, devletin milyonlarca Alevi'yi Diyanet işleri başkanlığı vasıtasıyla sünni inancına bağlayan laiklik anlayışının sorgulanmasına dayalı geliştirilen mücadele, binlerce aydının, sanatçının, düşünce ve ifade özgürlüğünü engelleyen baskı yasalarına karşı düşünce özgürlüğünün alanını genişletmek için toplu itaatsizlik örneklerini de kapsayan, konuşmalarıyla, yazılarıyla ve eylemlilikleriyle geliştirdikleri, yasaları işlemez hale getiren mücadeledir.

Yeni parti, sistemin yenilgiye uğratamadığı bu dinamikler arasında sağlıklı bağlar kurarak, karşı karşıya gelmelerini engeleyerek birbirinden güç alan bir konuma yükseltecek bir anlayışa sahip olmak zorundadır. Bu başarıldığı oranda ülke çapında bir faaliyet zemini kurabilir.

Yeni parti ulusal baskıya, şöenezime, kapitalizme, emperyalizme ve dini gericiliğe karşı net tutumlara sahip, emek ağırlıklı sosyalist kimlikli bir kitle partisi zamanine oturmalıdır.

YENİ PARTİ SOSYALİSTLERİN BİRLİĞİ ÜZERİNDE ŞEKİLLENMELİ

Türkiye'de sosyalistlerin birliği serüveni enaz 20 yıl gibi bir zaman dilimine yayılmasına rağmen hala birlik sorunu gündemde düşmüş değildir. Türk solunda da Kürt solunda da bu yönde kimi önemli adımlar atılmasına rağmen, birlik sorunu hala güncelliğini korumaktadır. Bu konu üzerinde tartışmalar yoğunlaşmış, kimi zaman kendi seyrine bırakılmış, kimi zamanda bazı somut adımlar atılmıştır. Bu süreçte kimi partiler kurulmasına rağmen sosyalistlerin birliği süreci tamamlanmış değildir. Bu süreçte

kurulan partiler, sosyalist kimliğini açıkça ifade etmekte tereddütler göstermektedir.

Ülkemiz sosyalistlerinin birliği söz konusu edildiğinde hayli katedilmesi gereken bir yolun olduğu görülecektir. Halkımızın TC'nin saldırıları karşısında geliştirdiği devrimci direniş mücadelesinde işçi sınıfı etkin bir siyasal güç olarak alması gereken tutumu alıp sürece damgasını vuracak şekilde yer almadı. Sosyalist örgütlenmeler uluslararası ve yerel planda yaşanan olumsuz gelişmeler karşısında kendilerini yeniden üretemediklerinden dolayı emekçi sınıflarla bütünleşip topluma güven veren örgütlenmeler ve eylemliler yaratamadılar. İşçi sınıfının dipten gelen eylemlikleri de söz konusu olmadığından kurtuluş hedefinin bu sürecine damga vurulamadı. Geline aşamada işçi sınıfıyla sosyalistleri buluşturacak yöntemler, araçlar bulmak kaçınılmaz olmuştur. Emekçi sınıfların mücadele dinamiğini yakalayıp geliştirilmedikçe sosyalistlerin gerçek anlamda etkili bir siyasal güç olmaları olanaksızdır. Bu ve benzeri kitle damarları yakalanmadan ne sosyalistlerin gerçek anlamda birliği nede bazı sosyalizan güçlerin sosyalist kimliklerini salt ulusalcı güçler karşısında açıkça ilan etmeleri olanaklıdır.

Yeni parti dağınık olan sosyalist güçlerin birliğini sağlama yönünde önemli bir işlev üstlenmek zorundadır. Bugün birbirinden kimi temel sanılan ilkeler yüzünden ayrı düşmüş siyasal odaklar; varolan siyasal örgütlenmelerin güven vermeyen yapısından dolayı hiç bir siyasal partide, örgütte yer almayan sosyalist aydınlar, bireyler, işçi önderleri mevcuttur. Yeni bir anlayışla, yeni bir yaklaşımla, yeni bir mücadele tarzıyla bu güçlerin birliğini sağlamak olanaklıdır. Yeni parti bunu başararak kurulabilir.

TÜRKİYE PARTİSİ Mİ, KÜRT KİMLİKLİ PARTİ Mİ?

Son yıllarda üzerinde sıkça tartışmaların yapıldığı bir konuda Türkiye partisi mi, Kürt kimlikli parti mi? Bu sorun açılanmaya ihtiyaç olan bir konudur. Türkiye partisiyle anlatılmak istenen şey: Kürt, Türk ve diğer azınlık halklarının emekçi sınıflarının

içinde yer alacağı, tüm alanlarda örgütlenerek, Türkiye'nin bütün sorunları konusunda çözümler üretmesidir. Kürt kimlikli partiyle anlatılmak istenende: Çözümlerini Kürt sorunun çözülmesi üzerine yoğunlaştırmış, örgütlenme çalışmalarını Kürtlerin yoğun olarak yaşadığı bölgelerde yaygınlaştıran partidir.

Türkiye sosyalistlerinin kurduğu partiler olsun, Kürt devrimcilerinin kurduğu partiler olsun pratikte böyle bir kurala uymazlar. Onları böyle bir tutuma zorlayan şey nesnel gerçekliklerdir. Bu koşullar sosyalist hareketin zaaflarını aşarak mücadele dinamiklerini sıkı sıkıya kavramalarını dayatmaktadır.

Salt siyasi partiler kanunu, seçim kanunu ve ceza kanununun dayattığı yaptırımlardan dolayı değil, Kürt sorunun çözüme kavuşturulması, demokratikleşme ve kapitalist sömürünün ortadan kaldırılarak geleceğin sömürsüz dünyasının kurulması mücadelesinin başarıya ulaşması için iki dinamikle bütünleşmiş emek ağırlıklı, sosyalist kimlikli bir Türkiye partisinin yaratılması şarttır. Emek dinamiği konusunda gösterdikleri itinayı, Kürt dinamiği konusunda göstermeyen partilerinde, Kürt dinamiği konusunda gösterdikleri itinayı emek dinamiği için göstermeyen partilerinde Türkiye partisi olmaları imkansızdır. Bugün Türkiye emekçi sınıflarının mevcut partileri Kürt dinamiğini kucaklama konusunda, Kürtlerin mevcut yasal partilerinde emek dinamiğini kucaklama konusunda zaaflı davranmaktadırlar.

Ezen ulus şövenizminin Kürt halkında yarattığı güvensizlik sonucu İstanbul'da kalkış yaparak kurulan partilerin Kürt dinamiğini kucaklamaları zordur. Yaklaşımlarını salt Kürt sorunun kimi reformlarla çözülmesine endeksleyen, diğer toplumsal sorunlar konusunda hiç bir çözüm üretmeyen Kürt ağırlıklı partilerinde emek dinamiğini kucaklamaları olanaksızdır.

Mevcut durum, Diyarbakır'dan kalkış yapacak, emekçi sınıfların Kürt dinamiği içinde etkinliğini artıracak bir siyasal oluşumu kaçınılmaz kılmaktadır. Ezilen ulusun proletaryasını ulusal sorun konusunda duyarlı ve etkin kılmadan, ezen ulusun proletaryasını duyarlı hale getirmek olanaksızdır. Diyarbakır kalkışlı emek güçlerinin kuracağı bir parti, ulusal sorunun çözümü konu-

sunda ağırlığını hissettirdiği ölçüde, Kürt sorunu dışındaki toplumsal sorunlar konusunda çözümler ürettiği oranda, Türkiye emek güçleri için de bir çekim merkezi olacak, emek dinamiğinin bu kesitini de kucaklayacaktır. Aksi taktirde iki temel dinamiği yakalamak olanaksızdır.

Bu gerekçelerle Diyarbakır'dan kalkış yapan emek ağırlıklı, sosyalist kimlikli kitlesel bir Türkiye partisi diyoruz.

İLLEGAL MÜCADELE LEGAL MÜCADELE BAĞI

Sistemi değiştirmeyi hedefleyen devrimci örgütlenmelerin üzerinde çözümler üretmesi gereken bir konu da, illegal örgütlenme ile legal örgütlenme arasındaki biçimdir. Her iki örgütlenme biçimi de kitlelerle bağ kurma anlayışını ve kitleleri mücadeleye sevk edip düzeni değiştirmeyi sağlayacak mekanizmaları yaratmayı ifade eder

İşçi sınıfının sermayeye yönelen eyleminin sermaye tarafında kabul görmesi olanaksızdır

Sermayenin iktidarını ortadan kaldırmayı hedefleyen bir eylemin sermaye tarafından benimsenmesi eşyanın tabiyatına aykırı olur. Bu eylem devletin varlığına yöneldiği zaman yasaklanacaktır. Bundan, sosyalistlerin her faaliyetinin yasa dışı olması gerektiği sonucu çıkarmak doğru değildir. Ancak devrimci örgütlenmelerin ve onların eylemi genel olarak burjuva yasallığının dışındadır sonucu çıkarılabilir.

Bu Komünist'lerin örgütlenmeye ilişkin genel yaklaşımını ifade eder. Ancak genel yaklaşımın etkisinde kalarak özgül olanakları görmemezlikte gelemeyiz. Komünistler, koşulların uygun olduğu zamanlarda açık ya da yasal partiler kurabilirler. Kimi zamanlar devrimci bir zeminde kalıp yasal parti kurmanın olanakları ortaya çıkabilir.

Bu olanaklar komünistlerin programsal yaklaşımlarından, mücadelesinden taviz vermeksizin yasallığın içine sığacak şekilde gelişebilir. Böyle bir durumda değişen komünistlerin yaklaşımlarında taviz vermesi değil, sistemin basınç altında kalarak

yasal düzenlemelerini yeniden duruma uydurmasıdır. Tarihin çeşitli dönemlerinde ortaya çıkan böyle özgün durumlar, Komünistler'in toplum içinde yaratıkları etkinliğe, örgütlülüğe ve geliştirdikleri mücadelenin meşrulaşıp burjuva yasallığını işlemeze hale getirmesine bağlıdır. Yasalar komünist partilerin kurulmasını yasaklıyor bile olsa, bu yasaları uygulayacak cesareti bulamaz. Dünya Komünist hareketinin tarihi bu yöndeki deneylerle doludur.

Ülkemiz gerçekliğinde durum: bırakın Komünistler'in toplumsal meşruyet sağlamaları, gündemi yakalayıp politika yapacak olanaklardan, birikimlerden, güçten bile yoksundur. Komünist harekete toplumsal meşruluk sağlayacak bir zeminin yakalanması için dönemsel bir araç olan sosyalist kimlikli bir partinin kurulması salt bu açıdan dahi olsa dayatan bir görev konumundadır.

illegal parti ile legal parti ilişkisinde yanlış kavranan bir konudaki kafaları iyice meşgul eden bir sorun yasadışı temellerde örgütlenen bir partinin yasal alanda kitleler içinde örgütlenme yapmasıyla, yasadışı bir partinin yasal alanda kendisi adına politika yapacak bir yasal parti kurma olayıdır. Yasa dışı bir partinin yasal alanda çalışmalar yapması, yasal bir partinin de kimi yönelişlerini, kararlarını ve uygulamalarını gizli tutması veya yapması hem doğru bir tutumdur hemde olanaklıdır. Yasa dışı bir partinin kendisi adına politika yapacak bir parti kurması hem doğru değil hemde pratikte bir işlev görmez. Bu iki şeyi birbirine karıştırmamak gerekir.

Kitleler içinde politika yapacak bir partinin kendi yönelişlerine, karar mekanizmalarına ve ilişkilerine dayanması gerekir. Bir başka parti tarafından (yasadışı parti) yönlendirilmeye çalışması, karar üretme süreçlerine müdahale edilmesi, ilişkilerinde süzülerek ortaya konan yaklaşımlarının engellenmeye çalışılması kurulan partiyi rencide ederek işlevsiz kalmasına yol açar. Politika yapan iki partinin uzun süre denetleyen- denetlenen ilişkisi içinde kalmaları olanaksızdır. Belli bir süre sonra denetlenen parti, kendi yaklaşımları, ilişkileri üzerinde şekillenen eylem çizgisini

ortaya koyarak denetleyen partiye restini çeker. Ardında kendi iç nedenlerinden dolayı ayrışmak zorunda kalırlar. Bu anlamda Bulgarların deneyimi ve Türkiye de TKP-B ile TSİP deneyimi öğreticidir. Ülkemiz komünistlerinin böyle projelere yönelmesi gerekir.

Ülkemiz komünistlerinin yasadışı parti-yasal parti ikileminde birinden birini redederek değil, ikisinde dönemsel olduğu bilinciyle hareket ederek tercihlerini birinden yana yapıp diğerini geri çekilme pozisyonuna getirmeliler. Bugünkü nesnel gerçeklikte sosyalistleri kitlelerle buluşturacak, ulusal ve toplumsal dinamikleri aktifleştirecek, güçlendirecek olan yasal bir partidir.

PARTİNİN TEMEL YAKLAŞIMLARI VE NİTELİKLERİ

Ülkemiz devrimci hareketinin mücadele deneyimiyle, işçi sınıfının ideolojik, siyasal ve tarihsel birikimlerini aynı havuzda bütünleştirecek, emek ağırlıklı sosyalist kimlikli bir kitle partisinin yaratılması dönemin sosyalistlere dayattığı bir görevdir.

Bu parti:

* Diyarbakır'dan kalkış yaparak, ulusal dinamik içinde emek güçlerinin etkinliğini artırıp Türk emekçilerinin de kucaklayacak bir kitle partisi olmalı; sosyalist hareketin mevcut birikimlerinin yanı sıra sistem partilerinde kopan, bir devrimci seçenek arayan emekçilerin, aydınların, partisi olmayı hedefleyerek emekçilerin, sermayenin politik partilerinden ve devletten ideolojik, politik ve örgütsel olarak bağımsızlaştırmayı önemli bir işlevi saymalı.

* Kapitalizm'in birey, toplum, doğa üzerinde yarattığı tahribatların sonuçlarına karşı gelişen kadın hareketi, insan hakları mücadelesi, çevre hareketi ve barış inisiyatifi gibi sosyal mücadeleleri, onların özgünlüklerini zedelemeyen taleplerini kapsayan bir mücadele çizgisi esas alınarak doğal müteffikler haline getirmeli.

* Yaşamın zenginliğinden, toplumsal işbölümünden kaynaklanan farklı yaklaşımları bir partide birlikte olmanın önünde bir engel değil, partiyi güçlendirecek bir zenginlik olarak değer-

lendirip, farklı yaklaşımların kendilerini ifade etmesini sağlayacak normlar geliştirmelidir.

* Kendisi dışındaki, farklı siyasi oluşumların, farklı mücadele anlayışların ve mücadelelerin varlığını tanımalı, kendisini hiç bir zaman tek devrimci siyasal odak olarak görmemeli.

* Yerel insiyatiflerin, emekçi insiyatiflerin gelişmesini özendirmeli, parti üzerinde aşağıdan yukarıya doğru denetim mekanizmalarının gelişmesini teşvik etmelidir.

* Parti içi demokrasi konusunda, toplumun ekonomik, sosyal ve siyasal kurumlarını etkilemeye başlayan, doğrudan demokrasi anlayışını gözeterek gerekli düzenlemeleri yapmalıdır.

* Karar üretme, yaklaşımlarını geliştirme ve hayata geçirme süreçlerinde, başka siyasal odakların müdahalelerine izin vermemeli; eylemlilik sürecine gölge düşürmemelidir.

Emeğin ve Kürt halkının özgürleşmesini sağlayacak bir siyasal partinin, uzun erimli talepleriyle kısa erimli talepleri arasında uyumlu bir bağ kurması zorunludur.

* Kurulacak yeni parti; emeğin sömürsüz özgürlükçü dünyasının kurulmasının yolunun ve teminatının, kapitalizmin bütün dünya devletlerinde tahakümünün sona erdirilmesi gerektiği bilinciyle hareket ederek, emeğin uluslararası enternasyonalist dayanışmasının yaratılması için çaba harcayarak, üzerine düşen sorumlulukları yerine getirmelidir.

* Kurulacak yeni parti; emperyalizmin yoksul bağımlı ülke halklarının kaynaklarının talanına, yayılmacılığa, savaş tahrikçiliğine karşı anti-emperyalist bir dayanışmayı savunarak, ezilen ulusları kendi kaderini kendilerinin tayin etmesini savunur.

* Kurulacak yeni parti; devletin Kürt halkının inkarı, imhası ve asimilasyonu temelinde sürdürdüğü kirli savaşın sona erdirilip, Kürt sorunun demokratik bir siyasal çözüm çerçevesinde, çözümün şeklinin tayininde kendisinin belirleyici olacağı, özgür koşullarda gerçekleşecek bir referandumla belirlenmesini savunur.

* Kurulacak yeni parti; kirli savaşın yarattığı tahribatlar ve halkları birbirine düşman eden şövenizm dalgası üzerinden yük-

selen faşist hareketin güçlenmesine karşı etkin bir mücadele verirken; devletin kimi kurumları tarafından askeri darbeler yoluyla gerçekleşen faşist diktatörlüklere kaynaklık eden devletin özel harp dairesi vb. kurumlarının lağvedilmesi için de etkin bir mücadele vermeyi vazgeçilmez bir görev saymalıdır.

* Kurulacak yeni parti; emeğin sömürsüz özgür toplumunun kurulmasının yolu, kapitalizmin aşılmasından geçtiği bilinciyle hareket ederek, kapitalizme karşı etkin bir mücadele vermelidir.

* Kurulacak yeni parti; yoksulluk, işsizlik, gelir dağılımı bozukluğu gibi kapitalizmin doğal sonuçlarının yarattığı umutsuzluk ortamında beslenen siyasal dini gericiliğe karşı etkin bir mücadelenin, bu akımların kitle tabanının kendilerinden koparılmasıyla mümkün olduğunu kavramalıdır. Siyasal dini gericiliğe mücadele ederken, devletin kendi dinini yaratma temeline dayalı laiklik anlayışından uzak durarak, hoşgörü ve özgürlükçü zeminlerde gelişen bir laisizm anlayışını benimsemelidir.

* Kurulacak yeni parti; doğal çevrenin, ekolojik dengenin korunması için kapitalizmin kara dayalı sanayileşme politikalarına karşı mücadele ederek, alternatif çözümler üretmelidir.

* Kurulacak yeni parti; başta Anayasa olmak üzere ceza kanunu, siyasal partiler kanunu, gösteri ve yürüyüş kanunu, dernekler kanunu, sendikalar kanunu, iş yaşamını düzenleyen kanunlar gibi daha bir çok anti demokratik yasa ve yönetmelikleri değiştirmek için mücadeleyi, gerçek anlamda bir demokratleşmenin yaratılması için vazgeçilmez bir görev saymalıdır.

SONUÇ YERİNE

Sistemi değiştirmeye yönelen kordinatlarda yer alan siyasal partiler emek dinamiğiyle Kürt dinamiğini birlikte kucaklayacak kavrayışta ve perspektifte yoksun oldukları gibi bunu örececek ilişkiler açısından da yoksunlar. Kürt sosyalistleri, içinde yer aldıkları siyasal oluşumlarda ayrışınca, siyasal parti anlamında legal demokratik zemin onları temsil etmekten uzak kaldı. Bu anlamda siyasal zeminde bir boşluk var. Bu zemin, iki temel dinamiği ku-

çaklayacak emek ağırlıklı sosyalist kimlikli kitlesel bir Türkiye partisiyle doldurulmalıdır.

Sözü edilen zemini dolduracak partinin niteliğini yükseltecek kadrosal güç, kitle gücü, dayanacağı dinamiklerin içinde mevcuttur. Yeterki, yaklaşımlarıyla, perspektifleriyle, çalışma enerjisiyle mücadele alanlarına ulaşıp bu enerjik kitle damarı yakalana bilinsin.

Mevcut koşullar, Kürt sosyalistlerinin siyasal planda kendilerini daha güçlü ifade etmelerini sağlayacak emekve Kürt dinamiklerine dayanan sosyalist kimlikli kitlesel bir Türkiye partisi için uygundur. Böyle fırsatlar karınca hızıyla gelir, yıldırım hızıyla gider. Tarihsel koşullar, hazırlıksız aktivistlerin kendilerini sürece hazırlamalarını beklemeyecek kadar nankördür.

Tarifini yapmaya çalıştığımız partinin kurulmasıyla siyasal gelişmelere müdahale etmenin imkanları yakalanarak Kürt ve emek dinamiklerinin seslerini daha gür çıkarması sağlanacaktır. Böyle bir partinin kurulmasını yakınlaştıracak adımların hemen atılması gerekir.

Adil Kurt

ÖNCELİKLERİN DOĞRU TESPİTİ VE PARTİ

ncelikle şunu belirtmek gerekiyor; yaşanan süreçte uzun vadeli programlanma ihtiyacı her ne kadar kendisini dayatıyor ise de, ülkedeki siyasi belirsizlik beraberinde genelde yaşanan konjüktürel gelişmeler kısa vadeli programlanmanın aciliyetini dayat-

maktadır. Tasavvur edilen yeni siyasi parti girişiminin bu konjüktürde anlaşılması sürecin doğru tahlili sonucu belirleyecektir.

Ülkenin siyasal gündemi tarihsel bir yoğunluğa tekabül ediyor. Sorunların yoğunluğu siyasal arenada yaşanan giriftleşmenin önünde bir seyir izlediğinden asıl eğinilmesi gerekli olan bu giriftleşme fark edilmiş de değildir. Bugüne dek ülke siyasal gündeminde kendilerine farklı misyonlar biçen, pragmatik yaklaşımlarla hareket eden siyasal tavırların tamamı kendilerini iç sorgulamaya tabi tutma gereksinimi hissediyorlar. Reel yaşamda ifadesini bulamayan bütün yaklaşımların bir bir terk edilmesi eğilimi geliyor.

Ülke siyasal sürecindeki bu belirsizlik dörtlü şekillenmeye doğru hızlı bir gidişat görüntüsü vermektedir. *

1- Demokratik Kitle Partisi şemsiyesi altında burjuvazinin

kendisini ifade etmesi ihtiyacı; burjuvazinin kendi örgütlenmesi sorununu gündemine alması, her ne kadar uzun vadeli programlanmada ikilemde görünse de niyeti oldukça açıktır: Bölgedeki dengeleri izleme hassasiyeti ve bu hassasiyetin burjuvazinin doğrudan muhatap durumuna gelme isteği.

2- Kendisine “şemsiye” misyonu biçen hareketin/hareketlerin kendisini popülizmden arındırma ihtiyacı; şemsiye misyonunun süreçsel olarak artık bir siyasal hareketin gelişimini sağlamayamadığının anlaşılması kendilerini bu kulvarda görenlerin yeniden 89-90 yıllarında yaşadığı niteliğe geri dönme isteğini gündeme getiriyor. Bu tekerrür isteği süreçseldir ve 7 yılda yapılan yanlışların-yanılgıların telafisine dönüktür. Bu kulvarda izlenen politikaların ince ayarlı olduğunu söylemek mümkün değil, sağ sapmaya kapısı ne kadar açık ise o kadar da sol sapmaya kapısı açıktır.

3- Sosyalizm ile sosyal demokrasi arasında gidip gelen siyasal hareketlerin netleşme ihtiyacı; ideolojik belirsizlikten kurtulmadan geleceğe dönük politikalar üretmenin mümkün olmadığını nihayetinde anlamış görüneler de “yoktur birbirimizden farkımız” deyip aceleci tutumlarla sürecin önüne geçme, denge oluşturma yanılgısından kurtulmuş değiller. Hala reaksiyoner tavır içindeler.

4- Sosyalistler cephesinde, sosyalist ögeler içinde yaşanan demoralizasyon ortamının aşılması ve ülke siyasal sürecine aktif katılım sağlamaları zorunluluğunu görmüş durumdalar. Bu zorunluluk karşısında üretken olmaları yine siyasal sürecin dayattığı netleşmeyle birlikte sağlanabilecektir. Dolayısıyla kimilerinin dayattığı hemen birleşim -birlik de değil- tutumu karşısında direnmek durumundalar. Birleşim ihtiyacıdır, fakat bu ihtiyacın sağlanması için öncesinden yapılması gerekenlerin yapılması zorunluluğu da görünmezden gelinemez; bu yapılmadığı takdirde yaşanmış deneyimlerin yeniden tekerürüne yönenilmiş olunacaktır ki, bu da yaşanmış olunanın yenilemesi dışında bir işe yarayamayacaktır.

Bunlar dışında kendisini siyasal arenada ifade etmeyen ama,

halk içinde giderek yaygınlaşan bir başka siyasal hat olan gerici faaliyetin görünmezden gelinmesi mümkün değildir. Fakat, bu eksikliği gidermeye yönelik programsal bir yönelişten söz edemiyoruz,

Dolayısıyla yaşanan siyasal süreçten çıkarılması gereken sonuç; acilen yeni bir siyasal parti değil, tersine ülke sosyalist öğelerini birey ve kurumlar bazında uzun vadede bireşimini sağlayacak öncelikli bir adımın atılmasıdır. Gettoların aşılması için izlenecek yöntem doğru tespit edilmeden ne birleşim sağlanabilir ne de iktidar perspektifi geliştirilebilir. Ortaya çıkan tablodan; birleşim veya iktidar perspektifi arasında öncelik belirleme zorunluluğu vardır. Bu öncelik tespiti yapılırken gözönünde bulundurulması gereken husus, önceki basamağın hangisi olduğudur.

İktidar perspektifi geliştirmek kitselleşmeyi hedefleme anlamı taşıdığı görürsek, öncelikli adımın nitelik oluşturmaya dönük ivedi adımlar atmanın gerekliliğini de görmüş olacağız. Hedef olarak iktidarlaşıma perspektifinin geliştirilmesi yönelişine göre sağlanacak motivasyonun uzun vadeli programlanmaya dahil edilmesi hem sosyalistlerin birleşimine dönük etkili adım atmamızı sağlayacak hem momentini de yakalamamızı sağlayacaktır.

Birçoğumuz haklı olarak iktidarlaşıma perspektifinin geliştirilmesi aracı olarak en modern yolun partileşme olduğunu söyleyecektir. Partileşmeye karşı olduğumuzu kimse söylemiyor, zaten. Partileşme de bir yöntem sorunu olduğuna göre bunda da netleşmek gerekiyor. İstedığımız tepeden inmece tabela particiliği olmadığına göre; üretkenliği sağlayacak, gerek bireyler bazında gerek kurumlar bazında kalıplaşmayı ortadan kaldıracak ve önemlisi yeni sürecin sosyalist solun önünü açtığını kavratacak geniş açılı bir yöneliş üzerinde durmalıyız. Dolayısıyla öncelikle, ihtiyaç duyulan partinin niteliklerini belirlemek için tabandan yürümek gerekir.

Tabandan geliştirecek partileşme perspektifi üzerinde durduğumuz iki ivedi soruna çözüm yolu açacaktır.

Birleşim sorununun iktidar perspektifiyle birleştirme yaşam-

sallığı burada açığa çıkıyor. Bunu sağlamanın en kolaylaştırıcı yöntemi yerel iktidar perspektifini geliştirmekten geçiyor. Şöyle ki: Mevcut sosyalist söylemleri siyasal partilerin hiç birinin toplumsal sorunlara çözümler üreten programatik yaklaşımları yoktur. Toplumsal bunalımın en üst düzeyde seyrettiği bu süreçte kitlelere doğru adres gösterebilmek görevi sosyalistlerindir. Sosyalistlerin kitlelerden soyut bir şekilde iktidarlaşmaları yöntemi terk edilmeden yani kendiliğinden oluşumlar yerine kendisi için oluşumlar ikamesi sağlanmadan sorunlar karşısında çözümler üretici durumuna gelebilmek mümkün değildir. Dolayısıyla izlenecek yöntemi bu yüzden önemsemek durumundayız.

Mevcutların dışında atılacak yeni adımın farklılıklarını izah edebilmenin tek yolu mevcutların tümünün dışlanması olmadığına göre, birleşim sorunu her zaman için var demektir. Önem verdiğimiz perspektifte hemfikir olanların birbirini tanımalarını kolaylaştırıcı yöntemden kalkış yapmak kendisi için var olmanın kapılarını aralayacaktır. Bunun için yerel iktidar perspektifinden kalkış yapılarak toplumsal sorunlar karşısında çözümler üretici yeni yaklaşımların önünü açmak her sosyalistin ivedi görevidir. Dolayısıyla tabandan sağlanacak eylem ve fikir birliği güçlü-kararlı yeni bir atılım gerçekleştirmemize yarayacaktır. Somut yaklaşımlarla mevcut önyarguların aşılması gayreti içinde olmak, bir çok şeyi birlikte düşünmemizi gerekli kılmaktadır.

Özellikle ülke sosyalist hareketinin dünya sosyalist hareketine paralel olarak yaşadığı bunalımı aşabilmesi için, sosyalizmin yeniden inşası sürecine kendi özgün koşullarından kalkış yaparak katkı sağlama görevi vardır. Zaten tartıştığımız, ülke sosyalist hareketinin bir bütün olarak tümünden pencerelerini açacak yeni bir atımdan başka bir şey değildir. Atıl durumdakiler ile birlikte ayrı çatılarda duran sosyalistlerin bu tartışmaya dahil olmalarını sağlamak öncelikli bir görevdir. Burada ön koşul öne sürmenin pek bir anlam ifade edemeyeceği tartışma sürecinde ortaya çıkacaktır. Ayrı duran sosyalist öğeleri birleşim ve iktidarlaşma perspektifi eylemine dahil etmenin pratik yöntemi; ülke özgünlüğünden kalkışla sosyalizmin yeniden inşası sürecine aktif katılımı

mümkündür.

Dolayısıyla kitlelerin duygularına yapılan süpvansiyondan vazgeçilerek toplumsal sorunlara çözüm yolu aralayacak ve ağları tabandan örülecek yeni bir yaklaşımla bir toplumsal projeye yola koyulmalı. Türkiye siyasal yaşamında sosyalist söylemli mevcut partilerin bunu neden başaramadıkları elbetteki bizim kendimize sormamızı zorunlu kılan paradigmadır. Kendiliğinden oluşumlar ve tabela oluşumculuğu darlığına düşüldüğünden bu paradigmanın aşılması bugüne kadar mümkün olamamıştır. Oysa süreç darlığı kökünden rededen bir doğrultu içersindedir. Sosyalistlerin doğru yönelişler belirlemeleri durumunda bu süreçten toplum olarak kazançlı çıkmamızı engelleyecek bir engelin varlığı sözkonusu değildir.

Bunun için;

Yerel İktidar Perspektifi'nden Yola Çıkılmalı

Sosyalistlerin toplumsal sorunlar karşısında duruşu ve getirdikleri çözüm yöntemlerinin tabana taşınarak yola koyulması gerekiyor. Yerel iktidar perspektifi geliştirilerek sorunlara yerelden başlayarak, emek cephesinde katılım sağlama doğrultusunda itifaklara açık olarak dirayetli ve programlanmış bir yönelişle başlamak doğru yöntemdir.

Yerel iktidar perspektifinden kastettiğimiz; mahalle muhtarından belediye başkanına kadar tüm yerel yönetim aşamalarında sosyalistlerin sorunlara bakış açılarına ve önerdikleri çözüm yöntemlerinin bütününe kapsayan belirli bir programlanmaya tabi tutulmuş tabana dönük, tabanla birlikte üretilecek uzun vadeli birleşim ve iktidarlaşıma perspektifine dönük sosyalistlerin geniş katılımını öngören eylem alanının açılmasını sağlayacak yeni girişim hareketinin başlatılmasıdır. Bu davranış, sosyalistlerin kitlelerle buluşmasını sağlayacağından uzun vadeli çalışma prosedürü oluşturmaya yardımcı olacaktır. Böylelikle oluşacak program doğrudan tabanın katılımı ile gerçekleştiğinden emek cephesinin tüm kesitlerinin sorunlarına, ihtiyaçlarına cevap verir durumda olur ki, bu da uygulamada teori ile pratiğin bütünlüğünü verecektir.

Neden uzun vadeli programlanma için kısa vadeli bir programlanma öneriyoruz?.. Bu sorunun cevabını elbetteki zaman verecektir. Ama, temel kimi verileri değerlendirerek; bugünkü toplumsal yapının yaşadığı depresyon süreci ve genelde dünya sosyalist hareketinin özeld e ülkemiz sosyalist hareketinin içinde buldukları nesnel koşullar geleceğe dönük programlanmada bize dene_ gör fırsatını vermiyor. Bu nedenle atılacak adımların pratikteki yansımaları öngörülerek atılması zorunluluğu vardır. Sosyalizmin yeniden inşa sürecinin yaşanmakta olduğu bu tarihsel momentte ne bizim ne de hiç kimsenin elinde “arti-değer teorisi” kadar billurlaşmış somut yönelişleri yoktur. Toplumsal yapıda yaşanmakta olan depresyon ise biz sosyalistleri bir an önce siyasal yaşamda etkin aktivite göstermemizi dayatıyor. Dolayısıyla süreci bekleme lüksüne de sahip değiliz.

Toplumun çekirdek yapılanmasından, modern örgütlenmesine kadar bir bütün olarak sorgulanma süreci yaşanmaktadır. Toplum yapısında kuşaklar arası çelişkiler iyiden iyiye su yüzüne çıkmaya başlamış, yaşama bakış açıları arasında oluşan yarık giderek büyümektedir. Bu çatışma tevekkülü anlayış ile geleceği kendimiz inşa edelim anlayışı arasındaki çelişkidir. Her iki kutupta heterojenlik giderek aşıyor. Yani kutuplaşma iyiden iyiye billurlaşıyor. Doğal olarak yeni süreçle ilgili atılacak adımların toplumdaki bu çelişkinin görülerek gerçekleşmesi gereği vardır. Basit bir örnekle; sosyalistlerin laiklik anlayışı... Mevcut durumda sosyalistler dışında gelişen laiklik tartışmalarında, resmi ideoloji ile siyasal din dinamiği arasında oluşmuş kutuplaşmada zaman zaman her iki kutupta da sosyalistlerin laiklik anlayışını kendi yaklaşımları imiş gibi ifade ediliyor. Fakat sosyalistler ne düşündüklerini söylemiyorlar ya da söyleyemiyorlar. Bu durum sosyalistlerin programatik yapılanmalarında net bir laiklik anlayışına sahip olmadıklarının sonucu değildir, kuşkusuz. Öyleyse sosyalistler programlarında bulunan kesin bir netliği en gerekli olduğu bir süreçte neden kitlelere aktaramıyorlar? Çünkü bugüne kadar sosyalistler kendi programatik yaklaşımlarını belirlerlerken özünde mevcut yöntemlerin dışına çıkamadılar. İşte yerel iktidar pers-

pektifini gerekli kılan temel nedenlerden biri...

Sosyalizmin yeniden inşa sürecine kendi özgülümüzden kalkış yaparak katkı sunmadan yaşadığımız toplumsal yapının özgülüne dönük tutarlı politikalar üretmek mümkün değildir. Yılların İngiltere İşçi Partisi, partinin bayrağı durumundaki parti tüzüğüünün üretim araçlarının kamulaştırmasını öngören 4. maddesini değiştirdiği bir dönemde ezici bir çoğunlukla gelip iktidara oturdu. Bu bir tesadüf mü? Kesinlikle değil... Reel sosyalizm sürecinde yaşanan devlet kapitalizmi sonucu doğan bir kaçıştır bu. Sosyalistlerin bu kaçışa karşı çıkmaları doğaldır, ama karşı çıkarken yapılması gereken bir başka şeyi unutmamalıdır. Bilimsel sosyalizmin öngördüğü üretim araçlarının kamulaştırılması olayı reel sosyalizmde yaşandığı gibi üretim araçlarının emekçi sınıflar eliyle devlete teslimi değildir. Öyleyse, bilimsel sosyalizmin öngördüğü çerçevede üretim araçlarının üretenlerin denetimine geçirilmesinin denenenlerin dışında bir başka yolu olsa gerekir ve bu yolu sosyalistler tespit etmek durumundadır. Ve doğal olarak tek başlarına gösterilen çabalarla bunun sağlanması mümkün olmadığı görülmüşken, yeni yöneliş toplumsal dokulara danışarak bunu gerçekleştirme eğilimi içersine girmelidir.

Yerel iktidar perspektifiyle yola çıkmamızı gerekli kılan bir başka zorunluluk da, ülke sosyalist hareketinin birleşim sorunu- nu ivedi bir sorun olarak görmesinden kaynaklanmaktadır. Tüm sosyalist söylemleri kurumların hepsinin programlarının ortak özelliklerinden en önemlisi sosyalistlerin birliğine dönük bir bakış açısı sunuyor olmasıdır. Ve/fakat, bugüne dek hiçbiri bu temel programatik yaklaşımını gerçekleştirmedi, gerçekleştiremiyor da. İsrarla denenen mevcut çatılardan bir çatı çıkarma formülü her defasında Nasrettin Hoca'nın kazanına dönüyor, yani oluşturulan yeni çatının hücreleri yeniden ayrışıyor ve ürüyorlar. Terk edilmek istenmeyen bu aceleci tutum karşısına yeni bir çatıyla çıkılarak ya katılırsınız ya da erirsiniz söylemi olacaktır. Bu hedefe ulaşmak için, yani sosyalistlerin bir çatıda toparlanmaları girişiminin vücut bulması, üzerinde durduğumuz sosyalistlerin birliğine ilişkin yöntem sorununa anlam yüklemektedir. Olacak

olan, niyetlerle gerçekler arasındaki çatışmanın kendisidir. Gerçekleri önemsemek durumundayız. Ama, bunu yaparken taraflı tarafsız tüm sosyalistlerin birleşimiyle hedeflenen yeni çatının oluşturulması, denenmiş yöntemlerin dışında bir yöntemle gerçekleştirilmelidir. Yazı içinde devamla temel hatlarıyla vereceğimiz “yerel iktidar perspektifi”nin hedeflerinden birisi de budur.

Ülke siyasal yaşamına legal arenada sosyalistlerin kendilerini ifade edecekleri, kitlelerle buluşacakları söylemleri, programatik yaklaşımları net ve yeni bir özneye olan ihtiyaç karşısında önerdiğimiz yöntemin kimi yönleriyle süreci kaçırmamıza neden olacağını ileri sürenlerimiz de olabilir. Bu yöntem her yönüyle aceleci bir tutumla geliştirilen yöntemlerden daha gerçekçidir ve ayakları daha iyi yere basıyor. Her aceleci tutum bir reaksiyon ürünüdür, aksiyon olamazlar. Reaksiyoner tutumlar ülke siyasal yaşamında darbe anlamını taşır.

Artı, önerdiğimiz yöntem sanılanın aksine beklemeyi değil çabuklaştırmayı ön görmektedir. İki ivedi soruna birlikte cevap aramak zorunda olduğumuzu görmek durumundayız. İlki, sosyalistlerin birleşimi sorunu, ikincisi kendisini dayatan iktidar perspektifi sorudur. Birincil basamak olarak görmek durumunda olduğumuz birleşim sorununu aşmadan iktidar hedeflemenin gerçekçi olamayacağıdır. Bu nedenle yapılması gerekenlerin yapılmasına ilişkin önerdiğimiz yöntem süreci çabuklaştırmaya yöneliktir.

Yerel İktidar Perspektifi

Amaç: Toplumsal yapımızda yaşanan hareketlilik ve hareketlilikle birlikte doğal olarak gelişen çelişkilerin açığa çıkması süreci sosyalistler açısından yeni programatik yönelişleri zorunlu kılmaktadır. Yeni sürece denk düşen adımların atılabilmesi için öncelikle sosyalistlerin geçmiş dönemlerini ivedilikle sorgulamaları ve bu sorgulamadan geleceğe dönük dersler çıkarmak gerekmektedir. Sosyalistler, geçmişlerinin tüm artı ve eksi değerlerini görerek, artıları geleceğe taşıyarak eksilerin özeleştirilerini toplum önünde yapabilme yetkinliğini/olgunluğunu sergilemek durumundalar.

Toplumsal sorunlara tabanla birlikte yoğun bir tartışma süreciyle kalıcı ve gerçekçi çözümler üreterek geleceğe dönük yeni bir atılım gerçekleştirmeliler. Uzun vadeli ön görüleri içerecek programlanmanın her safhasında tabanın doğrudan katılımı sağlanarak, tabanın düşüncelerinin anlaşılır bir şekilde yansıtılmasıyla yola çıkılmalıdır. Bu bir yönüyle hedeflenen siyasal yaşama yeni bir özneyle müdahale öncesi partileşme sürecinin fizibilitesini oluşturacaktır.

Yerel iktidar perspektifi, Ülke sosyalist hareketinin bir bütünlük içersine çekilmesini hedeflemektedir. Sosyalistlerin birliği, mümkün olan en geniş katılımı ve tüm sorunlar karşısında her türlü yaklaşımı hazmeden, tartışan ve tartışılardan ortak sonuçlar çıkarmaya dönük olmalıdır. Tabandan gerçekleştirilecek fikir ve eylem birliğiyle oluşacak yapılanma, ülke sosyalist hareketinin birleşimi ve iktidar hedefinin belirlenmesini sağlar. Bu yapılanma, toplumsal yaşamın dayanaklarından aldığı gücü, bilimsel sosyalizmin ön görüşleriyle bütünleştirerek hareket etmelidir.

Ülke bazında sosyalistlerin birleşimi ile birlikte ihtiyaç olan bir başka nokta ittifaklara ilişkin yaklaşımdır. Hem “yerel” hem “genel” düzeyde ittifak sorunu günümüz koşullarında her an için güncellik ifade etmektedir. İhtiyaca cevap verebilmek için hedefin “yerel” mi, “genel” mi? olacağı sorununun da netlik kazanması gerekir. Kuşkusuz soruna akademik yaklaşımlarla cevap bulabilmek doğru yöntem değildir. Yerel iktidar perspektifi, bu noktada da önemli bir işlev üstlenecektir.

İşlev: Yerel iktidar perspektifinin ; toplumun yerel sorunlarından yola çıkılarak genel sorunlarına sosyalistlerin bakış açılarını ifade eden hazırlık sürecini ön görür. Toplumsal yapıda yaşamakta olan bu depresyon döneminde sosyalistlerin tabanla birlikte geleceği programlama girişimi toplum nezdinde inandırıcılıklarını pekiştirir. Böylelikle, reel yaşamda ifadesini bulabilecek yaklaşımlar üretmek hem sosyalizmin yeniden inşa sürecine kendi ülke özgülmümüzden yola çıkarak katkı sağlamış olur. Hem de üretilen yaklaşımlar da tabanın doğrudan katılımı gi-

bi bir avantaj da yakalanmış olur.

Ülke sosyalist hareketinin içinde bulunduğu demoralizasyon ortamından kurtulması öncelikli sorundur. Toplumun sosyalist harekete olan ihtiyacı ile sosyalistlerin içinde buldukları durum ters orantılıdır. Sosyalist hareketin bu durumdan ivedilikle kurtulması gerekmektedir. İşte, yerel iktidar perspektifine bu noktada işlev sağlanabilir. Tarafı, tarafsız bütün sosyalistlerin birleşimini hedefleyecek yeni bir atılımın denenmiş yöntemlerin dışında yeni yöntemler geliştirmesi gerekiyor; ancak yeni geliştirilecek yöntemlerle bu eksiklik giderilebilir. Tartışma sürecini tamamlamış, temel yaklaşım ve hareket noktaları tespit edilmiş, sosyalistlerin genel yaklaşımlarının yansıtılmadığı hazır bir çatıda, birleşim yakalamak mümkün değildir. Yeni girişim, sosyalizmin yeniden inşa sürecine yerelden katkı sağlama ile birlikte toplumsal sorunlara sosyalistlerin bakış açılarını ve çözüm önerilerini bir bütünlük içersinde ve ülke sosyalistlerinin mümkün olan en geniş katılımını sağlama çabası ile hareket ederek, sosyalistlerin birleşimini yakalayabilir. Yani “hemen partileşme” ihtiyacı, beraberinde “hemen birleşim” yaklaşımıyla hareket edilmeli. Dolayısıyla, “hemen birlikte partileşme” sloganının öne alınması hedeftir.

Örgütlenme: Yerel iktidar perspektifi, partileşme sürecinin ön adımı şeklinde algılanmalıdır. Mevcut örgütlenmenin bu hedefe tekabül edemeyeceğini bilmek gerekir. Bu yüzden mevcut olanla birlikte yeni bir programlanmayla geniş açılı bir eylemlilikle yeni sürece girilmelidir. Meşru zeminde geniş ufukları olan her türlü tartışmayı, düşüncüyü hazmeden yaklaşımlar içersinde olunması zorunluluktur.

Yerelden genele doğru bir sıçrayışla; öncelik olarak tabanla birlikte tüm sorunlar karşısında mevcutların aksine “ne olmadığımızın” değil, “ne olduğumuzun” altını çizen yaklaşımlarla hareket edilmelidir. Çünkü, İhtiyaç olan mevcutların yaptıklarının aksine ideolojik hattı billurlaşmış emek cephesinin adresi olabilecek kimliğini gizleme gereği duymayan sosyalist kimlikli bir partidir.

Yerel iktidar perspektifi bir geçici programlanma çerçevesinde örgütlenmeyi gerektirir. Eylemlilik süreci içerisinde ideolojik-politik tutumların belirlenmesinde düşünsel aktiviteyi esas alan çalışmaları ön görmek için oluşturulacak bir örgütlenmedir. Örgütlü, örgütsüz tüm sosyalist ögelere açık olmak -hatta çağrılmaları - koşuluyla yerel sorunlar üzerinde tabana açık tartışma platformları oluşturularak yerel iktidar modeli üzerinde emek cephesinden tabanla bütünleşen, belirli bir realitesi olan yerel iktidar programı ve yerelden yola çıkarak iktidarlaşma perspektifini açığa çıkaran bir doğrultu içerisinde olmalıdır.

Sorunların tartışılacağı platformlarda konu veya alan kısıtlamasına gitmeden, sosyalistlerin birleşiminden sosyalizmin yeniden inşası sürecine kendi ülke özgülümüzden katkı doğrultusunda yürünülmelidir. Birleşim ve iktidar perspektifi hattı üzerinden katedilecek yolun sonunda elde edilen ürün kuşkusuz belirli bir anlayışın artı hanesine değil, bir bütün ülke sosyalist hareketinin toplam değeri olması gerektiği mantığıyla hareket edilmelidir. Bu yaklaşım, birleşim perspektifinin inandırıcılığını güçlendirmenin yanı sıra ,süreçsel zorunluluk dolayısıyladır da.

Burjuvazi, üretim araçlarının üretkenlerin denetimine verilmesini ön görün her türlü çalışmanın karşısında belirgin bir tavra sahiptir. Uzlaşmaz çelişkilerin mevcut olduğu bir ortamdır, bu... Bu nedenle yeni yönelişle birlikte klasik örgütlenme modellerinin de tartışılacağını ön görmek durumundayız. Meşru örgütlenmenin avantajları, meşru örgütlenmeyi fetişleştirme gibi bir tehlikesi her zaman için vardır. Doğal olarak meşru örgütlenme işleyişini belirlerken fetişleşme tehlikesine karşı önlemler almak gereği olacaktır.

***

Sonuç olarak, yaşanan tarihsel süreç ülke siyasal yaşamına meşru zeminde müdahale edebilecek emek cephesine dayalı sosyalist kimliğini dirayetli ve programlı bir şekilde ortaya koyan bir parti ihtiyacıdır. Ancak, ihtiyaç olanı gerçekleştirmek izlenecek yöntemin doğru tespitinden geçiyor. Eğer öncelikle, nesnel zemin irdelenmeden hemen partileşme mantığıyla hareket edile-

cekse bu yaklaşıma katılmak mümkün değildir. Bu yaklaşım mevcut olan tabelaların yanına yeni bir tabela daha asmaktan başka bir şey değildir. Elbetteki bizim tercihimiz bu değildir. İhtiyaç olan kurulması hedeflenen yeni partinin, nesnel zemininin doğru bir biçimde irdelenmesi zorunluluğu vardır. Dolayısıyla yeni bir atılımın hedefine mevcut boşluğun doldurulması konulmalıdır. Sosyalist hareketin meşru zeminde bir bütünlük içerisinde siyasal yaşama müdahalesini sağlayacak yöntemi bulmak gerekiyor. Birleşim ve iktidar perspektifini yakalacak yeni yöneliş ancak tabanla birlikte yürümeyle hedefe ulaşabilir. Siyasal süreç hiç bir zaman toplumsal istemlerin dışında bir seyir izlemez. Aksi ütopyacılık olur ki, biz bu lükse katlanamayız.

Doğal olarak yeni yöneliş aynı zamanda yeni bir çağrıdır. Bu çağrıyı somut adımlarla gerçekleştirmek şifahi yapılacak birleşim ve iktidar perspektifi etrafında bütünleşme çağrısından daha gerçekçidir.

Evet, emek güçlerine dayalı parti gereklidir. Ve/fakat hemen atılacak öncelikli adım bir an önce bu partinin kurulması değildir. Öncelikle siyasal sürecin yarattığı karmaşa ortamının aşılması ve ardından doğal olarak ihtiyaçta cevap verebilecek yeni yapılanmaya zaman tanıma gibi bir zorunluluk vardır.

TÜRKİYE'DE LEGAL POLİTİK ÇALIŞMAYA GEÇİŞ

Dünyada çatışma modelinin bir yana bırakılması, barışa geçiş, siyasal partilerin gizlilikten çıkışı ve açık politik savaşıma geçişi.

artışmalı olmasına ve henüz doğrulanmış sonuçlar çıkarılmamış olmasına rağmen, bugün artık legal politik parti üstünde ciddi herhangi bir tartışmanın Yeni Dünya Düzeni'ni ve onun gösterdiği gelişmeleri gözönüne almadan yürütülebilmesi imkansız gibi gözükmektedir.

Türkiye'de legal devrimci bir partinin, yapısı, bileşimi, niteliği, amaç, görev vb. bütünlüğü ile ilgili bir model sağlamak için dünyadaki değişimi ve Türkiye'deki son durumu bilmek kaçınılmaz bir zorunluluktur. Bu açıdan Türkiye'deki son ekonomik, politik ve kültürel durumu, Kürtlerin geldiği yeri ve dünyadaki değişmeyi özet halinde açıklamak gerekir.

Dünya değişmekte, yeni bir dünya düzeni kurulmaktadır. Dünyada ikinci paylaşım savaşından bu yana doğu ve batı blokları arasındaki ilişkileri düzenleyen "çatışma modeli" bir yana bırakılmakta, yeni model arayış ve çabaları sürmektedir. Soğuk savaş dönemi kapanmakta, soğuk barış başlamış bulunmaktadır. Başlayan soğuk barışın sıcak barışa dönüşmesi gerekmektedir. Sıcak barışın kurulması, pekişip yerleşmesi için aktif barış politikaları, artık bir nesnelik olmuştur.

Soğuk savaştan sıcak barışa geçiş çabalarının sergilendiği dün-

yada, barışla birlikte yeni ekonomik eylemlere geçme hazırlıkları da yürütülmektedir.

Bütün dünyada insanın, insanlığın varlık koşulu ekonomik eyleme, üretim eylemine geçilmektedir. Bütün dünya yeniden yapılanmakta, yeni üretim süreciyle yeni siyasal ve toplumsal ilişkiler kurulmak üzere yeniden düzenlenmektedir.

Dünya yeni ekonomik ilişkilere göre yeniden örgütlenmekte. Bundan dolayı da ekonomik ve siyasal açıdan karmaşık bir süreç halinde yeni dünya düzeni kurulmaya çalışılmaktadır. Geçmişin sosyalist dünyası, kapitalist dünyanın emperyalist kesimiyle, sömürülen halk yığınları kesimi bir genel yapı içinde yeniden düzenlenmektedir. Her kesim kendi varlığını korumak, barış içinde yeni ekonomik faaliyetler temelinde yeni denge ilişkileri içinde bir düzen meydana getirmek üzere genel bir yapı içinde biraraya gelmektedir. Bu genel yapı içinde her unsur ekonomik ve sosyal yapısını daha da güçlendirerek yeni dünya düzeni içinde yer alma çabası içindedir.

Dünyada ekonomik eylemi başa alan, barış, demokrasi ve insan haklarına dayalı genel bir yapı ortaya çıkmakta. Yeni yapının işlevi de ekonomik faaliyet, barış, demokrasi ve insan haklarına yönelik olacaktır.

Bütün dünya, bütün öğeleriyle daha somut bağımlılığı olan bir bütün haline gelmektedir. Ancak bu artan somut bağımlılık, sosyalizmle kapitalizmin yakınlaşması, iki ayrı düzenin gelişerek birleşmeleri, bu birleşmede her iki düzene benzemeyen yeni bir orta düzen meydana getirmeleri anlamında anlaşılmalıdır. Çünkü sosyalizmle kapitalizm birbirlerine asla yakınlaşamazlar. Çünkü insanın insanı sömürüsü sürdüğü sürece, sosyalizm yoktur, insanın insanı sömürüsü ortadan kalktığı anda da kapitalizm yoktur.

Dünyanın yeniden düzenlenişi, genel bir yapı içinde yeniden yapılandırılması çok önemli bir olaydır.

Dünyanın barışa göre, yeni ekonomik eylemlere göre yeniden yapılanması, bütün dünyanın önüne yeni bir işlev koyacaktır. Bu yeni işlev de dünyada yeni genel bir yapıyı meydana getirecektir.

Eskiden, dünyanın soğuk savaşa göre yapılanması, dünya ilişki-

lerinde çatışma modelini yaratmıştı. Dünyanın işlevi çatışmalar yönündeydi; ilişkiler çatışmaları doğurmaktaydı. Bu çatışma işlevi de çatışmaya uygun bir dünya yapısını yaratmıştı; doğu bloku ve batı bloku. Bütün dünya bu iki blok halinde örgütlenmişti. Dünya, çatışma kural ve yasalarına göre bir statüye kavuşturulmuştu. Her kesim çıkarlarına uygun çatışmaya göre yerini almıştı. Dünyadaki yerler bu çatışma tarafından belirlenmişti. Çatışma ilişkisi hak ve ödevlerin tümünü belirliyordu. Veya hak ve ödevlerin tümü bu çatışmalardaki yer ve rol tarafından belirleniyordu. Çatışmada güçlüler güçsüzleri arkasına almış, güçsüzler güçlülere sığınmışlardı. Güçlüler, çatışma durumundan dolayı geridekilerine aman veriyor, onları koruyordu. Güçsüzler ise korunmak için güçlülerin kuyruğuna takılmışlardı.

Çatışma ve soğuk savaş bitince bütün bunlara gerek kalmadı. Çatışmaya dayalı iki kutuplu dünyanın zorunluluğu kalmadı. İki kutuplu dünya yerini çok kutuplu dünyaya, çatışma durumunda korunan güçsüzler yalnız kalmaya, ayakları üstünde durmaya, kazanacak ya da kaybedecekleri yeni bir yarışmaya katlanmak zorunda kaldılar. Bundan dolayı yarışmalı, ekonomik yarışmalı çok kutuplu bir genel yapı içindeki dünyaya geçmek zorunluluk olmuştur.

Dünyada barış içinde ekonomik faaliyetlere geçmek doğrultusunda zorunlu değişim yaşanmaktadır. Dünyada değişim birikimini sağlayanlar olduğu gibi bundan yoksun olanlar da vardır. Hem kapitalist dünya hem de sosyalist dünya değişime katılmıştır. Kapitalist dünyada değişime ayak uyduramayan veya bunda zorlanan geri ülke ve halklar değişimi zorunlu görenler tarafından değişime, yeni dünya düzenine zorlanmaktadır. Örneğin Amerika değişme potansiyelini yakalama olanağına sahip olmayan Türkiye'yi çoktandır değişime hazırlamaktadır. Bunun gibi diğer ülkeler de hazırlanmaktadır.

Değişiklikte genel olarak ekonomik faaliyete uygun siyasal düzenler yerleştirmek için müdahaleler yapılmakta ancak, askeri güçlerin dünyada belli başlı bir güç olarak ilişkilerde kullanılmasının devreden çıkarılması hazırlıkları yapılmaktadır.

Eskiden yeniye geçişin tarihsel-toplumsal nedenleri vardır.

Geçmişin, soğuk savaş döneminin, sosyalizmle kapitalizm arasındaki genel çatışma, kapitalist dünyada eşitsiz gelişme yasasının doğurduğu çatışmayla öne çıkan dünya genel siyasal çelişkisi, başta silahlı çatışma olmak üzere genel bir çatışmayla aşılabilmesi nedeniyle sönmeye yüz tutmuştur. Ne sosyalizmle kapitalizm arasında genel siyasal çelişme, ne de kapitalizmin kendi iç yapısındaki siyasal çelişme soğuk savaş döneminin sonunda görüldüğü ve anlaşıldığı gibi gelişme gücünü daha fazla gösterememiş ve çatışmayı daha fazla sürdürmeyi gerçekleştirememiş, çözülmeye giderek yerini başka bir çelişkiye bırakmak üzere gerilere düşmüştür. Temel olan ekonomik çelişki ve çabalar birinci plana geçerek asıl yerini almaya başlamıştır.

Demek ki; dünyada yeni bir gelişme süreci başlamıştır. Çünkü her çelişki, aynı zamanda bir gelişmeyi barındırır. Dünyada başlayan bu yeni çelişki de dünya genelinde yeni bir gelişme sürecini başlatacaktır. Dünyanın birinin ötekisini kemirdiği ve ötekisinin berikine direndiği fiziki çatışmalarının yanında bütüncü bir birliği de vardır. Dünya şimdi çatışma yanından bütüncü yanına, bütüncü birliğine geçmektedir. Dünya gelişme sürecinde geçici bir an olarak birlik için barışta yan yana yaşayacağı somut bir ana geçmek hazırlığı içindedir. Bu birlik durağan değildir. Birlik içinde yine çatışmalar ve çelişmeler sürecektir. Dünyada genel anlamda üretici güçlere uygun yeni bir üretim ilişkisi kurulmakta. Bu uygunluk sürdüğü sürece barışçıl ve kendiliğinden gelişmeler olacaktır. Ta ki üretim güçlerinin gelişmesi olgunlaşmaya kadar, üretim ilişkileri olgunlaşan üretim güçlerine engel olmaya başlayınca kadar, barışçıl ve kendiliğinden gelişme sürecektir. Bu, uzun bir süreyi de kapsayabilir. O halde bunu gözönünde bulundurmak gerekir. Ancak bu birlik ve uygunluk hiçbir zaman durağan değil ve olmayacaktır da. Her zaman hareket halinde olan ve kendini yitiren bir birliktir ve öyle olacaktır. Bütün varlıklar gibi bu birlik ve bu uygunluk da doğar, gelişir ve ergeç göçüp gider. Hiçbir varlık kalıcı olmadığı gibi bu birlik de kalıcı değildir. Bunun da gözönünde bulundurulması gerekmektedir. Değişme temel ve süreklidir.

Dünya karşılıklı bağımlık, toplumsal bağımlılık ve birlik içinde-

dir. Toplumsal hayat bütün dünyada bağımlı bir bütündür. Yine toplumsal hayat bütün dünyada bir ilişkiler bütünlüğüdür.

Soğuk savaş döneminde bütün dünya çatışma ilişkileri bütünlüğü içindeydi. Toplumsal hayat geride kalmaya başlayan soğuk savaş döneminde çatışma ilişkileriyle varlaşmıştı. Dünyada çatışma ilişkileri dışında hiçbirşey yoktu. Toplumun kendisi gibi, bu ilişkileri de nesnelidi. İnsan bilinç ve iradesinden bağımsızdı. İnsanlar, toplumlar veya ülkeler bunları istek ve niyetleriyle değiştiremezler, ortadan kaldıramazlardı. Sosyal güçler bunların işleyişini yavaşlatıp hızlandırabilir, gevşetip sıkılaştırabilir, yumuşatıp sertleştirebilirlerdi. Uluslararası hareket ve çatışma ile savaş, bu ilişkilerin sonucu ve uluslararası camia da bizzat bu hareket ve çatışma olduğundan demek ki uluslararası toplum bizzat bu çatışma ilişkisiydi. Bir ülke, bir toplum vb. neyse, ancak bu çatışma ilişki içinde o olmuştu.

Toplumların evriminden doğan ve belirleyici olan iç ilişkiler, dış ilişkilerle karşılıklı bağımlılık içinde toplumların iç yapısını da farklı yapılar arasındaki çatışma ilişkisine göre şekillendirmişti. Her toplumun iç yapısı, çatışma modeline, bu dış olaya göre biçimlendirilmişti.

Dünyada toplumların bloklara göre düzenlenmesi soğuk savaş döneminin çatışmalı ilişkilerinin zorunlu sonucu olarak gerçekleşmişti. Çatışma ilişkisi uluslararası toplumsal yapının bloklara göre kutuplaşmasının zorunlu koşulu olmuştu. Bu çatışma ilişkisi o zamanın bloklaşma biçiminden, bloklaşma biçimlenmesi de çatışma ilişkileri tarafından belirlenmişti. Ancak soğuk savaş dönemi kapanmaya başlamışken, dünya çatışma ilişkileri bütünlüğünden kurtulunca, yeni ilişkiler bütünlüğü başlamıştır. Bütün toplumlar, ülkeler, halklar çatışma ilişkilerinin yerini almaya başlayan barış ilişkileri bütünlüğü içinde yeni ekonomik ilişkilerle varlaşacaktır. Dünyada bundan böyle genel anlamda barış içinde ekonomik ilişkiler dışında kalmayacaktır, olmayacaktır.

Dünya iki kutuplu düşman kamp olmaktan çıkacak, çok kutuplu bir barış dünyasına doğru evrimleşecek. Uluslararası toplum tarihte olması ve olduğu gereken barışçıl yapısına doğru bir barış ev-

resine girecektir. Bütün uluslararası hareket ve girişimler bu yeni ilişkilerin sonucu olacak. Uluslararası toplumsal yapı ve işlevler bizzat bu hareket ve girişimler olduğundan demek ki uluslararası toplum bu barış içindeki ekonomik ilişki olacaktır. Herhangi bir toplum, bir halk onunla ilgili herhangi bir süreç ya da bir olay neyse, onu kendisi yapan bu yeni ilişki olacaktır. Bu yeni ilişki dışında düşünmek, davranmak olanaklı olmayacak, yanılığlı olacaktır. Üst yapının siyasal ve hukuksal kurumları; devlet, hükümet, partiler, yönetim organları v.b. ile düşünsel, dinsel, hukuksal v.b. bütün bilinç biçimleri bu ilişkilerle belirlenecektir. Her ülkenin, toplumun, halkın iç yapısı, dış ilişkileri, bu yeni ilişkilere göre şekillenecektir. İç ve dış ilişkiler uyum ve bağımlılık içinde barış içindeki yeni ekonomik ilişkilere göre düzenlenecektir.

Barış içinde ekonomik eylem ve ilişkiler yeni dünya düzeninin zorunlu koşuludur. Yeni dünya düzeni yeni üretim sürecinin doğduğu ilişkilerin zorunlu sonucu olacaktır. Yeni barış ilişkisi çok kutuplu demokratik dünya biçiminden, yeni dünya düzeni de barış ilişkileri tarafından belirlenecektir.

Bütün ilişkiler gibi yeni barış ilişkileri de nesnelidir. İnsanların, uluslararası güçlerin bilinç ve iradelerinden bağımsızdır ve zorunludurlar. Bunlar istekle, niyetle değiştirilemez, ortadan kaldırılamaz, onlara uyma zorunluluğu vardır. Ancak işleyişleri yavaşlatılıp hızlandırılabilir. İnsanların, sosyal güçlerin bütün davranışları bu temel barış içindeki yeni ekonomik ilişkiler üstünde yükselmek durumundadır. Aksi halde yanılığlı olunur ve sonuçsuz çabalar gösterilir.

Her ilişki, bir birliği olduğu kadar bir karşıtlığı, bir kavuşmayı olduğu kadar bir çatışmayı, bir etkilemeyi olduğu kadar bir etkilenmeyi de kapsar. Çünkü birlikle karşıtlık, barışla savaş, etkileme ve etkilenme en az iki şey arasında gerçekleşen bir ilişkidir.

İlişkide çatışma ve barışma yan yanadır. Her çatışmanın yanında, içinde bir barış, her barışın yanında ve içinde bir çatışma vardır. Bugün dünyada gelişme sürecinde çatışmanın yerini barış almıştır. Uluslararası alanda barış bir ilişki olarak doğmuştur. İlişkiler değişmiştir. Değişme, ilişkilerin değişimidir, Dünyadaki zorun-

lu değişme ilişkilerin zorunlu değişmesidir. Yeni dünya düzeni, dünya ilişkilerinin değişimidir. İlişkilerin zorunlu değişimi yeni dünya düzenini oluşturmuştur.

Dünya çatışma modelinden barış modeline geçmiştir. Barış bir zorunluluktur. Aktif barış politikası yürütülmeli, desteklenmelidir.

Ülkelerarasında veya bloklararası bir dış barış sağlanmışken emperyalizm kendi denetimindeki halkları barışa zorlamıştır. Bu alanlarda barış sağlanmamış, halklar barıştırılmıştır. Barıştırmak barışmak, barış demek değildir. Barıştırmak, yatıştırmak, sindirmek demektir. Yatıştırma, sindirmeye karşı çıkmak, dış barışı iç barışa çevirmek gerekir. Barışı sınıf mücadelesinin yeni bir biçimi olarak tercih etmek, yürütmek gerekir. Barış ve demokrasi mücadelesini sosyalizm mücadelesiyle birleştirmek gerekir. Kapitalizmde temsil etmeyi, emekçi halk yığınlarının yaşam koşullarının düzeltilmesi için bir reform programına sahip olmak, ancak emekçileri iktidara taşıyan bir iktidar programı ile iktidar sonrası sosyalizm programına da sahip olunması gerekir.

Sosyal reform programına saplanıp kalmadan sosyal reform partisi olmadan ancak sosyal gelişme gereklerini, sınıf savaşımının yasalarını da dikkate alarak açık bir devrimci parti yaratarak barışçı gelişmeden yararlanmak gerekir. Modern sanayinin yeni ekonomik faaliyetler içinde geliştireceği yeni haberleşme araçlarıyla birbirine ilişki içine girecek olan değişik halkları ve bu halklardaki tek tek emekçilerin bu ilişkinin birliklerine yardımcı olacak olan bu ilişkilerin yayılmasına, onları doğuran haberleşme araçlarının gelişmesine köstek olmamak, destek olacak davranışlar ortaya koymak gerekir.

Ancak bütün bunlara karşı emekçilerin, halkların bu gelişmelerden yararlanmaları için etken bir güç olmaları, sürece katılmaları gerekir. Etken olup barışçı devrimci eylemler gerçekleştirilmedikçe gelişmeleri, gelişmeden yararlanmaları olanaksızdır. Aksi takdirde bu barış döneminde yalnızca uluslararası sermaye gelişecektir. Barışçı gelişme tek başına ve kendiliğinden halklara bir kazanım getirmeyecektir.

Barış çatışmanın yerini alacağından, çatışmanın gereklerinden

biri olan gizliliğin olanaklarını azaltacak, gerekliliğini azaltacaktır.

Modern sanayinin geliştirdiği ileri haberleşme ve izleme teknolojisinin kullanımı gizliliğin ortadan kaldırılmasına yardımcı olacaktır.

Bir de dünya bilgi ve iletişimin çok geliştiği, hayattaki rol ve öneminin büyük ölçüde arttığı bir döneme girmektedir. Gizlilik bu dönemin gerektirdiği bilgiyle donanmak, bu geniş bilgiyi kitlelere ulaştırmak, geniş iletişim kurmaya artık yetersiz kalmakta. Gizli bir parti; gizlilik içinde bu bilgi ve iletişim olanaklarını elde etme, kullanma imkanlarına kavuşması zorlanmaktadır.

Bilgi ve teknolojinin gelişme sürecinde aldığı mesafe, bu iki unsurun toplumsal hayattaki önem ve rollerinin gelişme düzeyleriyle orantılı artması, dünyanın içine girdiği barış içinde yan yana yaşamının zemininin güçlenerek somutlaşması, gelişen bilgi, teknolojiye ve barışa duyulan ihtiyacın aynı oranda artmış olması partilerin gizlilikten çıkışını, açık politik çalışmaya geçişlerini teşvik etmekte, kolaylaştırmaktadır.

TÜRKİYE'DE DURUM

Dünya değişirken ve değiştirilirken Türkiye'nin değişim dışında kalması olanaklı değildir. Çünkü dünyadaki değişim geneldir ve bütün dünyayı kapsamaktadır. Bağımlı olan Türkiye bağımlı olarak da değişmek zorundadır.

Türkiye değişim hareketi içine alınmıştır, değişmekte ve değiştirilmektedir. Değişen Türkiye'nin değişme içindeki önemi ve rolü farklıdır. Emperyalizm-sosyalizmle savaş karşıtı uzlaşırken ve dünyada çatışma modeli bir yana bırakılırken; Türkiye bu yönde değişikliğe zorlanmaktadır. Emperyalizmle bağımlılık içinde değiştiren emperyalizm değişen Türkiye olmaktadır. Emperyalizm, yeni dünya düzeninin gereklerine uygun ortam yaratmaya çalışmakta. Kendisi sosyalizmle ve kendi içinde barışmışken egemen olduğu kapitalist dünyanın geri bölümünde de bir barıştırma siyasetini uygulamaktadır.

Yeni dünya düzenine ayak uydurmak için bağımlı ülkelerde; bu

arada Türkiye'de de yatıştırma siyasetini uygulamaktadır. Bu siyaset bir yıldırma ve sindirme siyasetidir.

Emperyalizm yeni dünya düzeni için bu siyaseti Türkiye'de egemen güçlerle birlikte devlet eliyle uygulamaktadır. Bu siyaseti topluma, onun ilerici güçlerine, sosyal gelişmeye karşı uygulamaktadır. Emperyalizm bu siyasetinde de başarılı olmuştur ve toplum yıldırılmış/sindirilmiştir. Dolayısıyla Türkiye'de barış yerine barıştırma modeli hayata geçirilmiştir. Toplumun farklı siyasal hareketleri, etnik, mezhep v.b. aralarındaki çatışma olanak ve eğilimleri törpülemiş, toplumsal heterojenliği homojen davranma yönünde tek biçimliliğe sokmuştur.

Toplum tarihsel olarak belirli bir biçimde ve ölçüde örgütlenmeden, sınıfların devrimci eylemi olmadan gelişemez. İşte 12 Eylül darbesi Türkiye'de bunu yaptı.

Dünyadaki değişimin Türkiye'ye getirdiği değişimin yanında bir de 12 Eylül darbesiyle yaratılan bir değişim eklenmiştir.

12 Eylül sürecinin hedefinde toplumun örgütlenmemesi, örgütlenme sürecinin durması ya da durdurulması var.

Emekçi halk yığınlarının parti içinde ve parti dışı her türlü örgütlenmeleri değişik yol ve yöntemlerle engellenmiş, var olanların varlığına ya son verilmiş ya da işlevsiz kılınmıştır. Emekçi yığınları temsil eden partiler, sendikalar, kitle örgütlenmelerinin içini boşaltmış, biçimsel hale sokmuştur. Emekçi halk yığınları ve onların örgütleri bu süreçte bir varlık gösterememiş, bugün sendikalar, meslek kuruluşları v.b. kendilerine sivil toplum kuruluşları denilen yapılar ya işlevsiz kılınmış ya da düzenin dümen suyuna düşürülmüştür. Sol örgütlerin, partilerin de durumları bundan farklı değildir.

Hem sol örgüt veya partiler, hem de sendikalarla meslek kuruluşlarının eylemleri geliştirici olmaktan çıkmış, düzenin reform programlarının çabalarına dönüşmüştür.

Sol parti ve örgütlerde olması gereken ve emekçi yığınları örgütlenme, harekete geçirme klavuzu olan devrimci teoride bir sürü keskin laf dışında birşey kalmamış, mevcut olan teoriler mevcut gelişmelerin dışında kalan eski düşünceler durumuna düşmüştür.

Sol adına hareket eden, çalışma yapan kadro denilebilecek bütün devrimciler daha önceleri devlet güvenlik güçlerince yakalanmış, bilinebilir duruma girmişlerdir. Çalışma yapacak hemen herkes gizli olmaktan çıkmış, gizlilik nesnel olmaktan çıkmış, sadece onların öznel tutum ve davranışları haline gelmiştir. Bunun da gizlilikle ilgisi ve yararı yoktur.

Dünyanın Türkiye'de uyguladığı yatıştırma, barıştırma siyaseti, Türkiye'deki devrimci çalışanların gizlilik hallerinin kalmamış olmasından ötürü; gizliliği terketmek, açık politik faaliyete geçişi model seçmek hem zorunluluk hem de pratikten çıkarılan gerçektir.

Ayrıca dünyadaki bilgi ve teknolojinin gösterdiği gelişme, ona duyulan ihtiyacın artması, bu ihtiyacı en kolay yolda sağlamanın legal çalışma-açık yer ve konuyla olanaklı olmasının Türkiye'de de gerçekleşmiş ya da gerçekleşmekte olması da Türkiye'de açık politik çalışma özgülüne yardımcı olmaktadır.

Demek ki Türkiye'de varolduğu iddia edilen veya kurulması düşünülen partilerin gizlilikten çıkışı, açık duruma geçişi uygun görülmeli, buna uygun düşünce üretilip savunmalı, bu düşünceye uygun yapı gerçekleştirilmelidir.

TÜRKİYE'DE KÜRTLERİN DURUMU

Türkiye Kürtleri ayrı bir halk olmasına rağmen 1923'lerden beri Türkiye'de Türk halkı ile birlikte yaşamaktadır. Türk halkı ile Kürt halkı ortak bir ilişki içindedir. Aynı ekonomik ilişkiler içindedir. Türkler ve Kürtler, onların meydana getirdiği topluluklar, aynı ekonomik tarzda biçimlenmiştir.

Ortak ekonomik yapı iki ayrı halkın oluşturduğu toplumun temelidir. İki halk da siyaset, din, ahlak, ideoloji v.b. temel olan bu aynı ekonomik yapıya göre biçimlenmiştir.

Tarihin belirleyici etkeni yaşamın üretimi ve yeniden üretimi, ekonomik eylem bir ve aynı olması iki halkın kaderlerini birleştirmiştir.

Türk ve Kürt burjuvazi iç içe geçmiş üretim araçlarının kapita-

list özel mülkiyetine sahiptir. Üretim araçlarının kapitalist özel mülkiyetinde Türk ve Kürt burjuvazisinin statüsü bir ve aynıdır. Türk ve Kürt emekçilerinin de bu mülkiyet ilişkisinden kaynaklanan sömürülme ilişkisinde yeri aynıdır.

Tarihin koşulu, yani insanların tarih yapmaları için yaşamaları koşulları bir ve aynıdır. Yemeleri, içmeleri, giyinmeleri, barınmaları aynı üretimle karşılanmaktadır. İki halk tarihin koşulunu birlikte yaratmakta, tarihsel süreci birlikte ilerletmektedir.

Türkiye Kürtlerinin Türklerle maddi ekonomik koşulları farklı değil, aynıdır ve tek biçimliliğe doğru evrimleşmektedir. İki halkın aynı ekonomik yapısına uygun, ideoloji, devlet ve siyaseti de olmuştur. Ortak biçimde üreten Kürt ve Türk halkı ortak toplumsal ve siyasal ilişkiler içine girmiştir. Aynı ekonomik, düşünsel ve duygusal temeller üzerinde ortak kurumlar yaratılmıştır. Bu kurumlar Türk ve Kürt halkının istek, bilinç ve iradesinden bağımsız ve zorunlu bu temel üzerinde kurulmuştur.

Bundan ötürü, düşünce, duygu ve kurumları düzenlemek için ekonomik yapıyı düzenlemek gerekir. Ekonomik yapı değiştirilmeden, ideoloji, devlet, siyaset düşünce ve kurumları değiştirilemez. Ekonomik yapı aynı bırakılarak doğrudan siyaset, ideoloji v.b. değişikliklerine yönelen bütün düzeltme çabaları sonuçsuz kalır. Ortak ekonomi, iki halkın tüm düşünsel-duygusal davranışlarını bir araya getirerek, birbirine benzeterek birleştirmiştir.

Türkiye'de Kürt ve Türk halkının yaşamı aynı ekonomik yapı ile onun yansıması olan hukuk, eğitim, din, ideoloji, siyasetin karşılıklı etkileriyle olmuştur. Siyaset, partiler, ideolojiler v.b. yalnız Türkler ya da Kürtlerde iki uyuşturulamaz sınıfın karşılığını yansıtmıyor. Hem Türk hem de Kürtlerden oluşan iki uyuşturulamaz ortak sınıfların ortak karşılığını yansıtmaktadır.

Türkiye'de ekonomik yapı olduğu gibi bırakılarak, ona el atmadan doğrudan üst yapı ile uğraşıp bir takım düzeltmeler yapıp Kürtler için olumlu sonuçlar elde etmek olanaklı değildir. Kürtlerin bilinçsel ve siyasal yaşam ile davranışları, aynı olan maddi ekonomik yaşama yönelmek zorundadır.

Kürt ve Türk halkı ortak siyasi bir parti ile ortak siyasal bir etki

ile tarihsel sürece etken olabilirler, çabaları ancak ortaklık içinde sonuçsuz kalmaz. Bundan ötürü de yalnız bir Kürt partisi ya da Türk partisi değil, birleşik bir Türkiye partisi gereklidir.

Kürtlerin bu somut tarihsel koşullarının bir Türkiye partisini gerektirmesi, Türkiye’de de Türkiye ve dünya koşullarının açık bir partiyi gerekli ve zorunlu kılması, Kürtlerin de içinde yer alacağı partinin legal olmasını gerektirir.

Örgütlenme modelinde Kürtler ayrı örgütlenmeyi savunmalarına rağmen, bugün varolan legal partileri; HADEP, DBP, DKP v.b. Türkiye partileridir. Kendileri de partilerinin Türkiye partisi olduğunu söylemektedirler. Bu partiler merkezi otoriteden izin alarak kurulmuşlardır. Hepsinin merkezi Ankara’dır. Bu parti şubelerinin çoğunluğu Kürt bölgelerinde değil, Türkiye’nin batısında bulunmaktadır. Örneğin DBP’nin faal 20 şubesinden 12 şubesi Türkiye’nin batı illerinde bulunmaktadır. DKP’nin ise Kürt bölgesinde açılmış herhangi bir şubesi bulunmamaktadır.

Ayrıca bu partilerin talep ve hedefleri genelde Türkiye ile ilgilidir. Seçimlerin dışında bütün eylemlilikleri Türkiye’nin batı illerinde gerçekleşmektedir. Kürt illerindeki kitle eylemlilikleri yok denecek kadar az ve etkisizdir. Bunların da örgütlenme alanları, talep ve hedefleri, eylemlilikleri gözününde bulundurulduğunda bir Türkiye partisinin gerekliliği bu noktada da ihtiyaç olmaktadır.

Kurulacak veya kurulduğu söylenen partilerin birer kitle partisi olduğu iddia edilmektedir. Bu partilerin dayandığı kitle örgütleri bir ve aynıdır. Kürtlere ilişkin bağımsız veya özerk bir kitle kuruluşu bulunmamaktadır. Aynı bir kurumlaşma sözkonusu değildir. Kurumlaşma ortak olduğundan partinin de tek bir parti şeklinde olması gerekir.

Yeni dünya düzeninin getireceği yeni ekonomik faaliyetler siyasal ve sosyal alanda sınıfları etkisiz kılacağından, tek yaşam biçimliliği yaratma özelliğinden ötürü de ortak bir parti zorunlu olmuştur.

Ulusların serbestçe ayrılma hakkı, belli bir ulusun belli bir zamanda ayrılmayı uygun bulmasıyla karıştırılmamalıdır. Bu sorun her özel durum için, bir tüm olarak sosyal gelişmenin çıkarlarını

gözönünde bulundurarak, emekçi sınıfın temel ve günlük çıkarları için yürüttüğü sınıf savaşımının çıkarlarını gözönünde bulundurarak çözüme bağlanmalıdır. Her şartta ayrılmayı, ayrı örgütlenmeyi dayatmak gerçekçi çözüm değildir. Kürtler için olsun Türkler için olsun sosyal gelişmelerinin çıkarı, bu gelişmeyi önleyen engellerin ortadan kaldırılması, tek bir legal partidedir.

Türkiye’de Kürtleri de kapsayan bir ekonomik merkezileşme ve ona uygun bir siyasal merkezileşme var.

Kürt ve Türk emekçileri, milliyete göre değil, kendi sınıf çıkarları için aynı emekçi örgütlerinde biraraya gelmiş, birlik oluşturmuşlardır. Burjuva sınıfı, Türk-Kürt ayrımı olmaksızın üretim araçlarının, mülkiyetin ve insan gücünün dağılımını ortaklığa göre ortadan kaldırmış, burjuva sınıfına göre biçimlendirmiştir. Nüfus Kürt illerine göre değil, Türkiye’ye göre merkezlere toplanmış, üretim araçları Türk ve Kürt ayırımına göre değil, merkezi ekonomiye göre merkezileşmiştir. Mülkiyet, milliyet ayrımı yapmaksızın sermaye çıkarlarına ve düzeyine uygun az ellerde toplanmıştır. Aynı ayrı yasaları, hükümetleri, vergi sistemleri olan özerk bölge, otonomi, federe v.b. biçimlere göre değil, aynı hükümet, aynı yasa altında, aynı sınırlar içinde, aynı gümrük duvarları ardında ulusal sınıf çıkarlarına göre bir yapıda birleşme sağlanmıştır. İster açık ister gizli, ister ekonomik zor, ister ekonomi dışı zorla olsun bu durum gerçekleşmiştir.

Türkiye’de 12 Eylül darbesinden bu yana önceden düşünülmüş bir plan dahilinde ‘terör’ gerekçesi arkasında Kürtlerin varlık koşullarına yoğun bir şiddet ve baskı uygulanmıştır. Kürtlerin iç yapısında, onu neyse o yapan varlık koşullarında işleyen çözülme süreci öylesine şiddetli ve çarpıcı bir nitelik almıştır ki; Kürtlerin kendi kimlikleriyle bir halk olarak ortaya çıkışları hemen hemen olanaksız hale gelmiştir. Böyle bir yapıya dayanarak bağımsız siyaset yapmak sadece olanaksız değil, aynı zamanda zarar getiren sonuçsuz çabalar olacaktır.

Türkiye’de Kürtleri kapsayan ekonomik ve siyasal merkezileşme, Kürtlerin iç toplumsal yapısında meydana gelen kesin çözümlerin vardıgı boyut, yalnızca Kürtleri temel almayan birleşik bir

politika gerektirir.

KAPİTALİZMDE SINIFLAR

Türkiye’de kapitalizm egemendir. Kapitalist toplum sınıflı bir toplumdur. Emekçi sınıfı ile burjuva sınıfı kapitalist toplumun uyuşturulamaz iki karşıt sınıftır.

Emekçi sınıfı kullanma değeri harcanırken değiştirme değeri üreten sınıftır. Kapitalist üretim biçiminin doğurduğu bir emekçi sınıfı tipidir. Artık-değer üretkeni olarak genellikle belli bir işi gören anlamında çalışandan ayrılır. Artık-değer üretimi ile sermayeyi yaratarak diğer iş görenlerden farklı yanını ortaya koyar.

Emekçi sınıfı, durumundan kurtulmak umudunu taşıyamaz. Çünkü kapitalist üretimin zorunlu koşulu olduktan başka “ücretle kâr, ters orantılıdır.”

“Emekçi sınıfı, katlanabilir bir duruma ancak kendi karşıtını daha çok güçlendirerek gelebilir.” İşinde hiçbir bağımsızlığı yoktur, çünkü üretim araçlarından yoksun bırakılarak emeğini satmak zorunda kaldığından başka kocaman bir makinenin binlerce önemsiz vidasından biri durumuna düşürülmüştür. Kendisinin ve ailesinin geçimini sağlamaktan başka hiçbir ihtiyacını karşılayamaz, çünkü, “emekçinin payını, emek gücünü sürdürebilmek için gereken ölçüye indirmek kapitalist düzenin zorunluluğudur.”

Bundan başka ücreti ister yüksek ister düşük olsun, sermaye birikimi arttıkça durumu kötüleşir. Bu yasa, yoksulluğun birikimiyle zenginliğin birikimi arasında zorunlu bir bağlantı kurar. Zenginlik kapitalist sınıfta toplanırken; yoksulluk o sermayeyi üreten emekçi sınıfında toplanır.

Emek gücünden başka satacak şeyleri olmayanlar sınıfının bütün dünyada gittikçe artmakta olduğu bizzat burjuvazi tarafından yayımlanan istatistiklerle saptanabilir. Sanayide, tarımda ve ticaretle merkezileşme olayı yaşanmakta. Gittikçe daralan tekelleri bir azınlığın yararına, çok sayıda insan mülksüzleştirme olayıyla karşı karşıya kalmaktadır. Ücretlilerin aktif nüfusa oranı 1900 yılında 67.9, 1957 yılında 84.2 olmuştur.

Hiçbir üretim aracına sahip olmayan ve emek gücünü satmak zorunda bırakılarak artık değer üreten emekçilerden meydana gelen emekçi sınıfı, bütün toplumu kurtarmakla kendisini de kurtaracak olan sınıftır. Ezilen ve sömürülen sınıflar içinde sadece emekçi sınıf kendi varlık koşullarını ortadan kaldırmak için tüm sınıfları ortadan kaldırmak zorundadır.

Emekçi sınıfı; yarı proleterden küçük köylüye, küçük zanaatçı ve genel olarak küçük işletmeciye, küçük köylüden orta köylüye v.b. geçişi yansıtan son derece çeşitli toplumsal gruplarla çevrili olmasına rağmen, kendisinden daha yoksul olsalar bile, bu gruplardan öze ayrılır. Çünkü bu grupların pek küçük çapta da olsa üretim araçlarıyla ilişkileri vardır. İşçi sınıfınaysa emeğinden başka hiç bir şey bırakılmamıştır.

Kapitalist toplumda işçi sınıfı devrimci olan sınıftır. Devrimci sınıf geleceğin toplumunu hazırlayan ve gerçekleştiren sınıftır. Feodal toplumda devrimci sınıf burjuva sınıfıydı, kapitalist toplumdaysa işçi sınıfıdır. Bugünün toplumu olan kapitalist toplumdan geleceğin toplumu olan sosyalist toplumu hazırlayan ve gerçekleştiren işçi sınıfıdır.

Feodal toplumun devrimci sınıfı kendi sınıfını güçlendirmek ve egemen kılmak için devrimciydi, kapitalist toplumun devrimci sınıfıysa kendi sınıfını yok etmek ve dolayısıyla bütün sınıfları yokederek sınıfsız toplumu gerçekleştirmek için devrimcidir.

“Öyle bir sınıf ki; burjuva toplumunun içinde oluşsun ama burjuva toplumundan olmasın. Öyle bir sınıf ki; tüm sınıfların yokoluşu olsun. Öyle bir sınıf ki; evrensel acılarıyla evrensel bir karakter taşıyın ve kendisine özel bir haksızlık değil, evrensel bir haksızlık yapılmış olduğu için özel hak istemesin. Öyle bir sınıf ki; kendini tarihsel ünvanlara değil, sadece insan olma ünvanına bağlasın. Öyle bir sınıf ki; kapitalist düzenle kendine özgü bir karşıtlık halinde değil, genel bir karşıtlık halinde olsun. Tüm emekçi sınıfı, tüm burjuva sınıfına karşı cephe halinde bulunsun. Ve nihayet öyle bir sınıf ki; toplumun tüm sınıf ve katmanlarından kurtulmaksızın ve dolayısıyla onları da tümüyle kurtarmaksızın kendini kurtaramazsın, tek sözle öyle bir sınıf ki; insan varlığının tam yitimi olsun ve

insan varlığını gerçek anlamıyla yeniden kursun.”

Makinelerin durmadan gelişmesi daha hızlandıkça -günümüzde daha da hızlanma eğilimine girmiştir- emekçilerin durumu daha da kötüleşir

Makineler, emekler arasındaki farkları silerek üretleri hemen hemen her yerde aynı düzeye düşürdükçe işçi sınıfının yaşam koşulları da gitgide daha bir düzeyleşir.

Modern sanayinin yarattığı ileri haberleşme araçları ayrı ayrı yerlerdeki işçileri birbirleriyle ilişkili duruma getirerek birliğine yardım eder.

Burjuva sınıfı, kendisini, bitmek tükenmek bilmeyen bir savaşın içinde bulur. Burjuva sınıfı, böylelikle işçi sınıfınab aşurmak ve onun yardımını istemek, dolayısıyla da bizzat kendisi onu siyasal alana çekmek zorunda kalır. Burjuva sınıfı kendisine karşı savaşında kullanılacak silahları işçi sınıfının eline bizzat kendisi eliyle teslim eder.

İşçi sınıfı yeni bir dünya yaratma gücüne sahiptir. Bunu gerçekleştirmek için siyasal yönetime sınıfça katılması gerekir. Her sınıf yönetimi kendi sınıfının çıkarlarına hizmet eder. İşçi sınıfının siyasal yönetimi kendi sınıfının çıkarlarına hizmet ederek yeni bir dünyanın kurmanın olanaklarını hazırlar.

İşçi sınıfı kapitalist toplumda modern üretim sistemine bağlı emekçi bir sınıftır ve bu yüzden de geleceği elinde tutan sınıftır.

Çünkü, proletarya, sınıf olarak, gitgide büyüyen, politik bakımdan gitgide gelişen, büyük çapta işletmelerdeki çalışma koşulları gereği, kolayca örgütlenebilen bir sınıftır, proleterlik durumundan ötürü en devrimci sınıftır.

12 Eylül darbesinden bu yana geçen yirmi yıla yakın süredir, Türkiye’de emekçilerin örgütlenmesinin durdurulması, toplumsal çözülmenin had safhaya getirilmiş olması, demokratik kurum ve özgürlüklerin işlemez hale getirilişi, başta işçi sendikaları olmak üzere diğer emekçi örgütlerinin adları ve göstermelik amaçları dışında çıkarlarıyla bir ilişkisinin kalmadığı, dolayısıyla işçi sınıfının sesinin soluğunun kesildiğine bakıp aldanmamalıdır. Bu 20 yıl da olsa biraz daha da uzun olsa, emperyalizm yeni dünya düzeni ko-

şullarında yatıştırma ve sindirme politikalarıyla bunu biraz daha pekiştirse de bu durum geçicidir.

O halde devrimcilerin başlıca umutlarını işçi sınıfına ve işçi sınıfının gelişmesine bağlamaları gerekir.

İşçi sınıfı mücadelesi, işçi sınıfının çıkarlarıyla belirlenir. İşçi sınıfının çıkarları uluslararası birlik oluşturup birleşmeleridir. Yeni dünya düzeni ile uluslararası birliği daha gerekli olmuş ve zemini güçlenmiştir. Bugüne kadar varlığını sürdüren ulusal biçim baskısından kurtulacak, uluslararası burjuvazinin işçi sınıfını din ve ulus grupları v.b. gibi bölüntülerle bölmesi geçmişe göre kolay olmayacaktır. Çünkü kendisi din, ulus v.b. gibi farklılıkları ortadan kaldıracak girişimlerde bulunmaktadır.

İşçi sınıfının başka bir çıkarı da manevi güçlerini tam ve serbestçe geliştirmeleri ve böylelikle uluslararası burjuvazinin ortak köleliğinden el birliğiyle bir an önce kurtulabilmelerindedir. Emekçi sınıfının birleşip birlikte savaşmasını engelleyen uluslararası burjuvazinin 'böl ve yönet' siyasetine karşı savaşmak zorunda olmasındadır.

Devrimciler sınıf çıkarları tarafından belirlenen sınıf mücadelesine dayanmalı, umutlarını sınıf mücadelesine bağlamalıdır. Sınıf mücadelesinde parti biçiminde örgütlenerek yer almalıdırlar.

KAPİTALİST TOPLUMDA SINIF MÜCADELESİ

Günümüze kadar tüm toplumların tarihi sınıf çatışmaları tarihidir. Sınıflı toplumlarda temel sınıfların karşıt çıkarları vardır. Bu karşıt çıkarlar uyuşturulamaz niteliktedir, uyuşturulamaz nitelikteki çıkarlar zorunlu olarak çatışmayı gerektirir. Sınıflı toplumlar, temel karşıt sınıfların gelişip çatışmasıyla gelmişlerdir. Toplumun sınıfları arasındaki çatışmalar emekçilerin gelişmesini hızlandırır. Emekçiler çatışma gücünü gösteremiyorsa gelişmeleri de olanaksızlaşır. Sınıf mücadelesi sınıflı toplumlarda toplumsal gelişmenin itici gücüdür.

Kapitalist toplum da sınıflı bir toplumdur. Kapitalist toplumun tarihi de sınıf mücadelesi tarihidir. Kısaca bu toplumu kendisi ney-

se o yapan, bu sınıf mücadelesidir. Kapitalist toplumda iki temel sınıf olan işçi sınıfı ile burjuva sınıfın karşıt çıkarları vardır. Bu karşıt çıkarlar uyusturulamaz niteliktedir ve uyusturulamaz nitelikteki çıkarlar zorunlu olarak kapitalist toplum çatışmasını gerektirir. Kapitalist toplum, kendi temel karşıt sınıflarının gelişip çatışmasıyla gelişebilir. Kapitalist toplumdaki mücadele işçi sınıfını pekiştirir. İşçi sınıfı çatışma gücünü göstermeden gelişemez. Sınıf mücadelesini vermeden de çatışma gücünü gösteremez ve bundan dolayı da gelişemez.

Kapitalist toplumda, yaşam koşullarının iyileştirilmesi, sosyal gelişme, barış ve demokrasinin sağlanması, sosyalizm yönünde gelişmenin olabilmesi için işçi sınıfının güçlenmesi gerekir. Güçlenen işçi sınıfı kendisini ve tüm toplumu geliştiren bir sınıf mücadelesini yürütür. Kapitalist toplumda toplumsal gelişmenin itici gücü; proletaryanın sınıf mücadelesidir. Bu sınıf mücadelesi kimi yer ve zamanda gizli ya da açık, ancak sürekli ve kesintisiz olmuştur.

Kapitalist toplumda sınıf mücadelesinin öteki sınıflı toplumlardaki sınıf mücadelelerinden farkı, bütün sınıfları ortadan kaldıran mücadele olmasıdır. Ezilen, sömürülen sınıflar içinde sadece işçi sınıfı kendi varlık koşullarını ortadan kaldırmak için tüm sınıfları ortadan kaldırmak zorundadır.

Sınıflı toplumların ilk ikisinde sınıf mücadelesi ikili v.b. karmaşık karakter göstermesine karşılık, sermaye bu karmaşıklığı basite indirmiş; kapitalist toplum giderek iki düşman kampa bölünmüş, iki büyük karşıt sınıf olan işçi sınıfı ile burjuva sınıfı arasındaki sınıf mücadelesini bütün açıklığıyla meydana koymuştur.

İşçi sınıfı mücadelesini üç temel biçimde sürdürür. Ekonomik, ideolojik ve siyasal.

İşçi sınıfı ilkin durumunu biraz düzeltmek, yaşam koşullarını iyileştirmek, burjuva sınıfından ödümler koparmak için ekonomik mücadele içindedir. Bu sendikal savaş çok yararlıdır. Çünkü bu mücadele işçi sınıfının örgütlenmesini gerçekleştirir. Sınıf bilincinin ilk aşamasını bu mücadeleyle edinir. Günlük çıkarlar için mücadele edilmezse bütün emekçiler ilgilerini kaybeder, tamamen

yozlaşmış yoksullar yığını haline gelirler. O halde günlük çıkarlar için gerekli olan sendikal mücadele küçümsenmemelidir.

Ne var ki bu ekonomik savaş yeterli değildir. Bu mücadeleyi ideolojik ve siyasal mücadelenin izlemesi gerekir. Çünkü ekonomik mücadele özel mülkiyeti ortadan kaldırıp burjuva egemenliğine son vermez.

İşçi sınıfı ekonomik savaşla örgütsel gelişmesini tamamladıktan sonra ideolojik mücadeleye girer. Toplumsal durumlarından ötürü bilgisiz kalmış olan işçi sınıfının sınıf bilinci edinebilmek için ideolojik mücadele vermesi gerekir. Bu ideolojik mücadele ile sınıf bilinci alması için devrimci kuramı öğrenmesi gerekir. Devrimci kuramı öğrenmek, işçi sınıfının devrimci eylemi için başlıca koşuldur. İşçi sınıfının zorunlu olan devrimci eylemi bu kuramı uygulayan eylemdir. İşçi sınıfı eylemi, eylemi hazırlayan devrimci kuramla bağlıdır. Devrimci öğretisi, kuramı eylemden çıkarılan ve eylemi kurama dayayan bir kuram-eylem birliğidir. Eylemi öğrenmiş olan kuramı ile birlikte olmalıdır.

İdeolojik mücadeleyle burjuva ideolojisine karşı işçi sınıfı ideolojisini ileri sürmekle işçi sınıfının gereken bilgileri öğrenmelerini ve sınıf bilinci öğrenmelerini sağlar.

Ekonomik savaşta uyanmaya başlayan sınıf bilinci ideolojik savaşla pekişir ve özümser. İşçi sınıfı ideolojik savaşla ulaştığı sınıf bilinci ile kendi sınıfının toplumdaki yerini ve özelliklerini bilimsel olarak kavrar. Sınıf bilincine ulaşmak, sınıfın kurtuluşunun başta burjuva sınıfı olmak üzere tüm sınıfların yok edilmesiyle olanaklı olduğunu, kendi sınıfının tüm sınıflardan ayrı özellikler taşıdığını ve yeni bir dünya yaratma gücüne sahip bulunduğunu, bunu gerçekleştirmek için de siyasal yönetime sınıfça katılması gerektiğini anlaması gerekir. Kendi siyasal yönetiminin kendi çıkarlarına hizmet edeceği, başka sınıfların siyasal yönetimlerinden bir şey beklememek gerektiğini kavraması demektir. Bu bilinci edinmenin ilk aşaması günlük çıkarlar uğruna verilen mücadele sürecidir. Günlük çıkarlar uğruna mücadeleyle sınıf hareketinde ilk uyanma başlar. Ancak işçi sınıfı sınıf bilincini kendiliğinden yaratmaz ve öğrenmez. Sınıf bilinci dışardan, sınıf bilincini kavramış devrimci

bir parti tarafından verilir.

Bu bilinci edinmek kolay değildir. Burjuvazinin gittikçe daha hızlı işleyen propaganda makinesi onu dört yanından sarmıştır. Özellikle ulusal ve düşsel açıdan yürülen bu propagandanın yayılım ateşi altında bilgisiz işçilerin bunalmaları ve gerçekleri görmemeleri doğaldır.

Bugün Türkiye'de işçi sınıfı bir güç oluşturamadığı için ve işçi sınıfı adına mücadele veriyor görünen sol partiler günlük çıkarlar uğruna tutarlı bir mücadele çizgisine sahip olamadığından, dolayısıyla işe yarar bir ekonomik savaş vermediği için, işçi ve emekçiler hayatla ilgilerini kesmiş, yozlaşmış ve yoksullar yığınına dönüşmüştür. Olması gereken bir sendikal savaş, bugün için Türkiye'de yoktur.

İşçi sınıfı adına yola çıktıkları iddiasındaki sol güçler, kendileri devrimci kuram üretemediklerinden, işçi sınıfına sınıf bilinci götüremediklerinden, hatta son 15 yıldır işçi sınıfını unuttuklarından dolayı bugün Türkiye'de, işçi sınıfı özellikle milliyetçilik ve dinsel açıdan yürütülen propagandanın yayılım ateşi altında bilgisiz ve gerçekleri görmekten uzaktır. Başta işçiler olmak üzere tüm emekçiler, küçük burjuva ideolojisinin sersemleştirici etkisi altındadır. Ve sersemleştirilmiştir! Sersemleştirici etkiye karşı kesin mücadele edilmelidir.

Zonguldak maden işçileri Ankara'ya yürürken Bolu'da önlerini kesen devlet güçlerine işçiler: "Güvenlik güçleri Botan'a" diyecek kadar şaşırmış olmalılar. Bu anlayış işçi sınıfının, hak aramak için uzun yollara düşmüş olanların anlayışı olamazdı. Bunun sorumlusu sadece birkaç kişiden oluşan sendikaların yönetimleri değil. Elbette sendika yönetimlerinin bu anlayışta payları var. Ama sorun, bunu aşılıyor; bir bütün olarak işçi sınıfına gerekli sınıf bilinci ya götürülmemiş ya da çarpık götürülmüştür.

Ekonomik ve ideolojik çatışmalar, siyasal çatışmanın destekleyicisidirler. Sadece ekonomik ya da sadece ideolojik evrelerde kalan mücadeleler işçi sınıfının varlık nedenlerini ortadan kaldırmaz. Ekonomik, ideolojik mücadelede birçok haklar elde edebilir, birçok çıkar sağlayabilir. Ama hep ezilen ve sömürülen işçi sınıfı ola-

rak kalır. İşçi sınıfı kendi varlık koşullarından kurtulabilmesi için siyasal mücadelesinin sonunda siyasi iktidarı eline geçirerek bütün öteki sınıfların da varlık koşullarını ortadan kaldırması gerekli ve zorunludur.

İdeolojik savaşta bilgilenmiş ve bilinçlenmiş olan işçi sınıfı sonunda kesin sonuca varıp kendi iktidarını gerçekleştirmek için siyasal mücadeleye girer. Bu sınıflar savaşının en yüksek biçimidir. İşçi sınıfı bir bütün olarak tüm bilinçsel ve maddi güçleriyle burjuva sınıfının karşısına dikilir. Siyasal savaş, işçi sınıfının burjuva egemenliğine son verip kendi egemenliğini kurmak için verdiği savaştır. Bu sınıfsal mücadele işçi sınıfı mücadelesinin en temel biçimidir. Tüm işçi sınıfı tarafından tüm burjuva sınıfına karşı verilir, kesin sonuca götürür. Tümsel bir sınıf savaşıdır. Özel mülkiyeti ortadan kaldırıp burjuva egemenliğine son verir.

Dünyanın ve Türkiye'nin koşullarına göre siyasal mücadeleler çeşitli biçimler gösterir. Genel grevler, siyasal gösteriler, parlamenter savaşım ve gerekirse silahlı savaş. Amaç kesinlikle insanın insanı sömürmesine son verecek olan toplumsal devrimdir.

Ayrıca işçi sınıfı sadece koşulları değiştirmek için değil, kendisini de değiştirmek için mücadele etmelidir.

Sonuç olarak şunu söylemek mümkündür. Sınıflı bir toplumda, düşman sınıflar arasındaki mücadele, gelişmesinin belli bir aşamasında siyasal mücadele durumuna dönüşmek zorundadır. Sınıfların siyasal mücadelesinin en anlamlı, en geniş ve en açık dile getirilişi partilerin savaşımıdır.

Lenin'den önce parti anlayışı, işçi sınıfını iktidara götüren militan bir parti anlayışı değil, parlamenter mücadeleye gerekli bir seçim aygıtı anlayışıydı. Oysa Lenin döneminde koşullar değişmişti. Devrimci bir parti olmaksızın devrimci eyleme girişmek olanaksızdır.

Şimdi yine koşullar değişmiştir. Dünyada ve Türkiye'de mevcut koşullar ne Lenin döneminin ne de Lenin öncesi koşulların aynısı değildir. Hem parlamento mücadelesinin gerekli kıldığı seçim aygıtının bütün özelliklerini taşıyan hem de parlamento dışı açık mücadele biçimlerinin tümünü kullanan bir aygıt işlevini gören bir

parti olmalıdır.

Buraya kadar yazdıklarımızdan bir siyasal parti için gerekli olan şu özelliklerinin gerekliliği ortaya çıkmaktadır.

a) Gizlilikten çıkmış açık bir politik parti.

b) Yalnız Türk veya Kürt kimlikli bir parti değil bir Türkiye partisi.

c) Adı ile kendisi için söyledikleriyle ve göstermelik amaçlarıyla değil, gerçek sınıfsal yapısı ve günlük çıkarlarla temel çıkarları yani sosyalizmi amaçlamış gerçek bir işçi sınıfı partisi olmalıdır.

SINIF MÜCADELESİNDE PARTİ

Sınıf mücadelesinde bir partinin oluşturulması baş koşuldur. Sınıf mücadelesinin olması, başarılması partinin varlığına bağlıdır. Parti olmadan sınıf mücadelesinin emin başarısından bahsetmek olanaklı değildir. Sınıf mücadelesi bir partinin ürünü olarak gerçekleşebilir. Sınıf mücadelesinde öznel ve nesnel şartların olmasının yanında güçlü bir partinin olması zorunludur.

Parti, sınıflı toplumlarda bir sınıfı ve o sınıfın çıkarlarını temsil eder. Aynı sınıfı ve sınıfın çıkarlarını birbirlerinden daha çok temsil etmek iddiasını taşıyan birçok partiler olabilir. Doğal olan iki partidir. Burjuva sınıfının partisi ve işçi sınıfının partisidir.

Burjuva ideologları partilerin sınıfları değil, demokratik gelişme için çalışmada yarışanları temsil ettiğini ileri sürerek halkı aldatmaya çalışırlar. Burjuva demokrasilerinde bu aldatmacayı kanıtlamak için birbirinden farksız birçok burjuva partiler kurulur. Bu birbirinden farksız burjuva partileri, burjuva devletinin sınıfsal karakterini gözlerler. Burjuvazinin iktidarı bir elden bırakırken öbür eliyle yakalayabilmesi için en az iki partiye ihtiyacı vardır.

Nasıl ki bir insanı kendisi için ne düşündüğü, ne söylediğiyle değil, o insanın aslında ne olduğu ve ne yaptığıyla ayırırdesek; partileri de adları, kendileri için söyledikleri ve göstermelik amaçlarıyla değil, gerçek sınıfsal yapıları ve çıkarlarıyla ayırabilmeliyiz.

Burjuva partileri sınıfsal yapılarını gizlerler. Gözetilen ama giz-

lenen amaçlara sahiptirler. Türkiye’de 12 Eylül sonrası burjuva partilerin iktidar ilişkileri değişmiştir. 12 Eylül öncesinde burjuva partileri siyasal ve hukuksal kurumları yönetebilecekken, 12 Mart 1971’den başlayarak özellikle 12 Eylül’de oluşturulan Türkiye yönetim organının emri altında iş görmüşler, böyle yapılandırılmışlardır. Herhangi bir burjuva partisi ve partileri hükümete gelmiş olsalar bile bu yönetim organının emrinde işgörürler. Ve yine hangisi hükümete gelirse gelsin uluslararası tekелci sermayenin yeni dünya düzeninin siyasal ve ekonomik programını uygulamak zorundadırlar. İster muhalefette ister iktidarda, nerede olursa olsunlar demeceleri, halka dönük açıklamaları ne olursa olsun hepsinin ortak üç özelliği bulunmaktadır:

- a) Devletin sınıfsal niteliğini gizlemek.
- b) Türkiye’yi yöneten yönetim organının emrinde olmak
- c) Uluslararası tekелci sermayenin tek programını aynen uygulamak.

Artık devlet partisi/devlet partisi olmayan, kemalist/kemalist olmayan tekелci/tekelleşmemiş burjuva partileri diye ayırmak tamamen yanlış olur. Halen eski düşünceleri kısmen taşıyabalar da iktidara geldiklerinde uyulamak zorunda oldukları program bir ve tekdir. İktidarda DYP ne ise CHP de odur. Refah da aynı odur.

İşçi sınıfı hareketinde de sınıfı ve sınıf çıkarlarını birbirinden daha çok temsil etmek iddiasını taşıyan birçok parti olabilir. Ama en doğal bu alanda da bir tek işçi sınıfı partisidir. Nitekim bugün Türkiye’de işçi veya komünist, sosyalist adını taşıyan birden fazla parti vardır.

Bu partiler işçi sınıfı partisi, komünist parti v.b. adını taşıyalar da, birçoğu sosyalizmi programlarına almış ve amaç olarak belirlemiş olsalar bile bunlar gerçek işçi partisi değildirler.

Örneğin Emek Partisi, ÖDP birer düzen partisidir. Söylemleri ne olursa olsun düzenin dümen suyundan hareket etmektedirler. Sonuçta mevcut yapılarıyla düzenin devamından yanadırlar ve düzenin Türkiye’de gerçekleştirmek istediği reformlara hizmet etmektedirler. HADEP, DBP v.b. partiler hakeza düzenin hedeflerine takılmış birer burjuva emekçi partileri veya küçük burjuva partile-

ridir. Burjuvazinin Türkiye’de kendi denetiminde yedirmek istediği barış ve demokrasi sınırları içinde hareketlerini sınırlandıran ve yapılarını o şekilde oluşturan partilerdir. Burjuva programında ve gündeminde bulunan barış ve demokrasiye adeta esir olmuşlardır. Burjuva barış ve demokrasisi yönünde zorunlu değişimlere öncülük edecek güç ve yapıda değillerdir. Burjuva barış ve demokrasisi yönünde zorunlu değişikliklerin gerçekleşmesinde burjuvaziden talepte bulunmaktadırlar. Burjuvaziden barış ve demokrasi talebinde bulunan ve bu beklenti içinde olan partilerdir. Sosyalizmle ilgileri, talepleri yoktur. İşçi sınıfına dayanmamaktadırlar.

Olması gereken parti ilke olarak barış ve demokrasi mücadelesini veren, bu mücadelede baskı rejiminin barış ve demokrasi yönünde zorunlu değişikliğinde öncülüğü ele alan, barış ve demokrasi mücadelesini sosyalizm uğrundaki mücadeleyle birleştirebilen bir parti olmalıdır. Böyle bir partinin, özel ve genel koşullardan kaynaklanan taktik esasları şunlar olmalıdır:

Yeni dünya düzeni bütün dünyaya ve Türkiye’ye barış ve demokrasi koşullarını, insan haklarını koşul olarak dayatmaktadır.

İşçi sınıfı ve genel olarak devrimci hareket Türkiye’de iktidar olmak durumunda değildir, bu görevden uzaktadır. Düzen içinde temsil edilme ve kendi koşullarını düzeltme göreviyle karşı karşıyadır. Bir partiye sahip değildir. Bir partiyi oluşturacak güçler dağınıktır ve bozuk ideolojik, örgütsel yapıdadır.

Bu durumda dünya tarihinin gidişinin zorladığı ve Türkiye işçi sınıfı ile onun devrimcilerinin imkan verdiği bir demokratik cumhuriyet Türkiye’nin gündeminde, hedef bu olmalıdır.

Bir işçi sınıfı partisini oluşturmak isteyen güçler, taktik olarak barışçıl-demokratik mücadeleler içinde bir taraftan sendikal mücadeleyi başa almalı. Öbür taraftan parlamenter mücadele ile seçim mücadelesine ağırlık vermeli, insan hakları mücadelesini de vererek Türkiye’de işçi sınıfını etken yaparak, gerçekleşecek olan demokratik cumhuriyette iktidar çoğunluğu, ağırlığı sağlayarak demokratik cumhuriyeti bir sovyet cumhuriyetine dönüştürme çabalarını ortaya koymak gerekir. Bu demokratik cumhuriyet, sosyalizme götüren en kısa yol olacaktır. Böylece uzun bir aşamada de-

mokratik cumhuriyet çabaları, sonra da bunu sosyalizme dönüştürme çabaları iki ayrı taktik olarak kullanılmalıdır ve bu mücadelede işçi sınıfı başlıca etken olmalıdır.

Partinin yakın amacı demokratik cumhuriyet, nihai amacı komünizm olmalıdır.

Partinin başlıca görevi birinci aşamada, yani işçi sınıfı bugünkü koşullarda iktidarı almaktan çok uzak olduğu için, işçi sınıfını kapitalist düzende en iyi temsil etme durumuna getirmek ve yaşam koşullarını iyileştirmek yönünde işçi sınıfına yardımcı olmak, onu eğitmek olmalıdır.

Parti sahip olduğu kuramın klavuzluğunda işçi sınıfına ve emekçi halka geleceğin yolunu gösterir. Güçlerin birliğini sağlamaya çalışır, biraraya getirir. Toplumsal ilerlemenin büyük hedeflerine doğru harekete geçirir.

İşçi sınıfının ve emekçi halkın bir sınıf olarak dolayısıyla bir parti olarak gerek kendi aralarındaki rekabetten gerekse uluslararası tekeli sermayenin böl-yönet politikasından ötürü alt-üst olmuş örgütlenmelerini sağlamaya çalışır, aralarındaki rekabetle ve böl-yönet politikasına karşı mücadele eder.

Sınıf mücadelesini, sonra da iktidarı yöneten proletaryaya parti yol gösterir. İşçi sınıfı örgütlenmeden ve kendi sovyetlerini oluşturmadan sınıf mücadelesini, iktidarı yönetemez. Parti, işçi sınıfının örgütlenmesini, kendi sovyetlerini kurmasını, dolayısıyla kendi ülkesini yönetmesini gerçekleştirmede yardımcı olur.

Partiler sınıf savaşımında halk yığınlarını örgütler ve yönetirler, ama asla onların yerine geçip kendi güçleriyle devrim yapamazlar. Devrim yapabilecek tek güç; emekçi halk yığındır. Oysa Türkiye'de tam bunun tersi yaşanmaktadır. Kendisine örgüt veya parti adını takmış olan güçler, kendilerini emekçi halk yığınlarının yerine geçirdiler. Bu durum halen devam etmektedir. Bu olumsuz durum mutlaka aşılmalıdır.

Parti önce işçi sınıfını kapitalizmde en iyi temsil eder duruma getirme, yaşam koşullarını iyileştirme ve bu yolla iktidara getirme, sonra da iktidarı alıp tüm halkı sosyalizme götürmeye ve tüm sömürülenlerin eğiticisi, yol göstericisi ve önderi olmaya yetenekli,

öncü proletarya partisi olmalıdır.

Böyle bir partinin gerekliliği mutlaka kuramsal olarak ortaya konmalı, pratikte böyle bir parti yaratılmalıdır.

Çünkü;

1) Uluslararası işçi sınıfı hareketinde öznel ve nesnel koşulların gerekli proletarya devrimlerinin başarısına yetmediğini, bunun için güçlü bir örgüte, eş deyişle bir partinin önderliğine ihtiyaç vardır.

2) İktidarı alıp tüm halkı sosyalizme götürmeye ve tüm sömürülenlerin eğiticisi, yol göstericisi ve önderi olmaya yetenekli öncü proletarya partisi gereklidir.

3) Proletarya yönetiminin mutlaka parti kanalıyla yürütülmesi gerekir.

4) Proletaryanın zafer kazanacak kadar güçlü olabilmesi için bilinçli bir sınıf partisi kurması gerekir.

Parti bir sınıfın öncü kesimidir. Proletarya diktatörlüğü, parti diktatörlüğü değildir. Proletarya diktatörlüğü asla parti diktatörlüğüne dönüşmemelidir. Ayrıca parti devlet iktidarı olmamalıdır. Ancak iktidarın çekirdeği olmalıdır.

Bunlardan çıkan sonuç olarak partinin vazgeçilmez, zorunlu örgütsel esasları şunlar olmalıdır:

1- Parti, işçi sınıfının öncü müfrezesidir. Kurmayıdır. İşçi sınıfının birçok var olan müfrezesinden ayrı olan bilinçli müfrezesidir. İşçi sınıfına bilinç götüren ileri müfrezesidir.

2- İşçi sınıfının örgütlü müfrezesidir. Alt-üst bütün örgütlerin olumlu birliği, azınlığı çoğunluğa uyduran bir disiplin kurumudur.

3- İşçi sınıfına gerekli parti içi-parti dışı tüm örgütlerin izlemeleri gerekli olan yolu çizebilecek en gelişmiş karar örgütü, proletaryanın sınıf örgütünün en yüksek biçimidir.

4- Proletaryanın iktidar aletidir. Bu iktidarın kurulması, gelişmesi ve geliştirilmesinde en etkin araçtır.

5- Proletaryayı her türlü oportünist öğelerden arındıran bir güçtür. Oportünist eğilim ve eylemleri sürekli olarak arıtır ve doğru yola çeker. Oysa Türkiye'de oportünizmle mücadele küçümsenmekte, alay konusu bile yapılmaktadır.

Özellikle iş yani eylemlerin adının sıkça söylendiği, teorik kar-

gaşanın hüküm sürdüğü son yıllarda 'eylem varsa eleştiri olmaz' şiarı adeta dokunulmaz ilke durumuna girmiş, eleştiri, oportünizmle mücadele, mumla aranacak bir cesaret işi olmuş, Türkiye devrimci hareketi en kıymetli zamanında en önemli değerden yoksun bırakılmıştır.

6- Parti hiziplerin varlığıyla bağdaşmayan bir irade birliğidir. Yapılması gerekli her türlü eleştiriler bitip karara varılınca irade birliğini gerçekleştirir, her türlü hizipçiliği olanaksızlaştırır.

ÖDP ve HADEP bir hizipler topluluğudur. ÖDP'de bir türlü hizip varlığı aşılp irade birliği sağlanamamaktadır. HADEP'te tartışma ve eleştiriler yapılp kararlar alınsa bile uygulanacak kararlar parti dışında verilir ve bu HADEP dışı kararlar kendisi için bağlayıcı niteliktedir.

GİZLİLİK ÜSTÜNE

Gizlilik bir politik partinin geçici özelliğidir. Gizlilik hiçbir zaman parti hayatında sürekli ve temel değildir, dünyada bunun örnekleri mevcut değildir. Parti hayatında temel ve sürekli olan, açık politik durumda olmasıdır. Zaten gözettiği amaç da budur.

Parti değişik koşullar içinde gizlilikten çıkar, açık politik duruma geçer. Açık politik duruma geçişin koşulları bir ve aynı değildir. Farklı farklı koşullarda gizlilikten çıkıp açık duruma girer veya girebilir.

Burjuva iktidarını devrimle yıktıktan sonra partinin gizli kalmasının nedenleri ortadan kalkar, gizli kalmanın hiç bir nedeni olmaz. Burjuva iktidarını yıkma koşulları dışında başka koşullarda da açığa çıkma durumu doğar. İşçi sınıfının tamamen yenilmesi, burjuva ile belli bir denge ortamında iç barışın gerçekleşmiş olması, iç barışı zorunlu hale getiren bir dünya barışı, teknik gelişme, parti güçlerinin içinde bulunduğu durum v.b. nedenlerden birinin veya tamamının mevcut olması, işçi sınıfı partilerinin açık duruma geçişini zorunlu kılabilir. Bugün Türkiye'de bütün bu iç ve dış koşullar mevcuttur. Bir partinin açık duruma geçişi için şartlar hem var hem de zorunludur.

Bir parti ya açık olur, ya da gizli. Aynı felsefeyi taşıyan hem açık hem gizli partiler olmamalıdır. Gerek Türkiye’de gerek başka ülkelerde zaman zaman hem gizli hem açık partiler deneyi yaşamış olmasına rağmen; başarısızlığa peşinen mahkum olmuştur. Örneğin bu deney Bulgaristan’da başarısız olmuştur.

Türkiye’de geçmişte TSİP-kitle partileri şeklinde başarısız deneyler yaşanmıştır. Bugün de Türkiye’de model olarak buna başvurulmuştur. Ancak hem gizli hem de açık parti modelinin uyum içinde bir model olarak uygulanmasının doğru olduğu düşünülmez, başarılması olanaksız görünmektedir.

O halde ya tamamen açık ya da tamamen gizli bir parti olmalı. Her kesim kendi anlayışına göre ya gizli, ya da açık olmayı bir model olarak tercih etmelidir. Ama doğrusu Türkiye’nin bugünkü koşullarında açık bir parti modelidir.

Bir parti ile onun açık veya gizli olanaklarını da karıştırmamak gerekir. Bir partinin en gizli durumunda bile legal olanakları, legal çalışma imkanları bulunabildiği ve gizli bir partinin varolan bir açık olanakları sonuna kadar kullanması gerektiği gibi, açık bir partinin gizli olanakları da olabilir. Gizli olanakları kullanma zorunluluğu bulunduğu müddetçe bunları kullanmaktan geri durmamalı, kaçınılmamalıdır. Açık bir parti gizli özelliklerini kullanıp yararlanmalıdır.

Açık bir parti ile yasallığı da birbirine karıştırmamak gerekir. Bir parti açık olabilir, ancak mevcut yasalar tamamen yapısına ve çalışmasına uygun olmayabilir. Açık partinin yapması gereken yasalara uymak, onun egemenliğine boyun eğmek değil; açık yapısı ve çalışmasıyla yasaları kendi lehinde geliştirmesi, toplumsal gelişme, sınıf mücadelesinin gelişmesinin gereklerine göre değiştirme yönünde çabalar göstermesidir. Aksi taktirde peşinen yasalara ve onların egemenliğine boyun eğecek biçimde açık durumda kurulmak onların hizmetine girmek olur ki; bu da ancak mevcut yasalara hizmet etmekle eş anlamlı olur. Bugün mevcut olan legal partiler açık partiler olmaktan ziyade mevcut yasaların partileridir. Yasalar izin verdikçe ve verdiği ölçüde yaşayabilen, daha doğrusu yasaları mevcut halleriyle meşrulaştıran ve egemenliklerini pekiş-

tiren birer parti durumundadırlar. Kurulması gerekli olan işçi sınıfı partisi açık ancak mevcut yasaları peşinen kabul eden, onların icazetiyle kurulan ve yaşayabilen bir parti değil; açık yapı ve çalışmasıyla mevcut yasaları sınıf mücadelesinin gelişme gereklerine göre değiştirilmesini hedeflemiş bir parti olmalıdır.

Böyle bir parti, durgunluğa, durağanlığa, eski koşul ve düşüncelere değil, toplumun gelişme gereklerine, toplumun gelişme yasaları ve bu yasaların incelenmesi üzerine oturtulmalıdır. Bu çerçevede dünya değişmekte, Türkiye de zorunlu olarak değişmekte. Bu değişmeyi dikkate almadan kurulabilecek bir parti gelişmelerin gerisinde kalan bir eski hesap partisi olma durumundadır.

Böyle bir partinin gücü ve canlılığı, pratik faaliyeti, toplumun maddi yaşam koşullarındaki gelişmenin gereklerine dayandırmasından ve onu toplumun gerçek yaşamından hiç bir zaman ayırmasından gelmelidir. Yine böyle bir partinin gücü ve canlılığı, toplumun maddi yaşamındaki gelişmenin gereklerini doğru biçimde yansıtan ilerici bir teoriye dayanmasından, teoriyi kendine uygun bir düzeye çıkarmasından, bu teorinin harekete geçirici, örgütleyici ve değiştirici gücünün her zerresini kullanmayı bir görev kabul etmesinden alması gerekir.

Böyle bir işçi partisi, politikasında hata yapmamak için, programını saptarken olsun, pratik faaliyetinde olsun esas olarak, üretimin gelişme yasalarına, toplumun ekonomik gelişme yasalarına dayanmalıdır.

MEVCUT OLAN DEVRİMCİ GÜÇLER BİR İŞÇİ SINIFI PARTİSİ YARATMAYA UYGUN MU?

Buna olumlu cevap vermek olanaklı değildir. Böyle bir partiyi oluşturacak güçler mevcut değildir. Türkiye’de bir sol potansiyel mevcuttur. Ancak sol bir potansiyelin mevcut olması ayrıdır, bu potansiyelin solun kendi içinde bir parti yaratmaya uygun yapısının olup olmaması ayrı şeylerdir. Sol potansiyelin varlığına rağmen bu potansiyel içinde bir parti için gerekli kadro yapısı mevcut değildir. Potansiyel solun varlığına rağmen bu potansiyel yapısıyla

bozukluk içindedir. İdeolojik gerilik, teorik yetersizlik, örgütsel dağınıklık, başı bozukluk ve bir yüzeysellik içindedir. Bir parti için gerekli derinliğe sahip değildir. Önce bu yapısal bozukluğun giderilmesi gerekir. Yapısal bozukluk giderilmeden bu birikimleri hemen bir parti yaratmaya kalkışmak, sonuçsuz çaba olacaktır.

PEKİ NE YAPMAK GEREKİR?

Böyle bir parti kurmak uğruna uzun bir mücadeleye girişmek lazım. Önce partiyi teoride kurmak gerekir. İlk adımı böyle atmak gerekir. Belki bu geri bir adım gibi görünebilir. Ancak ne olursa olsun gerçeklerimiz bunlardır. Teorik yetersizliği, yüzeyselliği aşım bir teorik derinlik ortaya koymak lazımdır. Ayrıca ideolojik perspektif kaybedilmiştir; bu alanda bir bozukluk yaşanmaktadır. Genellikle legal alanda burjuva ideolojik ufku ile hareket edilmektedir; bu, aşılmalıdır.

Bir teorik derinlik ile mevcut koşulları tanımır bilinir duruma sokmak, bir partinin şimdiki temel ve sürekli görevi bilinmeli, daha sonraları gündeme gelecek görevleri birbirine karıştırmadan saptamalı ve yerine getirilmelidir.

Bunun için sabır, bilgi ve ruhsal bir inanç gereklidir.

PARTİ VE AYDINLARIN SİYASETE YARATICI KATILIMI

Y

azıya A.Balı'den Kürt siyasi liderlerine ilişkin yaptığı bir tesbitle başlamak istiyorum. Almanya'da A. Balı' ile bir vesileyle biraraya gelmiş ve çeşitli sorunlar üzerinde tartışıyorduk. Konu, siyaset ve

aydınların ya da siyaset ile kültür-sanatın ilişkisine gelince; A.Balı konuşmasının bir yerinde "Biz Kürt aydınları, Kürt siyasi hareketlerin liderlerinin yanında bırakalım ayak üstüne ayak atarak konuşmayı, liderlerin gözlerinin içine bakarak bile konuşmuyoruz" dedi. Bu tespit, bir gerçeğimizi çarpıcı olarak dile getiriyor. Ayrıca bu sadece Kürdistan gerçeği değil, Türkiye, hatta genelde demokratik kültürünün siyasette yeterince nüfuz etmediği gelişmemiş ülkeler gerçeğini dile getiriyor.

Bu tespitten hareketle çok şey söylenebilir. Ben konuyla bağlantılı olarak kısaca bir kaç noktayı belirtmekle yetineceğim.

A. Balı'nın söyledikleri salt bir tespit olarak değil, aynı zamanda aydınlarımızın bir arayışı, bir özlemini dile getiriyor. Bu arayış; Kürt aydınının siyasette, sanatta, kültürde kendini her bakımdan özgürce ifade edebileceği siyasi yapılanma arayışıdır. Aydınımız her bakımdan ve önemlisi farklılıklarıyla kendini üretirken değer katabileceği bir parti arayışındadır. Partinin ideolojik, politik, kültürel

üretimine (değerler havzuna) hiçbir kısıtlama olmaksızın, özgür iradesiyle üretimde bulunarak katkı sağlamayan aydın, o partide kendini bulamaz. Burada sorun, aydınların gerçekleştirdiği her üretimin doğru ve partiye katkı sağlayıcı olup olmaması değildir. Sorun, aydının “şu konuda yaz, bu konu da yazma” türünden kısıtlamalardan, ya da “şöyle yaz, şöyle davran” türünden yukarıdan gelen talimatlardan arınmış bir üretimi gerçekleştirebilmesidir. Zaten, rejimden gelen ve aydının özgür üretimini boğmaya çalışan bir baskı var, ayrıca devrimci hareketten, somutta içerisinde yer aldığı partiden gelecek olan bir sınırlama, aydının yaratıcılığını öldürür. Somutumuzda bunun sayısız örneği vardır.

Aydının, siyasal parti saflarında yer alması, onun parti politik hattının dışında ayrıca kendini uzmanlık alanında özgürce üretimini engellememelidir. Aydın özgür-yaratıcı bir üretimi gerçekleştirmeli ve hatta içerisinde yer aldığı partisini özgürce eleştirebilmelidir. Parti (siyasetçi) ise bu üretimin içerisinde kendince doğru gördüğünü almalı, yanlışlarını bir tarafa bırakmalı. Hatta isteyen bu yanlışları, eleştirme hakkını da kullanabilmelidir. Özetle parti ile aydının daha genel bir ifade ile parti ile üyesinin doğruları her zaman örtüşmeyebilir. Doğrular örtüşmediğinden dolayı, bugüne kadar yaşandığı gibi atmak ya da ayrılmak yerine, partinin ortak iradesi tarafından saptanmış politikalar doğrultusunda eylem birliğini hayata geçirmek ve farklı düşündüğü konularda özgürce üretimini eleştirel yaklaşımla sürdürmek ve gelecekte bunları partinin ortak doğruları haline getirebilmek için parti içi mücadeleyi ısrarla sürdürmek.

Aydınlar, Kürdistan’ın özgürlüğü, işçi ve sömürülen halkın kuruluşu için mücadele ederken her bakımdan kendini bulabileceği (kendini özgürce ifade edebileceği) yasal bir partiye de ihtiyaç vardır.

Üretimde bulunurken ve siyaset yaparken aydının yüzü ülkesine (toprağına) ve halkına dönük olmalıdır. İşçilere, ezilen- sömürülen halka aydınlardan gelecek tepeden bakışlara elbette hayır denilmelidir, ama tersindende siyasilerden ve önemlisi liderlerden aydınlara yöneltilmiş tepeden bakışlara ve aşağılayıcı tutumlarada hayır

denmelidir. Bu her iki yanlış tutuma saflarında yer vermeyen aydın ile halkını derinden birleştirmeye soyunacak yeni bir yasal parti sorununu ayrıntılı tartışmak gerekir. Aydınlarımızı, ülkemizin ve halkımızın siyasal-toplumsal-kültürel dokularıyla bütünleşmesinde işler üslenecek bir partiyi tartışmalıyız. Aydınlar tüm yaratıcı üretimleriyle partiye kan vere bilmeli, tersinden de zengin bir üretimi barındıran partisinden kan ala bilmelidir. Özetle aydınlarımızın hem ala bileceği ve hemde tüm yaratıcı üretimi ile kendini kata bileceği bir parti yasal alandada giderek bir ihtiyaç haline gelmektedir.

Ülkemizde de artık lidere/liderlere endekslenmiş siyaset tarzını aşmalıyız. Liderin şahsında merkezleşmiş ve tabandan gelen katılımı engelliyen siyaset yapma tarzı mutlaka aşılmalıdır. Kaldı ki, artık kent merkezli siyasal mücadelenin ülkemiz’de de belirleyici olacağını kabul ediyor isek; liderin şahsında merkezleşmiş güçlü kişilik, liderin belirleyici olduğu siyaset ve herşeyi bilen, herşeye kadir lider/şef... vb kavramların ciddi olarak sorgulanacağı (bugünden sorgulanmaya başladığını) görmemiz gerekiyor. Ülkemiz’de giderek kent merkezli demokrasi gerçeğiyle yüzyüze geliyor. Biz devrimcilerin, komünistlerin görevi, kent merkezli demokrasiyi işçilerin, sömürülen halkın ve aydınların yaratıcı, eşit katılımını içerecek olan halk demokrasisine dönüştürebilmektir.

Lidere, lider kadrolara endekslenmiş siyaset tarzını aşmak bir yanıyla devrimci siyasete tabir uygunsu yeniden amatör ruhunu kazandırmaktan geçiyor. Milyonlarca işçinin, sömürülen köylünün, aydının, gencin ve kadınların amatör fakat yaratıcı bir istekle ülkesinin ve kendisinin yaşamsal sorunlarının çözümü uğruna mücadeleye soyunacağı bir siyaset tarzını yeniden canlandırmak gerekiyor. Yeni bir yasal parti tartışması siyasete amatör ruhu kazandırmak arayışıyla birlikte tartışılmalıdır. Siyasette yaratıcı amatörlük ruhunu yeniden egemen kılınmassa, devlet memuru ziniyetiyle giderek çakışan meslekten devrimci kadrolarla bundan öte yol alınmayacağı bilmemiz gerekiyor.

Çetin Altan köşe yazısında “Okullar ve Parti Padişahları İlişkisi” başlıklı bir yazı yazdı. Türkiye’de hatta Orta-Doğu’da burjuva partililerin liderleri siyasette öylesine bir hegomonyaya kurdular ki,

liderler birer parti padişahı ya da krala dönüştüler. Partinin tüm üyeleri hatta yönetici kadroları ise padişahın birer kulları halini aldılar. Ülkemizde ve Türkiye’de bir çok devrimci parti ve örgüt yapılanması ve işleyişi ile burjuva partilerin birer kopyası olmaktan öteye gidemediler. Yaşasın Ahmet, Hasan ya da Veli...diye bağırma- yı aşmanın zamanı geldi.

Kürt sorununu enternasyonalize etmek başka bir ifadeyle öz- gürlük davası için uluslararası kamuoyu yaratmak yönünde Kürt devrimci ve komünist hareketi yıllardır mücadele etti. Bu doğrultuda küçümsenmeyecek adımlar atıldı. Artık Kürt sorununun uluslararası bir boyut kazandığını herkes görüyor. Türkiye burjuvazisi önce Kürt sorununun enternasyonalize olmasını engellemeye çalıştı, bunu başaramayınca aleyhinde bir çözümle sonuçlanmaması için kolları sıvadı. T.C.’nin diploması alanında da Kürt sorunu aleyhinde yoğun bir faaliyet içerisinde olduğunun en belirgin adı “Toplumsal Sorunları Araştırma Vakfı” (TOSAV) kuruluşudur. Başkanlığını Prof. Doğu Ergil’in ve M. Behlül Yavuz, Ferda Çilalioğlu, Haşim Haşimi, Koray Düzgören, Şehmuz Diken, Yahya Munis, Ömer Çetin, Eyüp Çilalioğlu’nun kurucular kurulunda yer aldığı TOSAV bir süre önce kuruldu. Ayrıca bu vakfın “Ulusal Danışma Kurulu”nda ise; Çetin Altan, Mehmet Altan, Tarık Ziya Ekinci, Ayşe Önal, Etyen Mahcupyan, Halil Sarnıslan, Hüsametkin Kavi, Osman Kavala, İshak Alaton, C. Göle, Mehmet Ali Kılıçbay, Bas- kın Oran, Cüneyt Karagülle, Niyazi Öktem, Tınaz Titiz, R. Gök- men, Elif Dağlı, Burhan Şenatakar, Müjde Ar, Bülent Tanör, Ali Bayramoğlu gibi isimler var. TOSAV’ın bir de “Uluslararası Danış- ma Kurulu” var ve bunda İsviçreli, ABD’li, Belçikalı, İtalyalı, İn- giltereli bazı kuruluşların temsilcileri yer alıyor.

İsimlerinden de görüleceği, TOSAV’ın kurucular kurulunda ve Ulusal Danışma Kurulu’nda bir çok; Türk ve Kürt aydını, işvereni, sanatçısı ve siyasetçisi yer alıyor. Yine yer alan isimlerden de anla- şıldığı gibi, vakfın Türkiye burjuvazisinin bilgisi ve hatta yönlendi- riciliğinde kurulduğu kesindir. Burjuvazi önce Kürt sorununun uluslararası boyut kazanmasını engellemeye çalıştı, fakat gelinen aşamada bunu engelleyemeyince bunu denetlemek ve istediği doğ-

rultuda geliştirmeyi hedefliyor. TOSAV bunun en somut örneğidir.

TOSAV'ın kuruluşu birşeyi daha net çizgilerle ortaya koyuyor: Kürt sorununun çözümlünü siyasal zeminlere kayıyor.

Kürt ve Türk aydınları, devrimci-ilerici güçleri burjuvazinin bu oyununu bozmak için mücadele etmelidirler. Kürt sorununun çözümlünü Türkiye burjuvazisinin ve Kürt burjuva ile egemen güçlerinin çıkarları doğrultusunda "çözüm"ünü engellemeliyiz. Kürt sorunu işçi ve emekçi halkına rağmen ve çıkarlarına karşı politikalar ile çözümlenemez. Bu yönde atılacak adımlar çözüm değil çözümsüzlüğü derinleştirecektir. Türkiye burjuvazisi, bu yönelişine kimi Kürt aydın ve Ömer Çetin gibi eski devrimcileri de dayanak yapıyor. Ş. Elçi'nin liderliğinde kurulan DKP kurucularının TOSAV'da yer aldığını görüyoruz. Yani Türkiye burjuvazisinin yönelişine, Kürt burjuva ve egemen güçlerin sözcülüğüne yonunan DKP destek veriyor, hatta yönelişin içerisinde aktif yer alıyor.

Açıkçası yıllardır sürdürölen mücadelenin bir hiç uğruna feda edilmesi türünden gelişmelerle yüzyüzeyiz. Bunun engellenmesi için ölkeler toprakları esas olmak kaydıyla uluslararası alanda da aktif mücadele etmemiz gerekiyor. İlerici, sosyalist aydınlarımıza bu planda ciddi sorumluluklar düşüyor.

Halkımızın, özgürlük ve sosyalizm kavgasının gözü, kulağı ve dili olması gereken aydınlarımız, burjuvazinin oyununu bozmak için uluslararası alanda da militan bir mücadeleyi geliştirmek; halkımızın gerçek dostları nezdinde Kürt sorununu enternasyonalize etmekle yükümlüdürler.

Ölkemizin yoksullarının kurtuluşunu hedef olarak belirlemiş bir partiyi; aydınlarımızla yoksullarımızı birleştirecek; Diyarbakır, Antep, Van, Urfa'nın gecekondular ve yoksul semtlerindeki ezilenlerin, fabrika ve işletmelerindeki ücretlilerin muhalefetini geliştirecek yasal partiyi tartışalım. Böylesine bir partinin hangi düzeyde somut ve güncel bir ihtiyaç olduğunu ve böylesine bir partiye sessiz davetiye çıkaran dinamiklerin nelere olduğunu ve bizlere nasıl bir malzeme sunduklarını tartışalım.

YASAL PARTİ YÖNELİŞLERİ ÜZERİNE

S

on yıllarda, hem Kürt hem de Türk solunun ağırlıklı gündemini yasal parti yönelişleri oluşturuyor. Geçmişte de yasal olan kimi sol partiler bugün de varlığını sürdürüyor. Dünden farklı olan, geçmişte yasa-

dışı örgütlenen bir çok parti ve örgütün şimdiki süreçte kendisini yasal parti olarak örgütlenme yönelişine girmiş olmasıdır. 1970'li yıllar da kendini 'siyasi akım' olarak ifade eden hemen her grup yasa-dışı olarak örgütlendi. 1990'lı yıllarda ise, kendini parti/örgüt olarak tanımlayan herkes, birbirleriyle farklılıkları olsun-olmasın ayrı ayrı birer yasal parti olarak örgütlenme eğilimindedir.

Daha şimdiden, Türk veya Kürt solunu temsil iddiasıyla kurulmuş 10 civarında parti bulunuyor. Hali hazırda yasal parti düzeyinde örgütlenmemiş parti ve grupların yasal parti üzerine tartışmaları dikkate alındığında, önümüzdeki yıllarda yasal parti sayısında artışın olacağını da söyleyebiliriz.

Yasal parti yönelişi neden güçleniyor? Yasallaşma eğilimi doğru mu yanlış mı? Yasal parti sürecine bitkin ve ölü mü giriliyor yoksa dinamik bir yöneliş mi söz konusu? Bu soruların üzerinde durulması ve çok yönlü irdelenmesi gerekiyor. Öncelikle

belirleyimki genel olarak yasal parti çalışmasına ilişkin yönelişler diri ve iddialı değil. Sürecin ağırlıklı eğilimini şöyle ifade etmek yanlış olmayacaktır: Dün yasa dışı örgütlenen ve yasa dışı örgüt aracıyla mücadele edenlerin bir kısmı, “yasa dışı örgütlenme aracını denedik, yol kat edemedik” ya da “yasa dışı örgütlenmenin zemini ortadan kalkmıştır” türü yaklaşımlardan hareketle yasal partiye yöneliyorlar ve yasal partinin her derde deva olacağını zannediyorlar. Kürdistan’da değil de Türkiye’de yasa dışı parti örgütlenmesinin zemininin giderek daraldığı görüşüne katılıyorum. Burada karşı çıktığımız yasal örgütlenmenin kendisi değil; yasal örgütlenmenin mantığıdır. Parti/örgüt araçtır; bu araç yasa dışı, yasal ya da her ikisi olabilir. Aracın yasa dışı mı yasal mı olması gerektiğini belirleyen ülke koşullarıdır.

Sorunun can alıcı noktası şudur: 1960 ve 70’li yıllarda yaratılan devrimci kitle kuşağı uzun yıllar mücadele etmiş düşmüş-kalkmış ve kısmen yorulmaya yüz tutmuştu. Ve 1980’li yılların sonlarına doğru, -devrimci hareketin olması gerekenin çok ötesindeki parçalanmışlığın yarattığı sorunlar da eklenince- devrimci kitledeki heyecan ve umut, yerini giderek karamsarlığa bırakmıştı. Aynı belirlemeyi bu sürece önderlik eden devrimci kadro ve kitle önderleri içinde söyleyebiliriz. 1960 ve 70’li yıllarda inatçı bir ideolojik-politik mücadele ile CHP ve AP gibi burjuva partilerin de tabanından koparılan ve devrimcileşen kitle giderek yorgun düşüyordu. Buna karşılık devrimci parti ile kitle ilişkisinde yenilenme ve önemlisi, devrimci kitle tabanının sürekli yeni ve heyecan dolu kesimlerle beslenmesi ise giderek tıkanıyordu.

Derken 12 Eylül 1980 askeri faşist darbesi gerçekleşti. Faşist yönetim, devrimci parti ile kitle ilişkisine ağır bir darbe indirdi. Partiler, örgütler ciddi darbeler aldılar, kimileri dağıldı, kimileri uzun süre kendini toparlayamadı. Kimileri ise, dar bir kadro yapısı ile ayakta durabildiler. Faşizm, devrimci kitle ilişkilerini dağıttı, devrimci dalgayı ciddi olarak gerilettiler. Yüzbinlerle ifade edilen gözaltı ve tutuklamalar ve ağır işkenceler sonucu devrimci partilerin kitle damarı kesildi.

1980'li yılların sonlarına doğru devrimci hareket yeniden toparlanma ve yeni kitle ilişkileri yaratma, yeni bir kitleyi devrimcileştirmenin çabası içerisindeyken ikinci bir ağır darbe yedi. Sosyalist sistem çöktü. Reel sosyalizmin yıkılışı devrimci, komünist parti ve örgütleri ideolojik-politik olarak derin bir bunalıma sürükledi. Sorun, pratik-politik sorunların çok ötesinde ideolojik, felsefi alanda yeniden köklü bir üretim gerektiriyordu. İdeolojik bakımdan bunalım, en başta kadrolarda inançsızlığı ve kavgadan kopuşu hızlandırdı.

Belli aralıklarla alınan iki darbenin çıplak olarak açığa vurduğu gerçeklik şudur: Özgürlük ve sosyalizm uğruna mücadele uzun bir maratondur. Üstelik bugün köklü ideolojik sorunlar var, uluslararası gelişmeler iç açıcı değil, ülkede görünürde devrimci dalganın işaretleri belirgin değil, yığınlarda bireye şevk verecek devrimci coşku yok. Tüm bunların sonucunda devrimci kadroların büyük çoğunluğu kavgayı bıraktı. Kimileri 1960'lı, 70'li yıllarda kopmuş oldukları burjuva partileri yeniden keşfettiler ve geri döndüler. Kimileri yasal partiye yöneldiler, kimileri yasa dışı parti yapısının savunusunu sürdürüyorlar. Kimileri marksizmlenin zemininde kalarak köklü yeniden üretebilmenin yoğun çabası içerisinde, kimileri ise hiçbir şey olmamış gibi "dediğim dediktir" türünden 20 yıl öncesinde ne demişlerse, bugün de aynı söylemle sözde örgütleniyorlar, mücadele ediyorlar.

Bugün tepeden bir bakışla olgulara, süreçlere baktığımızda şunu tesbit edebiliriz:

Kökleri 1970 hatta 1960'lı yıllara dayanan ve günümüze kadar gelen sürede daralan, yorulan ve inanç erozyonuna uğrayan devrimci kitle ilişkilerine ve kadrolarına dayanarak ne ciddi bir yasa dışı parti, ne de dinamik bir yasal parti yaratılamaz. Açık konuşalım; eski devrimci ordu (yani devrimci kitle) yorulmuş, yıpranmış ve deforme olmuştur. Bu orduya yıllarca öncülük etmiş komutanlar, generaller (kadrolar, liderler) ise savaşı taktik olarak kaybettiler. Ve asıl önemlisi; komutanların, generallerin büyük çoğunluğu, savaşı stratejik olarak da kaybettiklerini söyleyerek buraktılar. Ordunun başında kalanlar ise yıpranmış, yorul-

muş ordu ile yol alamıyorlar. İşte, yasal partiye ilişkin artan yöneliş buradan kaynaklanıyor. Fakat paradoks da burada: Yorulmuş, yıpranmış kadro ve kitle ilişkileriyle dinamik bir yasal parti yaratılamaz. Peşpeşe kurulan yasal partilerle yol alınamadığı gerçeği, bunun çıplak kanıtı.

Dünyada ve ülkemizdeki gelişmeler yakın vadede komünist hareketin aleyhine olabilir, ama uzun vadede lehimize olduğu/olacağı kesindir. Dünya çapında tek tek ülkelerde ve ülkemizde yeni bir devrimci dalga mayalanıyor. İçerisinden geçtiğimiz süreçte devrimci dalganın sınıf dinamiği/dinamikleri yeniden şekilleniyor. Önümüzdeki yıllarda (2000'li yılların başında) gelişmesi beklenen dünya çapındaki beklenmedik toplumsal olayların/kavgaların, sınıf çatışmalarının ilk verilerini Fransa'da, Hollanda'da, Yunanistan'da işçilerin, şoförlerin, tarım emekçilerinin direnişlerinde görmek mümkündür.

Komünist hareketin bugün temel sorunlarından birisi ideolojik-kuramsal yenilenmeye, diğeri devrimci kitle ilişkilerini köklü biçimde yenileyecek olan ve bire bir ilişkilere, militan faaliyete dayanan 'sokağa yeniden dönüş'tür; fabrika, işletme, okul, mahalle ve semtlerde kitle ilişkisini tarayan, ideolojik inançla, politik ısrarla ilişkilere yönelen sokak faaliyetini yeniden örgütlemektir; bugün 60'lı ve 70'li yıllara oranla parçalanmış, yıpranmış ve giderek programatik olarak da tamamıyla aynılaşmış burjuva partilerin emekçi tabanına ciddi olarak asılmaktır. Hedef, hareketin ordusunu; devrimci kitle ilişkilerini yenilemek; yenilenmiş geniş kitle ilişkileri içerisinde yeni devrimci kadrolar örgütlemek: Yasal ya da yasadışı partiye, yenilenmiş bir devrimci kitle damarı yaratarak yönelmeliyiz.

HADEP'İN DEĞİŞTİRİLEN YAPISI VE TUTUMUMUZ

1993 yılı yazında Demokrasi Partisi (DEP) kurulurken o zamanki aylık Newroz'un 17. sayısında "DEP: Politik Güçler Farklılıklarıyla Birlikte Yürüyebilecek mi?" başlıklı bir yazı yayınlanmıştı. Yazıda vurgu, Kürdistanlı "milliyetçi akım ve unsurlar-

dan, komünistlere kadar tüm devrimci güçlerin, hareketin genel çıkarlarını başa alan bir davranış içerisinde” girmeleri gerektiği üzerineydi.

Bilindiği gibi DEP, farklı politik güçlerin birlikte yer aldığı bir parti olarak kuruldu. Bu içeriğiyle DEP, işin başında cephe nitelikli bir parti olarak kurulmuştu. Bu sevindirici bir adımdı ve halkın üzerinde de olumlu etkiler yarattı.

DEP bünyesinde sağlanan birliği, daha sonra başka bir birlik çabası izledi. Yasa dışı Kürdistanlı tüm parti ve örgütler, Ulusal Cephe oluşturmak hedefiyle belli bir çalışmaya yöneldiler. Sonuçta 12 parti ve örgüt cephe çalışmalarını ve kimi pratik eylemlilikleri ortak gerçekleştirebilmek için “Cephe Platformu”nu oluşturdular. Uzun süren tartışmalar sonucunda cephenin program ve tüzüğü üzerindeki çalışmalar sonuçlandırıldı. 12 parti ve örgüt temsilcileri cephenin program ve tüzüğünü onayladılar. Komünistler, cephenin tüzüğüne ve esas olarak programına ilişkin kimi ciddi eleştirilerine rağmen, yazılı muhalefet şerhleri ile birlikte iki belgeye de imza koydular. Bunu yaparken hareket noktaları, ulusal özgürlük mücadelesinin genel politik çıkarlarını başa alma sorumluluk ve bilinci idi.

Cephenin program ve tüzüğü onaylandı, fakat iç ve dış kamuoyuna cephenin beklenen resmi ilanı bir türlü yapılamadı. Kimi parti ve örgütlerce, “örgüt liderlerinin katılacağı bir toplantıyla cephenin resmi ilanı yapılmalı” denildi ve bunda ısrar edildi. Aradan aylar, derken bir yıla yakın süre geçti, örgüt liderlerinin biraraya gelmesi gerçekleşmedi, dolayısıyla cephenin kuruluşu da ilan edilemedi. 12 parti ve örgüt cephenin program ve tüzüğünü onayladıkları halde, cephe resmen ilan edilemedi ve “Cephe Platformu” kendiliğinden, sessiz sedasız dağıldı.

Neden? Bu sorunun yanıtı önemlidir ve geriye dönük yakın tarih irdelenecek olursa bunun üzerinde elbete ayrıntılı durulacaktır. Burada nedenine ilişkin bir kaç cümle ile değinmek istiyorum. Eğer cephenin resmi ilanı (kuruluşu) gerçekleşmediyse, bunun esas sorumlusu PKK'dir. Cephenin oluşturulması çalışmalarının başını PKK çekti, dağıtılmasında da esas rolü yine kendi-

si oynadı. PKK neden böyle bir tutum izledi?

Cephenin kurulmaması genel olarak birlik eğilimlerini, özel olarak da DEP'te sağlanan birliği, birebir olmasa da olumsuz etkiledi. Cephenin kurulmaması, en büyüğünden en küçüğüne varana kadar Kürt sol örgütlerinin yakın vadede iktidarı hedefleyen politik yönelişten uzaklaştıklarının bir nevi kanıtıydı. Tam da bu süreçte PKK bir yandan TC devletine yönelik "siyasi çözüm" çağrılarını yoğunlaştırırken, diğer yandan da "diplomatik atak" adı altında uluslararası destek sağlama faaliyetlerine ağırlık vermişti.

Sorunun özü şudur: TC devleti ile "siyasi çözüm" için masaya oturmaya yönelen ve bu yönlü çağrılarını ısrarla yineleyen bir hareketin cepheye ihtiyacı yoktu. Ve sanırım böyle bir yönelişte, "Ulusal Cephe sorun çözmekten çok, yeni sorunlar, sıkıntılar yaratır" kaygıları ağır bastı. Ve önemlisi, gerilla mücadelesi hatasıyla-sevabıyla PKK'nin ve sonuçları da doğaldır ki esas O'na maledilecektir. Eğer gerilla mücadelesi TC'yi uzlaşmaya zorlayacaksa bunun da muhatabı bellidir. Özetle; TC devleti ile uzlaşma arayışında olan PKK cepheye ihtiyaç duymadı, diyorum. Benzetmek yerindeyse, "Tilki deliğe sığmamış, bir de kuyruğuna çalı takmış" deyişin çağrıştırdığı kaygılar hakim geldi. "Çalılar" sıkıntılara yeni sıkıntılar ekleyecekti ve onlardan kurtulmak istendi. PKK'nin izlediği bu tutumudoğru muydu? Hayır! Ve biz Kürtlerin tarihten sarkarak gelen temel bir zaafı olan, birlikte davranmak, ulusal kurumların yaratılmasında birlikte adım atmak yönünde bir kez daha yaya kaldık.

DEP'te sağlanan cephesel birlik sadece farklı siyasi güçlerin aritmetik toplamından ibaret değildi. Geniş halk yığınları, aydınlar DEP'e yöneldiler ve CHP, DYP, ANAP gibi burjuva partilerden bile kitle tabanında belli kopuşlar gerçekleşti. Fakat DEP'e hakim olan zihniyet bu yönelişleri değerlendirmede. 1994 yerel seçimler bu bakımdan dönüm noktasıydı.

Birincisi; adayların tesbitinde ciddi darlıklar sergilendi: "İlla da benim adayım" yaklaşımı DEP'e yönelişleri hayal kırıklığına uğrattı. Yani güçlü olan, gücüne denk düşen bir esneklikle topar-

layıp yönlendirici davranmadı.

İkincisi; son anda, beklenmedik bir tutumla DEP'in seçimlerinden çekilmesi hatası işlendi. Ve daha bir dizi darlık ve yanlışlar.

Sonra TC rejiminin bilinen saldırısıyla DEP'in kapatılması, milletvekillerinin tutuklanıp cezaevine konulması...

DEP'in kapatılmasının ardından HADEP kuruldu. DEP'te sağlanan ittifak belli kayıplarla da olsa HADEP'te de korundu. Belli bir süre sonra HADEP'te sağlanan ittifaka ilişkin bir iç tartışma başlatıldı. Büyük kurultay hazırlıkları sürdürülürken Yaşar Kaya, Murat Bozlak başta olmak üzere eski ve yeni parti yöneticileri yazılı ve sözlü olarak "HADEP'te farklı siyasi kimlik yok, ittifak yok; herkes birey olarak vardır" yaklaşımını savundular. Bu yaklaşım özünde "yurtseverler"ın savunusuydu ve partide geniş kabul gördü. Görünürde olumlu gibi gözükken bu yaklaşım esasında DEP'le sağlanan ve önemli ölçüde HADEP'e de taşınan birliğin, yani partinin cephe niteliğinin sona erdirilmesi çabalarındaydı.

Adına ne denilirse denilsin; HADEP belli bir akımın izdüşüm partisi haline getirilmek isteniliyordu. Önce ilçe ve il kongrelerinde, sonra büyük kurultayda HADEP'teki ittifakı sona erdirecek politikalar izlendi; öyle ki, kurultayda farklı akımların delege temsilcilerine söz hakkı bile Divan tarafından engellendi. Dayatılan şeydi; biri -etkin olan- hariç, diğer akımların temsilcileri kendi siyasi kimliklerini inkar edip salt birey olarak yer alabilirlerdi. Bu, bilinçli bir tutumla diğer siyasi akımları ayrılmaya zorlamaktı. Sonuçta hedeflenen ayrılmalar gerçekleşti. Ayrılanlardan biri de Yurtsever Sosyalistler'di. Kurultayda delege temsilcilerine söz hakkı verilmeyince topluca protesto edip Kurultay salonundan ayrıldılar. Ardından da yapılan değerlendirmelerle HADEP'ten ayrılmaya karar verdiler.

DEP yeni kurulurken "Birlikte aynı ana yolda kaza yapmadan yürüyebilmek için senin olduğu kadar, başkalarının da trafik kurallarına uyup kaza yapmamaya dikkat etmeleri gerekir" (Newroz, sayı 17) demiş ve uyarıştık. Komünistler kaza yapmamak

için azami çaba gösterdiler. Başkaları da bu çabayı gösterseydi, HADEP'te sağlanan birlik dağılmazdı. Bir kez daha görüldü ki "kirvelik tek başına olmuyor." Senin olduğu kadar, muhatapların da birlik istemezse, birlik sağlanamaz.

Sonuçta, yasal parti düzleminde de, Kürt solu arasında sağlanan birlik sona erdi ya da erdirildi. Hali hazırda HADEP ve DBP'nin yanı sıra iki yeni yasal parti daha gündemde. Biri, Şerafettin Elçi'nin başını çektiği "Kürt Demokrasi Platformu"nun partileşme çalışmalarıdır ve bu girişim Demokratik Kitle Partisi (DKP) olarak kuruluş başvurusunu yapmış bulunuyor. Diğeri ise Nüroj gazetesi çevresinin deklâre ettiği yeni bir parti çalışmasıdır. Dolayısıyla geçtiğimiz süreçte, 'birlik', yasal parti alanında da gündemden çıkmış bulunuyor. Her akım, her örgüt kendini bir de yasal parti alanında ifade ediyor, bir nevi bu alanda kendini deniyor.

Türkiye'de olduğu gibi Kürdistan'da da girilen süreç yasa dışı partiden kopuş ve yasallaşma sürecidir. Bu yöneliş dinamik bir yöneliş değil. Bu yöneliş, aşağıdan gelen yeni bir devrimci kitle dalgasının ve dinamik kitle önderlerinin aktif mücadelelerinin doğal sonucu olan bir yöneliş değil. Daha çok yorgun-argın düşmüş kitle ilişkilerinin ve "yasal parti çalışmasından başka bir şey yapamam" ruh haliyle davranan kadroların yönelişidir ve bu nedenle de süreci ilerletici olmayacağı inancındayız. Yasal partiyi elbette reddetmiyoruz; reddettiğimiz bu yöneliştir. Reddettiğimiz, sorunu 'yasa dışı parti mi yoksa yasal parti mi' ikilemine sokarak özünde yasa dışı partiden kopuştur. Reddettiğimiz, herkesin "benim de bir partim olsun" zihniyetiyle ayrı ayrı ve fakat aynı nitelikte yasal partiye yönelmesidir.

AYNI NİTELİKTE YENİ BİR YASAL PARTİYE HAYIR!

Ülkemizde şu an ideolojik-politik yapısı, daha genel bir belirleme ile programatik perspektifleri aynı olan iki yasal parti zaten vardır. Bunlar salt ulusal nitelikli burjuva demokratik partiler olarak HADEP ve DBP'dir. Sonrasında ise Kürt sağını temsilen

DKP gündeme gelmiştir.

HADEP'te daha önce komünistlerin de yer aldığını ve sonra, belirttiğim nedenlerle ayrıldıklarını belirtmiştim. HADEP ve DBP'nin programatik yapısı irdelendiğinde her ikisinde de emperyalizme, tekelci kapitalizme ve önemlisi bugün Kürdistan'da somut bir olgu olan Kürt burjuva sınıfına karşı, her hangi bir tavır ve tutumdan söz edilemez. Denilecektir ki, o halde siz neden dün DEP/HADEP'te yer aldınız?

DEP, sonra HADEP, dün Kürt ulusal ve devrimci güçlerinin ortak partisi olarak cephe nitelikli olarak kurulmuştu. Dahası en azından teorik perspektif olarak, Türkiyeli devrimci ilerici güçleri kucaklamayı ve Kürt-Türk halklarının ortak partisi olmayı bile hedeflemişti.

Cephesel yapısından dolayı, burjuva demokratik yapısını bilecek ve muhalif olduğumuz temel ideolojik-politik çizgilerimizi koruyarak yer aldık. Çünkü burada söz konusu olan ulusal kurtuluş mücadelesinin genel politik çıkarlarını başa almaktı. Eğer bugün yeniden tüm Kürt sol güçlerini saflarında toplayacak bir parti kurulursa komünistler yine böyle bir yapının içerisinde yer alabilirler/almalıdır.

Fakat ulusal hareketin parçalandığı ve giderek her akımın, her grubun kendi yasal partisini kurmaya yöneldiği koşullarda komünistler kendileri yasal bir partiye yöneldiklerinde, birincisi; bu parti salt ulusal nitelikte, burjuva demokratik bir parti olmayacaktır. İkincisi; birden fazla aynı nitelikli yasal, ulusalcı partiler varken bunlardan herhangi birinde yer almamalı ya da kimileriyle birlikte yeni bir burjuva demokratik parti kurmamalıdır.

HADEP ve DBP'nin de sağında, başka bir ifadeyle daha net burjuva çizgiler taşıyan Ş. Elçi'nin liderliğindeki DKP kuruldu. Elçi, DKP'yi "merkezde" ve "liberal demokrat" olarak tanımlıyor. Yani benzetmek gerekirse Kürtlerin ANAP'ı olarak DKP, Kürt burjuva ve egemen güçleri temsilen kuruluyor.

Ülkemizde hali hazırda yasal parti yönünden tablo özetle şudur: İki tane salt ulusal nitelikli burjuva demokratik parti var. Kürt burjuva ve egemen sınıfı net çizgilerle temsil iddiasıyla ye-

ni bir parti de kuruldu. Dördüncü yasal parti kimleri, hangi sınıf ve katmanları temsil iddiasıyla kurulacaktır? Daha somutta; Nûroj gazetesi çevresinin çalışmalarını sürdürdüğü yeni yasal parti eğer ulusal nitelikli burjuva demokratik (halkçı) nitelikte olacaksa, bu niteliklere sahip HADEP ve DBP'nin bulunduğu tekrar hatırlatalım. Yok eğer Kürt burjuva ve egemen güçlerini temsil iddiasıyla bir ulusal parti kurulacaksa, DKP var.

Yani bu iki alanda da boşluk yok. Kurulmuş olan ya da kurulacak olan partiler kendi alanlarını dolduramıyorlarsa, bu alanda aynı nitelikli yeni partiler kurmak yerine en yakın olanın içerisinde yer alıp onu güçlendirmeleri gerekiyor.

Ülkemizde illa da yeni bir yasal parti kurulacaksa, bu parti, işçi ve yoksul halkın partisi olarak kurulmalı ve işçi sınıfının, yoksul halkın ulusal özgürlük istemleriyle bütünlüklü olarak toplumsal kurtuluş istemleri uğruna da (yani sosyalizm uğruna da) mücadeleyi net çizgilerle savunacak ve geliştirecek bir parti olmalıdır. Ülkemizde 2 milyonu aşkın mavi ve beyaz yakalı işçiler ile tarım işçileri bulunuyor. Aynı rakam civarında da yoksul ve küçük emekçi köylü bulunuyor. İşçi sınıfı ve emekçi köylülerin ulusal ve sınıfsal çıkarlarını net bir programla savunacak emek ağırlıklı bir partiye ihtiyaç vardır. İşte Nûroj Gazetesi'ni çıkaran yoldaşlarımızla biz böyle bir partiyi tartışmak ve temel çizgilerinde anlaşabilirsek birlikte kurmak istiyoruz. Üzerinde tartışmak istediğimiz yasal partinin belli başlı çizgileri bizce şunlar olmalıdır:

Birincisi; söz konusu parti ulusal özgürlük mücadelesini elbette "başat" bir hedef olarak geliştirmelidir. Ama unutmayalım, baş'ın birde kopmaması gerektiğine inandığımız bir gövdesi vardır. Baş ulusal özgürlükse, gövde de toplumsal özgürlüktür (yani sosyalizm.) Baş önde olmalıdır ama tıpkı hızlı koşan at misali gibi gövde de başı, kopmaz bir bütünlükte takip etmelidir. Elbette toplumsal olaylarda çizgiler bu kadar net değildir. Sorun şudur; kurulacak olan parti baş ile gövdeyi yani ulusal özgürlük ile sosyalizm uğruna mücadeleyi birbirinden kopartılamaz ya da kopartılamayacak bir bütünlükle savunmalıdır. Kurulacak partinin

programını bu perspektifle ulusal özgürlük ve sosyalizm kavgasını bütünlüklü içermelidir. Örneğin ulusal özgürlük uğruna pratik-politik bir mücadele çizgisini yürütürken sosyalizm uğruna mücadeleyi belirsiz bir tarihe erteleyen bir program olmamalıdır.

Bugünden genel ulusal mücadelenin içerisinde durmadan genişleyen bir alan olarak da sınıf mücadelesini geliştirmelidir. Partinin hareket noktası, ulusal ve sınıfsal çelişkiler olmalı ve programını hem ulusal hem de sınıfsal dinamiklere dayanmalıdır. Özetle sosyalizm uğruna mücadele salt teorik bir belirleme olarak değil, bugünden pratik-politik bir hedef olarak programda yer almalıdır. Yoksa parti bugün Antep dokuma işçilerinin, Malatya organize sanayi bölgesindeki işçilerin, yarın da Diyarbakır Akyıl topluluğu bünyesindeki işçilerin direnişleri karşısında tavırsız kalacaktır.

Özetle, kurulacak yeni yasal parti HADEP, DBP ve DKP'den temel bir farklılığı olarak, sosyalizm uğruna mücadeleye programında yer vermelidir.

İkincisi; ilk belirlemeden hareketle, yeni yasal parti, ülkemizde burjuvaziye karşı net bir sınıf tutumu belirlemeli ve bunu pratik mücadele içerisinde geliştirmelidir. Kürt ya da Kürdistan burjuvazisinin sınıf çıkarlarını programlaştıran parti kurulurken, burjuvaziye karşı işçi-emekçi yığınların sınıf çıkarlarını programına alan bir parti zorunluluk hale gelmiştir. Artık bu gerçeği görmemiz gerekiyor. Ulusal kurtuluş uğruna TC rejimine karşı ulusal tutum ve mücadeleyi; sınıfsal kurtuluş uğruna ise, Türkiye tekelci kapitalizmine karşı olduğu kadar Kürt burjuvazisine karşı da sınıfsal tutum ve mücadeleyi geliştiren bir yasal partiye ihtiyaç vardır. Kürt/Kürdistan burjuvazine ilişkin geniş verileri, çalışmamı sürdürdüğüm bir kitapta sunacağım. Burada sadece bir-iki örnekle yetineceğim.

Diyarbakır'da 1000 mevsimlik, 1500 sürekli işçi çalıştıran (ki 1997'de yeni tekstil entegre tesislerini üretime sokacak) Akyıl Topluluğu'na, Malatya'da giderek bir tekel konumuna ulaşan ve halihazırda Malatya'da 4500 işçiyi istihdam eden Çalık Grubu'na, Antep'te sadece Sanko'da 7000 civarında işçiyi çalıştıran

patronlara; kısacası 'bizim toprakların burjuvazisi'ne karşı da sınıf mücadelesini geliştirmek zorundayız. Ayrıca bir hatırlatma olarak; GAP kapsamındaki illerde ve Malatya, Maraş, Elazığ gibi illerde özel sektörün istihdam ettiği mavi yakalı işçilerin toplam sayısı, devlet sektöründe çalıştırılan mavi yakalıların çok üzerindedir...

Yeni bir yasal parti kurulacaksa bu parti burjuvaziye karşı sürdüreceği sınıf mücadelesi ile HADEP, DBP ya da DKP'den ikinci temel farklılığını somutlaştırabilir.

Üçüncüsü; kurulacak yasal parti, emperyalizme karşı net bir tutum almalı ve bu temelde mücadeleyi geliştirmelidir. Emperyalizmin, somutta ABD emperyalizminin, Güney Kürdistan'da oynadığı oyunlar ortadadır. Kürtlerin "kurtarıcısı" pozisyonunda Körfez'e askeri güç yığan, bölgeye "Çekiç güç"ü konumlandıran ABD, sonuçta Güneyli Kürt halkını başta Irak olmak üzere bölge devleti ile yüzyüze bırakıp adım, adım çekiliyor.

Reel sosyalizmin yıkılmasıyla birlikte "tek kutuplu dünya"da ABD'nin "global liderliği" iddiaları, daha şimdiden, birden fazla emperyalist güç odağının dünya siyasetinde ağırlığını hissettirmesiyle ölü doğmuştur. ABD'nin yanı sıra Almanya-Fransa ikilisinin başını çektiği Avrupa Birliği (AB) ile Rusya, Çin ve Japonya giderek çok kutuplu dünyanın farklı güç odaklarını temsil ediyorlar. Ortadoğu, Kafkasya ve Doğu Avrupa başta olmak üzere dünyanın bir çok bölgesinde ABD, Rusya ve AB arasında şimdiden hegemonya kavgası kızışmaktadır. Dolayısıyla, emperyalizm olgusunu hele de Ortadoğu ve Kürdistan'da göz ardı eden, teğet geçen yaklaşımları reddetmeliyiz. Hem ülke topraklarında hem de uluslararası alanda emperyalizme karşı net bir tutum olmalı ve bu alanda da HADEP, DBP ve DKP'den farklılık somutlaştırılmalıdır.

Dördüncüsü; kurulacak yeni parti ülkede politikleşmiş ve dolayısıyla daha da gericileşmiş dine karşı da bir tutum almalıdır. Burada politik amaçlar güden, siyasi olarak örgütlenip şeriat uğruna mücadele eden politikleşmiş dinden söz ediyoruz. Yoksa halkçı din olarak vatandaşın dini inançlarına karşı tutum almak-

tan szetmiyoruz.

Özetle, bu temel hedeflerin Őekillendireceđi bir yasal partiyi savunuyoruz. Dışımızdaki komünistlerle/komünizan güçlerle böyle bir partiyi kurmaya açığız. Başta Nroj Gazetesi evresi olmak üzere, 'sosyalistim' iddiasını taşıyan herkesle tartışmaya ve pratik yöneliŐlere girmeye hazırız. Bugün dışımızdaki güçlerle anlaŐamaz isek, ilerde kendimiz de böyle bir partinin kurulusuna yönelebiliriz. Tekrar da olsa vurgulayayım: Nitelik (programatik) olarak HADEP ve DBP ile aynı içeriğe sahip olan, buna rağmen onlardan ayrı üçüncü bir yasal partiye bence "hayır" demeliyiz.

Niteliğini açıklamaya çalıştığımız yasal parti sorununu hem kendi içimizde hem de dışımızdaki güçlerle birlikte tartışalım. Fakat sokak faaliyetini geliŐtirmenin temel alanı olarak, emek hareketine odaklanmış mücadelemizi bir an olsun gevŐetmeyeelim. Tüm enerjimizle yeni devrimci kitle ilişkilerini yaratmaya, geliŐtirmeye ve bu amaçla başta Refah Partisi tabanı olmak burjuva partilerin emekçi tabanını koparmaya yönelelim. Politikleşmiş emek hareketini yaratmak hedefinin araçlarından biri olarak başlatılan "Emek Anketi"ni tüm engellemelere, baskılara ve provokasyonlara rağmen sürdürüp baŐarıyla sonulandırmalıyız.

Emek hareketine odaklanmış mücadele çizgimiz doğrultusunda "BİRAZCIK DEğİL; DAHA FAZLA DAHA CESUR ADIMLAR" atalım. Yasa dışı parti ve yasal partiye dinamik kitle damarı yaratacak olan, belirlenen yneliŐimizin derinleŐtirilmesidir.

Beşir Zorlu

'KÜRT SOSYALİSTLERİ'NİN BİRLİĞİ VE 'YENİ' LEGAL PARTİ

Kürt halkının mücadelesini meşru politik alanda yükseltmenin araçlarından biri olan 'legal parti' üzerindeki tutumumuz, genel olarak biliniyor. Son HADEP kurultayı öncesinde bu tutumu deklare etmiş; sonrasında da görüşlerimizi detaylandırmaya çalışmıştık. Öyle görünüyor ki bu konu, çalışmaları yürütülmekte olan yeni bir 'legal parti' nedeniyle yeniden gündeme gelecek. 'Nûroj' gazetesi etrafında birleşen güçler, yeni bir 'legal parti' kurmak hazırlığındalar ve bu nedenle çeşitli çağrılarda da bulunmaktalar. Kendilerini 'sosyalist'(*) olarak tanımlayan sözkonusu Kürt çevrelerinin/çevresinin çağrılarına, daha işin başında, bizler de muhatap olduk. Hatta çağrı yalnızca bunla sınırlı değildi; sözkonusu çevreler, siyasi birliklerini oluşturmadan önce, 'birleşik' yapıda bizlerin de yer alması için çağrı yapmıştı. Yani sorun 'Kürt sosyalistlerinin birliği' ve elbette birliğin harcı olan 'öncelikler' boyutuyla oldukça ilgili.

Bizlerin bu çağrılara verdiği yanıt, ilgili kesimlerce biliniyor:

Bizler, sözkonusu çevrelerin birliğinden Ülke işçi sınıfını politik bir güç haline getirecek marksist bir yapı çıkmayacağı inancıyla, sözü edilen siyasal birliğe katılmadık.

Biraz daha gerilere; haftalık Newroz gazetesinin yayın yaşamında olduğu günlere dönersek... O dönemlerde sözü edilen Kürt çevreleri birlik yolunda 'platform' oluşturmak üzereydiler ve yine o işin başında da bize çağrı çıkardılar. Prencip olarak; komünist ve komünizan güçlerin bir 'platform' ortaklaşması içinde birlikte davranmalarına karşı çıkmadık. Özellikle o dönemde gündemde olan 'Ulusal Cephe' içinde komünist ve komünizan güçlerin ortak davranması fikri, bizlerin de kabul ettiği bir fikirdi. Ancak bizim dışımızdaki diğer 'platform' güçleri veya 'platform' adayları, sorunu "tek yapıda birleşmek" üzerine oturtuyordu. Açık bir şekilde; 'platform'un "ortak kongrenin ön adımı olduğu" ifade ediliyordu. Dolayısıyla, ortak paydalarda birlikte davranmayı, ortak mücadeleyi hedefleyen bir 'platform'la değil; tek yapıda birleşmeyi kesin hedef olarak belirlemiş bir ön evre ile yüzyüzyedik.

Bunun doğru olmadığını; "bir an önce birleşelim" dürtüsüyle çatılacak 'birleşik' yapının politik kimliğine dair endişelerimiz olduğunu ve olacağını; birleşmenin imkanı bir yana bırakılsa bile, en azından, bundan önce bir 'ortak davranma ve tanıma' evresi yaşanması gerektiğini dile getirdik.

Ancak, bu itirazlarımızı kabul görmedi; "acele edilmesi gerektiği" anlamına gelen tutumlar geliştirildi.

Bu tartışma ve süreç, izdüşümünü çeşitli alanlarda da yarattı. Basın-yayın alanı bunların başında geliyordu...

Yine o dönemde 'platform' bileşenleri bizlere "ortak haftalık gazete" önerisi getirdi. Bu, 'tek yapı' olunmadan da, ayrı ayrı güçlerin girişebileceği bir ortak çalışma olabilirdi; tek yapıda birleşmeden yana değildik ancak böylesi bir ortak çalışmaya da prensip olarak itirazımız olmazdı (her ne kadar ortak gazeteye de 'tek yapıda birleşmenin önceli' misyonu biçiliyor gibiydiyse de...) Fakat, hem işin tekniği hem de öncelikler bakımından biz bunun da acele bir tutum olacağını ileri sürdük. Onun yerine; gündemlerimizi ve duyarlılıklarımızı yakınlaştıracak/tartıştıracak "ortak bir

teorik-politik aylık dergi” önerisi götürdük; bu ihtiyaç, ‘ortak hahercilik’ten daha ağır basıyordu bizim için... Bu önerimiz “geri adım” olarak nitelendirildi.

Sonuçta, bizim dışımızdaki diğer güçler birleştiler ve birleşmenin izdüşümlerini de yaratmaya çalıştılar, çalışıyorlar...

Dileyen, bizim bu girişimlerde olmamamızı ‘inatçılık’ vb. olarak nitelesin. Ancak dilek ve temenniler ötesinde köklü nedenlerimiz olduğu da bilinsin. Yine ‘legal parti’ ötesinde, “Kürt sosyalistlerinin siyasal birliği” bahsine devam ederek sorunu/sorunumuzu açmaya çalışalım.

Yinelemekte fayda var, çünkü bizlerin temel kalkış ve itiraz noktası hep bu olmuştur: Sözü edilen güçlerin ağırlıklı politik eğilimi itibarıyla, bu güçlerin biraraya gelişinden komünist bir yapı çıkmayacağı iddiasında olduk ve halen de bu iddiadayız. Hemen belirtmeliyiz ki, biz sözünü ettiğimiz güçlerin birleşmiş olmalarından memnunuz; birbirlerini aynı görenlerin ayrı kalmalarının elbette bir yararı yok. Fakat ‘bizim’ açımızdan sorun tam bu: Biz, -komünist zemin açısından- kendimizi bu arkadaşlarla aynılaşmış saymıyoruz... Sorun “kim daha çok komünist” sorunu değildir; sorun sınıf hassasiyeti, politik hedefler, öncelikler ve sırtlarda taşınan ‘geleneksel ağırlıklar’ sorunudur... Nitekim ortaya konulan program kaygımızı haklı kılmıştır ve hiç bir sürprize yol açmamıştır. ‘Birleşik program’ı en iyi niyetli marksist, ancak “küçük burjuva sosyalizmi” olarak niteleyebilir. (Bu realiteyi dillendirmek ‘hakaret, eleştiri’ vb. sayılmamalıdır. Bir ülkede böylesi bir politik akımın ya da akımların olmayacağını kim iddia edebilir? Dahası, ‘komünist olmayan devrimci güçler’ gerçeğini bilince çıkarmak, doğru bir ilişki ve eylem birliği tarzı bakımından da önemlidir.)

Bunlar elbette açıklanması gereken konular. Ancak, uzak olmayan gelecekte programatik düzey tartışma ihtiyacını saklı tutarak, şimdiden bir kaç noktayı belirtmekte yarar var.

Bazı ilkeleri Ülke sathında ‘özgün’leştirirsiniz; ancak politik kimliklerin ‘olmazsa olmaz’ prensiplerinde geriye eğip bükmelemler imkansızdır; o vakit politik kimliğiniz başka bir şey olur... Örne-

ğın, Kürdistan komünisti iseniz, Kürt hakim güçleriyle kavgayı hedefleyeceksiniz; başka çaresi yok... Kürdistan komünisti iseniz, özel mülkiyete karşıtlık; ulusal ölçekte sınıf bilinci temelinde kadrolarınızı eğiteceksiniz ve bu temel vurguyu ertelemeyeceksiniz; başka çaresi yok... Kürdistan komünisti iseniz, ülke işçi sınıfı özeneniz ve nesneniz olacak; başka çaresi yok... Kürdistan komünisti iseniz, gerçekten sizi 'özgün' bir durumla karşı karşıya bırakan ulusal kurtuluş ihtiyacı (ve evet; önceliği!) karşısında sizin tutumunuz "bağımsız devlet mi, elbette; fakat ben bunun -daha şimdiden!- bir işçi devleti olarak boyvermesi için çalışma hakkına sahibim. Federasyon, özerklik ve saire mi, elbette; fakat ben ulusumun tüm bu süreçleri Ülke işçi sınıfının etkisi ve belirleyiciliği altında yaşaması için uğraşma hakkına sahibim!.. Sosyalizmi 'sonra'ya erteleyemem; çünkü ertelemek, burjuva hegemonyayı kabul etmek demektir... En azıyla, hegemonik güçle kavgaya: Evet; ulusal kurtuluş içinde de bal gibi böylesi sınıf kavgaları var ve bunu bilince çıkarmak, benim asli görevimdir..." demeniz lazım; başka çaresi yok!..

Bir 'çare'si var: Komünist olmak zorunda değilsiniz...

Ortaya çıkan 'Kürt sosyalistlerinin birleşik yapısı', (belki detay tartışmalara bile ihtiyaç göstermeyecek açıklıkta) marksist kimliğin 'olmazsa-olmazları'ndan uzak bir politik temele oturmaktadır. Sözü edilen yapının ağırlıklı eğiliminin geleneksel duruşu, bu konuda zaten bir sürpriz de yer vermemektedir. Sözü ettiğimiz tekleşme içinde yer almamızın esaslı nedeni, budur.

Buna ek kaygılarımız da vardı. Öncelikle, bir 'çaresizlik' dürtüsüyle girişilen birleşmenin, tam da bu ruh hali nedeniyle, verimli ve geliştirici olamayacağını hep düşündük. "Süreç elimizden kaçıyor ve bizler tek tek birşeyler yapamıyoruz; birleşip birşeyler yapalım" dürtüsünün; tek tek birşeyler yapamayanların, bu kez de birleşerek birşeyler yapamaması sonucunu doğuracağını hep düşündük... 'Marksist bir rüşt ispatı' her bakımdan bir ihtiyaçken, bunun tekleşerek yapılabileceğini zannetmenin bir yanılsama olduğunu hep dile getirdik.

Öte yandan; Ülkemiz marksistlerinin kafa yormaktan kaçındık-

ları yaşamsal sorunlarda bir tartışma, netleşme olmaksızın girişilen tekleşme süreçlerinin ilerletici olmadığını da sürekli düşündük.

Alın bir 'önce bağımsızlık, sonra sınıf mücadelesi' teoremini: Bu, tartışmaya ve netleşmeye değmez bir politik önemi mi sahip?.. Alın bir "kuzeyin mi, tüm Ülke'nin mi yapısı olacağız?" tartışmasını: Bunda netleşilmediği görülüyorsa, bu tartışma ertelebilecek değersizlikte midir?.. Hatta alın TC'nin Gümrük Birliği ve Avrupa Birliği'ne giriş sürecinin Kürdistan sorununa etkisi ve bunlara bakış konusuna: Bu, "farklı düşünsük de olur" denebilecek önemsizlikte midir?.. Alın Kürt coğrafyasında yaşanan demografik alt-üst oluşun getirdiği bir dizi politik sorunu: Bunlar az-buz önemde midir?.. Vs, vs.

Tüm bunlara, ayrı ayrı iken duyulan hassasiyetlerin ortaklaştırılması ihtiyacı da eklendiğinde; marksist duruş ile sorunlara kafa yorma süreci yaşanmadan girişilen tekleşme süreçlerinden -politik kimlik ve verim adına- duyduğumuz kaygı, herhalde küçümsenmez...

Esaslı kaygımızı tamamlayan son kaygı: Sözünü ettiğimiz tekleşmenin önemli itici güçlerinden birinin "PKK ile rekabet" olduğunu düşünüyoruz... Bu, 'birleşik' yapının ağırlıklı bileşenleri arasında milliyetçiliğin ağır bastığı; sınıfsal duruşta ayrı bir tarif olmayışı ve neredeyse 'aynı minderde oynama' havası ağır bastığı düşünülürse (daha doğrusu bizim böylesi kaygılarımız/gözlemlerimiz olduğu düşünülürse) pek de şaşırtıcı gelmiyor. Gelmiyor ama; biz hem bir birliğin ilerletici saikinin "PKK'nin karşısına alternatif koyma" olmaması gerektiğine inanıyoruz, hem de öyle bir dürtü ile girişilen birlikten marksist bir yapının çıkmayacağını düşünüyoruz...

Sözünü ettiğimiz tekleşmiş yapıya mensup arkadaşlarımızın çoğu, 'kaygı' diye nitelendirdiğimiz hususların "subjektif görüşler olduğunu" vb. söylerse, pek de haksız konuşmuş olmazlar. (Politika, subjeler dünyasından kopuk olabilir mi?) Ancak 'subjektivite'nin tüm marjları düşüldüğünde bile, orta yerde öncelikleri, hedefleri, alışkanlıkları, geleneksel tutumları vb. ile bir 'politik duruş' vardır ve bu 'duruş', ülkemizin ihtiyaç duyduğu 'komünist

odak' olmaktan, en başta programatik ilkeleri nedeniyle, sonrasında ise biraz önce zikredilen özellikleri nedeniyle uzaktır.

Bu ülkenin işçi ve emekçilerinin komünist bir odağa ihtiyacı var ve sözü edilen tekleşme, bu ihtiyacı karşılar mahiyette değildir; içinde olmamızın esaslı nedeni budur. Öte yandan, bizim bu ayrı duruşumuzun, daha verimli, daha somut işbirliklerine kapı aralayacağını da düşünüyoruz. "Tekleştik" deyip, fiilen bir 'koalisyonvari yapı' olmak yerine bu tutumu bilince çıkarmak, en azından daha açık yüreklilik sayılmalı... (Büyük umutlarla girilen tekleşme süreçlerinin umutları realite haline getirmemesi ve sonrasında -neredeyse- önceden var olan 'selamı/sabahı' bile kesen bir hal alması, az görülmüş örneklerden değildir. Biz, sözkonusu arkadaşların böyle talihsiz bir süreç yaşamalarını elbette temenni etmeyiz. Ancak böylesi kaygıları kendi duruşumuzdan seslendirmemizin de bir sakıncası olmasa gerek.)

Buraya kadar, bugüne gelinceye kadarki süreç hakkında kaba bilgiler ötesinde bilgilere sahip olmayan okurlara -elbette kendi cephemizden- bilgi vermek çabasıydı ve yeni 'legal parti' konusuna girmeden önce bu görüşlerimizin bilinmesinde fayda vardı.

'Yeni legal parti' ile yukardaki anlatımların ilişkisi, "biz siyasal birliğe hayır dedik; dolayısıyla bunun tasarımlarımdan biri olan legal partiye de hayır diyoruz" şeklinde değildir. Bizim "acaba tasarımı kime ait?" gibi bir kompleksimiz yok. Kaldı ki, uzun yıllar, tasarımı başkalarına ait legal parti/partiler içinde de çalıştığımız biliniyor. Yani sorun, iki ayrı birlik ve iki ayrı parti sorunudur.

Yukardaki konuların 'legal parti' ile ilişkisi, bir kez daha, öncelikler konusundadır; 'bizim' önceliğimiz ve duyarlıklarımız konusunda bilgi için onlar anlatıldı. Bunlar anlatılmadan legal parti konusuna direkt giriş, çoğu okur için eksiklik anlamına gelebilirdi.

BİR YENİ SERÜVEN...

HEP, DEP, HADEP... Bu süreç üzerinde uzun uzadıya duracak değiliz. Şurası açık ki, sürecin belli bir yerinde, 'her ulusal gücün

aynı legal partide kalması' imkanı kalmamıştır. DEP'ten bir süre sonra DBP çıkmıştır, daha önce DEP'ten ayrılan Şerafettin Elçi ve aradaşları "Kürt Demokratik Platformu" ile yasal parti kurma çalışmasına başlamıştır, sonrasında ise bir çok politik yapı HA-DEP'ten ayrılmıştır.

Üç çevre; bizler, 'Nûroj' çevresi ve Sterka Rızgari çevresi, son HADEP kurultayından az önce, "HADEP'te yönetim sorumluluğu almamak" kararına varmıştı. Zamanla bu, HADEP'ten tam bir ayrılış şeklinde fiili bir duruma vardı. (Gerçi Sterka Rızgari çevresi kurultay sonrası "HADEP'e saldırılara göğüs germek" gerekçe- siyle bu partiye geri döndü gibi oldu ama, durum tam da 'gibi'dir; kısacası, bu bölümün ilk cümlesindeki durumu ortadan kaldırır bir gelişme sözkonusu değil.)

Ve şimdi, DBP, DKP derken; 'Nûroj' çevresinin önyak olduğu yeni bir parti daha...

Burada hemen bizim genel yaklaşımımızı deklare etmek isiyorum: Kürtlerin elbette birden çok legal partisi olabilir, olmalıdır. Olmalıdır da; ne için? İşte esaslı soru budur.

Kürtlerin 'ulusal' bir legal partisi ve bunun dışında sınıfsal ağırlıkları dillendiren başka başka partileri olabilir; olacaktır. Son dönem HEP ve sonrasında kurulan DEP, Kürtlerin çeşitli akımlarını içinde barındıran ve bir dizi eksikliklerine rağmen 'ulusal' olarak nitelendirilebilecek parilerdi. HADEP de bu ihtiyaç ve düşünceyle kuruldu. Gclinen noktada ise, HADEP bir 'izdüşüm partisi' oldu; bu gelişmeyi çeşitli aşamalarda farkedendenler ise, gelişmenin kimi noktalarında birer birer HADEP'ten ayrıldılar. Binlerce Kürdün gözünde HADEP'in hala "Kürtlerin partisi" olarak algılanması, bu gerçeği değiştirmiyor.

HADEP, bir yandan -yalnız dışındakini değil- içindeki siyasal güçleri dışlarken, diğer yandan da bunun belli bir yönelimin aracı olduğu izlenimini vermiştir. Elinde hala Kürt halkının kanı olan Mesut Yılmaz'ın, Kürt halkından özür dilemesini bile talep etmeksizin, büyük bir 'saygı' ve huşu içinde Genel Merkez'de kabulü ile sembolize olan eğilim, rejim içi 'çözüm'de "kravatlı taraf olmak" aşkıdır ve bunun için alabildiğine sağ mesajlar ardı ardına

sıralanmıştır, sıralanmaktadır...

Birbirini tamamlayan bu iki eğilimin dayatılmasıyla, diğer güçlerin, özellikle sosyalist güçlerin, bu partide kalma imkanları kalmamıştır. (Zaten genel olarak olay bir tasfiye biçiminde gelişmiştir; çoğu siyasal güçler, sadece bunun adını koymuşlardır.)

Kısacası, HADEP'in artık Kürtlerin legalitedeki ulusal birliğini yansıtmadığı iyice belirginleşmiştir.

Ortak soru şudur: Bu durumda ulusal birliği yansıtacak bir legal partiye ihtiyaç yok mudur? Yanıt açıktır; elbette vardır. Ancak burada, 'gerekli' ile 'mümkün' ayrımı ortaya çıkıyor ve şu anki siyasal düzlemde böyle bir parti oluşturmanın imkanları ufukta görülüyor.

Bu cümlenin mantıksal devamı şudur: Mevcut ayrımlar aynı kaldığı sürece, kurulabilecek herhangi yeni bir partinin 'ulusal birliği temsil ettiğini' iddia etmesi, çok mesnetsiz bir iddia olmaktan öteye gidemeyecektir. HADEP olacak, DBP olacak, DKP olacak ve bir dördüncü parti "ben ulusal nitelikte bir partiyim" diyecek; bu mümkün değil. Eğer yeni bir parti "ben ulusal nitelikteyim" iddiasında ise ve programı, politikaları bu doğrultuda ise, aynılara bir dördüncü aynıyı eklemiş olmaktan öteye iş yapmamış demektir.

Böyle bir tabloda kurulabilecek yeni bir partinin gerçekten 'yeni' ve 'lüzumlu' olabilmesi için ya sözü edilen ayrı partileri içinde birleştiren bir özellik taşıması; legalitede ulusal birliği kendisinde cisimleştirmesi gerekir (ki, şu anda öyle bir ihtimal yok), ya da sınıfal duruş bakımından ayrı iddialar taşıması gerekir.

Tekrar pahasına vurgulamakta yarar var: Asgari ulusal birliğin cisimleştiği bir parti olsa da olmasa da sınıf tercihi taşıyan Kürt partilerinin kurulması mümkün ve gereklidir.

Bütün bu genellemelerden sonra 'Nüroj çevresi'nin önyak olduğu 'yeni' parti iddiasını açmıyabiliriz.

Şu ana kadar kamuoyuna deklare edilmiş görüşlerden anlaşılıyor ki, kuruluş toplantılarına "Kürt işadamları"nın da katıldığı açıklanan (bakınız, Nüroj gazetesinin 21-27 Aralık tarihli nüshasına) yeni parti tasarısının öncelikli konusu, "Kürt partisi ol-

mak"tır. Deklare edilen görüşler, "partinin ideolojik olmayacağı"; "Kürtlerin genel çıkarlarını temel alacağı" vb. şeklindedir.

Eğer ayrı bir parti kurmak için yeterli sayılıyorsa, iki 'ayrım'dan söz edilebilir: İlki, "Kürt partisi olduğunu ilan etmesi"; ikincisi ise demokratizme ilişkin vurgular... Biz, bu noktalardan bir ayrı parti kurmanın verimli olmadığını düşünüyoruz.

Yeri gelmişken belirtmekte yarar var: DEP ve HADEP, "Türkiye partisiyiz" söylemi nedeniyle eleştirilebilir. Zaman zaman bu söylemin, "neredeyse inanılan" bir söylem katına çıkarıldığı da söylenebilir ve bu eleştirilebilir. Ancak bu eleştiriler, DEP'in de, HADEP'in de genel olarak birer 'Kürt partisi' olduğu gerçeğini değiştirmez. Unutmamak gerekir ki, bir partiyi tarif eden kendi söylemi değil; durduğu yerdir ve daha çok başkalarının onu nasıl değerlendirdiğidir. Bırakın seçimlerin gösterdiklerini; sadece 'Blok' tartışmalarında Türkiye sosyalistlerinin neyi nasıl gördüğünün hatırlanması bile, "HADEP Kürt partisi değildir" eleştirilerinin zorlama eleştiriler olduğunu anlatmaya yeter... Dolayısıyla ihtiyaç, "sorulunca" 'Türkiye partisiyiz' yerine 'Kürt partisiyiz' diyecek bir parti değildir.

Demokratizme ilişkin vurgulara gelince: Bunların, yaşanan pratiğe haklı eleştiriler olduğu anlaşılıyor ancak, bu haklılıktan yeni bir partinin temel omurgasının çıkmayacağı da çok açık.

(Bir parantez ihtiyacı var: Eğer sırf, "Kürtlerin kendi kimlikleriyle legalitede örgütlenme hakkı" kavgası yürütmek için adıyla sanıyla Kürt olan bir partiden söz ediyorsanız ve esaslı özelliği bu olacak diyorsanız, orta yerde bir 'misyon' partisi olacak demektir ki, böyle bir hukuk kavgası yürütmenin aracı olacak böyle bir parti tartışması farklıdır. Kaldı ki, murat edilenin böyle bir 'teknik' parti olmadığı da anlaşılıyor.)

Özetle, orta yerde HADEP'ten programatik olarak temelde farklı olmayan yeni bir parti tasarımı vardır. Çağrılarını ve vurgularının sınıfsal dozu da bunu ispatlamaktadır.

Oysa 'Kürt sosyalistleri' bu tablo karşısında; Kürt emek ağırlıklı, genel olarak kapitalizmi hedefleyen ve sosyalizmin propagandasını yapan bir parti tasarımı önlerine koymalıydı. Kendi

adımıza; imkanını bulursak biz tek başımıza ya da bu ihtiyacı duyumsayan başka güçlerle birlikte, Kürt işçi ve emekçisini sosyalizm bilinciyle donatacak, bu yönüyle şimdilik kitlesellikten çok işlevselliği önemseyecek bir legal parti kurabileceğimizi ya da bu şekilde tasarlanacak bir girişimde yer alabileceğimizi söylüyoruz.

Ancak öyle görünüyor ki, bu ihtiyaç da 'bizim' üzerimize kalmıştır; çünkü bizim dışımızdaki 'sosyalistim' diyenlerin tasarımları, bir legal Kürt emek partisi değildir. Sözünü ettiğimiz; genel olarak sosyalizmin Kürt emekçileri içinde propagandasını yapacak yeni legal parti ihtiyacı için ise şu koşullarda 'bizim' olanaklarımızın sınırlı olduğunu itiraf etmek durumundayız...

Hal böyleyken, salt 'bizim de bir partimiz olsun' türü, en fazlasıyla 'seçimlerde diğerleriyle daha sıkı pazarlık imkanı' dürtüsü ile girişilen parti çalışmalarında bizlerin bulunmaması, anlaşılacak bir durum olmasa gerek.

Böyle bir imkana ulaşıncaya ve/veya -bundan bağımsız olarak- ulusal birliğin legalitede tekleşme tablosunun doğabileceği ana kadar, seçimlerde asgari ulual çıkarlar temelinde yapabileceğimiz pasif destek çağrıları ve çalışmaları dışında, Kürdistan marksistlerinin gündeminde 'yeni bir legal parti serüveni'nin bulunmadığının bilinmesi gerekiyor...

(*) "Kürt sosyalistleri" terimi üzerinden bir tartışmaya girmek niyetimiz yok ama, artık evrensel düzeyde sosyal demokrasiyi çağrıştıran bu terimin bize yabancı olduğunu da belirtmek durumundayız. Komünist ve/veya marksist niteliğinin duruluğu ortadayken, artık kimliği bulanıklaştıran duruma gelmiş olan başka terimleri doğru bulmadığımızı da yeri gelmişken ifade etmek istiyoruz.

www.arsivakurdi.org

www.arsivakurdi.org

www.arsivakurdi.org

“ Elinizdeki kitap, özellikle Kürt sol politik kadrolarının son dönemlerde sessiz ya da sessiz biçimde tartıştıkları “yeni bir açık parti” tasarımına bir başka cepheden; sosyalist pencereden bakınca dile getirilebilecek olanların derlemesi niteliğindedir. Tartışmada amaçlanan, öngörülmuş bir projeye teorik alt yapı hazırlamak değildir; böyle bir peşin öngörü olmaksızın, sorun ile ilgili çok genel fikirlerin su yüzüne çıkarılması ve herkesçe açık biçimde tartışılması hedeflenmiştir. Dile getirilen yaklaşımların yerelde ve sorun ile ilgili aydınlar/emekçiler nezdinde yürütülecek tartışmalarla zenginleştirilmesi umut edilmektedir...”

”